Ştefan Gencărău

SINTAXA LIMBII ROMÂNE

Gramatica

stefanioangencaraustefanioangencaraustefanioangencaraustefanioange
ncaraugqwpwoeirutzalskdjfhgalskdjfhgymxncbvalskdjfhgqpwoeirutzqp
wócirutstcfangcncaraumxncbvalskdjfhgqpwocirutzalsstcfangcncarauals
kdjhnybclakjqpeowieilaksjdhfgymxncbvalskdjfhqpwoeirutzalskdjfhgym
xncbvalskstefangencaraufhgmynxbcvq0woeirooiaseasdrdftgzhujikolpşo

fraza. dificultăți. exerciții

iuztrewasdfghjkl,mnbvvcxcxyyasdfgtrewqaswederftgzhujikolplokijuhzg
tfrdeswaaysxdcfvgbhnjmkmlnkjbhuuhvvgztfxxdreswaqyxswqpwoeirutz
alskdjfhgymxncbvalskqoeiutrqpwoeicmjcmdjmcjdbxhsxbhsbxhsbxzexb
ezbxzealsklaksladjlafhlkjhgfdsaasdfghjklmnbvcxyyxcvbnmlkjhgfdsaqw
erttzzuuuiiioooiuztreewwqasdfrfrtgtzhujikolpş,mnbvbcxyasdfghjkloikiu
jzhastefanioangencarauatgrfedwsqaaysxdcfvgbhnjmk,lztstefangencarau
sqertzuioppoiuztrewqaswswedrftgzhujikolstgencaraustefangencaraustef
anioangencaraustefanioangencaraustefanioangencaraustefansteioangen

PROMEDIA-PLUS

Sintaxa limbii române

Fraza.

Dificultăți.

Exerciții

ARGUMENT

Abordăm în această carte, într-o manieră accesibilă şi sintetică, aspectele subordonării la nivelul frazei în limba română; punem astfel la dispoziţia celor interesaţi (profesori, studenţi, elevi) fraze excerptate din diverse domenii (literatură, traduceri, jurnalistică, istorie, astronomie etc.) dar şi din diverse etape din dezvoltarea limbii, pentru ca analiza sintactică a frazei - simplă obligaţie pentru unii, plăcere pentru alţii, necesitate pentru cei ce-şi pregătesc admiterea la drept, litere, teologie, ori chiar la liceu - să se exerseze pe texte care interesează nu numai din perspectiva **relaţiilor** sintactice, ci şi din cea a **conţinutului.**

Punînd, în această versiune, titlul în acord cu conţinutul, am avut posibilitatea să dăm o mai mare extensiune secvenţelor teoretice, să eliminăm unele concesii făcute anterior nivelului unui virtual destinatar preuniversitar şi, mai ales, să inserăm posibilii identificatori de la nivelul conţinutului determinării gramaticale pentru ca abordarea subordonatelor circumstanţiale să aibă un alt suport.

Înaintea abordării propriu-zise a subordonatelor, considerăm necesară o revizie a principalelor probleme de morfologie cu implicaţie directă în analiza frazei şi de aceea, în capitolul preliminar, dispunem exerciţii ce privesc clasificarea verbului, conjuncţiile şi conectivele în general; abia după acest demers morfologic plasăm paragrafele ce evidenţiază dificultăţile în identificarea extensiunii subordonatei datorită unor factori stilistici ţinînd de inversiune, anticipare, reluare şi intercalare. Materialul cuprins în acest capitol asigură depăşirea dificultăţilor care decurg din absenţa unor cunoştinţe elementare (a se vedea sub a1 interdependenţa mod şi predicativitate, sub a 2 distincţia copulativ / predicativ / auxiliar, sub b2 conective coordonatoare intrapropoziţionale / interpropoziţionale, omonimii, în b3 **să** ocurent în subordonată / ocurent în propoziţia principală).

Menţinem, în tratarea subordonatelor, succesiunea a două tipuri de capitole: capitole monografice şi capitole intitulate generic **texte complexe**; o atare dispunere a capitolelor corespunde algoritmului de analiză sintactică pe care încercăm să-l impunem; considerăm absolut obligatorie o etapă a achiziţiei în care determinante sînt elementele

teoretice, o etapă de identificare în care definitorii sînt textele oferite drept exemple pentru tipul de subordonată abordat şi o etapă de distingere a subordonatei studiate de alte subordonate; prin urmare, distribuim în capitolele ce poartă numele subordonatei doar fraze ilustrative pentru tipul de subordonată studiat iar în capitolele cu titlul *texte complexe* însumăm fraze reprezentative pentru succesiunea de subordonate studiate pînă la poziţia capitolului respectiv; aşadar, în al treilea capitol, plasat după subordonata predicativă, se vor găsi fraze necesare exersării disponibilităţii de a distinge subiectiva de subordonata predicativă, în al şaptelea capitol dispus după subordonata completivă directă, se dispun fraze pe baza cărora să se poată opera distincţia subiectivă / predicativă / atributivă / completivă directă, în ultimul capitol de *texte complexe*, la dispoziţia celui interesat aflîndu-se fraze care să ilustreze toate subordonatele abordate.

Fiecare capitol monografic cuprinde cîte patru paragrafe. Sub **A**, utilizatorul regăseşte suportul teoretic, clasele de regenţi, conectivele şi, pentru subordonatele circumstanţiale, conţinutul determinării şi corelativele pentru fiecare subordonată; sub **B**, dispunem fraze ilustrative pentru tipul de subordonată studiat în cuprinsul capitolului respectiv, sub **C** se găsesc exerciţii, chestionare, cerinţe de construcţie, dezvoltare şi contragere menite să formeze logica gramaticală, în timp ce sub **D** sînt tratate dificultăţile, posibilităţile de confuzie, criteriile în funcţie de care eroarea poate fi evitată. Extensiunea paragrafelor **D**, introducerea unei coloane suplimentare în paragraful **A** la tratarea circumstanţialelor, selectarea unor texte din limba vorbită pentru coloana *Exemple* din cuprinsul fiecărui paragraf **A,** precum şi dispunerea grafică a aspectelor teoretice vin să satisfacă utilizatorul actual al unei astfel de cărţi

*

* *

Materialul primei versiuni a fost parcurs integral de către prof. univ. dr. Frieda Edelstein, căreia îi mulţumim pentru observaţiile pe care ni le-a făcut; în aceeaşi măsură, exprimăm gratitudinea noastră faţă de prof. univ. dr. D. D. Draşoveanu şi faţă de conf. univ. dr. G. G. Neamţu, de la Facultatea de Litere din Cluj, pentru soluţiile pe care ni le-au oferit în tratarea unor dificultăţi ale analizei sintactice a frazei

S.G.

CUPRINS

ABREVIERI

Ac - acuzativ
acc - formă pronominală accentuată
adv - adverb
At - atributivă
CD - completivă directă
CDŢ - circumstanţială condiţională
cd - complement direct
CI - completivă indirectă
ci - complement indirect
circ(umst)- circumstanţial(ă)
CL - circumstanţială de loc
CM - circumstanţială de mod
concl - conjuncţie coord. conclusivă
conj - conjuncţie
Consec - circumst. consecutivă
coord - coordonată / coordonatoare
cop - copulativă
C.Scop - circumstanţială de scop
CT - circumstanţială de timp
CV - circumstanţială concesivă
Cz - circumstanţială de cauză
D - dativ
disj - disjunctiv(ă)
fem - feminin
G - genitiv
juxt - juxtapunere
masc - masculin
n - neutru
N - nominativ
neacc - formă pronominală neaccentuată
pers - persoana
PN - predicat nominal
pl - plural
PP - propoziţie principală
Pr - predicativă
prop - propoziţie
PV - predicat verbal
Sb - subiectivă
sg - singular
subord - subordonată
subst - substantiv
V - substantiv

EXERCIȚII PRELIMINARE

A
RECUNOAŞTEREA PREDICATELOR

A1
predicat = verb la mod personal

1. Subliniați și numerotați predicatele din următoarele texte, analizați predicatele după modelul dat!
Model:
răsuna : verb predicativ, diateza activă, mod indicativ, timp imperfect, persoana a III-a, numărul singular, conjugarea I, predicat verbal.

a) Cuvîntul magic de unire răsuna în toate gurile. Hora Unirii se cînta, se dănţuia de poporul întreg şi fiecare om îşi uitase nevoile pentru ca să se îngîne voios cu sperările unui viitor plin de ademeniri.
(Alecsandri, *Proză*)

b) Un ostaş începe să se zvîrcolescă, sare deodată drept în picioare şi se repede ţipînd de groază la uşa vagonului.
(Rebreanu, *Nuvele*)

c) N-am mai trecut de mult prin sat şi-mi spune
Un om ce de pe-acasă a venit
Cum c-a-nflorit la noi mălinul
Şi c-ai albit, mămucă, ai albit.
(Labiş, *Mama*)

2. După ce aţi analizat predicatele din textele de mai sus, arătaţi ce condiţie a trebuit să îndeplinească un verb pentru a putea fi predicat!

3. Subliniaţi şi numerotaţi predicatele din textele de mai jos, analizaţi verbele care nu îndeplinesc funcţia de predicat!

a) Sute de oameni, rupţi de osteneală stau cu ochii mari, holbaţi, scotocind întunericul, vrînd să pătrundă o taină de nepătruns.

(Rebreanu, *Nuvele*)

b) Se puteau vedea soldaţi de-a lungul drumului,
Se putea vedea o mare zarvă liniştită.

(Stănescu, *Starea poeziei*)

c) Îl cînt torcînd la vatră
Şi-l cînt mergînd pe drum
Şi nu pricep ce-i asta
Şi nu ştiu, biata, cum?

(Coşbuc, *Poezii*)

d) Şi prinse a vorbi încet, privind pieziş la foc cu obrazu-i scrijelat de creţuri, adîncit ca-ntr-o visare. Băiatul îl asculta zîmbind - pîndind vorbele rare şi ştiinţifice ale bătrînului.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

e) Născut în umilinţă, crescut în frică de stăpîni, obişnuit numai cu ameninţătile, pedepsit pentru vina cea mai uşoară cu moartea cea mai crîncenă, omul trebuie să piardă orice avînt, orice încredere în sine.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

f) Bucureşteanul, rezemat între două raniţe, mîngîiat de o căldură lină, avea o simţire lăuntrică de pace cu tot dezgustul care mai stăruia încă în nările-i subţiri. Şi pentru întîia oară după cinci săptămîni de pribegie, începu să se scoboare în sine şi să se gîndească stăruitor la evenimentele tragice care-l purtau ca un şuvoi furios.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

4. Treceți verbele din următorul text în rubricile tabelului de mai jos și arătați în care coloană s-au grupat verbele care în textul dat nu au îndeplinit funcția de predicat! Motivați răspunsul dat!

Năduşiţi, asudaţi, vlăguiţi
am mers cu generalul
în mijlocul soldaţilor
Ei se uitau la noi
Şi nu le venea să creadă că
au învins.

(N.Stănescu, *Starea poeziei*)

A	B	C
indicativ perfect compus am nădușit	conjunctiv prezent	Participiu, conj. a IV-a ....
indicativ imperfect conj. I		Participiu, conj. I ....
indicativ imperfect conj. a IV-a		Participiu, conj. a IV-a ....
indic. perf. compus, conj. a III-a		

5. Un verb la modul supin poate îndeplini funcția de predicat? Puneți la modul supin trei verbe de conjugarea I, în trei propoziții care să aibă predicatele exprimate prin verbele *a spune, a dori, a cînta* ; analizați morfologic și sintactic verbele la modul supin din propozițiile pe care le-ați construit!

6. Treceți de la conjunctiv la infinitiv verbele din următoarele texte și explicați de ce numărul predicatelor și al propozițiilor se modifică? Ce

raport există între numărul predicatelor şi numărul propoziţiilor dintr-o frază?

a).... băiatul începu să aibă frînturi de vise din zilele de enervare şi de spaimă.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

b).... prinse să horească nişte cîntece vechi în care plîngea şi se mîngîia jalea moţilor.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

c)... mă auzeam cu urechile mele cum ştiu să mă apăr şi pe mine şi pe oamenii mei.

(Preda, *Nuvele*)

7. Analizaţi toate verbele din următoarele texte:

a) Dormi... un val de aer am adus cu mine-n casă
Tremurînd s-a stins văpaia lumînării de pe masă.

(Topîrceanu, *Poezii*)

b) L-am văzut pe Horia azi dimineaţă intrînd în sat, l-am văzut pe nepotul său Petre Nicula alergînd cu limba scoasă după voi.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

c) Noaptea o petrecu ca iepurele ascultînd şi aşteptînd... Se trezi scăldat în sudori reci şi avînd încă în nări mirosul cărnii arse.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

d) Cel mai bun mijloc ca să ne asigurăm că etimologia numelui topic este justă e să cunoaştem povestea care a dus la crearea lui.

(Graur, *Nume de locuri*)

e) ...Africa, la început, denumea numai o mică porţiune a continentului (restul se numea *Libia*); Europa era de asemenea numai partea de sud-est a continentului; cehii erau la origine numai unul din triburile care au dat

naştere poporului ceh, după cum numele tribului german *Alamanii* a devenit pentru francezi numele generic al germanilor.

(Graur, *Nume de locuri*)

8. Verificaţi corectitudinea răspunsurilor date la exerciţiile de mai sus ţinînd cont de faptul că

un verb poate fi *predicat* dacă e la mod personal, respectiv la *indicativ, conjunctiv, condiţional-optativ sau imperativ:.*	un verb nu poate fi *predicat* dacă e la mod nepersonal, nepredicativ, adică la *infinitiv, participiu, gerunziu sau supin..*

A2

verbe copulative / verbe predicative

9. Alcătuiţi un tabel în care să cuprindeţi verbele copulative din limba română!

10. Construiţi întîi trei propoziţii în care verbul *a fi* să fie verb copulativ, apoi alte trei propoziţii în care verbul *a fi* să fie verb predicativ! Citaţi verbele cu care *a fi* poate fi înlocuit atunci cînd este predicativ!

11. Analizaţi predicatele nominale din următoarele texte ghidîndu-vă după model:

Model:
era avocat : predicat nominal format din:
era : verb copulativ, diateza activă, mod indicativ, timp imperfect, persoana a III-a, singular, conjugarea a IV-a

şi din *avocat* : nume predicativ, substantiv comun, simplu, gen masculin, număr singular, caz nominativ, nearticulat.

a) Dimitrie Plopeanu era însă avocat cunoscut şi preţuit şi trăia o viaţă destul de îndestulată. Şi mai ales viaţa lui era o viaţă liniştită de familie.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

b) Cînd ajunseră la Iaşi era lumină mare şi mulţimea înţesată pe peron şi între linii era albă de promoroacă.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

c) Fii deci atent, dragul meu, fii cuminte, fii ascultător şi fă cît mai bine ce e de făcut.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

d) Cîinele este aproape întotdeauna oglinda stăpînului şi cine îl vede pe unul îl vede şi pe celălalt. Cîinele tîlharului e şi el o javră, al hoţului e hoţ, al omului mojic e bădăran, pe cîtă vreme al celui politicos şi îndatoritor e un cîine bine crecut.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

12. Treceţi predicatele exprimate prin verbul *a fi* în coloana corespunzătoare din tabelul de mai jos! Analizaţi apoi toate predicatele verbale din textele date!

a fi predicativ	*a fi* copulativ
cartea este pe birou	Cartea este interesanta

a) Dar reuşita era sigură, trebuia să fie. Lumina era tare şi grea. Se vedeau pietrele pe fundul apei acolo unde ar fi trebuit să curgă apă dacă n-ar fi secat. Pietrele păreau nişte oase rotunde, nişte rotule ori nişte cranii micşorate de căldură.

(D.R.Popescu, *Mări sub pustiuri*)

b) Mai erau în compartiment patru călători: doi ofiţeri, un domn gras şi o doamnă delicată. Elegantul şi curatul compartiment... era acum o cutie urîtă cu bănci de lemn vopsite în pripă. Totul vorbea de mizeria războiului. În locul unui geam era o scîndură.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

13. Analizaţi predicatele exprimate în textele de mai jos prin verbele: *a fi, a deveni, a părea, a însemna, a rămîne* !

a) În haosul retragerilor ordinul acesta nu devenea nimic pentru o ţară întreagă.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

b) Stîlpii de telegraf însemnau grăbiţi cîte o dungă neagră pe crîmpeiul de cer ce pare vînăt-închis.

(Rebreanu, *Golanii*)

c) Numai pentru cine a trăit la ţară cu ţăranii ştie cîtă jale şi cît amar încap în aceste trei cuvinte: « să vindem vaca ». Pentru un naturalist vaca este un animal rumegător; pentru excursionistul care o vede plimbîndu-şi prin iarbă botul umed de rouă este o vietate ce face parte din peisaj; pentru copilul de la oraş este izvorul cafelei cu lapte şi al brînzei cu smîntînă, dar pentru ţăran vaca înseamnă cu mult mai mult.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

d) Însă ce o fi devenit Moş Cosma? Ce o fi devenit vioara lui? Poate că astăzi au devenit cenuşă.

(Alecsandri, *Proză*)

e) Ridicat în picioare, subţire şi slab Toma părea foarte înalt... Îi păru bine de cunoştinţă, c-o voce subţire, aproape feminină. Proprietarul de hoteluri din Constanţa era scund, c-o figură pămîntie şi stricată de vărsat.

(Sadoveanu, *Strada Lăpuşneanu*)

14. Motivaţi caracterul predicativ sau copulativ al verbelor *a fi* şi *a însemna*. Subliniaţi şi analizaţi toate predicatele!

a) Dar vaca nu însemna numai doica noastră, însemna şi prietena noastră, tovarăşa noastră, căci să nu vă închipuiţi că vaca este un animal nerod, dimpotrivă, este o fiinţă inteligentă.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

b) Dormi cînd ţi-e somn şi cînd eşti liniştit. Iar mie nici somn şi nici liniştit nu eram. Dimpotrivă, eram îngrozitor de zbuciumat şi de chinuit.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

c) Pe vremea de care vă vorbesc erau multe sate în care nu erau şcoli.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

d) Erau actori cu talent în trupă, vorbesc despre cîini şi despre maimuţă, dar acest talent era cam acelaşi.

(H.Malot, *Singur pe lume*)

15. Să presupunem o frază formată dintr-o subordonată şi regenta sa.

a) Subordonata poate fi predicativă dacă predicatul regentei e verb copulativ şi în regentă se află un substantiv cu funcţia de nume predicativ?

b) Predicatul regentei poate avea un nume predicativ dacă subordonata sa e predicativă?

Construiţi asemenea fraze!

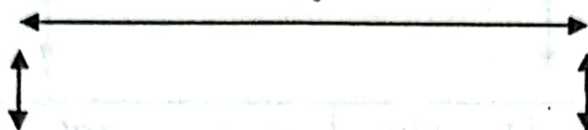
16. Analizaţi predicatele din enunţul de mai jos; alcătuiţi apoi un text pornind de la acest enunţ şi analizaţi predicatele propoziţiilor din textul realizat!

„ Pămîntul e plin de apă şi apa întotdeauna e vie ca în basm".

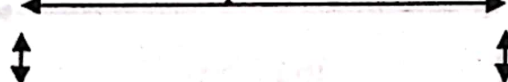
(D.R.Popescu, *Mări sub pustiuri*)

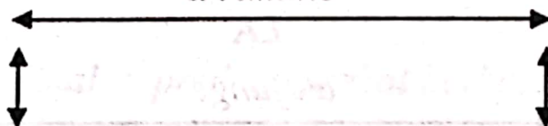
17. Verificați corectitudinea analizelor efectuate, ținînd cont că:

este *verb predicativ* cînd, semnantic, este echivalent cu; *a se afla, a se găsi, a exista, a se duce, a se întîmpla, a-i păsa, a costa, a trece;*	este *considerat* verb *copulativ* cînd nu este echivalent cu verbele date; ca verb copulativ şi ca verb auxiliar, *a fi* intră în clasa verbelor nepredicative.

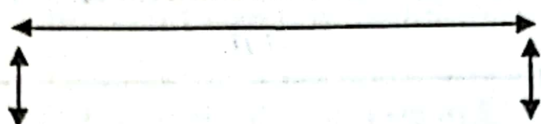

este *verb predicativ* cînd e utilizat ca verb impersonal la diateza activă sau la diateza reflexivă;	este *considerat* verb *copulativ* cînd e utilizat ca verb personal la diateza activă, respectiv cînd apare în expresii verbale impersonale cu un nume predicativ realizat prin adverb de mod.

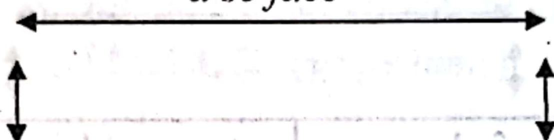
este *verb predicativ* cînd e utilizat cu complement circumstanțial de loc şi, semantic, e echivalent cu *a sta pe loc, a nu schimba poziția, a lăsa în urmă ceva sau pe cineva, a supraviețui .*	este *considerat* verb *copulativ* cînd este echivalent cu *a păstra o anumită stare, a nu se schimba, a menține o calitate, a persista .*

a însemna

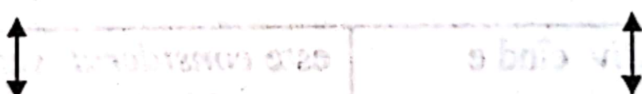
este *verb predicativ* şi tranzitiv cînd e utilizat cu complement direct şi este, semnatic, echivalent cu *a nota, a scrie, a marca, a delimita.*	este *considerat* verb *copulativ* cînd e echivalent cu *a avea o anumită importanță, o anumită valoare.*

a se face

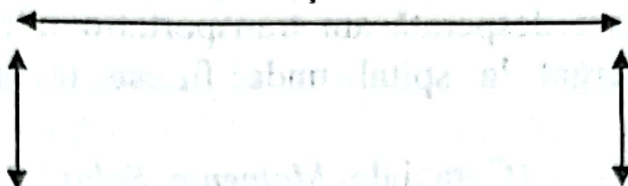
este *verb predicativ* cînd, semantic, este echivalent cu verbe ca *a se produce, a se întîmpla,a se ivi, a se desfăşura,a se deschide, a se prepara* etc.	este *considerat* verb *copulativ* cînd este echivalent cu *a deveni*.

a ajunge

este *verb predicativ* cînd are un determinant care indică limita, reperul spațial, temporal sau cantitativ atins, fiind, semantic, echivalent cu *a sosi, a fi suficent, a fi din belşug* etc.	este *considerat* verb *copulativ* cînd e echivalent cu *a deveni.*

a ieşi

este *verb predicativ* cînd are un determinant spațial sau temporal indicînd reperul, punctul de plecare, locul părăsit, fiind, semantic, echivalent cu *a trece din interior în exterior, a întîmpina, a se ivi, a apărea etc .*	este *considerat* verb *copulativ* cînd este echivalent cu *a deveni .*

a deveni

este *considerat* verb *copulativ*

A3

predicat nominal / *predicat verbal la diateza* pasivă

18. Se dă textul:

... te-am încărcat cu zece zile de clacă, măi Ioane?

(Caragiale, *Momente. Schițe*)

Cerințe:

a) analizați predicatul propoziției;

b) treceți verbul la diateza pasivă, la același mod și la același timp ca în text;

c)arătați ce intră în componența verbului la diateza pasivă!

19. Se dă textul:

Într-o stare desperată am transportat-o iute la spitalul cel mai apropiat...am alergat la spital unde fusese transportată d-ra Porția Popescu...

(Caragiale, *Momente, Schițe*)

Cerințe:

a) analizați cele două predicate exprimate prin verbul *a transporta* ;

b) identificați subiectul și complementul direct al primului predicat și urmăriți ce se întîmplă cu aceste părți de propoziție prin trecerea verbului la diateza pasivă!

20. Se dă textul:

Singura deosebire ce exista între noi doi consista într-aceea că pentru fărădelegile noastre copilărești numai Porojan era pedepsit.

(Alecsandri, *Vasile Porojan*)

Cerințe:

a) analizați predicatele;

b) arătați care din componentele predicatului ne indică - în situația unui verb la diateza pasivă - modul și timpul și care dintre componente ne indică genul subiectului;

c) acordați predicatul din textul de mai sus, exprimat prin verbul *a pedepsi*, la diateza pasivă, cu un subiect exprimat prin substantiv de gen feminin, număr plural.

21. Se dă textul:

Precît îmi este iertat a judeca asemenea chestie în neștiința mea de artă militară, eu considerez, sire, soldatul român ca pe unul din cei mai buni din Europa căci este disciplinat prin însăși natura sa, este deprins cu toate greutățile vieții, cu foamea, cu osteneala, cu căldura, cu gerul și are o aplecare la soldăție.

(Alecsandri, *Proză*)

Cerințe:

a) analizați predicatele în componența cărora intră verbul *a fi* !

b) analizați toate adjectivele și substantivele cu care adjectivele se acordă!

c) identificați complementele de agent ale verbelor întrebuințate la diateza pasivă în textul dat!

d) realizați un enunț în care *este deprins* să fie predicat verbal și un alt enunț în care *este deprins* să fie predicat nominal;

e) utilizați verbul *a disciplina* ca predicat verbal la diateza pasivă;

f) realizați enunțuri în care adjectivul *disciplinat* să apară ca nume predicativ; utilizați, pe poziția copulativului, verbele *a fi*, *a părea*, *a se face* ;

g) indicați funcțiile ce pot fi realizate prin substantiv cu prep. *de către* ;

f) alcătuiți un text, pornind de la cel selectat din proza lui Alecsandri; folosiți în textul realizat de cel puțin cinci ori expresia *de către* și analizați apoi acele predicate alături de care ați folosit un substantiv precedat de *de către* !

22. Verificați corectitudinea analizelor efectuate ținînd cont de faptul că:

predicatul verbal	*predicatul nominal*
la diateza pasivă • se realizează prin **auxiliarul** *a fi* și participiul verbului de conjugat; • acceptă complement de agent; • participiul prezintă variabilitate după genul și numărul subiectului; • participiul are sens procesual, acțional; • dacă verbul este tranzitiv ("monotranzitiv") nu acceptă complement direct; • dacă verbul este dublu tranzitiv, acceptă un complement direct din cele două cu care se construiește un verb dublu tranzitiv.	• este realizat printr-un verb **copulativ** (*a fi, a deveni, a părea, a se face, a însemna, a rămîne, a ieși sau a ajunge*) și un substantiv, pronume, adjectiv, adjectiv participial, numeral substantivat, adverb, verb la infinitiv, gerunziu, supin; • participiul din structura cu verb **copulativ** are valoare adjectivală, exprimă o însușire a subiectului și nu are sens acțional, procesual; • nu acceptă complement de agent.

A 4

predicat = adverbe şi interjecţii predicative

23. Subliniaţi şi analizaţi predicatele exprimate prin adverbe şi interjecţii:

a) Poate că pistolarii nu putuseră să-şi continue salturile.
(Preda, *Nuvele*)

b) Haide, Anco! Spune-i ce făcut-ai pentru dînsul.
(Davila, *Vlaicu Vodă*)

c) Zău că-l bate gîndul să le-ntindă o capcană.
(Davila, *Vlaicu Vodă*)

d) Pupăza zbîrr pe o dugheană.
(Ion Creangă, *Poveşti. Povestiri. Amintiri*)

e) Cît ce gată zup în curte şi la portiţă să vadă dacă nu se mai face seară.
(Agârbiceanu, *Fefeleaga*)

f) Fireşte că n-avea chef de vorbă.
(S.Florea Marian, *Legende istorice*)

24. Se dă textul:
Bineînţeles că în seara aceea prietenii plecară de la noi compătimind afecţiunea oarbă a tatălui nostru. iată adevărata dragoste paternă.
(N. Zamfir, *Legende*)

Cerinţe:
a) identificaţi şi analizaţi verbele aflate la mod nepersonal în textul dat şi arătaţi prin ce se deosebesc acestea de verbele impersonale;
b) identificaţi şi arătaţi prin ce s-au exprimat predicatele în textul dat.

25. Treceţi în coloanele corespunzătoare din tabel predicatele din următoarele texte:
a) Sigur că pămîntul e plin de apă şi că apa e vie ca în basme.
(D.R.Popescu, *Somnul pămîntului*)

Predicatele exprimate prin:			
adverb predicativ:	interjecție predicativă:	verb predicativ:	verb copulativ + nume predicativ:

b) Poate să fi fost pe la cîntători cînd urletele vijeliei începură a-și coborî glasul.

(Hogaș, *Singur*)

c) Iaca pozna c-am scăpat-o.

(Creangă, *Amintiri din copilărie*)

e) Desigur că se va simți mai bine cu ai săi.

(Sadoveanu, *Strada Lăpușneanu*)

f) Hai s-o întindem chiar acu într-acolo.

(S.Fl.Marian, *Legende istorice*)

g) Vai de păcatele mele că sînt bătrîn și slăbesc din zi în zi.

(Frații Grimm, *Basme*)

h) Iată că aceste avioane se înșurubau vertiginos în văzduh, se aplecau într-o parte și se năpusteau.

(Preda, *Nuvele*)

i) Hei, vitejii mei prieteni. V-am adus tovarăși noi.

(Davila, *Vlaicu Vodă*)

26. Analizați predicatele exprimate în textele de mai jos prin adverbe și construiți apoi propoziții în care adverbele analizate anterior să îndeplinească altă funcție decît cea de predicat:

a) Dacă mai stai zece minute, fără îndoială că vine.

(Preda, *Nuvele*)

b) Destul atîta că venind căpcăunii care aveau un singur ochi în frunte, asupra Sucevei, nu numai că bătură şi prădară pe locuitorii acesteia, ci-i deteră şi foc.

(S.Fl.Marian, *Legende istorice*)

27. Verificaţi corectitudinea exerciţiilor efectuate, ţinînd cont de posibilitatea adverbului de a îndeplini atît funcţiile de atribut, nume predicativ, complement circumstanţial, cît şi funcţia de predicat.

A 5

verbe tranzitive - verbe intranzitive

28. Analizaţi verbele tranzitive din textul următor şi indicaţi ca dovadă a caracterului tranzitiv, complementele sau completivele directe ale acestor verbe:

Simt o mare simpatie pentru naţia română şi pentru domnul Cuza şi văd cu mulţumire că nu m-am înşelat cînd am judecat cauza Principatelor demnă de sprijinul Franţei. Actul patriotic ce aţi desăvîrşit de curînd prin înălţarea unui singur om pe ambele tronuri, a[1] Moldovei şi a Valahiei, tactul politic ce aţi probat săvîrşindu-l, îmi dau încredere că meritaţi viitorul la care aspiraţi.

(Alecsandri, *Proză*)

29. Analizaţi complementele indirecte şi verbele intranzitive din textul de mai sus.

30. Se dă textul:

Apucă pe Păunaş adormit, îl învălătuci în scutece şi în şorţ şi, scobind sub căpiţă, făcu o ascunzătoare. Vîrî copilaşul şi ticsi fînul la loc, apoi porni nebună cu Măriuca şi cu Vlad după ea fără să le mai vorbească, fără ca să-i mai ştie.

(Galaction, *La Vulturi*)

---

[1]a reprodus în acord cu textul

Cerințe:
a) subliniați și analizați apoi verbele tranzitive;
b) analizați complementele directe;
c) analizați complementele indirecte!

31. Se dă textul:

Iar Șoimaru își duse într-o întinsoare călărimea întărită ca și el spre curtea boierului. Izbiră pe mazuri, îi întoarseră în loc și începură a-i bate și a-i tăia pînă ce-i năruiră în iazul Răutului.

(Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*)

Cerințe:
a) analizați predicatele exprimate prin verbe tranzitive;
b) analizați complementele directe exprimate prin pronume;
c) indicați funcția sintactică a celor două verbe la modul infinitiv;
d) treceți la conjunctiv prezent verbele ce se află la infinitiv în textul dat și indicați funcția sintactică a propozițiilor cărora aceste verbe le devin predicate!

32. Să presupunem o frază formată dintr-o subordonată și din regenta sa:
a) subordonata poate fi completivă directă dacă predicatul regentei este verb tranzitiv și în regentă se află un substantiv cu funcția de complement direct?
b) dar predicatul regentei ar putea avea un complement direct exprimat prin substantiv dacă propoziția subordonată ar fi completivă directă?
c) construiți întîi o frază care să corespundă cerinței (a), apoi o frază care să corespundă cerinței (b). Analizați frazele construite.

33. Ținînd cont de faptul că verbele *a învăța*, *a sfătui*, *a ruga*, *a trece*, *a întreba* pot să aibă două complemente directe necoordonate, dintre care un complement direct nume de ființă și un complement direct nume de lucru, construiți:
a) propoziții în care verbele de mai sus să aibă două complemente directe, primul exprimat prin substantiv propriu, al doilea exprimat prin substantiv comun;

b) cîte o frază în care primele trei verbe de mai sus să fie determinate de un complement direct exprimat prin substantiv propriu şi o completivă directă.
c) cîte o propoziţie în care verbele *a verifica, a asculta, a examina* să fie întrebuinţate ca verbe dublu tranzitive.

34. Se dă textul:

Atunci porunci Şoimaru să aducă şumuioacele de paie şi tăciunii şi dădu foc curţii de la Murgeni el singur cu mîna lui. S-au zbătut şi s-au răsucit flăcările toată noaptea. S-a poruncit pe urmă răzeşilor s-o dărîme şi s-o împrăştie în patru părţi. Şi pînă luni la amiază fiind curtea asemănată cu pămîntul, a hotărît să vie plugurile.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

Cernţe:
a) analizaţi verbele tranzitive;
b) delimitaţi verbele care determină verbele tranzitive şi indicaţi funcţia acestora;
c) treceţi la infinitiv verbul *să s-aducă* şi precizaţi ce funcţie sintactică dobîndeşte, ca verb la infinitiv;
d) analizaţi substantivele *şumuioacele, tăciunii, flăcările* ;
e) explicaţi de ce predicatele *s-au zbătut, s-au răzleţit* nu pot avea complemente directe!

35. Ştiind că un verb este tranzitiv doar dacă poate înlocui verbul *face* din expresia (*Cineva face ceva*), verificaţi tranzitivitatea verbelor din textele de mai jos:
Model: *să cînte - (Cineva să cînte ceva)* - să cînte = verb tranzitiv
mergea - (Cineva mergea ceva) - mergea = verb intranzitiv

a) Copiii continuau să cînte ca şi cum nici o piatră nu s-ar fi mişcat pe tot pămîntul. Nu le păsa de nimic. Castanul dădea umbră şi soarele mergea înainte, ca întotdeauna. Şi ei băteau din palme... Ea plecă în bucătărie şi el îi urmări paşii. Şi auzi papucii de casă lipăind. Lip - lip. S-ar fi putut să nu-i mai audă niciodată.

(D.R.Popescu, *Somnul pămîntului*)

b) Codrule, Măria Ta,
Lasă-mă sub poala ta,
Că nimica n-oi strica
Fără num-o rămurea
Să-mi atîrn armele-n ea.

(Eminescu, *Literatura populară*)

c) Călătorii străini care au străbătut văile României, pe drumurile hrintuite, în căruţele de poştă de acum patruzeci de ani, cu greu ar mai cunoaşte astăzi locurile pe unde au umblat. Li s-ar părea că altă ţară s-a pus între Carpaţi şi Mare.

(Vlahuţă, *România pitorească*)

A 6

verbe impersonale; expresii verbale impersonale

36. Analizaţi predicatele exprimate, în textele de mai jos, prin verbe impersonale sau prin expresii verbale impersonale.:

a) Tata n-a sinţit primejdia. Ciobanii sînt risipiţi şi turcii o să-i ia fără veste; trebuie să merg pînă la stînă.

(Galaction, *Nuvele*)

b) Părea că vorbesc numai din trecere de vreme, să-mprăştie urîtul şi pustiul ce-i înconjura.

(Agârbiceanu, *Nuvele*)

c) Rebreanu nu este produsul nici unei şcoli literare şi ar fi greşit să-i legăm numele de cenaclurile pe care le-a frecventat.

(Rebreanu, *Golanii*)

d) Este neîndoios că nuvelistica lui Rebreanu e inegală.

(Rebreanu, *Golanii*)

e) E adevărat că treburile pornite bine de la început şi purtate cu rînduială în acelaşi făgaş ani de zile nu se încurcă repede.

(Agarbiceanu, *Nuvele*)

f) Filibaş nu mai zise nimic. Îi părea rău că s-a spovedit băiatului. Ar fi fost mai bine să fi tăcut, să vadă cum o să-l primească şeful.

(Rebreanu, *Golanii*)

g) De abia atunci i se lămureşte că el constituie o lume separată, complicată, fără legături cu ceilalţi oameni.

(Rebreanu, *Ciuleandra*)

h) Şi iată - o suflare ce ramurile atinge
Se pare că închide la zgomot orice porţi...
Părea că e-n zăbranic natura încărcată
Şi frunzele la vînturi gemînd se scuturau.

(Macedonski, *Poezii*)

37. Construiţi:
a) o propoziţie în care verbul *a părea* să fie folosit ca verb personal, copulativ şi să fie însoţit de un nume predicativ, exprimat prin adjectiv;
b) o frază în care predicatul regentei, exprimat prin verbul copulativ *a părea*, să fie determinat de o subordonată predicativă;
c) o frază în care predicatul regentei, exprimat prin verbul impersonal *a părea* să fie determinat de o subordonată subiectivă.

38. Subliniaţi şi analizaţi verbele personale folosite ca verbe impersonale în următoarele texte:

a) Astăzi nu mai face să călătoreşti.

(Sadoveanu, *Locul unde nu s-a întîmplat nimic*)

b) Se întîmplă să fie lucru mai mult uneori sau slujbaşii mai mari să întîrzie pe la băi, dezvinovăţindu-se cu un certificat medical şi atunci

trebuie să fie om odată funcţionarul cu leafa sub patru mii care cutează să se înfăţişeze directorului pentru concediu.

(Agârbiceanu, *Nuvele*)

c) Nu am tăria să servesc de exmplu pedagogic dacă cumva se doreşte să se facă din mine un caz moralizator.

(Săraru, *Dragostea şi Revoluţia*)

d) Adevărul e că au apărut distanţe mari între noi şi e de mirare cum am început să ne obişnuim cu aceste distanţe şi cum a început să ne placă să le facem vizibile, cînd de fapt e vorba de colegii noştri.

(Săraru, *Dragostea şi Revoluţia*)

39. Se dau verbele:
a face, *a merita*, *a junge*, *a scrie*, *a zice*, *a crede* .
Cerinţe:
a) construiţi întîi propoziţii în care aceste verbe să fie folosite ca verbe personale;
b) folosind aceste verbe la diateza activă sau reflexivă, construiţi apoi enunţuri în care aceste verbe să fie folosite ca verbe impersonale!

40. Construiţi şase fraze a cîte două propoziţii fiecare, în care:
a) regenta să aibă predicatul exprimat prin expresia verbală impersonală alcătuită din verbul *a fi* sau *a deveni* şi un nume predicativ;
b) subordonata să fie introdusă de fiecare dată prin *să*.

41. Se dau textele:
a) Cine m-ar vedea acum şi m-ar descrie ar putea spune că iată că pînă şi în cele mai dramatice momente ale existenţei sale inginerul Cernat are nevoie de realitatea Grupului.

(Săraru, *Dragostea şi Revoluţia*)

b) Eu ştiu foarte bine şi ce e bine şi ce nu e bine şi ce e permis şi mai ales ce nu e permis şi ce nu se face, toate astea le ştiu - adăugă el cu o

anumită vehemenţă veninoasă în glas care lui Dumitru nu-i conveni în primul moment.

(Săraru, *Nişte ţărani*)

c) Dinu Păturică dete o privire repede şi dispreţuitoare camerei sale, apoi deschise fereastra şi începu să se uite în curte... iar după o reflecţiune de cîteva minute zise:

- Iată-mă, în sfîrşit, am ajuns în pămîntul făgăduinţei, am pus mîna pe pîine şi pe cuţit.

(Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)

Cerinţe:

- subliniaţi predicatele din textele date mai sus şi indicaţi subiectele ce corespund fiecărui predicat indentificat;
- identificaţi enunţurile cu subiecte incluse sau subînţelese;
- identificaţi propoziţia subiectivă ce ţine loc de subiect, acolo unde predicatului nu i-aţi putut identifica nici un subiect exprimat, inclus sau subînţeles.

B

IDENTIFICAREA CONECTIVELOR

B 1

conective coordonatoare şi conective subordonatoare

42. Se dau următoarele texte:

a) I-au scăpat vorbele acestea fără de veste şi-i venea să-şi tragă palmi după ce le-a grăit, deoarece Persida, roşită iar ca floarea de mac, s-a uitat cu ochii ei rotunzi atît de aspru la dînsul încît el începu să tremure din picioare.

(Slavici, *Mara*)

b) Deodată una din retortele enormului laborator s-a spart, iar de după coama muntelui a început să se reverse un metal argintiu - verzui în stare lichidă pîlpîind pe deasupra zăpezii. Am fost cuprins de o uimire care mă făcea să strig, să atrag atenția altor oameni asupra acelei întîmplări fantastice, dar nu era nimeni să mă audă.

(Bogza, *Paznic de far*)

c) Datoria trebuie să ţi-o plăteşti la timp, căci are şi ea rostul ei şi nu stă dac-o laşi nebăgată în seamă, în amorţire, ci creşte de n-o mai poţi stăpîni în cele din urmă.

(Slavici, *Mara*)

d) Aşadar, părinţii pe lîngă nenumăratele datorii ce aveţi la îngrijirea fiilor, însoţiţi-vă cu învăţătorii şi feriţi-vă copiii ca de foc să nu cază în nădăile autorlîcului că vai de voi şi de ei! Lăsaţi-i să scrie, dar nu le daţi nas şi nu-i înlesniţi să-şi tipărească încercările copilăreşti că i-aţi pierdut.

(Heliade Rădulescu, *Scrieri*)

Cerinţe:
- subliniaţi şi numerotaţi predicatele din fiecare text;

- marcați cu un pătrat conjuncțiile coordonatoare și cu un cerc conjuncțiile subordonatoare; indicați propozițiile coordonate sau subordonate după modelul:
propoz. 1 coord. cu propoz. 2 prin conjuncția coord. copulativă **și** *sau* propoz. 2 subordonată propoziției 1 prin conjuncția subord. **că**.

43. Numerotați întîi predicatele, încercuiți și numerotați apoi conjuncțiile subordonatoare din următoarele texte; treceți datele obținute în tabel și constatați care e întotdeauna diferența dintre numărul predicatelor și numărul conectivelor subordonatoare.

Text:	Numărul de predicate:	Numărul de conective:	Diferența:
Model: a)	3	2	1 **(unu)**

a) Deschid sfînta carte unde se află înscrisă gloria României ca să pun înaintea ochilor fiilor ei cîteva pagini din viața eroică a părinților lor.
(Bălcescu, *Scrieri*)

b) După o scurtă șovăire învățătorul se crezu dator să înconștiințeze pe oaspetele său că domnii de la curte nu vor fi prea încîntați cînd vor afla despre vizita aceasta, mai ales bătrînul Iuga care i-a și interzis să mai calce pe la conac, fiindcă o dată a cutezat să ceară o foarte ușoară îmbunătățire a învoielilor.
(Rebreanu, *Răscoala*)

c) Așa credea el că va impune smerenie zburdanicului, îl cultivă cu o șiretenie deosebită de cînd coana Sița, pentru care lucrurile și ființele luau cu greu schimbare, mai ales cînd era vorba de Gheorghiță, se da de ceasul morții că a rămas numai în grija ei toată răspunderea creșterii

băiatului, încît îi pretindea lucruri ce nu se mai potriveau acum cu vîrsta lui.

(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

d) Cînd crezu că au vorbit destul, Nadina îi întrerupse spunîndu-le că deocamdată n-are de gînd să-şi vîndă proprietatea şi că e mulţumită de Platamonu care plăteşte cinstit

(Rebreanu, *Răscoala*)

44. Alcătuiţi un text care să cuprindă trei alineate; două propoziţii din primul alineat să fie coordonate prin *precum şi* ; două propoziţii din al doilea alineat să fie coordonate prin *sau*, iar două propoziţii din al treilea alineat să fie coordonate prin conjuncţia *aşadar* .

B 2

coordonare a două părţi de propoziţie /a două propoziţii

45. Marcaţi în următoarele texte:
- cu un pătrat conjuncţiile care coordonează două propoziţii;
- cu un triunghi conjuncţiile care coordonează două părţi de propoziţie:
- stabiliţi funcţia sintactică a părţilor de propoziţie coordonate;
- cu un cerc conectivele subordonatoare.

a) Verile sînt înăbuşite şi prăfoase la Bucureşti şi tot colbul de cărămidă sfărîmată, luat de vînt, umple treptele scărilor cercevelelor şi orice ciubucărie arhitectonică.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

b) Nu erau încă unsprezece ceasuri, dar fetele şi Marta, duse de gîndul la ziua de mîine se grăbiră şi Persida rămase peste puţin cu Burdea şi cu mama ei la foc.

(Slavici, *Mara*)

c) Felix îşi aminti acei ani şi se simţi trist; în el clocoteau idealuri mari, probleme şi energii. Otilia îi plăcuse de la început pentru aerul de

intelectuală blazată care nu vrea să spună ce ştie şi în acelaşi timp pentru subţirimea ei delicată.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

d) Fetele o luară cu Brădeanu înainte, iar Marta rămăsese cu scriitorul şi cu Naţl în urmă. Marta ştia însă că Naţl nu de dragul ei a plecat cu ele şi o chemă peste puţin pe Persida ca să-i spună ceva. Au mers apoi cîtva timp aşa patru împreună. Printre vii însă drumul e pe ici, pe colo îngust, încît patru inşi nu pot să meargă pe alături.

(Slavici, *Mara*)

e) Stănică nu află, dar extraordinarul lui simţ pentru tot ce se petrece în umbră pe raza intereselor lui îl făcea neliniştit şi căutător ca o pisică.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

f) Voi căuta să fiu bun cu toată lumea şi modest şi să-mi fac o educație de om.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

g) Avea, ce-i drept, trei copii, dar era frumoasă, durdulie şi tînără încă şi nu venise ca să stea. Cu Bociacă al ei, care era om bogat şi foarte cumsecade, dar cu vreo doisprezece ani mai bătrîn decît dînsa şi prea de tot sfătos, stetea dînsa în toate zilele; mai rar însă cu scriitorul care era mai tînăr, mai spornic la vorbă, ştia să-i toarne glume pe plac şi să-i şoptească din cînd în cînd ceva la ureche. Era, nu-i vorbă, cea mai cumsecade femeie, dar n-ai fi zis aceasta dacă ai fi văzut-o.

(Slavici, *Mara*)

46. Marcaţi prin subliniere situaţiile în care cuvintele *şi*, *iar* sînt adverbe şi, respectiv, printr-un triunghi situaţiile în care, în textele de mai jos, aceste cuvinte sînt conjuncţii!

a) Atunci ar fi înţeles-o şi el ascet în onoarea şi adorarea ei.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

b) Felix fu scîrbit şi de conflictul în sine, dar şi de falsa interpretare a accidentului.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

c) Aşa e românul îndărătnicit. Cîntă şi la bucurie şi la nevoie.

(Sorescu, *Ieşirea prin cer*)

d) Am cugetat şi eu că poate să fie aşa, de cînd stau ca pe jăratic şi mă frămînt. Dar am hotărît ce am de făcut; trec repede şi eu Nistrul şi în Lehia am prieteni.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

e) Atunci boierul a zîmbit iar şi m-a întrebat pe mine de unde sînt şi unde mă duc.

(Sadoveanu, *Hanu Ancuței*)

f) Dumitru Lie şi Ispas, coborîți şi ei la poruncă, ridicară pe brațe pe copila leşinată, iar de pe mal, între capete de cai, privea c-un zîmbet liniştit Ilun Tătarul.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

47. Analizaţi cuvintele subliniate şi indicaţi:

- în pătratul de dedesubtul fiecărui text, de cîte ori cuvîntul *şi* este conjuncție, coordonînd două propoziții;
- în triunghiul de dedesubt, numărul de *şi* conjuncţie ce cordonează două părţi de propoziție;
- în unghiul de dedesubt numărul de *şi* cu valoare de adverb;
- în cercul de desubtul fiecărui text numărul de *şi* cu valoare de pronume reflexiv!

a) - N-aveţi de ce-mi mulţumi, s-a apărat uncheşul meu; aducem *şi* noi cu dragă inimă din puţinul ce avem. Află, nepoate, că ţi-am adus şi ţie un dar care cred că are să-ţi placă. Eu am tresărit de bucurie; el m-a stăpînit punîndu-mi mînă grea pe umăr.

- Ți-am adus, a urmat el, un cățelandru pe care l-am ales dintre puii de astă toamnă a Vidrei, cățeaua mea de vînătoare care vîna mistreți. E sprîncenat cu negru și are laba dinainte, din stînga, albă. De aceea l-am poreclit Colțun.

(Sadoveanu, *Nada florilor*)

b) Ura mulțimea unde oamenii se asemuiesc între ei și profanează existența prin cuvinte greoaie și gesturi vulgare, unde se vorbește cînd nu trebuie și, cu sunete prea subțiri sau prea tari, se reflectează banal și fără întrerupere și cînd și cei nobili făceau zilnic noi concesii, Xenia, mica lui prietenă, îl convingea că nu avea preferințe ridicole și că gusturile lui puteau prinde ființă într-o făptură nouă.

(Holban, *Nuvele*)

c) Uncheșul Haralambie și-a umflat pieptul și a slobozit viers mormăit din caval, ținîndu-l într-o latură și pipăindu-i cu degetele groase găurile. După îngînarea de melodie veche, sunet de caval amestecat cu voce nearticulată, moș Haralambie a ferit instrumentul și a recitat tărăgănat cuvinte ca din dureri și morminte neuitate.

(Sadoveanu, *Nada florilor*)

48. Marcați cu un pătrat conjuncțiile ce coordonează două propoziții și cu un cerc conjuncțiile subordonatoare. Analizați apoi celelalte cuvinte subliniate.

a) Te duci *și* eu rămîn
iar sărac *ca și* dîntîi
Du-te, scumpă *și* *iar* vină
dorul meu de-l mai alină.

(Cipariu, *Poezii*)

b) Se mișcă-n bulucuri mulțimea, se rupe *și iar* se-mpreună.,
Cad pîlcuri sub pîlcuri de-a valma *și* altele proaspete vin.
Iar freamătul crește *și* scade ca-n spulber de viscol purtat.

(Vlahuță, *Poezii*)

c) *Iar* te-ai cufundat în stele
Și în nori *și* -n ceruri nalte?
De nu m-ai uita încălcate,
Sufletul vieții mele.

(Eminescu, *Poezii*)

d) A doua zi porni cu caii, dar *iar* căzu jos și dormi pînă ce mijiră zorii.

(Eminescu, *Proză literară*)

e) Îl vede azi, îl vede mîini,
Astfel dorința-i gata:
El *iar* privind de săptămîni,
Îi cade dragă fata.

(Eminescu, *Poezii*)

f) Cum l-au văzut că a scos *iar* vin, hoții au cerut, *iar* el le-a dat.

(Stănescu, *Cerbul de aur*)

49. Arătaţi care dintre propoziţii sînt coordonate, prin ce s-a realizat coordonarea şi felul propoziţiilor coordonate:
Model: / Titu Herdelea se simţea încurcat / şi / nu ştia / ce să facă / sau / încotro s-o apuce /.

(Rebreanu, *Răscoala*)

- propoziţa 1 e coordonată cu propoziţia 2;
- propoziţiile coordonate sînt principale;
- coordonarea s-a realizat prin conjuncţia coordonatoare copulativă *şi.*
- propoziţia 3 e coordonată cu propoziţia 4;
- propoziţiile coordonate sînt subordonate;
- coordonarea dintre cele două subordonate s-a realizat prin conjuncţia coordonatoare disjunctivă *sau.*

a) Se rotunjise ca un măr domnesc şi, cînd te uitai la mustaţa lui, mică, la ochii lui copilăroşi, ai fi zis că e un băietan crescut în neştire, iar nu omul serios trecut de cincizeci de ani.

(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

b) Îl ispitea gîndul să se oprească, să răsufle şi să-şi usuce puţin năduşeala, dar îşi birui prudent lenea şi continuă în diagonală ca să se apropie de şosea.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) Titu Herdelea nu se simţi cu adevărat bine decît cînd, după cină, rămase singur în camera ce-i fusese pregătită şi unde îl adusese Grigore, explicîndu-i să nu puie la inimă cuvintele bătrînului că el aşa a fost totdeauna, original în păreri şi gusturi, dar are un suflet minunat.

(Rebreanu, *Răscoala*)

d) Ceilalţi doi se scuzară că ei au avut poruncă de la boier să păzească hambarele de la curte, cele cu grîu, iar despre hambarul cel nou nici n-a fost pomeneală.

(Rebreanu, *Răscoala*)

e) Mai de frică, mai dintr-o pornire firească, copilul învăţase carte, iar tatăl, om chibzuit, văzînd că l-a pus pe calea cea adevărată şi că fiul său nu mai face la vîrsta asta de bătaie, a început s-o mai rărească cu urechierile şi cu pîra pe la dascăli.

(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

50. Se dă textul:

Sînt acolo trei prăvălii modeste de tîrguşor provincial. Întîia este a lui Take, a doua este a lui Ianke şi cea din urmă şi micuţă de tot a lui Cadîr. Casa lui Take şi a lui Ianke sînt construite absolut la fel, numai că sînt cu totul altfel zugrăvite. de pildă, zidurile casei lui Take sînt roşii, iar tabla de pe acoperiş îi albă, pe cînd casa lui Ianke are zidurile albastre...

(V.I.Popa, *Teatru*)

Cerinţe:

a) să se sublinieze în mod diferit predicatele verbale şi predicatele nominale din textul dat;

b) să se rescrie, într-o coloană, părţile de propoziţie care, în textul dat, sînt coordonate prin conjuncţia coordonatoare copulativă *şi* ;

c) să se prescizeze propoziţiile coordonate prin juxtapunere în textul dat;

d) să se identifice propoziţiile coordonate în textul dat prin conjuncţii şi să se precizeze felul conjuncţiilor coordonatoare.

B 3

SĂ subordonator / SĂ nesubordonator

51. Marcaţi prin încercuire situaţiile în care conjuncţia *să* are rol subordonator şi prin subliniere situaţiile în care *să* nu are rol subordonator!

a) Să nu se ia însă după zvonuri că zvonurile le scot cei care au anume interese, ori care nu sînt cu suflet curat.

(Rebreanu, *Răscoala*)

b) Dulce zumzet somnoros şi ireal
Să ne cheme spre poienile din deal,
Taina liniştei înalte să ne fure
Prin cotite luminişuri de pădure
Şi la umbră să ne-mbie mai tîrziu
O clopotniţă de aur străveziu
Legănînd desupra creştetelor noastre
Licuricii înălţimilor albastre.

(Topîrceanu, *Balade vesele şi triste*)

c) Să curgă val de lacrimi şi sîngele ca rîul
Ce roade vor aduce cînd munca nu le-ajută?

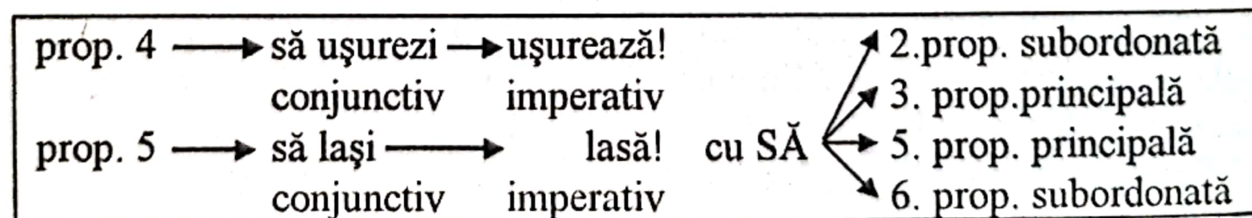
(Voiculescu, *Poezii*)

d) Să-şi uite ale lui, Uie aruncă sămînţa de vorbă.

(Stancu, *Desculţ*)

52. Notaţi în schemele alăturate următoarele texte care dintre propoziţiile cu *să* sînt principale şi care sînt subordonate! Încercaţi să treceţi la imperativ predicatul acelor propoziţii cu *să* care exprimă o poruncă, pentru a observa ce se întîmplă cu *să* atunci cînd nu are rol subordonator!
Model:
/ Nici nu trebuie 1/ să faci nimic 2/. Să ai numai încredere în mine 3 /, /să-mi uşurezi misiunea 4/, /să mă laşi 5/ să fac fericirea Otiliei şi a dumitale 6/.

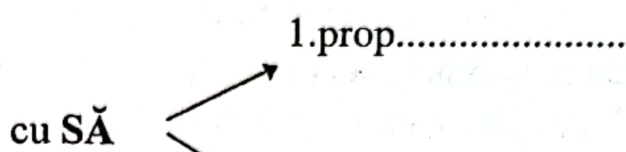
(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

a) Să lăsăm pe ambiţiosul nostru ciocoi în pace a-şi face planurile sale pentru exploatarea averei stăpînului 1/ şi, în loc de a-l întrerupe din visările sale ambiţioase, să facem cunoscut lectorilor noştri pe postelnicul Andronache Tuzluc 2/.

(Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*)

să lăsăm - 1.prop.....................

să facem - 2. prop.....................

b) / Să-i spui 1/ că m-ai lăsat rănit
La Turnu-Măgurele 2/

(G.Coşbuc, *Cîntece de vitejie*)

să-i spui - cu SĂ ⟶ 1. prop....................

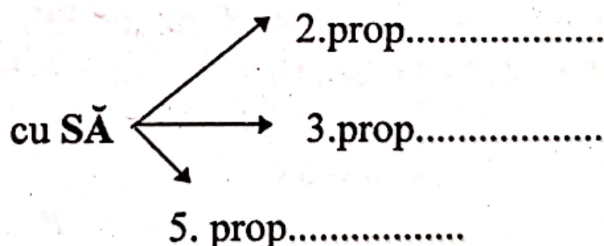
c) / Cînd termini examenele 1 / să mi-o dai şi mie 2 /, s-o citesc 3 /, / vreau 4 / să mă informez 5/.

(G.Călinescu, *Enigma Otiliei*)

să mi-o dai

s-o citesc

să mă informez

5. prop................

53. Construiţi trei fraze interogative compuse din cît mai multe propoziţii ale căror regente să aibă predicatul exprimat prin verb la conjunctiv!

Model:
Să cred că trebuie să învăţ doar pentru a reuşi la examene sau să cred că trebuie să învăţ pentru a cunoaşte toate tainele universului?

Despărţiţi fiecare frază construită în propoziţii şi arătaţi care dintre propoziţiile cu *să* sînt principale şi care sînt subordonate!

54. Ţinînd cont de faptul că predicatul propoziţiei principale interogative directe sau exclamative poate fi exprimat prin verb la conjunctiv, subliniaţi predicatele, marcaţi conectivele prin încercuire şi arătaţi felul propoziţiilor din următoarele fraze!

a) Să nu te miri cînd bîrfitorii
Împroaşcă nobila ta muncă.
Copiii pietre nu aruncă
Decît în pomii roditori.

(Pavelescu, *Epigrame*)

b) De aceea era acum atît de vesel şi de amărît şi chiuia şi se sfărîma jucînd cît ştia dînsul mai frumos, să-l vază şi să-l auză Domnica şi să-şi aducă aminte că nu e flăcău în sat mai bine ca dînsul şi să nu-l uite ori să îndrăgească pe altul.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) Să-mi calc jurămîntul? Ţi-ai uitat că moşul a zăcut doi ani olog în pat?

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

d) Să-i moară Fulger? Poţi sfărîma
Şi un voinic ce cuteza
Să nalţe dreapta lui de fier
Să prindă fulgerul din cer?

(Coşbuc, *Poezii*)

e) Să ne grăbim mai nainte ca egoismul să vie a ne răci inimile şi a ne slăbi curajul; să înaintăm pe cînd focul sacru arde în noi căci un minut de entuziasm preţuieşte mai mult decît un secol de nelucrare.

(*Din presa literară românească a secolului al XIX-lea*)

B 4

de: conjuncție / prepoziție

55. Arătați ce este ca parte de vorbire cuvîntul *de* în textele de mai jos; despărțiți frazele în propoziții, indicați felul subordonatelor introduse prin *de* și arătați prin ce se poate înlocui *de* în fiecare frază!

Model:

/ De1 treci codrii de aramă /, /de 2 departe vezi albind/
Și-auzi mîndra glăsuire a pădurii de3 argint /

(Eminescu, *Poezii*)

de 1: conjuncție simplă subordonatoare,
prop. 1: propoziția subordonată;
de = dacă

de 2: prepoziție simplă,

de 3: prepoziție simplă.

a) De-o fi una, de-o fi alta... Ce e scris și pentru noi
Bucuroși le-om duce toate, de e pace, de-i război.

(Eminescu, *Scrisoarea III*)

b) Mi-e să nu mergi și tu pe urmele lui de să se irosească toate pe aici și să rămînă numai praful și cenușa.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) De din vale de Rovine
Grăim Doamnă către Tine
Nu din gură, ci din carte
Că ne ești așa departe.

(Eminescu, *Scrisoarea III*)

d) Nu se uitase la portretele din salon de nu se mai ține minte.

(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

e) Iar te-ai cufundat în stele
Şi în nori şi-n ceruri nalte
De nu m-ai uita încalte
Sufletul vieţii mele.

(Eminescu, *Poezii*)

f) De suferea, putea plînge la el acasă.

(Holban, *Nuvele*)

g) Împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pămînt şi apă.

(Eminescu, *Poezii*)

h) Vreau să-mi spuie burhudosul ce am greşit eu de mă ocărăşte în aşa hal.

(Rebreanu, *Răscoala*)

i) Şi de nu se pun de-i cer trei luceferi de pe cer!
De-ar putea, de n-ar putea, trei luceferi el le-ar da.

(Eminescu, *Literatura populară*)

j) Se apucă de copacii tremurau de-nvălmăşeală
Tremură sub ei pămîntul de-a lor pasuri apăsate
Scapără cremenea neagră a stîncimei detunate
Crunt Călin de mijloc l-umflă, pîn la vîrf de brazi îl urcă,
Ca pe-un lemn el îl trînteşte, prin copaci trupul i-ncurcă.

(Eminescu, *Literatura populară*)

56. Alcătuiţi trei fraze în care subordonatele să fie introduse prin conjuncţia *de;* în prima subordonată *de* să fie echivalent cu *dacă,* în a doua frază *de* să fie echivalent cu *încît,* iar în a treia frază *de* să fie echivalent cu *deşi.*

B 5

care, cine, ce: pronume relative / pronume interogative

57. Încercuiţi pronumele *care, cine, ce* care au rol subordonator în textele de mai jos. Despărţiţi frazele în propoziţii şi arătaţi felul lor! Indicaţi funcţia sintactică a pronumelor *care, cine, ce* neîncercuite.
Model:
Cine ştie ce pune la cale hoţul ăsta... glumi unul dintre comeseni.
(Pavel Dan, *Nuvele*)

1. propoziţie principală, interogativă
CINE = pronume interogativ, caz N., subiect al propoziţiei 1.
2. propoziţie subordonată,
3. propoziţie principală, incidentă.

a) Stătea acolo în mirare,
Ce urma să fie oare?
(Eminescu, *Literatura populară*)

b) Cine ce m-a învăţat, aia am făcut.
(Pavel Dan, *Nuvele*)

c) Întregirea naţiunii în hotarele sale politice era o promisiune ce încă din copilărie mi-o făceau frunza arinilor, murmurul apelor şi bătaia profetică a aripilor din văzduh. În aerul acestei promisiuni am crescut. iar cînd s-a întins de-a binelea războiul pe care pe de o parte îl cîntăream cu atîta oroare, găseam din acel punct de vedere că istoria ne ieşea prielnică în întîmpinare.
(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*)

d) De-aş putea să sorb aerul Moldovei cu patima cu care-l sorbii la întîia zi după douăzeci de ani de pribegie, suflarea mea v-ar arde şi aţi simţi din cine mă trag şi ce dreptăţi înfăţişez eu vouă.
(Delavrancea, *Apus de soare*)

e) Ce-aveam să-i spui?
Nimic n-aveam
Dar era-n zori şi eu voiam
Să-ntreb cum a dormit.

(Coşbuc, *Poezii*)

f) Ce stă vîntul să tot bată
Prin frunza de tei uscată
Şi frîngîndu-i ramurile
Să lovească geamurile

(Eminescu, *Literatura populară*)

g) Cine ce are cu el dacă insul vrea să-şi caute lucrurile pe întinsul peronului, pe stradă şi-acasă?

(G.M.Zamfirescu, *Maidanul cu dragoste*)

58. Notaţi în rubricile tabelului de mai jos de cîte ori apar relativele *care, cine, ce* şi, respectiv, interogativele *care, cine, ce* în toate textele date!

	CARE	CINE	CE
relative			
interogative			
TOTAL			

a) Da-ntr-o seară-n drum de ţară cine dealul mi-l coboară?
Trei feciori voinici de frunte ca trei şoimi voinici de munte.

(Eminescu, *Literatură populară*)

b) Nu ştii niciodată cu ce fel de oameni te întîlneşti şi în ce fel de locuri nimereşti.

(Pavel Dan, *Nuvele*)

c) Cine garantează că nu e dînsul înţeles cu ţăranii în taină, să se pomenească deodată cu tîlharii în cameră?

(Rebreanu, *Răscoala*)

d) Nu credeţi ochilor care mai totdeauna vă înşală, ci minţii care numai cîteaodată se înşală.

(Pavel Dan, *Nuvele*)

e) Ce demon te-a ursit să stai
Pe trepiedul tău barbar
În noaptea limpede de mai

(Topîrceanu, *Poezii*)

f) Cine nu crede să vie să îmbuce.

(Pavel Dan, *Nuvele*)

g) Ce-i trebuia lui să-şi părăsească pacea şi siguranţa din Bucureşti şi să se aventureze prin satele străbătute de fiorii răzvrătirii?

(Rebreanu, *Răscoala*)

h) Cine a zis că eu sînt mică?

(Coşbuc, *Poezii*)

i) Pe care negustor l-ai văzut dumneata lepădînd banii aşa după poruncă? Eu vreau să vorbim, să mă conving că marfa îmi convine.

(Sadoveanu, *Baltagul*)

59. Într-o frază compusă din:

1 propoziţie principală interogativă,
2 propoziţie subordonată,
care dintre următoarele pronume trebuie considerat relativ?
a) pronumele *cine* - aflat în poziţia 1?
b) pronumele *care* - aflat în poziţia 2?
Construiţi astfel de fraze şi identificaţi funcţia sintactică a pronumelor *care* şi *cine* .

B 6

unde, cînd, cum: adverbe relative / adverbe interogative

60. Despărţiţi următoarele fraze în propoziţii şi marcaţi prin încercuire adverbele relative *unde*, *cînd*, *cum*; precizaţi felul propoziţiilor în care apar adverbele interogative *unde*, *cînd*, *cum*!

Model:

Lupu de unde aleargă, de acolo mănîncă.

(Neagu, *Povestiri*)

Cum de-i lăsase vornicul curţii 1 / să iasă fără ştirea mea?

(Hasdeu, *Sarcasm şi ideal*)

de unde = adverb relativ;
cum = adverb interogativ;
1. propoziție principală, interogativă.

a) Unde sînt prietenii tăi din anii străluciți? Prietenii nenumărați cu nenumăratele lor automobile unde mai sînt de ai alergat în neştire tocmai la mine?

(Cezar Petrescu, *Vladim. . .*)

b) Din baraca aşezată în vale la vreo douăzeci de paşi, de unde se isprăvise şirul soldaților, apărură pe mal înotătorii.

(Neagu, *Îngerul a strigat*)

c) Cînd ne bat boierii, în loc să întoarcem bățul ori măcar să țipăm, ne apucăm să ne batem între noi.

(Rebreanu, *Răscoala*)

d) Cînd o să pot atinge cu mîna un gînd
din cireada care-mi defilează în rînd
în cadenţa visului răsuflat?

(Dumitrescu, *Versuri*)

e) Cum se limpezesc negurile amintirilor şi cum se desprinde din ele tot mai aproape chipul micului păcurar îndată ce mă îmbată miresma luncii înverzite şi a pădurii, îndată ce-mi picură în auz clopoţeii pe care acum îi paşte un nepot al lui Ilarie.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

f)... ajungînd a fi om învăţat, după iscusinţa pe care o ai după cît am aflat, să nu fii asupritor al sărmanilor, cum sînt atîţia care au ieşit dintre noi.

(Sadoveanu, *Nada florilor*)

g) Bate-ntîi un ceas sfios
Cine ştie unde
Şi-n tîrziu auzi din jos
Altul cum răspunde.

(Anghel, *Versuri*)

h) Cum n-aş iubi-o acum, cînd atît de mult schimbată se dovedeşte în esenţa ei, aceeaşi, pămînt al pasiunii şi al nostalgiei solare din adîncurile căruia nu contenesc să urce atîtea zvonuri, cum n-aş iubi-o acum cînd, dîndu-şi un nou chip, rămîne la fel de ciudată, învăluită în marea ei taină.

(Bogza, *Privelişti şi sentimente*)

i) O! tu gerule năprasnic, vin îndeamnă calul meu
Să mă poarte ca săgeata unde el ştie şi eu.

(Alecsandri, *Poezii*)

j) Fiul meu, ia spune-mi, unde este împărăţia doamnei Chiralina şi cum ar face cineva ca să o ia de nevastă!

(*Tinereţe fără bătrîneţe*)

61. Care dintre cuvintele subliniate au rol subordonator în textele de mai jos:

a) Întrebaţi doar istoria şi veţi şti *ce* sîntem, *de unde* venim şi *unde* mergem.

(*Din presa literară românească a secolului al XIX-lea*)

b) *Unde* şi *cînd* m-am ivit în lumină, nu ştiu,
din umbră mă ispitesc singur să cred
că lumea e o cîntare.

(Blaga, *Ce aude unicornul*)

c) *Ce* să fac? *Cum* să fac? *Cînd*? *Unde*?
El m-a împins încet de omoplaţi
pe teren în afară.

(N. Stănescu, *Starea poeziei*)

d) *Cînd* arde soarele de mai
Cînd vîntul iernii geme,
Măreţul brad pe naltul plai
Stă verde-n orice vreme.

(Hasdeu, *Scrieri*)

e) *Care* nu se simte pătruns de o jale tainică şi nesfîrşită *cînd* aude buciumul şi doinele de la munte?

(*Din presa literară românească . . .*)

f) *Să* rămîi aici pe pămîntul ăsta, *să* nu te mişti şi *să* nu-l dai nimănui *să* ţi-l îngrijească, *să* nu-l arendezi că arendaşii sînt molii - m-ai înţeles?

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

g) Vezi-l pe român, cînd vine primăvara, cum i se umple sufletul de bucurie, cum îi creşte inima-n piept ca frunzele de pădure?

(*Din presa literară românească . . .*)

62. Alcătuiţi un text de maximum 20 de propoziţii în care propoziţiile principale interogative să înceapă cu *unde*, *cînd*, *cum*, iar subordonatele acestora să înceapă cu *să* .! Subliniaţi şi numerotaţi predicatele din textul alcătuit! Încercuiţi conectivele subordonatoare! Identificaţi propoziţiile interogative!

B 7
distribuirea conectivelor

63. Indicați prin cifra corespunzătoare, propoziția din care face parte fiecare conectiv subordonator subliniat:

Model:
/ te rog 1/ să nu fii supărat 2 /
/ *căci* 4 / dacă aş fi rămas 3 /
n-ai fi tăiat acum vițelul cel mai gras 4 /.
(Topîrceanu, *Poezii*)

a) Totuşi, primarul Pravilă observă respectuos că trebuie să meargă mînă în mînă cu jandarmii *că* de s-ar ivi niscai smintit să facă vreo răutate să poată fi puşi îndată la locul lor.
(Rebreanu, *Răscoala*)

b) Eu ți-oi da bănet de silă, galbeni zimți chiar un căuş
Dacă cum vei şti ghiontită, mi-ai pătrunde printre uşi
Şi la masa dinaintea împăratului vei pune
Ca plocon pentru mireasă astă mînă de alune.
(Eminescu, *Literatura populară*)

c) Asta era aşa de jignitor încît Felix se gîndi *că* dacă fata ar şti că bătrînul dîndu-i-o de soție a voit să-l păcălească, ea ar fi fost copleşită de ruşine.
(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

d) Eu îți poruncesc să pui din bucățile astea bucățică cu bucățică, cum au fost, *că de* nu le-i pune, te-oi face şi pe tine aşa bucățele.
(*Tinerețe fără bătrînețe*)

e) Era - învederat - o schimbare. Ea însăşi o văzu cu groază, *căci cînd* voi să-şi redeştepte bărbatul după prînz, ca de obicei, simți, o silă, o sfială neobişnuită.
(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

64. Arătaţi întîi din care propoziţie fac parte conectivele subordonatoare subliniat; rescrieţi apoi textele aducînd fiecare conectiv în subordonata din care face parte!

Model:

Nu l-am omorît[1]/ *că*[3] / *ce* n-am dat[2]/ n-avem dreptul[3]/ să luăm[4]/.

Nu l-am omorît *că* n-avem dreptul să luăm *ce* n-am dat.

a) În temeiul codrului
Cale nu-i, cărare nu-i
Că *de* -a fost cărare odată
Ea s-a prefăcut de piatră.

(Eminescu, *Literatura populară*)

b) După ce Vîntul spuse toate acestea mumei sale, o jură *că* de va spune cuiva ce a auzit, să se facă cu totul de piatră.

(*Tinereţe fără bătrîneţe*)

c) Să mi-l lingi - prelingi ca să nu se cunoască că au fost bucăţi, *căci* de nu-l vei linge şi nu-l vei prelinge, apoi şi pe tine te-oi face aşa bucăţele ca acestea.

(*Tinereţe fără bătrîneţe*)

d) Matei se ducea la Comăneşti mai în toate zilele. Se obişnuise aşa de mult cu drumul acesta, *încît*, cînd îşi mai aducea aminte de vorbele mamei sale şi încerca să mai puie frîu plăcerii de a vedea pe Saşa, i se părea că-i lipseşte ceva.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

65. Despărţiţi în propoziţii următoarele fraze ţinînd cont de faptul că fiecare subordonată presupune un singur conectiv subordonator:

a) Am visat şi acum că, dacă aş bea şi m-aş spăla cu apă vie din fîntîna cea vie, eu m-aş însănătoşi îndată.

(*Tinereţe fără bătrîneţe*)

b) N-aţi observat dumneavostră că unde se aude de o moşie de vînzare, ţăranii se şi reped s-o cumpere şi s-o împartă.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) El văzu atunci legat
Un voinic care cînd vede că zmeii s-au depărtat
Se smuci lăsînd în urmă a lui mîni şi-n codru piere.

(Eminescu, *Literatura populară*)

C
DELIMITAREA PROPOZIȚIILOR

C 1
extensiunea subordonatelor

66. Despărțiți în propoziții următoarele fraze și arătați prin ce sînt introduse subordonatele:

Model:

/Vino-n codru la izvorul 1/
/Care tremură pe prund 2/
/Unde prispa cea de brazde
Crengi plecate o ascund 3/.

(Eminescu, *Poezii*)

- prop. 2: introdusă prin pronumele relativ CARE,
- prop. 03: introdusă prin adverbul relativ UNDE,

a) Este destul de probabil că poezia a început în Mesopotamia ca și alte popoare plecînd de la cîntecele de muncă sau cele de război așa cum se cîntau într-un travaliu ritmic.

(Daniel, *Civilizația asiro-babiloniană*)

b) Aici trebuie să amintim că cei mai răi părinți din lume nu sînt cei care își ceartă sau își bat copiii, ci cei care îi laudă, care le preamăresc micile lor izbînzi.

(M.Lumedis, *Icar*)

c) Cînd societatea a evoluat depășind faza în care ocupația principală a fost culesul, dezvoltîndu-se cultura plantelor, domesticirea și creșterea animalelor în turme, oamenii au simțit tot mai mult nevoia să cunoască

succesiunea anotimpurilor, să poată cunoaşte perioadele favorabile unor lucrări agricole ca semănatul şi culesul, cît şi a unor activităţi legate de păstorit, cum este pornirea turmelor spre păşunile de vară sau spre zonele de iernat.

(Bobancu, *Calendarul de la Sarmizegetusa*)

67. Despărţiţi în propoziţii următoarele fraze şi arătaţi raportul dintre propoziţii:
Model:
/Fiinţa noastră *piere* o clipă[1] / şi / *renaşte*
Într-un trecut aproape de prezent[2]/
/În care viitorul nu *poate* fi absent [3]/.

(Teodorescu, *Almanah literar*)

1 prop. principală;
2.prop. principală, coordonată cu prop.1 prin conjuncţie coordonatoare copulativă ***şi***;
3. prop.subordonată faţă de propoziţia 2 prin pronumele relativ *care*
a) Atît egiptenii cît şi asiro-babilonienii sau înaintaşii lor, sumerienii, au scris foarte mult şi aveau o adevărată pasiune pentru a scrie, dar materialul folosit pentru scriere de egipteni, papirusul, s-a distrus repede în climatul umed al Deltei Nilului, sau al malurilor acestui fluviu, pe cînd tăbliţele de argilă pe care scribii înscriau caracterele cuneiforme s-au conservat.

(Daniel, *Civilizaţia asiro-babiloniană*)

b) Aşa cum pe drept cuvînt se susţine, încă de la începutul epocii bronzului putem identifica cristalizarea populaţiei proto-tracice şi tracice, confirmîndu-se viziunea lui Vasile Pârvan că putem vorbi despre traci încă din epoca bronzului.

(*Calendarul de la Sarmizegetusa*)

c) Exemplele ar putea continua, dar cele prezentate pînă acum le considerăm suficiente pentru a susţine ipoteza că încorporarea în momente a unor cunoştine ştiinţifice, în cazul de faţă calendaristice, era

un fapt des întîlnit la popoarele antichităţii şi deci cu nimic surprinzător la daci şi pentru monumentele Sarmizegetusei Regia.

(*Calendarul de la Sarmizegetusa*)

66. Despărţiţi în propoziţii următoarele fraze şi arătaţi după care dintre reperele de mai jos v-aţi putut ghida la detaşarea propoziţiilor din frazele date:

- după poziţia predicatelor?
- după conectivele subordonatoare, fiecare subordonată presupunînd un singur conectiv subordonator?
- după poziţia semnelor de punctuaţie?
- după poziţia conjuncţiilor coordonatoare?

a) Nu ştii niciodată cu ce fel de oameni te întîlneşti şi în ce locuri nimereşti. Sînt locuri şi locuri. Unde vezi că trage calul să se rupă, ciuleşte urechile şi sforăie, nu te opri să te uiţi înapoi.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

b) Începui să ocolesc umbrele, să las cărarea şi să apuc pe poiene.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

c)Nu-i spusese nimeni că cei doi s-au dus la Turda, dar era atît de încredinţată de asta, că nici n-ar mai fi fost lipsă.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

d) Împinse cenuşa în fundul sobei, aprinse focul de la lampă şi, cînd flăcările bubuiră alergînd spre horn, trase fitilul în jos, ca să nu mai ardă petrol.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

e) Eu cînd m-am însurat, am visat cu un an înainte pe ceea care îmi era sortită, cînd încă nici nu o cunoşteam.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

f) Bătrînul a răspuns că dacă a ajuns unde a ajuns e fiindcă l-a cormăluit ea, că e vai de casa unde poartă muierea clopul, dar de acum înainte poate să ardă casa, el nu va mai zice o vorbă.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

C 2

fraze cu termeni dispersați

68. Stabiliți funcția sintactică a cuvintelor subliniate[2] și indicați în ce propoziție din cadrul frazei îndeplinesc cuvintele subliniate funcția pe care ați stabilit-o! Despărțiți apoi textul în propoziții !

Model:

/Pe Ioan[2] / trebuie[1] /să-l fi dat la școala din sat.[2] /

(Serafim Duicu, *Pe urmele lui Gheorghe Șincai*)

pe Ioan = complement direct al verbului tranzitiv *a da*;
deci, *pe Ioan* face parte din propoziția 2

a) *Crăiasă* dacă nu mai ești,
Vei fi împărăteasă.

(Coșbuc, *Poezii*)

b) *Aripi* aș vrea să aibă acum pieptul meu
Și *ca Dedal prin ceruri să zbor ca Perseu*
Să urc dintr-o dată văzduhul despicînd
Să-mi văd pămîntul sacru al țării mai curînd.

(Ovidiu, *Tristele*)

c) Pămîntule, dă-mi aripi:
săgeată vreu să fiu să spintec
nemărginirea,
să nu mai văd în preajmă decît cer,

---

[2] subliniat = culese italic

deasupra cer,
şi cer sub mine -
şi-aprins în valuri de lumină
să joc
străfulgerat de-avînturi nemaipomenite
ca să răsufle liber Dumnezeu în mine.

(Blaga, *Poezii*)

d) *Istorisirile* ciudate fu mai greu pînă se porniră.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

e) *Satul,* care cu greu în cele din urmă şi după multe ezitări s-a hotărît să se ducă la curte, îşi pierde sărita şi boierul Miron Iuga plăteşte cu sînge mîndria de a fi stat de pază pînă în ultima clipă pe pămînturile ce şi le credea ale lui.

(Prepessicius, *Opere*)

f) Ah, mamă tu! Ce slabă eşti!
N-ai glas de vifor, să jeleşti,
N-ai mîini de fier, ca fier să frîngi
N-ai mări de lacrimi, mări să plîngi
Nu eşti de foc, la piept să-l strîngi
Să-l încălzeşti.

(Coşbuc, *Poezii*)

g) Scrie carte împăratul, scoate veste-n ţară toată,
Cine s-or găsi *pe fete de la zmei* să i le scoată
Să le ieie de neveste....

(Eminescu, *Literatura populară*)

h) Isprăvile vieţuitoarelor din codru sînt săvîrşite în taină şi *neştiute de oameni* e bine să rămînă pentru că uneori oamenii folosesc cunoaşterea acestor isprăvi pentru a le putea vîna sau a le face altă supărare.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

i) *Simina*, dacă ai întrebat-o îi este inima bună ori nu, ar fi dat zîmbind din umeri.

(Slavici, *Nuvele*)

69. Precizați din ce propoziții fac parte cuvintele subliniate în frazele de mai jos!

a) *Petrea Voinicul*, cum numai a înțeles că se află leac pentru însănătoşirea maicii sale, a mai prins la inimă şi s-a liniştit.

(*Tinerețe fără bătrînețe*)

b) Nu ți-a răspuns fiindcă mi se pare monstruos, *ca un om* care trăieşte şi se îmbogățeşte din exploatarea țăranului să afirme totuşi cu atîta insistență că țăranul e leneş.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) *Dară tu, dragul meu,* dacă voieşti să scapi teafăr şi cu viață, păzeşte cînd va fi soarele cruce amiazăzi şi atunci te repede iute de rupe o smicea căci numai atunci păuzează mărul - dulumărul cu ramurile sale.

(*Tinerețe fără bătrînețe*)

d) Locomotiva gîfiia rar, extenuată; printre respirațiile ei dominatoare, *glasurile oamenilor* ce coborau din vagoane şi *ale celor* ce-i aşteptau pe peron umpleau cuprinsul gării cu un zgomot aspru din care se ridicau ici-colo izbucniri de rîsete.

(Rebreanu, *Răscoala*)

e) După aceea să-i dai aceste trei scule de mătase, *unul cîte unul* să le rupă cu mîna căci de s-o apuca de acestea, să ştii că de bună seamă îşi va tăia mîinile cu dînsele.

(*Tinerețe fără bătrînețe*)

f) El se gîndea numai că va pleca şi nu va mai vedea ochii ei căprui şi şăgalnici în care i se părea că s-au adunat toate tainele lumii şi *nici gurița ei fierbinte* care-i îngăduia toate bucuriile.

(Rebreanu, *Răscoala*)

D

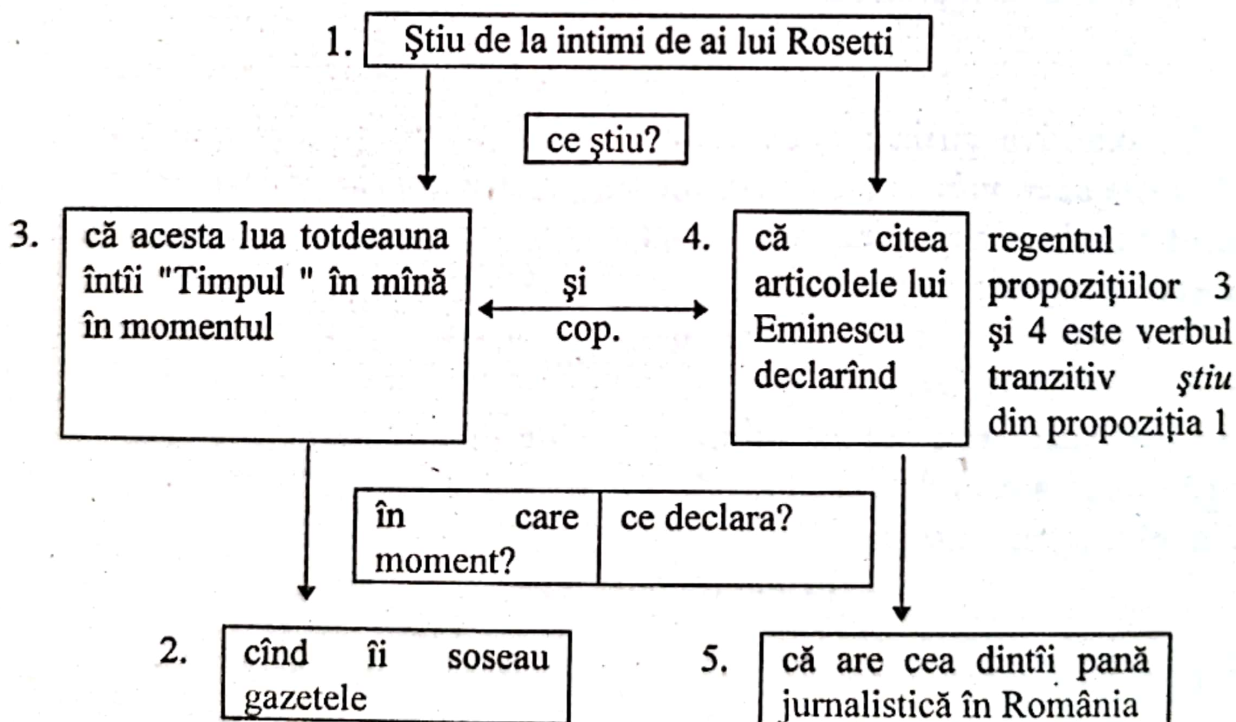
EXERCIŢII DE DISPUNERE A PROPOZIŢIILOR ÎN SCHEMĂ

70. Efectuaţi următoarele operaţii:
- despărţiţi frazele în propoziţii;
- identificaţi propoziţia principală;
- aflaţi, prin întrebări, termenul regent al fiecărei subordonate;
- dispuneţi propoziţiile în schemă, în funcţie de termenul regent;

Model:

/ *Ştiu* de la intimi de-ai lui Rosetti [1]/ că acesta în momentul [3] /cînd îi *soseau* gazetele[2] / *lua* totdeauna întîi,"Timpul" în mînă [3]/ şi /*citea* articolele lui Eminescu de la un cap la altul declarînd despre poetul nostru [4] / că *are* cea dintîi pană jurnalistică în Romania [3] /

(Iacob Negruzzi, *Amintiri de la Junimea*)

regentul propoziţiei 2 este substantivul *momentul* din propoziţia 3

regentul propoziţiei 5 este verbul tranzitiv *declarînd* din propoziţia 4

a) Cînd deschise ochii din nou, cerul scînteia din luceferii săi ca din diamante.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

b) Cînd seara s-a lăsat şi înfloritul alai a dispărut ca pe un cîmp de bătaie au rămas răniţii şi morţii sub nepăsătoarea boltă a cerului.

(Anghel, *Versuri şi proză*)

c) Am pornit pe urmele lui George Coşbuc cu speranţa că vom determina pe cititori ca atunci cînd se vor găsi întîmplător prin locurile invocate să-şi amintească şi de poetul ai cărui paşi au trecut înaintea lor pe acolo.

(Valea, *Pe urmele lui G .Coşbuc*)

d) Cum ridici priporul Ciulniţei, în pragul dealului dai de casele boierului Dinu Mărguleţ, case bătrîneşti şi sănătoase cum nu se mai întîlnesc astăzi pe moşiile boiereşti.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

e) Cînd Maiorescu deveni ministru al instrucţiunii publice, Eminescu fu numit bibliotecar al Universităţii din Iaşi, post foarte potrivit pentru dînsul căci acum avea şi destulă vreme să lucreze după voie şi ocaziunea să se adîncească zile întregi cu cărţi şi manuscrise vechi.

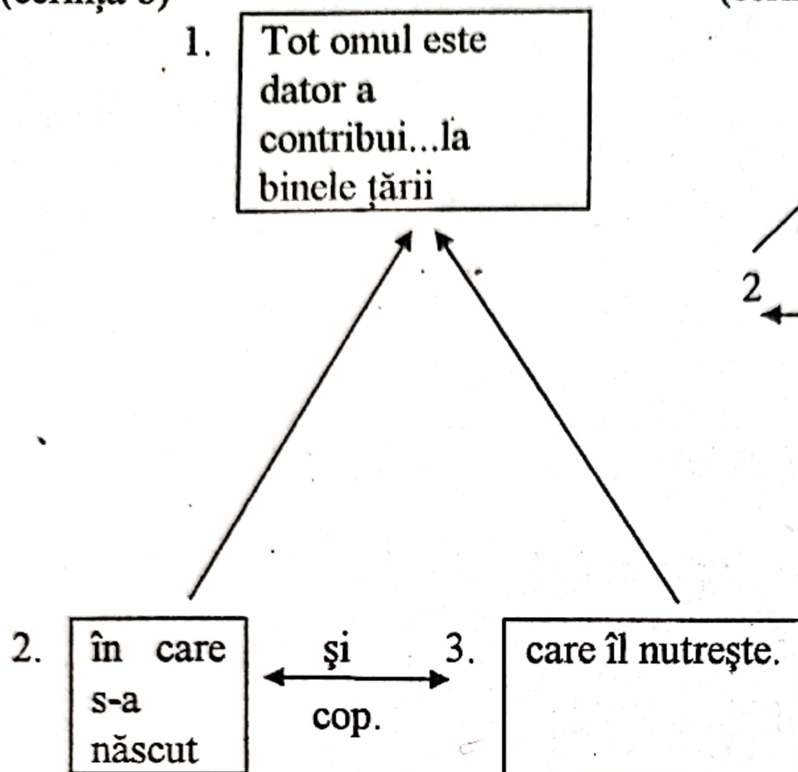
(Negruzzi, *Amintiri de la Junimea*)

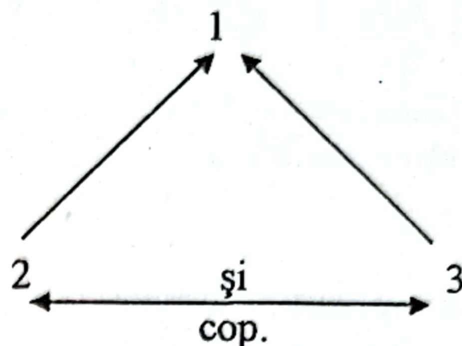
71. Efectuaţi operaţiile:
- despărţiţi fraza în propoziţii; (cerinţa a)
- dispuneţi propoziţiile în schemă, în funcţie de termenul regent (cerinţa b)
- reduceţi schema la cifrele corespunzătoare propoziţiilor (cerinţa c)

Model: (cerinţa a)

/ Tot omul *este dator* a contribui după puterile lui la binele ţării[1] / în care *s-a născut*[2]/ şi / care îl *nutreşte*[3] /

(Din presa literară românerască a secolului al XIX-lea)

a) Nu este greu să ne imaginăm reacţia omului politic atît de lucid cum era Ştefan.

(Manole Neagoe, *Ştefan cel Mare*)

b) Se vede că pe tine te apreciază deosebit dacă te-a poftit şi acasă la dînsul.

(Rebreanu, *Adam şi Eva*)

c) Raţiunea care blochează intern fiecare din aceste trei discipline pare să ţină de însăşi natura obiectului lor.

(Sergiu Al.George, *Limbă şi gîndire . . .*)

d) După patruzeci de ani, Mitică a rămas aşa cum l-am văzut în acea după-amiază de toamnă, cînd mi-a apărut aşa de tutelar.

(E. Lovinescu, *Memorii*)

e) Ştefan care urmărea desfăşurarea evenimentelor, îşi da seama că turcii nu sînt în stare să întreprindă nici o acţiune militară în cursul anului 1473.

(Neagoe, *Ştefan cel Mare*)

f) Se mai ştia că regele dac primea bucuros la Sarmizegetusa dezertori din armata imperială, că plăteşte bine, cu bani romani, pe inginerii şi instructorii militari romani dispuşi să-l servească.

(Hadrian Daicoviciu, *Dacii*)

g) Iorgovan ar fi voit să spuie că şi-a uitat puşca necurăţată, că nu-i prea ştie rîndul, că trebuie să rămîie la secerători, dar cu popa Furtună multă vorbă nu se putea face.

(Slavici, *Nuvele*)

h) Filip nici nu înţelegea cum e cu putinţă ca cineva să creadă că poate nimeri o pasăre care nu doarme pe creangă.

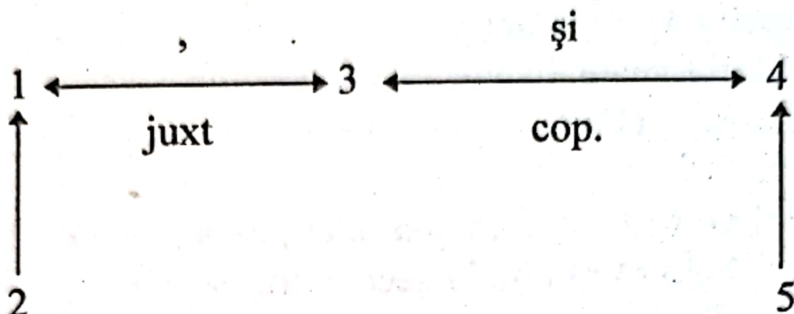
(Slavici, *Nuvele*)

72. Electuaţi operaţiile:
a) despărţiţi frazele în propoziţii;
b) aflaţi termenul regent al fiecărei subordonate;
c) identificaţi raporturile dintre propoziţii;
d) alcătuiţi - în cifre - schema frazei !
Model:
/Locotenentul Petre Bogdan *porunci*[1] /*să-i puie* şaua pe cal[2] /, / apoi *îşi încinse* sabia [3] / şi / *se duse* în faţa oglinzii[4]/ să-şi *potrivească* părul /.

(Gârleanu, *Nucul lui Odobac*)

1. propoziţie principală;
2. subordonată faţă de propoziţia 1:
- răspunde la întrebarea *ce porunci* ?
- are ca termen regent verbul *porunci* din propoziţia 1;
3. propoziţie principală:
- coordonată cu propoziţia 1 prin juxtapunere;

4. propoziție principală:
- coordonată cu propoziția 3 prin conjuncție coordonatoare copulativă *și;*
5. propoziție subordonată față de propoziția 4:
- răspunde la întrebarea *în ce scop duse* ?
- are ca termen regent verbul *se duce* din propoziția 4.

a)El îi spuse lui Iorgovan să încuie ușa cînd se va întoarce în casă, apoi se duse să se culce.

(Slavici, *Nuvele*)

b) Era limpede că statul dac, capabil să unească în jurul său toate forțele antiromane de la Dunăre, reprezenta un mare pericol pentru imperiu.

(Hadrian Daicoviciu, *Dacii*)

c) Nu se știe exact în ce măsură populațiile epocii pietrei șlefuite au participal la formarea daco-geților, e sigur însă că pe la 1700 î.e.n., la începutul epocii bronzului, ținuturile carpato-dunărene erau locuite de o populație care nu era încă daco-getică, dar din care se vor naște daco-geții.

(Hadrian Daicoviciu, *Dacii*)

d) Cînd merg flăcăi la oaste
Cu lacrimi tu-i petreci
Și stai cu ei, ți-e milă
Să-i lași pustii, să pleci.

(Coșbuc, *Poezii*)

e) Pe un deal răsare luna ca o vatră de jăratic
Rumenind străvechii codri şi castelul singuratic,
Şi-ale rîurilor ape, ce clipesc fugind în ropot
De departe-n văi coboară tînguiosul glas de clopot.

(Eminescu, *Poezii*)

f) Din fericire, primejdia care ameninţa Moldova în primăvara anului 1475 este îndepărtată pentru moment de agravarea bolii sultanului, dar planul pe care turcii îl fac pentru cucerirea ţărmului nordic al Mării Negre afecta în cel mai înalt grad interesele economice ale Moldovei.

(Manole Neagoe, *Stefan cel Mare*)

g) Merseră, merseră pînă ieşiră din împărăţia lor, luară de-a lungul împărăţiei din vecinătate şi iarăşi merseră în cuibul locului pînă unde drumul se taie în două.

(*Tinereţe fără bătrîneţe*)

SUBORDONATA SUBIECTIVĂ

A

Regenți:	Exemple:	Conective:
•verb impersonal •verb cu întrebuințare impersonală la diateza activă, reflexivă sau pasivă	•Trebuie să pleci. •Merită să faci o astfel de excursie. •Ştiindu-se cum te comporți, nu te va agrea nimeni. •Fiind precizat ce e necesar, îmi va fi mai uşor.	•conjuncții subordonatoare: *că, să, dacă, de, ca să*; •pronumele relativ *cine*[1]; •pronumele nehotărît *oricine*; •pronumele şi adjectivele pronominale relative: *care, ce, cît, cîtă, cîți, cîte*;
•verb personal	•Intră cine perseverează. •Să intre care fată se crede mai frumoasă.	•pronumele şi adjectivele pronominale nehotărîte *oricare, orice*; •adverbul *încotro*;
•expresie verbală impersonală	•E evident că nu e nimeni vinovat.	•adverbele relative *unde, cînd, cum* şi compusele lor prepoziționale;
•adverb predicativ •interjecție predicativă din propoziția determinată	•Desigur că va fi recompensat. •Zău că-mi stai pe suflet!	•locuțiunea conjuncțională *cum că*.

[1] Condițiile de dispunere în pagină nu permit corespondența pe orizontală între exemple şi conective.

B

1. Este adevărat că Iulius Crescens de la Căşei are un nume de cea mai bună factură romană, dar sub numele de roman se poate ascunde foarte bine originea lui etnică.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

2. Ne înscriem! Da! Face să ne înscriem!

(Preda, *Desfăşurarea*)

3. Se părea că oamenii dorm de multă vreme, că lucrurile din casă au rămas treze, în urma lor, au vorbit şi s-au ciorovăit ca babele, apoi le-a cuprins toropeala.

(Dan, *Urcan bătrînul*)

4. Îmi face bine să mă gîndesc la cele mai reconfortante afirmaţii ale acelui serial astral.

(Crăsnaru, *Vînzătorul de indulgenţe*)

5. Era greu a se închipui că un om ca el ar putea fi urnit din loc.

(Preda, *Desfăşurarea*)

6. E drept că pînă acum n-a avut noroc în dragoste, dar cine nu pierde nădejdea trebuie să izbîndească.

(Rebreanu, *Golanii*)

7. S-a arătat că în aceste împrejurări trebuie să se ajungă la negocieri reale.

(*România liberă*, 1990)

8. Urmează să declaraţi la cercetări de ce; fapt e că l-aţi omorît şi trebuie să fiţi judecaţi toţi, toată bateria. Se va stabili atunci cine a fost vinovat.

(Preda, *O oră din August*)

9. Domnului Sarsăilă îi vine cîteodată să intre şi în literatură.
(Rădulescu, *Scrieri literare*)

10. Pentru a simți bucuria aceasta se plătea să trăiască iar.
(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

11. S-a apreciat că agravarea crizei economice mondiale agravează aproape toate statele lumii.
(*Cotidianul*, 1990)

12. Probabil că publicistul nu-şi pune asemenea întrebare.
(Arghezi, *Scrieri*)

13. Se zvonise prin ziare
Că-n Irlanda e-ntr-un sat
Un bărbat grozav de tare.
(Coşbuc, *Poezii*)

14. O piesă bună, cu un actor bun, trebuie să conțină pretutindeni, într-o cameră goală, în cîmp sau într-o sală de spectacol, toată emoția, tot adevărul şi toate sugestiile.
(Arghezi, *Tablete de cronicar*)

15. Pesemne că ți s-au sucit şi ți s-au răsucit mințile.
(Stancu, *Povestiri de dragoste*)

16. Nu trebuie să facem atmosferă, înțelege şi tu!
(Stancu, *Povestiri de dragoste*)

17. Desigur că au apărut multe manuscrise de pe urma rețetei.
(Arghezi, *Tablete de cronicar*)

18. Trebuie să le zdrobim capetele ca la năpîrci.
(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

19. Se pare că prinsese un firav interes pentru unul dintre subordonații lui.

(Preda, *O oră din August*)

20. Fără îndoială că frunzișul gingaș și ecourile și răsuflările pădurii aveau un îndemn, dar și fata cu înmlădierea de ramură și cu privirea ei de șarpe, visase clipa aceasta.

(Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*)

21. Greu mi-a fost așa, dar mai greu îmi este că l-am scos eu din minți.

(Slavici, *Mara*)

22. Se vestise la mare depărtare că nohaii au trecut Nistrul după războiul Tomșei și hotarul se bejenise.

(Sadoveanu, *Neamul Șoimăreștilor*)

23. Cine nu înțelege lupta aceasta de trei ori sfîntă trebuie să se coboare la locul potrivit cu gradul lui de înțelegere.

(Rebreanu, *Răscoala*)

24. Umblu de colo-colo dintr-o țară într-alta și fac portretul monarhilor și-mi face plăcere să flecăresc despre ele liber.

(Sorescu, *Ieșirea prin cer*)

25. Rămîne să-și concentreze atenția asupra caracterului dramatic al eroului.

(Drimba, *Teatrul de la origini și pînă azi*)

26. Urma să soarbă liniștit din cafea păstrînd însă pe față urme din furia rîsului.

(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

27. Era un colț fericit al lumii; furtuna trebuia să treacă; în soare trebuia să iasă roind albinele și în pacea satului urma să cînte o pupăză într-un nuc bătrîn și să bată tesla bunicului la cobîlă ritmul unei vieți tihnite.

(Sadoveanu, *Nada florilor*)

28. Nu-mi ajunge că nu mă slobozi din robie, ci încă m-ai băgat şi-n temniţă.

(*Cărţile populare*)

29. Cine are pămîntul să-l muncească ori să renunţe la el.

(Rebreanu, *Răscoala*)

30. Ajunge că e dalb, nu-i mai trebuie înţelepciune.

(Chivu, *Poezii*)

31. A început să le vină unora greu să stea la ţară, să le pară dezonorant a munci pămîntul şi a munci în general.

(Rebreanu, *Răscoala*)

32. Ce veşti umblă sînt aduse din gură în gură.

(Rebreanu, *Răscoala*)

33. Trebuie să se închidă în casă, să-i ajute bărbatului la contabilitate, să asculte viscolul, să cînte la pian, să citească şi să coase.

(Bassarabescu, *Un om în toată firea*)

34. Se pare că spre sfîrşitul mileniului al patrulea î.e.n., acum cinci mii de ani, sumerienii au imaginat scrierea pe argilă.

(Kramer, *Istoria începe la Sumer*)

35. Vine cine vrea şi ajunge la mare cine poate.

(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*)

36. Se făcea uneori că nu scoteam un cuvînt ceasuri întregi alături de mama.

(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*)

37. Ce vedem noi, ce se află expus în pavilion ori în aer liber este sinteza unui drum.

(Udroiu, *Pieton prin oraşele lumii*)

38. E o floare de pe mare, cine-i cată-n faţă moare.
(Eminescu, *Literatura populară*)

39. Se pare cum că alte valuri
Cobor mereu pe-acelaşi vad,
Se pare cum că-i altă toamnă
Ci-n veci aceleaşi frunze cad.
(Eminescu, *Poezii*)

C

40. Stabiliţi funcţia sintactică a cuvintelor subliniate şi dezvoltaţi-le apoi în propoziţia subordonată corespunzătoare:
Model:

E uşor a scrie versuri Cînd nimic nu ai a spune. (Eminescu, *Poezii*)	E uşor să scrii versuri Cînd nimic nu ai a spune.
a scrie = subiect, exprimat prin verb la infinitiv	*să scrii versuri* = propoziţie subordonată subiectivă

a) *A scrie* romanul complex al unei societăţi integrale, divizate prin structură şi interese fără a fi pe nesimţite cuprins de vreun spirit partizan e o virtute remarcabilă.
(Rebreanu, *Răscoala*)

b) În primii ani ai acelor întruniri intime s-au urmărit cu stăruinţă *citirea* tuturor operelor literare române de pînă atunci.
(*Junimea*)

c) Nu se poate *afla* nicăieri în vreo ţară cît Moldova de mică, atîtea ape şi natura împodobită cu asemenea jocuri minunate ca aici.
(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

d) Mai totdeauna, se cerea *scurtarea*, *suprimarea* unor sau mai multor strofe.

(*Junimea*)

e) Tocmai spre deşteptarea publicului românesc din nepăsarea lui trebuie *prezentate* numai formele estetice cele mai curate.

(Maiorescu, *Critice*)

f) Încetează de acum şi-ţi ajungă *de a mai grăi* că eu te-am cumpărat să-mi munceşti la casă, iar nu pentru pricini şi răspunsuri.

(*Cărţile populare*)

g) *A se ţine* dîrz pe picioare în mijlocul unei haite potrivnice era o chestiune de viaţă şi de moarte şi lucrul acesta îl ştia Colţ-Alb.

(London, *Colţ-Alb*)

41. Răspundeţi la următoarele întrebări şi motivaţi răspunsul dat;
a) Într-o frază constituită din două propoziţii, una fiind principală, cealaltă fiind subordonată, poate fi subiectivă subordonata dacă predicatul regentei este exprimat prin verb la pers. 2 sg?
b) Într-o frază constituită din două propoziţii, a doua poate fi subiectivă dacă predicatul regentei este exprimat prin adverb predicativ?
Construiţi astfel de fraze utilizînd, ca regenţi, adverbele predicative *desigur, fireşte, poate* .

42. Construiţi o frază cu componenţa corespunzătoare schemei date şi arătaţi dacă a doua propoziţie poate fi subiectivă! Motivaţi răspunsul dat!

propoziţia 1 formată din:			propoziţia 2 formată din:		
pronume personal, pers 1, sg, caz D, forma neaccentuată	+ verbul *a trebui*, condiţional-optativ, prezent	substantiv, singular, caz N.	+ *ca să*	+ verbul *a ajunge*, pers. I, conjunctiv, prezent	+ adverbul *acasă*

43. Care dintre cele două fraze schematizate mai jos conține o subordonată subiectivă? Motivați răspunsul dat și construiți frazele corespunzătoare acestor scheme!

propoziția 1 formată din:	propoziția 2 formată din:
expresie verbală impersonală formată din verbul *a fi*, la indicativ prezent și din adverbul *bine* + verbul *a arăta*, la infinitiv, prezent	că + verbul *a vrea* la indicativ, prezent, pers. 1 sg

propoziția 1 formată din:	propoziția 2 formată din:
verbul copulativ *a părea*, la indicativ, prezent, pers.3 sg. + adverbul *clar*	+ *că* + verbul copulativ a fi, la indicativ, prezent, pers. 3 sg. + adjectivul *vinovat*

44.Construiți fraze în care subordonata subiectivă să aibă ca regent unul dintre verbele *a face, a merita, a rămîne, a urma,* folosite ca verbe impersonale la diateza activă!

45.Construiți fraze în care subordonatele subiective să aibă regenți ca: *a face, a impune, a părea,* verbe întrebuințate ca impersonale la diateza reflexivă!

46.Contrageți subordonatele subliniate în partea de propoziție corespunzătoare:

Model:

Bine e propoziție principală	să culegi roade, nu ponoase . propoziție subordonată subiectivă	Bine e a *culege* roade, nu ponoase. propoziție principală, cu subiectul exprimat prin verb la infinitiv, rezultat din contragerea subordonatei subiective

a) Nu e de nici un folos *să rupă nasturii cămăşii.*
(Brătescu Voineşti, *Întuneric şi lumină*)

b) Trebuie *să se ia aminte* că în graiul moldovenesc se găsesc vorbe străine rămase pesemne din graiul cel vechi al dacilor.
(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

c) În fruntea noii mişcări e drept *să punem pe Vasile Alecsandri* .
(Maiorescu, *Critice*)

d) Nu va fi lipsit de folos *să trec aici întregul şir de voievozi ai Moldovei pînă în veacurile noastre.*
(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

e) A trebuit *să-l pornească cu alt cal după poştalion* .
(Brătescu Voineşti, *Întuneric şi lumină*)

47. Alcătuiţi schema frazelor descrise mai jos şi construiţi după schemă frazele corspunzătoare!

Model

descriere:	schemă:	fraza construită: (după ce aţi realizat schema)
1. propoziţie principală	1.PP ↑	
2. propoziţie subordonată subiectivă: -subordonată faţă de propoziţia 1; -introdusă prin conjuncţia subordonatoare *că*; -are ca regent expresia verbală impersonală *e clar* din propoziţia 1.	2 Sb . ↑	E clar că trebuie să înveţi.
3. propoziţie subordonată subiectivă:	3 Sb .	

-subordonată față de propoziția 2;
-introdusă prin conjuncția subordonatoare *să*;
-are ca regent verbul impersonal *trebuie*
din propoziția 2.

a) frază formată din propozițiile:
1. propoziție subordonată subiectivă:
-subordonată față de propoziția 3;
-introdusă prin pronumele relativ *cine*;
-are ca regent verbul *a reuși* din propoziția 3;
2. propoziție principală;
3. propoziție subordonată subiectivă:
-subordonată față de propoziția 2;
-introdusă prin conjuncția *să;*
-are ca regent verbul *a trebui* din propoziția 2.

b) frază formată din propozițiile:
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată subiectivă:
-subordonată față de propoziția 1;
-introdusă prin conjuncția *că*;
-are ca regent verbul *a părea*

întrebuinţat ca impersonal la diateza reflexivă;

3. propoziţie subordonată subiectivă:
-subordonată faţă de propoziţia 1;
-introdusă prin conjuncţia *că*;
-coordonată prin juxtapunere cu propoziţia 2.

4. propoziţie subordonată subiectivă;
-subordonată faţă de propoziţia 1;
-conjuncţia subordonatoare neexprimată;
-coordonată cu propoziţia 4 prin juxtapunere;

5. propoziţie subordonată subiectivă:
-subordonată faţă de propoziţia 1;
-conjuncţia subordonatoare neexprimată;
-coordonată cu propoziţia 4 prin juxtapunere;

6.propoziţie subordonată subiectivă:
-subordonată faţă de propoziţia 1;
-coordonată cu propoziţia 5 prin conjuncţie coordonatoare copulativă *şi*.

c) frază formată din propoziţiile:
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată subiectivă:
-subordonată faţă de propoziţia 1;
-introdusă prin conjuncţia *că*;
-are ca regent expresia verbală impersonală *e probabil* din propoziţia 1;
3. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;

-introdusă prin conjuncția *să*;
-are ca regent expresia verbală impersonală *e bine* din propoziția 2;
4. propoziție subordonată subiectivă:
-subordonată față de propoziția 2;
-coordonată cu propoziția 3 prin conjuncția *și* .

D

Spre a decide că o subordonată este subiectivă, țineți cont că:

1. Subordonatele necircumstanțiale depind de valența sintactică a regentului și de aceea trebuie să identificați termenul regent al subordonatei și să verificați dacă acesta face parte din categoria regenților subiectivei!

2. Identificați elementul de relație (conectivul subordonator), consultați tabelul cu rolul conjuncțiilor, adverbelor, pronumelor și adjectivelor pronominale relative sau nedefinite pentru a constata dacă acesta poate introduce o subordonată subiectivă!

3. Controlați dacă nu cumva regenta subordonatei identificate ca subiectivă are un subiect exprimat printr-o parte de vorbire precum: substantiv, pronume, numeral substantivat, verb la infinitiv, gerunziu sau supin!

4. Dacă ați constatat că în regentă nu există un subiect exprimat, controlați dacă nu ne aflăm în situația unei regente care are subiect inclus sau subînțeles!

5.Contrageți subordonata subiectivă într-un subiect parte de propoziție!

6.Dacă ați constatat

- că termenul regent face parte din categoria celor care cer subiectivă,
- că aveți un conectiv subordonator apt să introducă o subordonată subiectivă,

- că în regentă nu există subiect
- şi că nu s-a realizat contextul unui subiect inclus sau subînţeles,
- atunci subordonata poate fi *subiectivă* !

SUBORDONATA PREDICATIVĂ

A

Regenţi:	Exemple:	Conective:
•verb copulativ cu numele predicativ nerealizat intrapropoziţional: •*a fi* •*a deveni* •*a părea* •*a rămîne* •*a se face* •*a însemna* •*a ajunge* •*a ieşi*	•Situaţia nu e cum o vrem. •Ion a devenit ce a visat. •Tu pari că ascunzi ceva. •În mintea mea ea rămăsese cum fusese în copilărie. •El se face ce şi-a dorit. •Asta înseamnă că ceri prea mult. •N-a ajuns ce-i fu hărăzit. • Ea poate ieşi ce nici n-a visat.	•conjuncţii subordonatoare: *că, să, dacă, de, ca să, ca...să;* •pronumele relativ *cine,* •pronumele şi adjectivele pronominale relative *care, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte;* •pronumele nehotărît *oricine;* •pronumele şi adjectivele pronominale nehotărîte: *oricare, orice, oricît, oricîtă, oricîţi, oricîte.* •adverbele relative: *unde, cînd, cum.*

B

1. A-l acuza pe Ştefan cel Mare înseamnă să condamnăm cu bună ştiinţă sentimentul dreptăţii şi spiritul de independenţă al popoarelor.

(M. Neagoe, *Ştefan cel Mare*)

2. Dar mai cumplita lui vinovăţie,
Ticăloşit de crima îndoielii,
E că a simţit în sînge o frăţie
Şi-o solidaritate cu rebelii.

(Arghezi, *1907*)

3. Visul lui era să se ducă pe front.

(Fănuş Neagu, *Îngerul a strigat*)

4. Eu cîte nu visez, dar cine le mai ia în seamă? Asta ar însemna să-ţi faci capul calendar.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

5. Ghinionul este că s-a descoperit şi existenţa unor trape vechi.

(Sorescu, *Ieşirea prin cer*)

6. Adevărul e că Marta numai de inimă era uşoară.

(Slavici, *Mara*)

7. Să pară că au ajuns din întîmplare într-o călătorie oficială.

(*Adevărul*, 1990)

8. Punctul de plecare al amplei controverse asupra originii românilor rămîne cum a fost cucerită Dacia de către romani şi cum a fost părăsită în anul 271, din ordinul lui Aurelian.

(G.I.Brătianu, *O enigmă şi un miracol istoric: poporul român*)

9. Frica mea e să nu-i lase păcătosul de Costache toată averea pe mîna ei.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

10. Fost-au gîndul meu, iubite cititorule, să fac letopiseţul ţării noastre Moldovei din descălecatul ei cel dintîi.

(Miron Costin, *Opere alese*)

11. Cea mai mare mulţumire a noastră era să ne întoarcem seara acasă cu gîştele sătule.

(Constantin Ţoiu, *Galeria cu viţă sălbaitcă*)

12. Ce contează-i dorința nu drumul.

(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*)

13. E rîndul nostru al tinerilor să ne aşezăm la masa vieții.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

14. Înseamnă să intrăm în insulă prin mijlocul ei.

(Ion Vitner, *Reverii pe malurile Senei*)

15. Singurul meu gînd era că străinul acesta cu înfățişare atît de cumplită era tatăl meu.

(Hector Malot, *Singur pe lume*)

16. Aceasta înseamnă că anotimpurile definite de progresiunea necesității şi a muncii şi obligației stricte sînt urmate şi precedate de un anotimp nu numai astronomic, ci mai ales social, al iubirilor şi sărbătorilor.

(P.P. Drogeanu, *Practica fericirii*)

17. Dorințele noastre sînt multe, dar cea mai mare este să vezi.

(Blaga, *Opere*)

18. Visul meu cel mai drag era să port în suflet o nețărmurită dragoste pentru oameni.

(Camil Petrescu, *Opere*)

19. Singura noastră formă de inteligență mai mult decît instinctivă pare să fie să nu pierdem cei cîțiva ani de existență, vreo zece la număr.

(Călinescu, *Opere*)

20. Şi totul e aici cum fusese totdeauna.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

21. A fi ingenuu înseamnă să crezi în moralitatea şi puritatea ritualului, înseamnă să nu accepți ritualul iubirii decît ca pe un destin pur.

(Nichita Stănescu, *Respirări*)

22. Ce-i doare pe oamenii aceştia e desigur lipsa de pămînt.
(Rebreanu, *Răscoala*)

23. Excesul de gentilaţe înseamnă că are nevoie de bani.
(Rebreanu, *Răscoala*)

24. Ce nu-mi place la judecată e limba păsărească.
(Bassarabescu, *Opere*)

25. Obiectivul campaniei electorale devine ca părţile să-şi prezinte propriii candidaţi, să-şi facă cunoscute programele, să-şi fixeze orientarea.
(*Expres*, 1990)

26. Singura ispravă a acestei veri a fost că am fixat definitiv titlul primului şi ultimului capitol mare.
(Rebreanu, *Amalgam*)

27. Dar tu nu mai pari să vrei această călătorie.
(Rebreanu, *Nuvele*)

28. Toate acestea înseamnă că în diferite părţi ale Daciei se crease şi se statornicise o unitate economică inexistentă pe vremea lui Burebista.
(H. Daicoviciu, *Portrete dacice*)

C

29. Stabiliţi funcţia sintactică a cuvintelor subliniate şi dezvoltaţi-le apoi în subordonata corespunzătoare:

Model:

Asta nu înseamnă încetarea cercetărilor. încetarea = substantiv comun, caz N., nume predicativ	Asta nu înseamnă[1] / să încetăm cercetările[2] /

a) Scopul nostru e *a face cunoscut* publicului român cum priveşte ştiinţa contemporană lumea.

(*Din presa literară românească a secolului al XIX - lea*)

b) Refuzul ar însemna *ruptura* cu firma cu care tatăl lucrează de douăzeci de ani.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) Scopul nostru mai e *de a purta* o luptă înversunată în contra producţiilor ştiinţifice greşite.

(*Din presa literară românească a secolului al XIX-lea*)

d) A simţi nu înseamnă *a lua* în stăpînire lumea.

(*Proverbe şi cugetări*)

30. Răspundeţi la următoarele întrebări şi motivaţi răspunsul dat:
a) dacă într-o frază o subordonată are ca regent verbul *a însemna,* ce sens trebuie să aibă verbul *a însemna,* pentru ca subordonata să fie predicativă?
b) o subordonată care are ca termen regent verbul *a fi* poate fi predicativă dacă în fraza dată verbul *a fi* este echivalent semantic cu verbul *a costa*?
c) o subordonată care are ca regent verbul *a deveni* poate fi predicativă, dacă, în regentă, verbul *a deveni* e urmat de un adjectiv acordat în gen, număr şi caz cu subiectul regentei?

31. Arătaţi de ce în următoarele scheme subordonata nu poate fi predicativă:
a)

prop.1 formată din: +				prop.2 formată din:
substantiv, masculin, pl, caz N,	verbul *a fi,* la indicativ, imperfect	verb la participiu, masculin, pl.	pronume nehotărît, comple-ment de agent	+ verb, mod conjunctiv, prezent, pers.3 pl.

b)

prop.1 formată din:	+		prop.2 formată din:		
substantiv, masculin, pl., caz N.	verbul *a fi*, la indicativ perfect compus	substantiv, masculin, pl., caz N.	+ *cînd*	verbul *a fi*, la indicativ, imperfect, pers.3, pl.	+ adjectivul *mic*, masculin, plural, caz N.

c)

prop.1 formată din:	+		prop.2 formată din:		
substantiv, masculin, sg, caz N.	verbul *a citi*, diateza activă, indicativ, prezent, pers.3 sg.	substantiv, feminin, sg., caz Ac.	+ *care*	pronume personal, pers.3 sg.	verbul *a plăcea*, indicativ, prezent, pers.3 sg.

d)

-prop.1 formată din:	+		prop.2 formată din:
substantiv propriu feminin, sg.	verbul *a fi* indicativ prezent	adverbul *acolo*	+ *unde* + verbul *a lăsa* la diateza pasivă, indicativ, perfect compus, persoana a III-a

32.Arătaţi în care din următoarele scheme subordonata este predicativă. Motivaţi răspunsul dat:

a)

prop.1 formată din: +		prop.2 formată din:
substantivul *problema*, sg., caz N,	verbul *a deveni*, indicativ,prezent, pers.3 sg.	+ *dacă* + verbul *a încerca*, mod indicativ, pers.3 sg.

b)

prop.1 formată din: +			prop.2 formată din:
substantivul *întrebarea*, singular, caz N.	verbul *a deveni* indicativ, prezent, pers.3 sg.	+ adjectivul *ușoară*, singular, caz N.	+ *dacă* + verbul *a încerca*, indicativ, pers.3 sg.

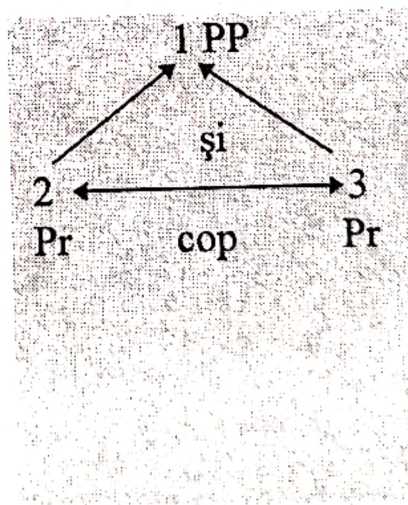
33. Construiți:
a) trei enunțuri în care subordonata predicativă să aibă ca regent verbul *a deveni;*
b) trei enunțuri în care subordonata predicativă să aibă ca regent verbul *a se face*;
c) trei enunțuri în care subordonata predicativă să aibă ca regent verbul *a însemna* .

34. Alcătuiți schema frazelor descrise mai jos și construiți, după realizarea schemei, frazele corespunzătoare:

Model:

fraza compusă din:
1. propoziție principală
2. propoziție predicativă:
-subordonată față de propoziția 1;
-introdusă prin conjuncția *că*;
-are ca regent verbul *a fi* din propoziția 1;
3. propoziție predicativă:
-coordonată cu propoziția 2 prin conjuncția coordonatoare *și*.

alcătuirea schemei:

fraza:

1.Adeveărul e
2. că învață
și
3.că va reuși.

a) frază compusă din:
1. propoziție principală
2. propoziție predicativă:

schema: fraza:

- subordonată față de propoziția 1;
- introdusă prin *să ;*
- are ca regent verbul *a deveni* din propoziția 1;

3. propoziție predicativă:
- coordonată cu propoziția 2 prin conjuncție coordonatoare adversativă.

c) frază compusă din: schema: fraza:

1. propoziție principală
2. propoziție predicativă:
- subordonată față de propoziția 1;
- introdusă prin conjuncția *că* ;
- are ca regent verbul *a însemna* din propoziția 1;

3. propoziție predicativă:
- subordonată față de propoziția 2;
- introdusă prin conjuncția *că ;*
- are ca regent verbul *a fi* din propoziția 2.

d) frază compusă din: schema: fraza:

1. propoziție principală
2. propoziție predicativă:
- subordonată față de propoziția 1:
- introdusă prin adjectiv pronominal relativ în cazul Ac.

3.propoziție predicativă:
- subordonată față de propoziția 2;
- introdusă prin pronumele relativ *ce ;*
- are ca regent verbul copulativ *a ajunge* din propoziția 2;

4. propoziție predicativă; coordonată cu propoziția 2 prin conjuncție coordonatoare copulativă *și* .

35. Contrageți în partea de propoziție corespunzătoare subordonatele subliniate:

Model: Ochii mei păreau *că-ți spun totul*. (Sadoveanu, *Povestiri*) — Ochii mei păreau *a-ți spune totul*.

a) Slăbiciunea lui Isaia a fost *să-și cumpere și el o blană* și astă slăbiciune nu era numai o năzărire a minții lui, ci o tînguire a întregului său trup slab și plăpînd la frig.

(Brătescu - Voinești, *Întuneric și lumină*)

b) Pacea nu este un ideal abstract: ea înseamnă pentru noi *să muncim, să învățăm, să ne afirmăm și să împlinim menirea noastră în viața acestei țări*.

(*Antologie de texte literare*)

c) Datoria lui Dan devine *să construiască echivalentul literar al Medelenilor*.

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

36. Înlocuiți numele predicative din textele de mai jos cu subordonate predicative în cadrul cărora substantivele alăturate să fie subiecte:

Model:

Cerul e *negru*.	*tăciunele*
	Cerul e / cum e tăciunele.
a) Fața ta e roșie.	mărul
b) Costumul lui e albastru.	marea
c) Chipul lui e alb.	varul
d) El e ușor.	fulgul
e) Fața ei era curată.	lacrima
f) Tîmpla lui era fierbinte.	soarele

37. Imaginați-vă următoarea situație:

- ați alcătuit, într-o anumită împrejurare, texte precum cele de mai jos;

- sînteţi siliţi să economisiţi spaţiu în transmiterea acestora.

Prin ce procedeu gramatical puteţi reduce numărul de cuvinte fără a afecta mesajul?

Efectuaţi operaţia de reducere a numărului de cuvinte pornind de la textele de mai jos:

- *Textul 1: (conţine 8 cuvinte, de redus la maximum 7 cuvinte)*
  Preocuparea mea e cum să te fac fericit.
- *Textul 2: (conţine 21 de cuvinte, de redus la maximum 14 cuvinte)*
  La orice examen problema nu e să fii informat, ci să fii priceput, să fii odihnit şi să fii fără emoţii.
- *Textul 3: (conţine 16 cuvinte, de redus la maximum 11 cuvinte)*
  Asta înseamnă să avem încredere în om, să ne iubim aproapele şi să iertăm greşelile altora.

D

Spre a decide că o subordonată este PREDICATIVĂ, trebuie să aveţi în vedere următoarele operaţii:

1. identificaţi termenul regent al subordonatei şi consultaţi lista verbelor copulative;
2. verificaţi dacă verbul identificat drept regent al subordonatei este, în contextul dat, verb **copulativ**, verb **auxiliar** sau verb **predicativ**, ţinînd cont de faptul că
   - verbele nepredicative copulative pot fi întrebuinţate şi ca verbe predicative;
   - *a fi* se încadrează atît în subclasa verbelor nepredicative **copulative**, cît şi în cea a verbelor nepredicative **auxiliare**;
3. verificaţi dacă verbul copulativ identificat ca regent al subordonatei nu are nume predicativ în propoziţia regentă, ştiind că predicativa nu poate determina un verb copulativ care are nume predicativ, respectiv un copulativ din componenţa unui predicat nominal complet, ci doar un copulativ realizînd intrapropoziţional un predicat nominal incomplet;
4. încercaţi să contrageţi predicativa într-un nume predicativ;
5. dacă aţi constatat că:
   - termenul regent este verb copulativ, nu verb predicativ,
   - în propoziţia regentă copulativul nu apare cu nume predicativ,

   atunci subordonata poate fi identificată drept predicativă.

TEXTE COMPLEXE

1. Faceți analiza următoarelor fraze, indicînd raporturile dintre propoziții, regentul și conectivul subordonator sau coordonator:

a) Cine a zbiciulat cînepa asta pare că n-a mai zbiciulat altă cînepă.
(Pavel Dan, *Urcan bătrînul*)

b) Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopii,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.

Și dacă stele bat în lac
Adîncul luminîndu-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Înseninîndu-mi gîndul.
(Eminescu, *Poezii*)

c) Ce e de la ea nu e după cum vrea, ci după cum îi e scris să vrea.
(Delavrancea, *Sultănica*)

d) Că are darul vorbirii nu înseamnă că nu e prost.
(Istrati, *Chira Chiralina*)

e) Asta înseamnă că trebuie să fii prudent cu plăcerile.
(Rebreanu, *Răscoala*)

f) Adevărul era că cine bănuia mai mult avea dreptate.
(Săraru, *Dragostea și revoluția*)

g). În acest răstimp grija cea mai mare a Negrii era cum să vindece mai ușor și mai degrabă rana tătîne-său, dar ea nu trebui mult timp să-și bată capul cu aceasta.
(Simion Florea Marian, *Legende istorice din Bucovina*)

h) Ce e valabil pentru o regiune nu ar urma să fie necesar valabil pentru celelalte regiuni şi totuşi este.

(Rebreanu, *Răscoala*)

i) Ce-l chinuia mai mult era că se apropia şi se povîrnea asupra lui.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

j) Trebuie să nu vrei, dar principalul e s-o ştii.

(D.R.Popescu, *Somnul pămîntului*)

k) Dacă împuşcăm răsculaţii de aici e ca şi cum am împuşca pe fraţii şi pe părinţii noştri din Argeş.

(Stancu, *Desculţ*)

2. Treceţi cuvintele subliniate cu o linie[1] la mod personal şi arătaţi ce subordonate aţi obţinut; simultan, treceţi cuvintele subliniate cu două linii[2] la modul infinitiv şi arătaţi ce funcţie sintactică au dobîndit după trecerea lor la infinitiv!

Model:

A-ţi trăi ideile înseamnă *să* le *dai* un sens, *să* - ţi *dai sens* existenţei.

(Ivasiuc, *Iluminări*)

Să-ţi *trăieşti* ideile înseamnă **a** le **da** sens, **a** - ţi **da sens** existenţei.

a) **A vorbi** de poet este ca şi cum ***ai striga*** într-o peşteră vastă.

(Arghezi, *Tablete de cronicar*)

b) **A reflecta** asupra unei opere de imaginaţie înseamnă *să* te *întrebi* dacă personajele sînt veridice şi naturale şi ***să guşti*** firescul lor după cum ai apreciat frumuseţea şi intensitatea vieţii lor morale.

(Faguet, *Arta de a citi*)

---

[1] prin subliniere cu o linie înţelegem culegere cu bold (litere îngroşate: **a trăi**)

[2] prin subliniere cu două linii înţelegem culegere cu italice (litere înclinate: *să dai.*)

c) Pe urmă își zise că **neducîndu-se** înseamnă **a-și mărturisi** frica sau cel puțin inferioritatea.

(Rebreanu, *Adam și Eva*)

d) Cînd recitești trebuie *să-ți înfrînezi* regretele și *să nu te lași* furat de plăcerea descoperirii, a remușcărilor, a autorului, care ar însemna *să-ți spui* că mai înainte ai fost un prost.

(Faguet, *Arta de a citi*)

e) **A pune** sentimentalism în relații de afaceri înseamnă **a compromite** și afacerile și sentimentele.

(Rebreanu, *Răscoala*)

f) **A citi** un filozof înseamnă **a-l confrunta** fără încetare cu el însuși, înseamnă *să vezi* ce este în el sentiment, idee sentimentală, idee rezultînd dintr-un amestec de sentimente și idei.

(Faguet, *Arta de a citi*)

g) **A merge** pe urmele lui Gheorghe Șincai și **a încerca** să-i pui în lumină destinul înseamnă **a cuprinde** o epocă istorică și o epocă de cultură.

(Duicu, *Pe urmele lui Gheorghe Șincai*)

h) **A voi** să întemeiezi dezvoltarea lui pe alte baze de cum sînt cele ce posedă din fire este **a pune** în dezordine și involuțiune chiar întregul corp național, **a-i paraliza** și **a-i rătăci** puterile.

(*Din presa literară româneacă a secolului al XIX-lea*)

I) **A încasa** rata a doua și ultima din prețul grîului vîndut și livrat, **a aranja** cu Dumescu la banca română polița...erau treburi care se puteau lichida în două ore.

(Rebreanu, *Răscoala*)

OLD McDonald had a farm
hia hia hio and that farm
he had a COW hia hia hio

j) **A face** dintr-o Mare Tenebroasă cunoscută pînă atunci numai de marinari şi pescari un obiect de contemplaţie estetică e **a o transforma** în element spiritual la îndemîna oricui.

(Eliade, *Despre Eminescu şi Hasdeu*)

k) *Să spaţializezi* devine **a elibera** spaţiul de învelişul său sălbatic, **a găsi** sau **a deschide** un spaţiu liber.

(Uscătescu, *Brâncuşi şi arta secolului*)

3. Alcătuiţi schema frazelor descrise mai jos; construiţi apoi frazele corespunzătoare:

a) fraza formată din: schema: fraza:

1. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propozişia 2;
- introdusă prin conjuncţia *dacă;*
- are ca regent verbul copulativ *înseamnă* din propoziţia 2;

2. propoziţie principală;

3. propoziţie predicativă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- introdusă prin conjuncţia *că;*
- are ca regent verbul copulativ *înseamnă* din propoziţia 2;

4. propoziţie subordonată predicativă:
- coordonată cu propoziţia 3 prin conjuncţia *ci*;

5. propoziţie subordonată subiectivă:
- introdusă prin conjuncţia *să*;
- are ca regent verbul *a trebui* din propoziţia 4;

schema: fraza:

b) fraza formată din:

1. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propoziţia 3;
- introdusă prin pronumele relativ *cine* ;

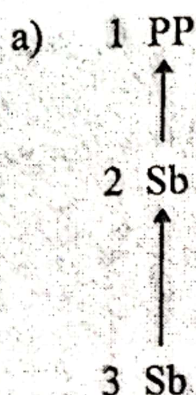

- are ca regent verbul *a părea* întrebuințat ca verb personal copulativ în propoziția 3;
2. propoziție principală;
3. propoziție subiectivă:
- subordonată față de propoziția 2;
- introdusă prin conjuncția *că*;
- are ca regent verbul impersonal *a trebui* din propoziția 2;
4. propoziție predicativă:
- subordonată față de propoziția 3;
- introdusă prin conjuncția *că ;*
- are ca regent verbul copulativ *a părea* din propoziția 3.

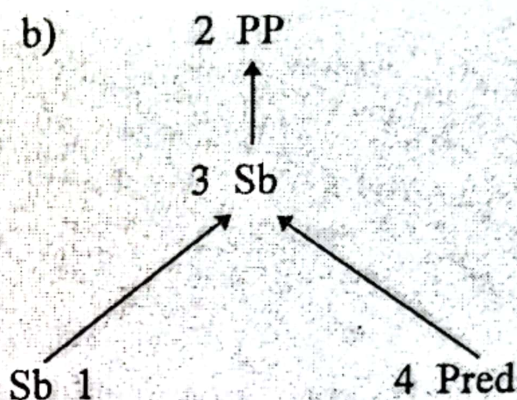
Frază formată din: schema: fraza:
1. propoziție subordonată subiectivă:
- subordonată față de propoziția 2;
- introdusă prn conjucția *dacă* ;
- are ca regent verbul personal copulativ *a însemna* din propoziția 2;
2. propoziție principală;
3. propoziție predicativă:
- subordonată față depropoziția 2;
- introdusă prin conjuncția *că* ;
- are ca regent verbul personal copulativ *a însemna* din propoziția 2;
4. propoziție predicativă:
- subordonată față de propoziția 3;
- introdusă prin pronumele relativ *ce*;
- are ca regent verbul personal copulativ *a deveni* din propoziția 3.

5. Descrieţi, ghidîndu-vă după exerciţiul anterior, frazele corespunzătoare schemelor de mai jos; construiţi apoi frazele corespunzătoare:

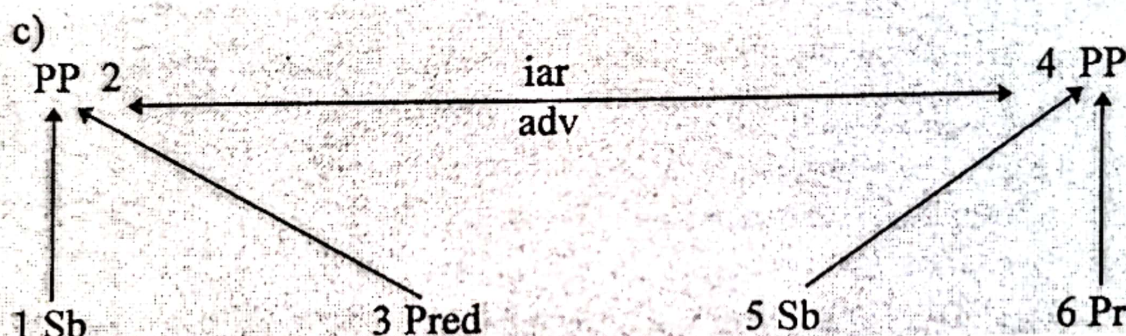
a)

b)

c)

6. Construiţi frazele descrise mai jos; recunoaşteţi subordonatele din care sînt formate:

a) fraza formată din propoziţiile:

prop.1: + predicat verbal, exprimat prin verbul *a învăţa*, diateza activă, conjunctiv prezent, pers.2 sg.	prop.2 + predicat exprimat prin verbul copulativ *a însemna*, indicativ, prezent, pers.3 sg.	prop. 3: predicat verbal exprimat prin verbul *a-şi însuşi* conjunctiv prezent, pers.2 sg.	substantivul *taina* Ac., sg., complement direct	+substantivul *lumea*, genitiv, sg. atribut substantival genitival.

b) fraza formată din propozițiile:

prop.1: +	prop.2: +	prop.3:		
predicat exprimat prin verbul *a părea*, diateza activă, indicativ, imperfect, pers. 2 sg.	+ *că* + predicat exprimat prin verbul *a deveni*, indicativ, prezent, pers. 2 sg.	predicat exprimat prin verbul *a fi*, indicativ, prezent pers.3 sg.	substantivul *fratele* caz N., sg., subiect.	adjectiv posesiv de pers. 2 sg.

c) fraza formată din propozițiile:

propoziția 1:	propoziția 2:	propoziția 3:
predicat exprimat prin verbul *a rămîne*, întrebuințat ca verb impersonal	predicat exprimat prin verbul copulativ *a se face* conjunctiv, prezent, pers. 2 sg.	+ *ce* + predicat exprimat prin verbul *a putea*, la indicativ, pers. 3 sg.

7. Efectuați o comparație între subordonata subiectivă și subordonata predicativă, arătînd poziția față de regentă a fiecărei subordonate, termenul regent al fiecărei subordonate și dacă subiectiva sau predicativa pot fi delimitate prin virgulă de propoziția regentă.

SUBORDONATA ATRIBUTIVĂ

A

Regenți:	Exemple:	Conective:
• substantive • pronume • numerale substantivate • adjective substantivate • orice parte de vorbire cu înrebuințare substantivală în propoziția determinată	• Podul care era bine păzit reprezenta o primejdie pentru poziția lor. • Dintre cei patru care n-au venit, doi erau bolnavi. • Roșul pe care îl întrebuințezi e cel despre care nu știu nimic. • Gîndul că nu e iubit îl urmărea și în somn.	• pronumele și adjectivele pronomunale relative *care, ce, cît, cîtă, cîți, cîte;* • pronumele relativ *cine;* • adverbele relative *ce, cît;* • adverbele relative *unde, cînd, cum;* • conjuncții subordonatoare:*că, să, ca..să, ca să, dacă, de* etc.

B

1. Alexandru Davila a fost personificarea ideii că niciodată și nimic nu este prea tîrziu.

(Arghezi, *Tablete de cronicar*)

2. Numele a două unități de daci care nu pot fi îndeaproape determinate, dar care puteau fi deosebite de cele înșirate mai sus figurează în două inscripții fragmentare.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

3. Petre Armăşel intră la domn şi-i dădu ştirea că armaşul Nicoriţă nu se află nicăieri.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

4. După numărul de trupe cu care a contribuit la întărirea puterii militare romane, Dacia se situează pe locul al treilea, alături de Syria, Belgica şi Africa.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

5. În timpul cît rosti el cuvintele acestea, ochii Saşei se înroşiră ca purpura şi lacrimile i se urcară pe obraz.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

6. S-a făcut dovada convingătoare că în tot cursul secolului III în Dacia s-au făcut recrutări de soldaţi pentru armata romană.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

7. În fruntea şcolii sumeriene se găsea *umnia* care era *specialistul* sau profesorul căruia i se dădea şi titlul de părinte al şcolii; copiii erau numiţi fiii şcolii.

(S.N.Kramer, *Istoria începe la Sumer*)

8. Pe unele monede ale împăratului Hadrian, Dacia este reprezentată sub chipul unei femei îngîndurate care stă pe o stîncă şi care ţine în mîna dreaptă un vultur, iar în stînga sabia curbă (falx Dacica), arma caracteristică a autohtonilor.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

9. Procesele chimice vitale care se petreceau în trupurile lor chemau la lumină sevele care erau necesare existenţei.

(London, *Colţ Alb*)

10. În secolul III, pe monede, Dacia este redată sub chipul unei femei în haină neagră care purta pe cap o bonetă frigiană şi care ţine în dreapta sabia curbă dacică, iar în stînga spice sau cunune de grîu.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

11. Toţi banii aceştia străini care au fost găsiţi în Dacia arată oraşele şi ţările de la miazăzi cu care dacii întreţineau legături de comerţ.
(Pîrvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

12. Pe teritoriul satului Barbura, judeţul Hunedoara, s-a descoperit un tezaur monetar roman din care au fost văzute şi determinate 83 de monede.
(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

13. Veni o zi în această ţară a belşugului în care haita de lupi se desfăcu în două şi fiecare apucă în altă direcţie. Lupoaica cu căpetenia cea tînără, care se ţinea în stînga ei, şi cu Chiorul, care se ţinea în dreapta ei, îndrumară ceata devale către fluviul pe care îl trecuseră.
(London, *Colţ Alb*)

14. Din numeroasele exemple se poate trage concluzia că în timpul stăpînirii romane populaţia autohtonă şi-a menţinut în bună parte vechiul său port din care unele elemente au fost împrumutate şi de coloniştii aşezaţi în Dacia.
(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

15. Rîurile ce ciorăiau mai jos de brîiele melancolicelor stînce învăţau de la păstorul împărat doina iubirilor iar vulturii, ce stau ameţiţi pe creştetele seci şi sure a stîncelor nalte, învăţau de la el ţipătul cel de plîns al jelei.
(Eminescu, *Proză literară*)

16. Se distinge un grup de vreo 40 de tezaure monetare găsite în Dacia care încep cu piese anterioare cuceririi romane, emise în timpul Republicii.
(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

17. Pentru marea, istorica adunare naţională de la Alba iulia, unde s-a hotărît alipirea Transilvaniei la patria mamă, n-a fost nevoie de o pregătire a opiniei publice. Pregătirea se făcuse vreme de sute de ani.
(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*)

18. În localitatea Drăghiceni, județul Olt, în toamna anului 1969, la arat, în punctul numit Dealul Bălții, s-a găsit un ulcior de lut, întreg, de culoare roșie care conține 460 denari romani.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

19. Acțiunile sale erau detereminate de felul cum se vor desfășura evenimentele în jurul hotarelor Moldovei.

(M. Neagoe, *Ștefan cel Mare*)

20. Misterul care învăluia în mod obișnuit scopul pe care-l urmăreau pregătirile militare turcești aveau darul să provoace panica la vecinii acestora.

(Neagoe, *Ștefan cel Mare*)

21. Ceva ce vine tocmai de acolo tocmai din umbra pădurilor de brad își amesteca boarea în vîntul fierbinte de stepă.

(Bogza, *Priveliști și sentimente*)

22. E harnic acela care lucrează cu plăcere, care nu poate fără lucru.

(Iorga, *Cugetări*)

23. Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrimile slugilor sale și va ridica dintre voi pe cineva care va așeza iarăși pe urmașii voștri în voinicia și puterea de mai nainte.

(Vlahuță, *România pitorească*)

24. Cea mai rea lene e aceea care are nevoie și de vremea altora.

(Iorga, *Cugetări*)

25. Călătorii care au străbătut văile României pe drumuri hrintuite în căruțe de poștă de acum patruzeci de ani, cu greu ar mai cunoaște astăzi locurile pe unde au umblat.

(Vlahuță, *România pitorească*)

26. Nici închine a ei limbă
Recea cumpănă-a gîndirii
Înspre clipa ce se schimbă
Pentru masca fericirii.

(Eminescu, *Poezii*)

27. A sosit vestea că frontul a fost spart, că soldații mor cu miile, că dușmanul se apropie.

(*Stancu, Desculț*)

28. Hyperion, ce din genuni
Răsai cu-o întreagă lume,
Nu cere semne și minuni
Care n-au chip și nume.

(Eminescu, *Opere*)

C

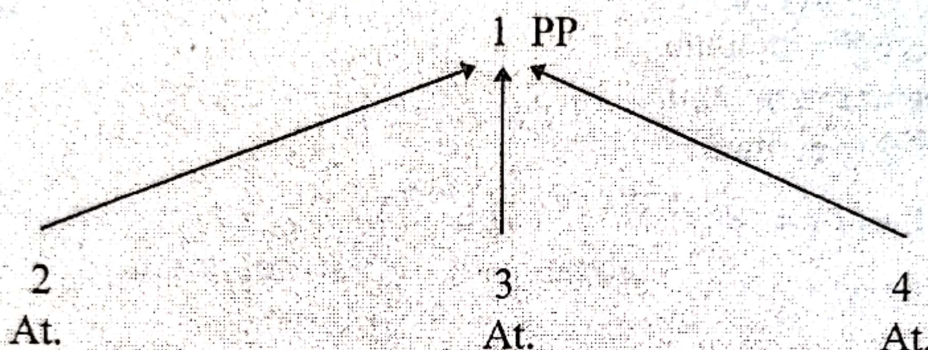
29. Se dau cuvintele: *dor, țară, cîntec*:
Cerințe:
a) utilizați, pe rînd, fiecare cuvînt dat, ca atribut substantival genitival, regent pentru cîte o subordonată atributivă;
b) utilizați, pe rînd, fiecare cuvînt dat, ca atribut substantival prepozițional, regent pentru cîte o subordonată predicativă.

30. Să se construiască, utilizînd, pe rînd, toate conectivele posibile, subordonatele atributive care să determine substantivul *patrie*.

31. Construiți cîte două regente pentru fiecare dintre subordonatele atributive dispuse mai jos!
/...[1]/ în care-poți situa acțiunea ta [1]/
/...[2]/ ce nimeni nu gîndea. [1]/
/...[3]/ cum am trecut eu rîul./ [1]

32. Construiţi fraze în care subordonatele atributive să aibă ca regent următoarele substantive folosite în cazul indicat în paranteză:
tunar (G), *baterie* (Ac.), *colonel* (V), *batalion* (D), *artilerie* (N).

33. Se poate construi o frază corespunzătoare schemei de mai jos, frază care ar fi formată dintr-o principală şi trei subordonate atributive care nu sînt coordonate între ele? Daţi răspunsul prin exemple de fraze corespunzătoare schemei de mai jos:

34.Care dintre următoarele fraze descrise mai jos conţin o subordonată atributivă? Motivaţi răspunsul dat alcătuind întîi schema, apoi elaborînd frazele corespunzătoare.
fraza (a):
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată:
- are ca regent verbul *a trebui* din propoziţia 1;
3. propoziţie subordonată:
- coordonată prin conjuncţia coordonatoare copulativă *şi* cu propoziţia 2;

fraza (b):
1. propoziţie subordonată:
- are ca regent un substantiv din propoziţia 3;
2. propoziţie subordonată:
- are ca regent un substantiv din propoziţia 3;
3. propoziţie principală;

fraza (c):
1. propoziție subordonată:
- are ca regent pronumele demonstrativ de depărtare, de gen masculin, sg., din propoziția 4;
2. propoziție subordonată:
- coordonată cu propoziția 1 prin juxtapunere;
3. propoziție subordonată:
- coordonată cu propoziția 2 prin conjuncție coordonatoare copulativă;
4. propoziție principală.

35. Construiți o frază în care propoziția regentă să aibă:
a) un subiect multiplu exprimat prin trei substantive determinate fiecare de cîte o subordonată atributivă;
b) un nume predicativ multiplu exprimat prin trei substantive determinate fiecare de cîte o subordonată atributivă;
c) trei atribute coordonate exprimate prin substantive determinate de cîte o subordonată atributivă.

36. Se dă textul:

Închipuiți-vă de pildă, un păstor rătăcit pe Carpați, petrecînd lungile nopți înstelate în mijlocul turmei sale, neavînd altă petrecere decît din timp în timp lătratul cîinilor săi sau strigătul plîngător al oilor sale. Acest om care nu ştie nici limba, nici gramatica, nici versificațiune, insuflat numai de priveliştea naturii şi de geniul ascuns, care a prins sufletele brazilor cei vechi, apucă deodată flautul şi lasă cugetarea să se rostogolească în şoapte blînzi, şi iată *Miorița*, acea inspirațiune fără seamăn, acel suspin al brazilor şi al izvoarelor de pe Carpați.

(Eminescu, *Opere*)

Cerințe:
a) analizați verbele la gerunziu şi cele la participiu din textul de mai sus;
b) identificați gerunziile şi participiile care se pot dezvolta în subordonate atributive;
c) rescrieți textul transformînd în subordonate atributive participiile şi gerunziile identificate sub cerința (c).

37. Arătaţi felul atributelor subliniate în textele de mai jos şi dezvoltaţi-le apoi în subordonatele atributive corespunzătoare.

a) Greierul, ***cîntăreț*** neobosit al zilelor de vară, amuţise istovit sub umbra înălţimii ocrotitoare a ierburilor.

(Hogaş, *Scrieri*)

b) Mai tîrziu o coţofană
Fără ocupaţie
A adus o veste-n goană
Şi-a făcut senzaţie.

(Topîrceanu, *Poezii*)

c) Cînd apucase pe poteca bisericii, unul dintre răzeşi, **om** cărunt, **cu obrazul** brăzdat, se abătu spre ei şi le pofti ziua-bună.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

d) Băiatul, abia **ieşit** din copilărie, vădea o fire şi mai sălbatică.

(Odobescu, *Scrieri*)

e) Nu trecu mult timp şi sosi vremea să se facă nunta lui Ilie, **feciorul** vornicului Pîrvu Basarab, cu Ilinca, fiica lui Radu, **spătarul** din Albeşti.

(Odobescu, *Scrieri*)

f) Colibele sărăcăcioase ale pescarilor, **înşirate** la rînd, acopereau limba de pămînt.

(Jean Bart, *Schițe marine*)

38. Rescrieţi textele de mai jos după ce aţi realizat contragerea atributivelor în atributele corespunzătoare! Arătaţi ce semne de ortografie şi de punctuaţie s-au modificat după contragerea atributivelor!

a) Acesta este măreţul spectacol al lumii pe care am cunoscut-o şi al părţii de lume, precum şi al persoanei pe care o întovărăşim.

(*Contemporanul*)

b) Convingerea pe care am constatat-o la oamenii perseverenţi şi la tine, ţi-a călăuzit mereu paşii.

(Agârbiceanu, *Opere*)

c) Atenţiunea mea a făcut mare plăcere amicei mele şi mai ales copilului pe care l-am găsit îmbrăcat ca maior de roşiori în uniformă de mare ţinută.

(Caragiale, *Schiţe*)

D

Înainte de a decide că o subordonată este atributivă, parcurgeți etapele de mai jos!

1. Verificaţi regentul subordonatei!
2. Dacă regentul este *substantiv*, *adjectiv substantivat, numeral substantivat*, *pronume* sau orice parte de vorbire cu întrebuințare substantivală, atunci subordonata este atributivă.
3. Țineți cont că pronumele relative, adjectivele relative şi adverbele relative pot introduce şi alte subordonate!
4. Conjuncțiile care introduc subordonata atributivă pot introduce şi alte subordonate necircumstanțiale sau circumstanțiale.
5. Conectivele apte să introducă o atributivă pot intra în locuțiuni conjuncționale tip *în vreme ce, în timp ce, pe motiv că, în caz că, din pricină că* etc; distingeți aceste conective de *în vremea / ce, în timpul / ce, pe motivul / că, în cazul / că* - situații în care nu avem de a face cu locuțiuni conjuncționale, ci cu substantive articulate urmate de câte o subordonată atributivă.
6. Separaţi relativul *ce* de demonstrativul *cel, ceea, cei, cele, celor*; prin delimitarea relativului, demonstrativul din îmbinările *ceea / ce* rămîne în propoziția determinată, fiind regentul propoziției atributive al cărei conectiv este relativul.
7. Separaţi relativul şi de pronumele nehotărîte pe care o atributivă le poate determina, ţinînd cont că în situații tip *tot / ce*,

relativul este conectivul propoziției atributive care determină pronumele *tot*.

8. Cînd subordonata are drept conectiv un *adjectiv pronominal relativ*, identificați drept conectiv doar adjectivul pronominal, nu și eventuala prepoziție după care se distribuie acesta; în alăturări tip *prepoziție + adjectiv relativ + substantiv*, calitatea de conectiv o are doar adjectivul relativ, chiar dacă bara de delimitare a propozițiilor se plasează înaintea prepoziției (a se avea, în acest sens în vedere situații tip *Chestiunea* **de** care **casă** *aparține*..).

9. Cînd subordonata are drept conectiv un *pronume relativ* cu funcția de atribut pronominal genitival, substantivul regent al atributului, diferit de substantivul regent al atributivei, poate fi plasat înaintea relativului cu care trece în subordonata atributivă. Aveți în vedere situații tip

/ *Sportivii* 2 / **în compania** **cărora** își petreci tot timpul liber **1** / *au avut rezultate remarcabile*. 2 /

10. Certtitudinea în identificarea atributivei ține de corecta identificare a regentului (substantiv, pronume sau orice parte de vorbire substantivată) și a conectivului.

TEXTE COMPLEXE

1. Efectuați analiza şi schema următoarelor fraze:

a) I se întîmpla iar să vadă ceva ce nu mai văzuse.

(Creangă, *Poveşti*)

b) Părerea mea este că ar trebui să încep cu un fapt care se leagă mai strîns cu felul de a fi al lui Tudor.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

c) Şi cu un glas care lui Tudor i se părea că-i intră în inimă, începu a povesti.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

d) Este aproape sigur că spre sfîrşitul mileniului al treilea î.e n. sumerienii au transcris în mod efectiv pe tăblițe, prisme şi cilindri de argilă un mare număr din creațiile lor literare care pînă atunci circulau prin tradiție orală.

(S.N. Kramer, *Istoria începe la Sumer*)

e) Din capul locului e necesar să facem precizarea că delimitarea strictă a perioadei de alcătuire a comorilor de monede antice întîmpină în genere serioase dificultăți din pricina faptului că în antichitate monedele vechi rămîneau în circulație alături de cele mai noi.

(Pârvan, *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*)

f) Ni se cere să jucăm într-o piesă în care farsa grosolană se îmbină cu fanatismul şi ni se mai cere în plus să fim şi sinceri.

(Preda, *Intrusul*)

g) Gîndul cum a fost să-i moară bărbatul şi ce i-a fost scris feciorului să ajungă nu-i mai da pace.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

2. Construiţi întîi trei fraze alcătuite, fiecare, dintr-o regentă şi o subordonată subiectivă, utilizînd drept conective pentru subiective adverbele relative *unde*, *cînd*, *cum*; construiţi apoi alte trei fraze alcătuite, fiecare, dintr-o regentă şi o atributivă utilizînd drept conective aceleaşi adverbe relative. Arătaţi apoi diferenţa dintre regenţii atributivelor şi regenţii subiectivelor, pornind de la enunţurile realizate.

3. Alcătuiţi întîi schema frazelor descrise mai jos! Construiţi apoi frazele corespunzătoare!

fraza (a): schema: fraza:

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată atributivă:
- subordonată faţă de propoziţia 1;
- introdusă prin adverbul relativ *unde*;
- are ca regent un substantiv comun din propoziţia 1;
3. propoziţie subordonată atributivă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- introdusă prin pronumele relativ *care;*
- are ca regent un pronume demonstrativ din propoziţia 2;

fraza (b):

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată predicativă:
- subordonată faţă de propoziţia 1;
- introdusă prin adverbul relativ *unde* ,
- are ca regent verbul copulativ *a fi* din propoziţia 1;
3. propoziţie subordonată atributivă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- introdusă prin adverbul relativ *unde*;
- are ca regent un substantiv din propoziţia 2.

4. Stabiliți funcția sintactică a cuvintelor subliniate și arătați în cadrul cărei propoziții își îndeplinește fiecare cuvînt subliniat funcția sintactică identificată!

a) **Clasa care** a săvîrșit aceste fapt e demnă de laudele **pe care** le primește.
b) **Ora la care** trebuie să sosească ne-a comunicat-o prin telegrama de ieri.
c) **Adevărul** e un țel **spre care** trebuie să năzuim.
d) **Cartea ale cărei** pagini sînt degradate va fi returnată.
e) **Ceremonialul în desfășurarea căruia** am găsit o deosebită satisfacție a fost integral înregistrat.
f) **Domnișoara cu ai cărei părinți** mă întrețineam îndelung e colega fiului meu.

5. Ce lipsește din frazele de mai jos, din propozițiile regente, pentru ca subordonata să fie corect identificată?
Construiți frazele de mai jos după subînțelegerea regenților omiși!

fraza (a):

propoziția 1 formată din: verb impersonal, indicativ, mai mult ca perfect.	+ să	propoziția 2 formată din: verb diateza activă, pers. 3 sg.	+ ?	+ cînd	propoziția 3 formată din: verb diateza activă, indicativ, viitor propriu-zis, pers. 3 sg., predicat;
prop. principală		subord. subiectivă			prop. subord. atributivă

fraza (b)

prop. 1 formată din: subst., caz N., sg., subiect	+ ?	+ că	prop.2 din: pronume personal, N., pers 1, sg. subiect	formată verb diateza activă, indicativ, prezent, predicat	+ ?	prop. 3 pronume personal, Ac., cu prep;	verb, diateza activă, indicativ, 3 sg.	subst., caz Ac comp. direct
prop. principală			subord. predicativă					subord. atributivă

6.Să se construiască:

a) trei enunțuri în care pronumele relativ *ce* să introducă, pe rînd, o subiectivă, o predicativă şi o atributivă;

b) trei enunțuri în care cîte o subordonată subiectivă, predicativă şi atributivă să fie introduse prin adjectivul pronominal relativ *ce*;

c) trei enunțuri în care subiectiva, atributiva şi predicativa să fie introduse prin adverbul relativ *ce* ;

d) trei enunțuri în care interogativul *ce* să apară, pe rînd, în regentele subordonatelor subiective, predicative şi atributive.

7.Construiți fraze în care:

a) subordonata atributivă să fie intodusă prin pronume relativ în cazul genitiv, atribut pronominal genitival;

b) subordonata predicativă să fie introdusă prin pronume relativ în cazul genitiv, nume predicativ;

c) subordonata subiectivă să fie introdusă prin pronume relativ complement indirect în cazul genitiv;

d) subordonata atributivă să fie introdusă prin adjectiv relativ în cazul genitiv, atribut adjectival;

e) subordonata predicativă să fie introdusă prin adjectiv relativ în cazul genitiv, atribut adjectival;

f) subordonata subiectivă să fie introdusă prin adjectiv relativ în cazul dativ, atribut adjectival;
g) subordonata atributivă să fie introdusă prin pronume relativ în cazul acuzativ, complement direct;
h) subordonata predicativă să fie introdusă prin pronume relativ în cazul acuzativ, complement indirect;
i) subordonata subiectivă să fie introdusă prin pronume relativ în cazul nominativ, subiect al subordonatei.

8. Se dă textul:

Problema este deci că şi ţările mici nedezvoltate trebuie să tragă concluziile lor privind schimbările ce se impun chiar în rîndul lor.

(*Adevărul*, 1990)

Cerinţe:
a) efectuaţi analiza şi schema frazei, indicînd în analiză, regentul conectivul şi raporturile dintre propoziţii;
b) analizaţi atributele din textul dat;
c) schimbaţi termenul regent al propoziţiei 2 pentru ca propoziţia să devină subiectivă.

9. Construiţi:
a) o frază în cadrul căreia pronumele relativ *care* să introducă o subordonată atributivă iar relativul *care* să aibă funcţia de subiect al atributivei;
b) o frază în cadrul căreia pronumele relativ care să introducă o subordonată subiectivă iar relativul *care* să aibă funcţia de atribut pronominal genitival în cadrul subordonatei;
c) o frază în cadrul căreia pronumele relativ *care* să introducă o subordonată predicativă iar relativul *care* să aibă funcţia de nume predicativ în cadrul subordonatei predicative.

SUBORDONATA COMPLETIVĂ DIRECTĂ

A

Regenţi:	Exemple:	Conective:
• verb tranzitiv • verb dublu tranzitiv • interjecţie tranzitivă din propoziţia determinată	•Nimeni nu poate să obţină mai mult. •Poţi crede că-i lipseşte ceva? •Ştiind ce i se cere, va reuşi. •Fiind numai el întrebat ce s-a făcut cu restul animalelor, a dat răspunsul ştiut. •Îl sfătui să nu pună totul la suflet. •Nu putu fi întrebat ce-şi propune să facă în continuare. •Iată cum s-au petrecut lucrurile!	•conjuncţii subordonatoare *că, să, dacă, de, ca să, ca...să;* •pronumele sau adjectivele pronominale relative *care, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte;* •pronumele relativ *cine;* •pronumele şi adjectivele pronominale nehotărîte *oricare, orice, oricît;* •pronumele nehotărît *oricine;* •adverbele relative *unde, cînd, cum.*

B

1. Copilul văzu cu uimire că pădurea cea tăcută primeşte cu bucurie cîntecul pîrîului şi-l întăreşte şi din clipa aceea i-a pierit orice sfială în faţa pădurii celei negre şi a început să o privească mai de aproape.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

2. El îşi aduse aminte că ultima dată o auzise bătînd de ora opt şi că la ora nouă nu se auzise.

(Ţoiu, *Galeria cu viţă sălbatică*)

3. Am aflat că Leon n-a îndrăznit să vie şi v-a scris o scrisoare.

(Sadoveanu, *Venea o moară pe Siret*)

4. Iată că i se înfiţişază un fecior voinic, îndrăzneţ şi binecrescut.

(S. Fl. Marian, *Legende istorice*)

5. Vreau să zic că multă vreme visam la scena asta, la ţară, la cîmpia întinsă, de mult visam să mă întorc aici, să trăiesc în pămîntul nostru, să răsuflu din plin şi să mă arză soarele.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

6. Aripi aş vrea să aibă acum pieptul meu
Şi ca Dedal prin ceruri să zbor sau ca Perseu
Să urc dintr-o dată văzduhul despicînd
Să-mi văd pămîntul sacru al ţării mai curînd.

(Ovidiu, *Tristele*)

7. Comisarul respectiv îmi spune că blajinul fecior al Păunei - văduvei a făcut isprăvi mari la revoluţie şi acum e ţintuit la secret sub grele învinuiri.

(Caragiale, *Schiţe şi nuvele*)

8. Nu merită un bădăran să mă enerveze atîta.

(Rebreanu, *Jar*)

9.Întreabă care-i drumul şi nu te vei rătăci!

(C. Macarie, *Proverbe*)

10. Înainte de a-ţi lua casă află cine-ţi este vecin.

(Macarie, *Proverbe*)

11. Omul fericit nu ştie cît de repede fuge timpul.
(Macarie, *Proverbe*)

12. Asta e treaba lui şi cine ştie dacă l-aş supăra, dacă nu l-aş păgubi spunîndu-le altora c-a trecut pe aici.
(Slavici, *Nuvele*)

13. Nu întreba oaspetele dacă vrea să tai pentru el o găină!
(Macarie, *Proverbe*)

14. Ştim că arhitectura clasică, în special sub forma ei greacă, nu cunoaşte obişnuit decît liniile şi unghiurile drepte.
(G. Oprescu, *Manual de istoria artei*)

15. Datele istorice ne arată dacă un eveniment s-a produs înainte sau după altul, dacă aceste evenimente sînt distanțate între ele prin zeci sau sute de ani.
(L. Georgian, *Istoria antică*)

16. N-a uitat de unde a plecat, el a uitat cum a plecat.
(Săraru, *Nişte țărani*)

17. Confecționîndu-şi unelte din metal, superioare celor din piatră folosite pînă atunci, oamenii au reuşit să dezvolte agricultura, obținînd produse mai bune şi mai multe.
(Georgian, *Istoria antică*)

18. Ar fi dorit să ştie unde-i şi ce face, cum e şi ce gîndeşte, ar fi dorit să-l vadă şi numai să-l vadă.
(Slavici, *Nuvele*)

19. Fenicienii au creat opere originale în artă şi literatură; interesați în alcătuirea cît mai rapidă a actelor comerciale, au reuşit să creeze un alfabet simplu din 22 de semne numai consoane, aducînd astfel o contribuție valoroasă la dezvoltarea culturii; adoptat şi perfecționat de

greci şi romani, alfabetul fenician stă la baza majorității alfabetelor moderne.

(Georgian, *Istoria antică*)

20. Pausanias cunoaşte o singură expediţie de cucerire, dar mărturiseşte că nu ştie sigur cine a fost făcut prizonier de geţi: Lisimah sau fiul său.

(Daicoviciu, *Portrete dacice*)

21. De petrecerea noastră la ţară îmi aduc aminte că dormeam într-o cămăruţă, în fîn mirositor şi că bătrînul îmi strujea jucării albe.

(Sadoveanu, *Dumbraza minunată*)

22. Niciodată nu-mi închipuisem că vînatul nu vine spre puşca mea din pricina lui şi abia acum băgam de seamă că în pădurea aceea eu eram un duşman ca şi lupii vînători.

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

23. Hotărîi să nu mai mărturisesc nimănui că am hoinărit printre stele şi printre luceferi şi că, văzut de acolo de sus, cerul era negru ca păcura.

(Stancu, *Desculţ*)

24. Am învăţat să nu-mi fac griji zadarnice, să nu dau crezare celor spuse de înşelători sau de vrăjitori despre descîntece sau despre izgonirea demonilor, nici gîndul măcar să nu mă poarte către asemenea treburi, să nu resping părerea răspicat şi sincer.

(Marcus Aurelius, *Către sine*)

C

25. Care dintre frazele descrise mai jos se pot construi? Motivaţi răspunsul dat pe baza termenilor angajaţi în descrierea frazelor!
fraza (a):
1. propoziţie subordonată completivă directă:

- are ca regent un verb la gerunziu, din propoziția 2;
2. propoziție principală:
- are predicatul exprimat prin verb tranzitiv;
3. propoziție subordonată completivă directă:
- are ca regent predicatul propoziției 2.

fraza (b):
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată completivă directă:
- are ca regent verbul tranzitiv, predicat al propoziției 1;
3. propoziție subordonată completivă directă:
- coordonată cu propoziția 2.

fraza (c):
1. propoziție principală:
- are predicatul exprimat prin verbul tranzitiv *a cere*;
2. propoziție subordonată completivă directă:
- are ca regent predicatul propoziției 1;
3. propoziție subordonată completivă directă:
- nu este coordonată cu propoziția 2;
- subordonată predicatului propoziției 1.

fraza (d):
1. propoziție principală:
- are predicatul exprimat prin verbul *a învăța*;
- verbul predicat al propoziției e determinat de
un complement direct exprimat prin substantiv propriu;
2. propoziție subordonată completivă directă:
- are ca regent predicatul propoziției 1.

fraza (e):
1. propoziție principală:
- are predicatul exprimat prin verbul *a căuta*;
- verbul predicat al propoziției 1 e determinat de
un complement direct exprimat prin substantiv comun;

2. propoziţie subordonată completivă directă:
- are ca regent predicatul propoziţiei 1.

fraza (f):
1. propoziţie principală:
- are predicatul exprimat prin verb tranzitiv la diateza activă;
2. propoziţie subordonată completivă directă:
- are predicatul exprimat prin verb la diateza activă;
3. propoziţie subordonată completivă directă:
- are predicatul exprimat prin verb la diateza reflexivă;
- nu este coordonată cu propoziția 2;
- determină predicatul propoziției 1.

26. Se dau următoarele enunţuri:
a) Le privea cu sfială şi asculta cum oftează şi cum şoptesc.
(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

b) Găsi de cuviință să-l întrebe cu multă asprime cum de nu i-a venit mai de mult în cap ideea asta.
(Dickens, *Oliver Twist*)

c) Învățându-l pe Oliver să nu se teamă şi să se țină de dînsul, urcă scările primului etaj.
(Dickens, *Oliver Twist*)

d) Mă ruga să mă aplec către jetul de apă.
(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

Cerințe:
- analizaţi morfologic şi sintactic verbele care pot avea două complemente directe necoordonate;
- arătaţi ce s-a realizat în textele de mai sus pe lingă verbele dublu tranzitive: două complemente directe sau un complement direct şi o completivă directă?

- identificați locuțiunea verbală tranzitivă prezentă în unul din textele de mai sus și dați alte trei exemple de locuțiuni verbale tranzitive;
- arătați în care dintre cele două situații o locuțiune verbală este tranzitivă: atunci cînd locuțiunea conține un verb tranzitiv fără un complement direct realizat în cadrul *locuțiunii* sau cînd verbul tranzitiv are, în cadrul *locuțiunii*, un complement direct ?

27. Se dau următoarele enunțuri:

a) Acum n-are cine mă spăla, n-are cine-mi spune o vorbă bună.

(Sadoveanu, *Un om năcăjit*)

b) Cui putem noi cere găzduire într-o noapte ca asta și în așa singurătăți?

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

c) Uriașii, după ce au ajutat cîndva pe Făt - Frumos să omoare pe balauri și pe zmei nu mai au ce face alta decît să treacă în întunericul cel veșnic.

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

d) Am împușcat-o la zbor. A mai căzut în zăvoi una pe care n-au mai putut-o găsi.

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

e) Noaptea, dumbrava asta este o împărăție pe care oamenii de rînd n-o pot cunoaște.

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

Cerințe:

- analizați pronumele relative din enunțurile date;
- analizați verbele la infinitiv din enunțurile date;
- arătați ce lipsește din componența infinitivelor de mai sus și precizați în ce condiții verbele la infinitiv pot să apară ca atare.

28. Dîndu-se următoarele provebre cuprinse în volumul *Mai bine o zi om decît o mie de ani umbra lui* :

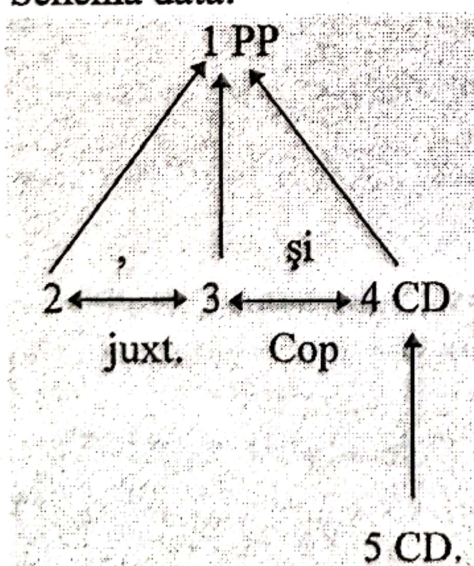
a) Nu poţi găsi un prieten nici într-un an, dar îl poţi pierde chiar şi-ntr-un ceas.
b) Poţi să îmbătrîneşti într-un singur ceas.
c) Copacul nu poate fi verde un an întreg, omul nu poate fi înloritor cît e veacul.
d) Lupul e o pacoste, dar îi învaţă pe crescătorii de vite să fie cu băgare de seamă.
e) De adevăr, ca şi de soare, nu te poţi ascunde în dosul palmei.
f) Şi omul deştept poate să greşească.
g) Chemînd focul asupra vecinului, poţi arde tu însuţi.
h) Copacul cu trunchi drept poate fi folosit oriunde: omul drept are întotdeauna prieten.

Cerinţe:

- subliniaţi în mod diferit verbele la infinitiv şi verbele la conjunctiv;
- rescrieţi trecînd la conjunctiv infinitivele din proverbele de mai sus şi, respectiv, trecînd la infinitiv conjunctivele din proverbele date;
- după rescrierea proverbelor, identificaţi propoziţiile şi felul acestora; arătaţi ce s-a modificat, în privinţa numărului de predicate, prin schimbarea modului verbelor, în fiecare text.

29. Descrieţi întîi frazele corspunzătoare schemelor de mai jos şi apoi construiţi-le, ghidîndu-vă după descrierea lor:

Schema dată:

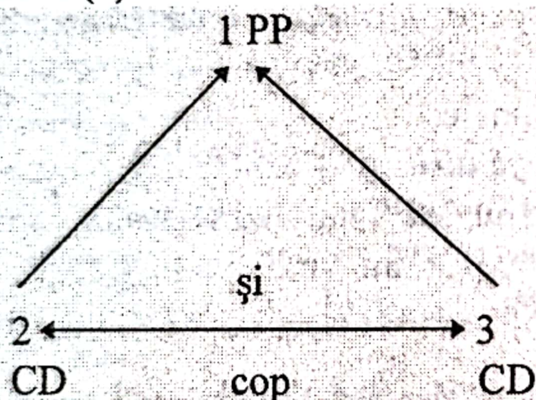
descrierea după schemă:

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată completivă directă:
- subordonată faţă de propoziţia 1;
- are ca regent verbul *a prefera* din propoziţia 1;
- introdusă prin conjuncţia *că*;
3. propoziţie subordonată completivă directă:
- coordonată prin juxtapunere cu propoziţia 2;

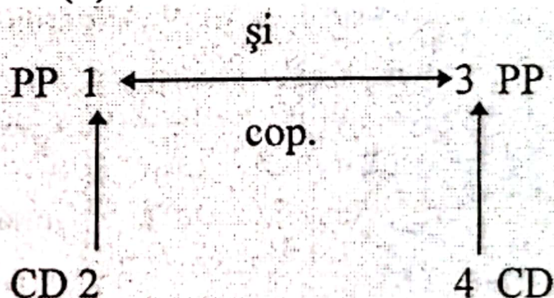
fraza:

- introdusă prin conjuncția *să*;
4. propoziție subordonată completivă directă:
- coordonată prin conjuncție coordonatoare copulativă cu propoziția 3;
5. propoziție subordonată completivă directă:
- subordonată față de propoziția 4;
- are ca regent verbul tranzitiv *a crede* din propoziția 4:
- introdusă prin conjuncția *să*..

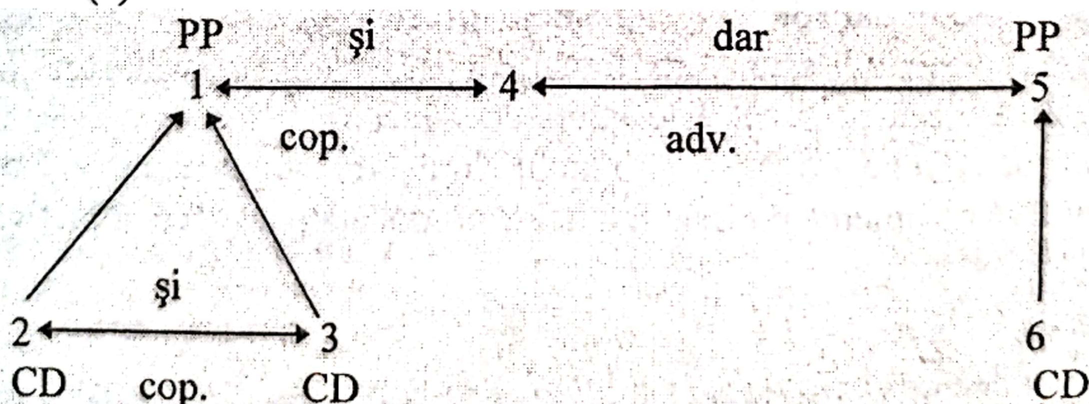
fraza (a):

fraza (b):

fraza (c):

D

Spre a decide că o subordonată este completivă directă, trebuie să aveți în vedere următoarele considerente:

1. regentul unei subordonate completive directe este verb **tranzitiv, verb dublu tranzitiv, locuțiune verbală tranzitivă, interjecție tranzitivă;**

2. verbele tranzitive (nu cele dublu tranzitive!) şi interjecțiile tranzitive pot realiza un complement direct - parte de propoziție sau o completivă directă; nicidecum şi complement direct şi completivă directă;

3. verbele tranzitive se intranzitivizează atunci cînd sînt întrebuințate la diateza pasivă sau la diateza reflexivă cu pronume reflexiv în acuzativ;

4. verbele *a învăța*, *a ruga*, *a trece*, *a sfătui*, *a întreba* sînt verbe dublu tranzitive şi pot fi determinate:
a) de două complemente directe necoordonate;
b) de un complement direct şi o completivă directă;

5. verbele dublu tranzitive nu se intranzitivizează prin întrebuințare la diateza pasivă sau reflexivă; un verb dublu tranzitiv, întrebuințat la diateza pasivă sau reflexivă poate fi, aşadar, determinat de o completivă directă;

6. interjecțiile predicative *uite*, *iată, iacă, poftim, na* pot fi determinate de subordonate completive directe dacă nu sînt, în cadrul propoziției, determinate de un complement direct.

Dacă regentul este verb tranzitiv fără complement direct, la diateza activă, dacă regentul este interjecție tranzitivă fără complement direct sau dacă regentul este verb dublu tranzitiv cu un complement direct sau fără complement direct, atunci subordonata poate fi completivă directă.

TEXTE COMPLEXE

1. Efectuați analiza și schema frazelor de mai jos, ghidîndu-vă după modelul dat!

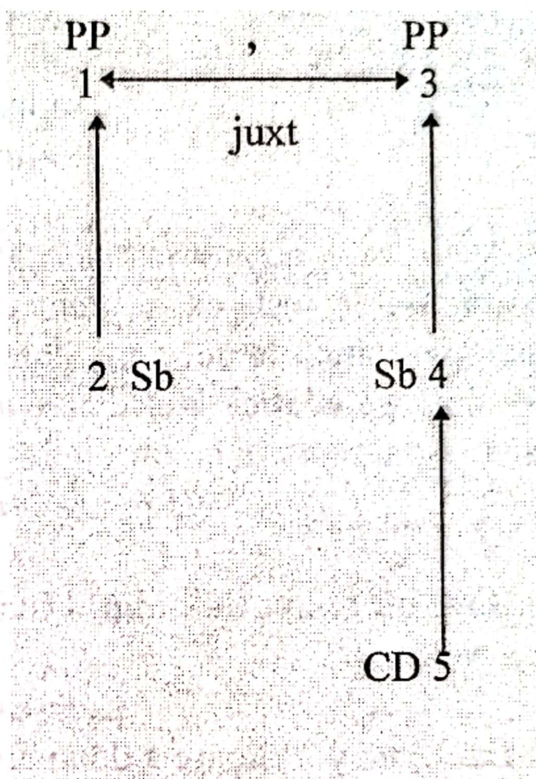
Model:

fraza:

Nu e grav să nu știi, grav este să nu vrei să știi.

analiza:

1. propoziție principală
2. propoziție subordonată subiectivă:
- are ca regent expresia verbală impersonală *e grav* din propoziția 1;
3. propoziție principală:
- coordonată cu propoziția 1 prin juxtapunere;
4. propoziție subordonată subiectivă:
- are ca regent expresia verbală impersonală *e grav* din propoziția 3;
5. propoziție subordonată completivă directă:
- are ca regent verbul personal, predicativ, tranzitiv *a vrea* din propoziția 4.

a) Viitorul și trecutul
Sînt a filei două fețe
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe.

(Eminescu, *Poezii*)

b) Puterea ei era să facă să nu răzbată nimic în afara ei și toți din jurul ei se înșelau citind pe chipul ei numai întunericul tăcerii.

(Săraru, *Dragostea și revoluția*)

c) Ce nu voia Cosma să-i spună era că-şi pregătise familia.

(Rebreanu, *Răscoala*)

d) Nu ştia că afară se află un viezure care tremura de propria-i îndrăzneală.

(London, *Colţ Alb*)

e) Rele-or zice că sînt toate cîte nu vor înţelege
Dar afară de acestea, vor căta vieţii tale
Să-i găsească pete multe, răutăţi şi mici scandaluri.

(Eminescu, *Opere*)

f) Aceia care au început pe pămîntul Daciei să adune comori băneşti înainte de încleştarea militară dintre Traian şi Decebal, sporindu-le şi apoi îngropîndu-le în timpul dominaţiei romane nu puteau fi decît oameni din sînul populaţiei dacice care au supravieţuit războaielor de cucerire şi care au trăit apoi în condiţiile impuse de noii stăpîni.

(Protase, *Autohtonii în Dacia*)

g) Sîmbătă seara, în Vidra, David Avram îl întrebă de-i adevărat că s-a pus pacea.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

h) E maşina vorbitoare a domnului Edison. Iată, cine nu crede, să vină în faţă şi va vedea că nu-i o înşelătorie, ci e cel mai mare miracol pe care l-a cunoscut lumea.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

2. Analizaţi textele de mai jos, precizaţi funcţia fiecărei subordonate şi arătaţi prin ce s-a introdus fiecare subordonată!

a) Ajunse să ştie că bărbaţii erau drepţi, copiii erau mai cruzi, femeile mai blînde.

(London, *Colţ Alb*)

b) Nu e mai puţin adevărat că dacii noştri de pe vremuri ştiau să ridice pe şesurile acestea mari bogăţii de holde.

(Pârvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

c) Privea printre lacrimi la cuiul încăpățînat. Ar fi vrut să-l bată, dar asta ar fi însemnat să-l înfigă mai bine.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

d) Chaldeenii şi asirienii erau vestiţi în antichitate pentru lucrările lor de asanare a mlaştinilor, de îndiguire şi irigare artificială care permiteau să se facă grădinărit, plantare de pomi şi flori chiar în ţinuturi cu pămînt sărac.

(Gerogian, *Istoria antică*)

e) Ce interesează e nota de mister care începe de la un punct să întovărăşească discursul şi să-i dea acel inveliş de obscuritate reclamat de poezia modernă.

(Eugen Simion, *Luceafărul*)

f) Iar oamenii în clipele cînd uitau ciudata stare a căpitanului, se învîrteau din nou pe lîngă dînsa neştiind care şi cum să-i pară mai chipeş în faţă.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

g) Aflîndu-se cu satul în război
Găseşte că măsura înțeleaptă
E să înceapă tot cu cîte doi
Şi oamenii pricep ce-i mai aşteaptă.

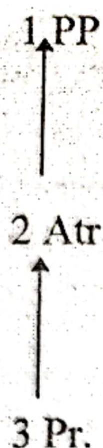
(Arghezi, *1907*)

h) Astronomul ştie prin observaţii şi prin socoteli că din locul unde se află observatorul, la o anumită oră, minut şi secundă o anumită stea sau planetă trebuie să se afle într-un punct al cerului, măsurat cu precizie.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

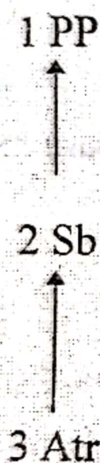
3. Precizaţi ce trebuie să existe în regentele subordonatelor din schemele de mai jos pentru a putea construi frazele corespunzătoare

Model:

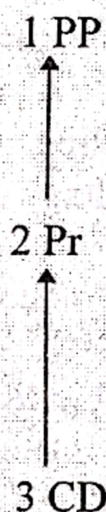

1. regenta propoziției 2 trebuie să conțină un substantiv, pronume sau numeral pentru ca propoziția 2 să fie atributivă;
2. regenta propoziției 3 trebuie să conțină un verb copulativ pentru ca propoziția 3 să fie predicativă.

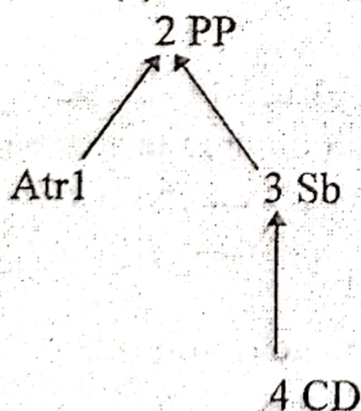
fraza (a):

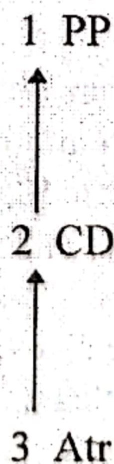
fraza (b):

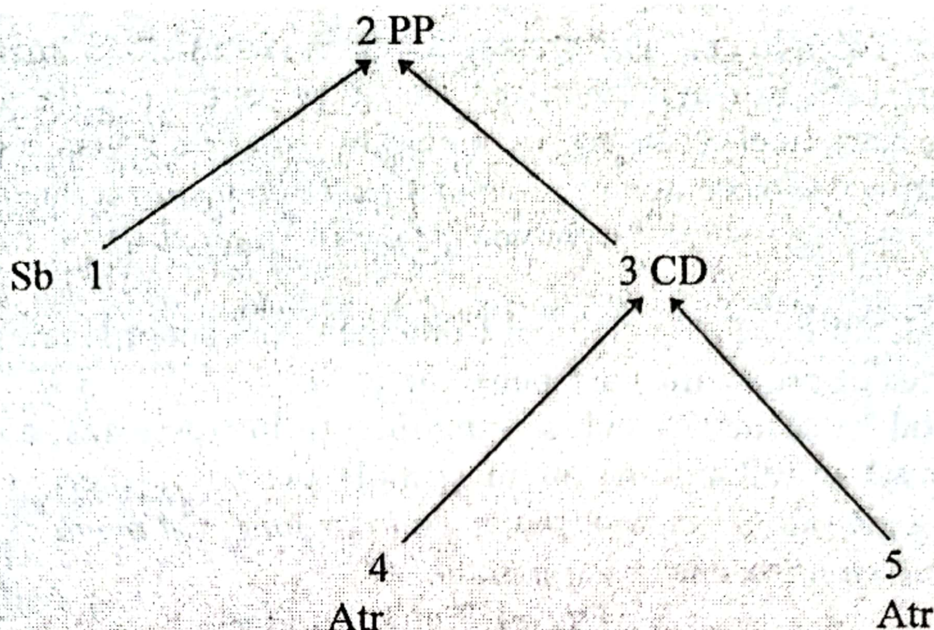
fraza (c):

fraza(d)

fraza (e):

4. Analizați cuvintele subliniate din textele de mai jos; dezvoltați apoi cuvintele subliniate în subordonata corespunzătoare! Efectuați apoi analiza şi schema frazelor astfel obținute!

a) **A te naşte** înseamnă **a fi aruncat** într-un univers aparte în care atavismele şi influențele sînt fără număr, în care fiecare amănunt, fiecare secundă sînt importante.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

b) **A vedea, a auzi, a simți, a fantaza** pot **îndestula** un creier care e mai flămînd chiar decît stomacul.

(Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*)

c) Şcoala trebuie să te învețe **a fi** propriul tău **dascăl**, cel mai bun şi cel mai aspru.

(Iorga,*Cugetări*)

d) Tare aş dori ca vreunul dintre filozofii cei ghiftuiți care prefac în fiere tot ce mănîncă şi beau, care au sînge ca gheața şi inima ca o piatră, să fi putut **privi** cum s-a repezit de hulpav Oliver Twist la rămăşițele dezgustătoare disprețuite de cîine.

(Dickens, *Oliver Twist*)

e) Pur şi simplu cred în demnitatea umană şi ştiu că, în imensitatea unui univers ostil sau indiferent, unica soluţie pentru om **de a rămîne** cu înverşunare fidel lui însuşi, **de a rezista** fricii **de a visa** e **de a se bate** împotriva necunoscutului şi **de a cîştiga** teren pentru ordinea umană.

(H. Lovinescu, *Moartea unui artist*)

5. Analizaţi frazele de mai jos! Contrageţi apoi subordonatele subliniate[1] în partea de propoziţie corespunzătoare!

a) Totul îşi schimbă locul, se modifică, se interpretează, conştiinţa mea dispersată în miliarde de atomi şi molecule nu va pieri şi cred *că voi exista încă sub forma unor particule în acţiune, voi putea să însemn încă ceva, să-mi afirm energia spiritului.*

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

b) Nu cred *să fie o ambiţie deşartă dorinţa mea ca o corabie românească să ducă pavilionul ţării mele prin locuri* unde nu l-a mai dus vreodată nimeni.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

c) Lîngă el mi-a fost dat *să văd dintr-o pilduire, în mod limpede* că acelaşi om poate *să fie aspru şi îngăduitor, să nu se lase stăpînit de mînie în timpul explicaţiilor.*

(Marcus Aurelius)

6. Efectuaţi întîi schema, construiţi apoi frazele descrise mai jos; observaţi şi marcaţi cu un plus (+) în tabelul final ce propoziţii pot fi introduse prin conectivele *care, unde, cum, cînd, dacă!*

fraza (a):

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propoziţia 1;
- introdusă prin conjuncţia *dacă*;
- are ca regent un verb folosit ca impersonal la diateza pasivă, în propoziţia 1;

[1] sublniate = culese cu *italice*

fraza (b):
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată predicativă:
- subordonată faşă de propoziţia 1;
- introdusă prin pronumele relativ *care*;
- are ca regent verbul copulativ *a fi*, întrebuinţat fără nume predicativ în propoziţia 1.

fraza (c):
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propoziţia 1;
- introdusă prin adverbul relativ *unde*;
- are ca regent o expresie verbală impersonală din propoziţia 1;
3. propoziţie subordonată subiectivă:
- coordonată cu propoziţia 2;
- introdusă prin adverbul relativ *cînd*;
4. propoziţie subordonată completivă directă:
- subordonată faţă de propoziţia 3;
- introdusă prin adverbul relativ *cum*;
- are ca regent un verb tranzitiv din propoziţia 3.

fraza (d):
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată completivă directă:
- subordonată faţă de propoziţia1;
- introdusă prin adverbul relativ *cînd* ;
- are ca regent un verb tranzitiv din propoziţia 1;
3. propoziţie subordonată completivă directă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- introdusă prin adverbul relativ *unde*;
- are ca regent un verb tranzitiv din propoziţia 2;
4. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propoziţia 3;
- introdusă prin conjuncţia *să;*

- are ca regent verbul *a trebui* din propoziția 3.

fraza (e):
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată completivă directă:
- subordonată față de propoziția 1;
- introdusă prin adverbul relativ *cum;*
- are ca regent o interjecție tranzitivă din propoziția 1;
3. propoziție subordonată completivă directă:
- subordonată față de propoziția 2;
- introdusă prin conjuncția *dacă*;
- are ca regent un verb tranzitiv din propoziția 2;
4. propoziție subordonată subiectivă:
- introdusă prin pronumele relativ *care*;
- are ca regent un verb personal întrebuințat fără subiect în propoziția 3.

fraza (f):
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată predicativă:
- subordonată față de propoziția 1;
- introdusă prin conjuncția *dacă;*
- are ca regent un verb copulativ din propoziția 1;
3. propoziție subordonată atributivă:
- subordonată față de propoziția 2;
- are ca regent substantivul *locul* din propoziția 2;
- introdusă prin adverbul relativ *unde*;
4. propoziție subordonată atributivă;
- subordonată față de propoziția 2;
- are ca regent substantivul *ziua* din propoziția 2;
- introdusă prin adverbul relativ *cînd*;
5. propoziție subordonată subiectivă:
- subordonată față de propoziția 4;
- are ca regent o expresie verbală impersonală din propoziția 4;
- introdusă prin adverbul relativ *cum*.

fraza (g):
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată subiectivă:
- subordonată faţă de propoziţia 1;
- are ca regent o expresie verbală impersonală din propoziţia 1;
- introdusă prin conjuncţia *dacă*;
3. propoziţie subordonată atributivă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- are ca regent un pronume din propoziţia 2;
- introdusă prin pronumele relativ *care;*
4. propoziţie subordonată predicativă:
- subordonată faţă de propoziţia 3;
- are ca regent verbul copulativ*a deveni* din propoziţia 3;
- introdusă prin adverbul relativ *unde;*
5. propoziţie subordonată predicativă:
- introdusă prin adverbul relativ *cînd*;
- coordonată cu propoziţia 4 prin juxtapunere;
6. propoziţie subordonată predicativă:
- introdusă prin adverbul relativ *cum;*
- coordonată cu propoziţia 5 prin conjuncţia coordonatoare copulativă *şi*.

fraza (h):
1. propoziţie subordonată atributivă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- are ca regent substantivul *întrebarea* din propoziţia 2;
- introdusă prin conjuncţia *dacă;*
2. propoziţie principală;
3. propoziţie subordonată atributivă:
- subordonată faţă de propoziţia 2;
- introdusă prin adverbul relativ *cum*.

	SUBIECTIVA	PREDICATIVA	ATRIBUTIVA	COMPLETIVA DIRECTĂ
CARE				
CÎND				
CUM				
DACĂ				
UNDE				

7. Treceți următorul dialog din vorbirea directă în vorbirea indirectă; arătați ce modificări s-au produs la nivelul frazelor!

- Oşteanul acesta se dă drept din neamul nostru, zise el cu glas îndesat, să mă uit şi eu la el.

Cu îndrăzneală apucă mîna lui Tudor, îl trase spre el şi-l privi în ochi.

- Nu eşti tu, zise el scurt, dintre ai lui Ionaşcu, care au pribegit peste Nistru?
- Sînt Tudor, feciorul lui Ionaşcu...răspunse mişcat Şoimaru, dintre toți pribegii, eu singur mă întorc înapoi...
- Atuncea eu îți sînt moş drept, frate cu tatăl...strigă bătrînul. Uite-te la mine şi mă cunoaşte!
- Te cunosc, moşule Mihu, îngînă Şoimaru.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

8. Se dă textul:

Regele dac voia să-şi întărească cetățile, să-şi înzestreze armata cu arcuri mai bune şi cu maşini de război, s-o deprindă cu tactica de luptă romană, într-un cuvînt să-şi creeze condiții mai bune pentru a relua lupta împotriva Imperiului.

(Daicoviciu, *Portrete dacice*)

Cerințe:

a) identificați:
- verbele tranzitive care sînt determinate de o completivă directă;
- verbele tranzitive care în textul dat sînt determinate de complemente directe;

b) precizați raporturile dintre subordonatele completive directe din textul dat;

c) arătaţi de ce conjunctivul verbului *a crea* se scrie cu doi **e**, comparaţi-l cu conjunctivul verbului *a lucra* ;
d) explicaţi scrierea cu majusculă a substantivului *imperiu* ;
e) înlocuiţi predicatul regentei întîi cu *a trebui*, apoi cu verbul *a se gîndi*, la modul şi timpul corespunzător şi arătaţi ce devin subordonatele din textul dat!

SUBORDONATA COMPLETIVĂ INDIRECTĂ

A

Regenţi:	Exemple:	Conective:
•verb tranzitiv sau intranzitiv •adjectiv •adverb •interjecţie din propoziţia determinată	•M-am săturat să te tot laud. •Spune cui vrei povestea asta! •Doar nu te îndoieşti că te iubesc. •Deprins să sufere cele mai grele privaţiuni. soldatul român pare pregătit să sacrifice totul. •Se visa departe de ce a dezlănţuit furia lui. •Vai şi amar cui nu-i pasă de cele sfinte!	•conjuncţii subordonatoare: *că, să, ca să, dacă, de;* •locuţiuni conjuncţionale: *cum că, cum de, pentru că;* •pronumele relativ *cine;* •pronumele şi adjectivele pronominale relative *care, ce, cît, cîtă, cîţi, cîte;* •pronumele nehotărît *oricine;* •pronumele şi adjectivele pronominale nedefinite *oricare, orice, oricît. oricîţi, oricîte*; •adverbele relatice *ce, cît;* •adverbele relative *unde, cînd, cum.*

B

1. Numai păstrăvii se încumetă să-l înfrunte.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

2. Va vorbi cui se cuvine.

(Sadoveanu, *Opere*)

3. Ei se simţeau chemaţi să pună umărul la zidirea unei lumi în grai românesc.

(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vîrstelor*)

4. Toată împărăţia se fălea că va avea un împărat înţelept.

(*Tinereţe fără bătrîneţe şi viaţă fără de moarte*)

5. Marele savant se hotărîse să rămînă întreaga lui viaţă un romantic.

(Ivasiuc, *Iluminări*)

6. Pentru cine o cunoaşte
Toate-s vechi şi nouă toate.

(Eminescu, *Poezii*)

7. Trăia departe de cine îl hulea.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

8. Vai de cine se simţeşte.

(Creangă, *Povestiri*)

9. Sînt hotărît să mă susţin simgur.

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

10. De fapt, nici eu singur nu-mi prea dau seama de ce se întîmplă cu mine.

(Stancu, *Desculţ*)

11. Ea pleacă, eu mă fac că plec,
Dar stau acolo şi-o petrec.

(Coşbuc, *Poezii*)

12. Pentru mine numai două merţe de grîu a dat tata cui se cuvine.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

13. Te-am văzut şi ieri pe cale
M-am temut să te opresc.

(Coşbuc, *Poezii*)

14. O jumătate de oră mai tîrziu Speranţa era legată la chei, în portul comercial, gata să primească vizita feluritelor autorităţi.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

15. Departe de aceste culmi singuratice pe toată întinderea Ardealului şi mai departe încă Oltul se pregăteşte să ia fiinţă.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

16. Oamenii se temeau că nu se va coace şi priveau îngrijoraţi cerul mereu înnorat.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

17. Vin în fiecare duminică aici şi mă uit cum se ridică macaraua înaltă şi cum desenează ea dimensiunile construcţiile imaginate de mine şi de ea.

(Sărau, *Clipa*)

18. Pînă şi cei mai nenorociţi dintre oameni se simt în stare să uite povara vieţii lor nefericite şi să-şi îndrepte spinarea şi să tragă aer în piept şi să spere.

(Săraru, *Clipa*)

19. Ioan Vidu i-a făcut pe toţi românii să se recunoască sub farmecul muzicii unitare, membrii unui singur popor.

(Iorga, *Scrieri*)

20. Căpeteniile partidei înverşunate să aprindă războiul civil, nu mai erau în stare să pună frîu victoriei.

(D. Tudor, *Figuri de împăraţi romani*)

21. Cîteodată se gîndea să intre cătană, să meargă la război, să facă vitejii şi apoi să se întoarcă triumfător la curtea din Criştior.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

22. Totdeauna literatura a fost menită să ne apere de moarte dar niciodată într-un chip aşa de direct, aproape eroic.

(S. Fl. Marian, *Legende istorice din Bucovina*)

23. Tătarii, nici visînd despre ce li se pregăteşte, înaintară pe calea apucată tot cîntînd şi hălăcăind.

(S. Fl. Marian, *Legende istorice din Bucovina*)

24. În această situaţie Horea se gîndea să ia drumul Vienei, să dea împăratului lămuriri şi să îndrume totul spre o soluţie oficială.

(Blaga, *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII - lea*)

25. În memoriul său către Ludovic al XIV-lea, ambasadorul francez la Constantinopol îl îndemna pe suveranul său să ia parte activă la desfăşurarea crizei orientale.

(Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*)

26. Pentru susţinerea războaielor începute o dată cu despresurarea Vienei, confiscările de averi se asociau cu impunerea raialelor la dări din ce în ce mai apăsătoare, silind populaţia să participe la campanii.

(Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*)

27. Acesta a fost însărcinat mai întîi să observe desfăşurarea şi să cerceteze cauzele răscoalelor şi apoi să conducă ancheta în procesul răsculaţilor.

(Blaga, *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*)

28. 24 de ore aici ne conving că ritmurile Oradei sînt sincronizate cu cele mai trepidante ritmuri ale patriei, că oraşul este conectat prin toate legăturile la cele mai înalte tensiuni ale patriei.

(*Crişana*, 1990)

29. Publicistul francez invita pe această cale pe cei mai înalţi gînditori ai epocii, oarecum ca martori şi avocaţi, ca să mărturisească şi să pledeze pentru dreptatea actului lui Horea.

(Blaga, *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII - lea*)

30. Nu mă gîndesc defel să mă izolez de restul oamenilor, de durerile şi de speranţele lor.

(Branişte, *Pavilionul de vînătoare*)

31. Învăţaţii Şcolii Ardelene, ca şi unii latinişti de mai tîrziu, erau siliţi să cutreiere singuri cu săptămînile ţinuturi şi văi cu desaga în spate, să treacă ape şi munţi, să-şi ducă volumele transcrise tot de ei de la Viena, de la Buda, de la Bucureşti.

(Blaga, *Gîndirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*)

32. Mă cunosc destul de bine şi-mi dau seama că nu sînt făcut din oţelul tare al marilor luptători.

(Branişte, *Pavilionul de vînătoare*)

33. Ideile despre dreptul natural al popoarelor şi cele cu privire la echitatea socială au oferit utile unelte şi fertile sugestii lui Samuil Klein, ca şi celorlalţi învăţaţi ai Şcolii Ardelene întru interpretarea faptelor şi documentelor istorice, interpretare menită să sporească conştiinţa de sine a poporului român din Transilvania.

(Blaga, *Gîndirea românească din Transilvania în secolul al XVIII-lea*)

34. Vistiernicul se grăbea să guste din talgerul al doilea plachia de mălai mărunţel şi să deşerte din nou ulcica.

(Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

35. Să nu-l lăsăm pe Dan să se irosească, să nu-l lăsăm să se înstrăineze de Medelenii noştri prin copilărie şi tinereţe, de Medelenii mei prin dragoste.

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

36. Să luaţi aminte că minciuna are ramuri bogate şi florile ei sînt foarte ispititoare, iar oamenii le îndrăgesc tare mult, dar toate sînt doar umbră şi niciodată nu ajung să lege rod.

(Don Juan Manuel, *Contele Lucanor*)

C

37. Analizaţi frazele de mai jos, contrageţi subordonatele completive indirecte în partea de propoziţie corespunzătoare!

a) În faţa acestei burghezii de acum organizate stau cîţiva boieri ambiţioşi şi de multe ori mediocri, intriganţi, violenţi, incapabili să se înţeleagă vreodată.

(Camil Petrescu, *Însemnări de război*)

b) Ca urmare, tratatul a fost reînnoit în iunie 1713 la Adrianopole pentru o periodadă de 25 de ani, lărgindu-se şi mai mult teritoriile cedate către turci în vecinătatea Azovului, iar delegaţiile ruse se angajau să respecte toate condiţiile stabilite anterior în privinţa Poloniei şi se declarau de acord să fie numiţi comisari în cazul trecerii regelui Suediei prin Polonia spre ţara sa.

(Mustafa Ali Mehmed, *Istoria turcilor*)

c) Şi Custa era singurul om în stare, în dificila clipă de faţă, să stingă toate certurile, să se ridice deasupra notelor şi intereselor personale pentru a făuri România unită de mîine.

(Istrati, *Domniţa din Snagov*)

38. Analizați cuvintele subliniate[1] din textele de mai jos și dezvoltați-le apoi în subordonata corespunzătoare. Analizați apoi frazele pe care le-ați obținut!

a) E meșter *în a -și ascunde* șubrezenia de caracter.

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

b) De atunci și pînă astăzi nimeni nu s-a mai încumetat *a destupa* pivnițele acelea și *a scoate* comorile aflate într-însele.

(S. Fl. Marian, *Legende istorice din Bucovina*)

c) Erau pe drum gata *de a da pieptul* cu oricine și *a -și pune* chiar și viața pentru țara și legea lor.

(S. Fl. Marian, *Legende istorice din Bucovina*)

d) Scatiu, fiind mai incult, mai bogat și mai fălos, nu se sfia *a se declara* pe față liberal, conservator sau junimist.

(Zamfirescu, *Viața la țară*)

39. Precizați funcția sintactică a subordonatelor descrise în frazele de mai jos; faceți întîi schema acestor fraze și construiți apoi frazele corspunzătoare!

fraza (a):

1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată...............?
- introdusă prin conjuncția *că*,
- are ca regent verbul *a se gîndi* din propoziția 1,
- răspunde la întrebarea *la ce?*
3. propoziție subordonată...............?
- introdusă prin conjuncția *să*,
- are ca regent adjectivul *capabil* din propoziția 2,
- răspunde la întrebarea *de ce?*

---

[1] subliniate = culese cu *cursive*

fraza (b):
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată...............?
- introdusă prin ponumele relativ *cui* ,
- are ca regent verbul tranzitiv *a spune* din propoziția 1,
- răspunde la întrebarea *cui?*
3. propoziție subordonată...............?
- coordonată prin conjuncția coordonatoare copulativă *și* cu propoziția 2.

fraza (c):
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată...............?
- introdusă prin conjuncția *să*,
- are ca regent adjectivul participial *menit* din propoziția 1,
- răspunde la întrebarea *la ce ?*
3. propoziție...............?
- coordonată cu propoziția 1 prin conjuncția coordonatoare copulativă *și* ;
4. propoziție subordonată...............?
- introdusă prin relativul *cine* în cazul acuzativ,
- are ca regent interjecția *vai* din propoziția 3,
- răspunde la întrebarea *de cine* ?

fraza (d):
1. propoziție principală;
2. propoziție subordonată...............?
- introdusă prin pronumele relativ *ce*,
- are ca regent locuțiunea verbală *a da seama* din propoziția 1,
- răspunde la întrebarea *despre ce ?*
3. propoziție subordonată................?
- introdusă prin pronumele relativ *cine* în cazul acuzativ,
- are ca regent locuțiunea verbală *a da seama* din propoziția 1,
- coordonată cu propoziția 2 prin conjuncția coordonatoare copulativă *și*.

40. Construiți subordonate completive indirecte care să determine verbele din tabelul de mai jos:

a se uita	- întrebuințat la indicativ, perfect simplu
a se mira	- întrebuințat la gerunziu
a se gîndi	- întrebuințat la condițional-optativ, perfect
a se făli	- întrebuințat la indicativ, perfect compus
a se sfii	- întrebuințat la conjunctiv, prezent
a se lăuda	- întrebuințat la infinitiv, prezent
a se sătura	- întrebuințat la indicativ, mai mult ca perfect
a se hotărî	- întrebuințat la indicativ, imperfect

41.Dîndu-se tabelul de mai jos, identificați locuțiunile verbale care pot fi determinate de o subordonată completivă indirectă, precizați caracterul tranzitiv sau intranzitiv al fiecărei locuțiuni și construiți, pe lîngă cele care permit, cîte o subordonată completivă indirectă!

locuțiunea:	tranzitivă sau intranzitivă?.
a prinde de veste	
a-și aduce aminte	
a băga de seamă	
a da de știre	
a-și da seama	
a lua act	

42. Ce puteți construi? O subordonată completivă directă sau o subordonată completivă indirectă utilizînd, ca regent, verbele din tabelul de mai jos?

verbul:	utilizat la:
a convinge	diateza pasivă
a hotărî	diateza reflexivă
a convinge	diateza reflexivă
a hotărî	diateza pasivă

Construiți frazele posibile și motivați răspunsul dat!

Spre a decide că o subordonată este completivă indirectă, trebuie să aveţi în vedere următoarele considerente:

1. identificaţi termenul regent al subordonatei şi verficaţi dacă acesta este:
- verb,
- adverb,
- locuţiune verbală,
- adjectiv,
- interjecţie;

2. dacă termenul regent este verb, spre a decide că subordonata este completivă indirectă şi spre a distinge completiva indirectă de completiva directă, ţineţi cont că:
- pe lîngă verbele tranzitive fără complement direct se poate realiza o subordonată completivă directă;
- pe lîngă verbele tranzitive care au un complement direct se poate realiza o subordonată completivă indirectă pentru că verbele tranzitive pot avea ori un complement direct ori o completivă directă, nu şi complement direct şi completivă directă;
- pe lîngă verbele dublu tranzitive care au un complement direct se poate realiza şi o completivă directă;

3. verbele tranzitive se intranzitivizează prin întrebuinţare la diateza pasivă sau la diateza reflexivă (cu pronume reflexiv în acuzativ) şi nu pot fi determinate de subordonate completive directe, ci de completive indirecte;

4. verbele dublu tranzitive nu se intranzitivizează prin întrebuinţare la diateza pasivă sau reflexivă şi pot fi determinate de o subordonată completivă directă;

5.verificaţi prin întrebare funcţia subordonatei, ştiind că subordonata completivă indirectă răspunde la întrebările complementului indirect;

6. evitaţi confuzia cu o subordonată circumstanţială verificînd conţinutul subordonatei;

7. verificaţi prin contragere corespondenţa completivă indirectă - complement indirect.

TEXTE COMPLEXE

1. Să se analizeze frazele de mai jos, să se precizeze termenul regent al fiecărei subordonate şi să se facă schema frazei.

a) Tot de frică să nu greşeşti şi să nu se supere boierii aţi lăsat pe alţii să ne ia pămînturile.

(Rebreanu, *Răscoala*)

b) Se gîndea să se îmbrace repede, căuta o armă, voia în orice caz să fie găsit cu o înfăţişare ceva mai războinică.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

c) Gîndindu-mă cum ar trebui să fac împăciuirea, mă cuprinse aşa deodată tristeţea întîmplărilor trecute şi mă hotărîi să fac drumul pînă la Uredreni, să mai văd o dată casa în care a murit mama.

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

d) Dacă Costache s-a apucat să cumpere cărămidă, înseamnă că n-are de gînd să-i dea mare lucru Otiliei.

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

e) Ioan Vestimie nici era predispus să fie om mare, nici pretindea să fie; se poate însă că era mai lipsit de invidie decît alţii, că recunoştea cu multă uşurinţă meritele altora şi nemeritele sale.

(Eminescu, *Ioan Vestimie*)

f) Ţinîndu-mă de mînă. el nu-şi da seama că duce visul de mînă.

(Anghel, *Floarea de aloes*)

g) Voia să o determine şi pe ea să ia o atitudine, să vorbească, să se frămînte, avea nevoie mai mult decît înainte, ca niciodată, să nu înfrunte singur ce urma să se întrebe.

(Ivasiuc, *Cunoaştere de noapte*)

h) Învăţaţii, care alăturea de cărţi, cunosc şi viaţa cea de toate zilele, se tem să dea prea repede răspunsul asupra legăturilor şi pricinilor faptelor omeneşti.

(Pârvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

i) Mă duc la unchiul Burdulea pentru pricina care-i face pe alţii să-l ocolească.

(Stancu, *Desculţ*)

j) Dar a început un plop
Să cînte şi toţi plopii
Cîntau duios în vînt
Şi m-am trezit deodată
Că plîng şi eu şi cînt.

(Coşbuc, *Poezii*)

k) Şi mulţumit că nu i se descoperă secretul, se gîndi că toţi marii şefi ai istoriei şi Alexandru cel Mare şi Caius Iulius Caesar şi Hanibal şi Gengis-Han şi Napoleon au fost dintotdeauna şi puţin actori.

(Ţoiu, *Galeria cu viţă sălbatică*)

l) Nu se mira că e tot mai tăcut, aşa se întîmplă cu oamenii, şi tatăl ei, acolo la ţară, era tăcut şi nici nu părea că ascultă pe ceilalţi şi nici nu băga de seamă pe nevastă-sa, pe mama ei care a fost, se vorbeşte, o mare frumuseţe.

(Ivasiuc, *Cunoaştere de noapte*)

m) Mai mult ca orice însă îi plăcea să pătrundă împreună cu Bagheera în inima caldă şi întunecoasă a junglei, iar noaptea să se uite la Bagheera cum vînează.

(Kipling, *Cartea junglei*)

2. Precizaţi termenul regent al subordonatelor descrise mai jos, faceţi schema frazelor descrise şi construiţi apoi frazele corespunzătoare!

fraza (a):
1. propoziție subordonată completivă indirectă:
- introdusă prin adverbul relativ *cum*,
- subordonată față de propoziția 3,
- are ca regent...............................?
2. propoziție subordonată subiectivă:
- introdusă prin conjuncția *să*,
- subordonată față de propoziția 1,
- are ca regent............................?
3. propoziție principală;
4. propoziție principală:
- coordonată prin conjuncție coordonatoare adversativă cu propoziția 3;
5. propoziție subordonată completivă indirectă:
- introdusă prin conjuncția *să*,
- subordonată față de propoziția 4,
- are ca regent...........................?
6. propoziție subordonată completivă indirectă:
- introdusă prin conjuncția *să*,
- coordonată cu propoziția 5 prin juxtapunere;
7. propoziție subordonată atributivă:
- introdusă prin pronumele relativ *care* în cazul acuzativ,
- subordonată față de propoziția 6,
- are ca regent...........................?

fraza (b):
1. propoziție subordonată subiectivă:
- introdusă prin conjuncția *dacă*,
- subordonată față de propoziția 3,
- are ca regent............................?
2. propoziție subordonată completivă indirectă:
- introdusă prin conjuncția *să*,
- subordonată față de propoziția 1,
- are ca regent...................?
3. propoziție principală;
4. propoziție subordonată predicativă:

- introdusă prin conjuncţia *că*,
- subordonată faţă de propoziţia 3,
- are ca regent..................?

5. propoziţie subordonată completivă indirectă:
- introdusă prin conjuncţia *să*,
- subordonată faţă de propoziţia 4,
- are ca regent..................?

3. Completaţi rubricile tabelului de mai jos şi construiţi pentru fiecare poziţie din tabel fraze care să conţină subordonatele corespunzătoare. Arătaţi apoi ce diferenţă există, din punctul de vedere al regenţilor, între subordonata completivă directă şi subordonata completivă indirectă!

regenţii completivei directe:	regenţii completivei indirecte:

4. Analizaţi cuvintele subliniate[1] în textele de mai jos şi dezvoltaţi-le apoi în subordonata corespunzătoare funcţiei cuvintelor analizate! Efectuaţi apoi analiza şi schema frazelor obţinute!

a) Se apucă însuşi cu mîna lui să le cureţe de rugină şi după şase săptămîni izbuti *a face* să lucească armele.

(*Tinereţe fără bătrîneţe*)

b) *A fi proprietar* de moşie i se părea cea mai mare fericire.

(Rebreanu, *Răscoala*)

c) Temîndu-se ca poporul să nu se ridice înfuriat şi să scape pe prinsul său, Alexandru-Vodă hotărî *a*-i *grăbi* moartea.

(Bălcescu, *Scrieri*)

---

[1] subliniate = culese cu *cursive*

d) Luni de dimineață Lionel, *hotărît* să-și reînceapă activitatea avocațială, plecă la birou.

(Blaga, *Hronicul și cîntecul vîrstelor*)

5. Se dă textul:

Pentru oricine stă aici față în față cu Oltul și îi ascultă murmurul și cugetă asupra destinului ce i-a fost dat, tulburător e că providențiala-i forță de a aduna oameni și a le însufleți așezările - întreg fluviul de viață pe care îl poartă în lungul pămîntului - se iscă sub o singuratică tîmplă de piatră.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

Cerințe:
- analiza și schema frazei;
- analiza morfologică a cuvintelor ce introduc subordonatele în textul dat;
- indicarea funcției sintactice a infinitivelor din textul dat;
- dezvoltarea infinitivelor din textul dat în subordonatele corespunzătoare.

6. Precizați subordonatele ce pot avea ca regenți adverbele și interjecțiile din tabelul de mai jos!

iaca iată uite	interjecții	regente pentru subordonata..................?
firește desigur	adverbe predicative	regente pentru subordonata..................?
vai	interjecție	regentă pentru subordonata..................?

7. Analizați frazele de mai jos și arătați ce subordonate au fost introduse prin *că, să, cui*!

a) Tot în acea vreme și la împărăție strașnică zvoană s-au făcut și însuși împăratul cu sfetnicii săi, văzînd această mare minune, grozav s-au speriat și temîndu-se împăratul să nu se întîmple ceva de rău, a făcut sfat

şi a găsit cu cale să deie fata după feciorii moşneagului şi de îndată au şi trimis-o.

(Creangă, *Poveşti*)

b) Şi doar mă sileam eu într-o anumită privinţă, s-o fac a înţelege pe mama că pot să mă îmbolnăvesc de dorul ei.şi să mor printre străini.

(Creangă, *Amintiri din copilărie*)

c) Drumeţul l-a învăţat să-l desfacă în toate părţile lui, să le scoată pe rînd afară ş-apoi iarăşi să-l înjghebe la loc.

(Creangă, *Poveşti*)

d) Se plîngea văcarului că trebuie să-şi cosească şi să-şi culeagă porumbul singur.

(Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)

8. Construiţi frazele de mai jos şi arătaţi diferenţa dintre ele!

fraza (a):

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată completivă indirectă:

- introdusă prin pronumele relativ *cui*,
- are ca regent verbul tranzitiv *a spune* din propoziţia 1,
- răspunde la întrebarea *cui* ?

fraza (b):

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată completivă directă:

- introdusă prin pronumele relativ *cui*,
- are ca regent verbul tranzitiv *a spune* din propoziţia 1,
- răspunde la întrebarea *ce?*

Identificarea subiectivei, a predicativei, a completivei directe şi a completivei indirecte. **Etape**.

Spre a decide că o subordonată este subiectivă, predicativă, completivă directă sau completivă indirectă, verificaţi dacă termenul regent al subordonatei este:

	verb cu întrebuinţare personală:	**sau**		verb cu întrebuinţare impersonală:
2	dacă termenul regent este verb cu întrebuinţare personală cu subiect exprimat, inclus sau subînţeles, verificaţi dacă regentul este:		**1**	dacă termenul regent este verb cu întrebuinţare impersonală, expresie verbală impersonală, adverbe predicative, verbe cu întrebuinţare personală fără subiect exprimat, inclus sau subînţeles, atunci subordonata este **SUBIECTIVĂ;**
	verb predicativ:	**sau**		verb copulativ:
4	cînd termenul regent este verb predicativ, atunci verificaţi dacă regentul este:		**3**	dacă termenul regent este verb copulativ fără nume predicativ, atunci subordonata este **PREDICATIVĂ;** dacă termenul regent este verb copulativ cu nume predicativ, formînd o expresie verbală impersonală, atunci subordonata este **SUBIECTIVĂ;**
	verb intranzitiv:	**sau**		verb tranzitiv:
6	dacă termenul regent este verb tranzitiv cu complement direct sau verb intranzitiv, atunci verficaţi prin întrebări dacă subordonata este **COMPLETIVĂ INDIRECTĂ.**		**5**	dacă termenul regent este verb tranzitiv fără complement direct, atunci subordonata poate fi **COMPLETIVĂ DIRECTĂ;**
	7. Distingeţi după conţinut, conective şi, eventual, întrebări subordonatele circumstanţiale de cele necircumstanţiale!			

SUBORDONATA CIRCUMSTANŢIALĂ DE LOC

A

Regenţi:	Conţinutul determinării:	Exemple:
•verb •adverb •interjecţie din propoziţia determinată	•reperul spaţial al regentei: •punctul de plecare •punctul de sosire • spaţiul parcurs •direcţia de urmat •amplasamentul • locul de desfăşurare a acţiunii regente	•Vine de unde l-ai trimis. •Ajunge unde vrea. •Călătoreşte pe unde îl poartă gîndul. •Se duce încotro îl îndeamnă inima. •Acolo unde locuia nu se mai făcea grîul. •L-am aşteptat unde ne-am înţeles. •Hai pe unde poţi.

Conective:	Corelative:
•adverbele relative de loc: *unde, pînă unde, pe unde, de unde, încotro, dincotro* etc; •compusele nehotărîte ale lui *unde* şi *încotro: oriunde, oriîncotro, oridincotro* etc •pronume relative şi nehotărîte cu prepoziţii: *dinspre ce, dinspre cine, spre ce, spre cine, spre orice;* •adjectivul relativ *ce* distribuit între prepoziţie şi substantiv.	*aici* *acolo* *de acolo*

1. El îi întinse mîinile şi sculîndu-se el însuşi, de unde şedea, îi trecu un braţ sub braţul ei şi făcură astfel cîţiva paşi prin odaie, vorbind de viitor, fericiţi, înclinaţi unul spre altul, ca doi copaci deasupra unui izvor.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

2. Pe unde trecea ea, faţa pămîntului se uscă, satele se risipesc, tîrgurile cad năruite.

(Eminescu, *Proză literară*)

3. Văzu în dreapta o grădină pustiită. N-o lucrase nimeni de anul trecut. La capătul ei, departe de drum, acolo unde începea porumbul rar şi nesăpat, văzu o brezoaie, o sperietoare făcută de copii.

(D.R.Popescu, *Nuvele*)

4. De la miazănoapte la miazăzi şi sub întreaga boltă a cerului, oriunde se îndreaptă privirea, descoperă cîţiva oameni în luptă cu muntele.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

5. Nu-i morală acolo unde stăpînesc lăcomia şi ura.

(Istrati, *Domniţi din Snagov*)

6. Pădurea şi crîngul erau prezente şi aici unde tatăl poetului Labiş le povestea copiilor despre viaţa lui Eminescu.

(Labiş, *Album memorial*)

7. Unde sapă sapa locul
Sare din pămînt norocul.

(Arghezi, *Poezii*)

8. De aici încotro te vei întoarce, te impresoară singurătatea.

(Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

9. Ce cauţi unde bate luna
Pe-un alb izvor tremurător
Şi unde păsările-ntruna
Se-ntorc cu glas ciripitor.

(Eminescu, *Poezii*)

10. Dumitre, adăugă subprefectul intrînd înăuntru, să te duci împreună cu Stan şi să însoţiţi pe doamna pînă unde va avea trebuinţă de voi.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

11. Unde se întîlnesc drumurile, la împreunarea celor două văi, pe Rapiţă este o rugă, lîngă rugă este o fîntînă, iar lîngă fîntînă sînt opt paltini frumoşi.

(Slavici, *Nuvele*)

12. Jos, unde se pierde în dosul spinişului îndesat, Pascu vede o femeie venind grăbită în sus.

(Slavici, *Nuvele*)

13. Lăsaţi-vă ridicat unde vă este locul, locul datoriei istorice.

(Istrati, *Opere*)

14. De sus, de unde începe Rarăul, începe împărăţia cerurilor.

(Bogza, *Privelişti şi sentimente*)

15. Hai încotro merg şi eu.

(*Basme populare*)

C

16. Construiţi o frază în care să aveţi o subordonată circumstanţială de loc care să determine două propoziţii principale coordonate!

când

17. Construiţi o frază în care o subordonată circumstanţială de loc să determine două subordonate coordonate.

18. Construiţi o frază în cadrul căreia:
a) prima propoziţie să fie circumstanţială de loc introdusă prin adverbul relativ *oriîncotro;*
b) a doua proziţie să fie circumstanţială de loc introdusă prin adverbul *oridincotro*;
c) a treia propoziţie să fie propoziţie principală, regentă pentru propoziţiile 1 şi 2.

19.Stabiliţi în care dintre frazele de mai jos adverbele *unde, dincotro, deunde, pe unde, pînă unde* au rol subordonator, fiind relative! Construiţi frazele descrise şi efectuaţi analiza şi schema frazelor construite!

fraza (a):

propoziţia 1 formată din: adverbul *unde* + verb, mod indicativ, pers. 2 sg, diateza activă	propoziţia 2 formată din: + *să* + verb la pers. 2 sg., diateza activă

fraza (b):

prop. 1 formată din: adverbul *dincotro* + verb la indicativ, pers. 3 sg, diateza activă	propoziţia 2 formată din: + *că* + verb la modul indicativ, diateza activă.

Dincotro e primul / (că) nu-i mod. ?

fraza (c)

propoziţia 1 formată din: adverbul *pînă unde* + verb, conjunctiv, prezent, pers.1 sg.	propoziţia 2 formată din: + *să* + pronume personal, 3 sg, forma neacc. + verb, diateza activă, timp prezent, pers 1, sg.

fraza (d):

prop. 1:	propoziţia 2 formată din:				prop..1:	
adverbul *acolo*	adverbul *unde*	substantiv, caz N., subiect	verb, diateza activă, indicativ, prezent, 3 sg.	substantiv, caz Ac., complement direct.,	verbul *a fi*, indicativ, prezent, 3 sg.	substantiv, caz N., subiect + adjectiv posesiv

fraza (e):

propoziţia 1 formată din:		propoziţia 2 formată din:	
adverbul *pe unde*+	verb, diateza activă, indicativ, perfect compus, 3 sg.	+verb, diateza activă, indicativ perfect compus, 3 sg.	+ pronume negativ, caz Ac., complement direct

fraza (f):

propoziţia 1 formată din:	propoziţia 2 formată din:	
verb, diateza activă, imperativ, 2 sg.	adverbul *dincotro*	verb, diateza activă, indicativ, perfect compus, 2 sg.

fraza (g):

propoziţia 1 formată din:		propoziţia 2 formată din:		
adverbul *pe unde*	verb, diateza activă, condiţional-optativ, perfect, 1 sg.	+ *să*	pronume personal, 3 pl. caz. D., forma neacc.	+ verb, diateza activă, timp prezent

fraza (h):

propoziţia 1 formată din:		propoziţia 2 formată din:		
substantiv, caz N., subiect	+ verb, diateza reflexivă, indicativ, imperfect, 3 sg.	+*pe unde*	+ verb, diateza activă, indicativ, imperfect,3 sg.	+ substantiv, caz N., subiect

20. Cu cuvintele din tabelul alăturat construţi o frază în care:
- fiecare substantiv propriu să apară în cîte o subordonată circumstanţială de loc;
- adverbul *acolo* să fie utilizat în propoziţia 1;
- subordonatele circumstanţiale de loc să fie coordonate prin juxtapunere.

acolo, înalt, harnic, roditor, unde, patria, Dunărea, Carpaţi, Bucureşti, pămînt, popor, a fi, a curge, a se înălţa, a se afla

Analizaţi fraza pe care aţi contruit-o şi efectuaţi schema frazei.

21. Să se construiască:
a) o frază în care adverbul *unde* să apară în propoziţia principală;
b) o frază în care *unde* să fie întrebuinţat ca adverb substantivat;
c) o frază în care să apară substantivul comun *unde;*
d) o frază în care adverbul relativ *unde* să introducă o subordonată circumstanţială de loc.

22. Redaţi într-un text de maximum 15 propoziţii indicaţiile pe care le-aţi da unui turist spre a ajunge în centrul oraşului în care locuiţi; întrebuinţaţi în fraza astfel construită relativele *unde, încotro, de unde, pînă unde,* spre a introduce subordonatele circumstanţiale de loc; analizaţi apoi fraza construită!

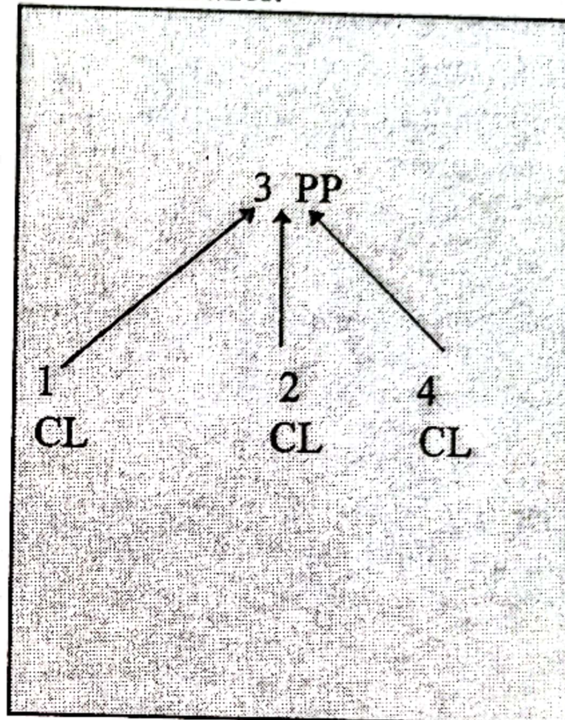
23. Să se construiască fraze în care subordonata circumstanţială de loc să fie introdusă prin:
a) pronume relativ în cazul acuzativ;

b) adjectiv pronominal relativ în cazul acuzativ;
c) pronume relativ în cazul genitiv.

24. Să se construiască o frază care să corespundă descrierii şi schemei date:

descrierea frazei:
- frază formată dintr-o propoziţie principală şi din trei propoziţii subordonate circumstanţiale de loc;
- cele trei subordonate circumstanţiale de loc au aceeaşi regentă fără să fie coordonate:
- primele două subordonate circumstanţiale de loc preced propoziţia regentă;
- ultima subordonată circumstanţială de loc urmează regentei;
- ultima subordonată circumstanţială de loc are în regentă un adverb corelativ.

schema frazei:

D

Înainte de a decide că o subordonată este circumstanţială de loc, ţineţi cont că:

1. abordînd subordonata circumstanţială de loc, aţi trecut de la subordonatele identificabile în funcţie de caracterul *personal, impersonal, predicativ, copulativ, tranzitiv sau intranzitiv* al regentului la subordonatele identificabile în funcţie de natura circumstanţei exprimate (loc, timp, mod, cauză, scop, condiţie, concesie, consecuţie), respectiv de conţinutul determinării;

2. subordonata circumstanţială de loc determină nu un anumit tip de verb, ci orice verb căruia îi fixează reperele spaţiale (amplasament, punct de plecare, direcţie de urmat, punct de sosire, spaţiu parcurs);

3. subordonatele circumstanțiale, în afară de circumstanțiala de cauză, circumstanțiala concesivă și circumstanțiala consecutivă, nu cunosc conective specializate; în privința circumstanțialei de loc, adverbele relative, pronumele și adjectivele pronominale relative, precum și compusele nedefinite ale acestora, enumerate în paragraful A, pot introduce și subordonate necircumstanțiale (subiectivă, predicativă, atributivă, completivă directă, completivă indirectă); nu identificați subordonata după conectiv, ci după valența regentului (în cazul subordonatelor necircumstanțiale), respectiv, după conținutul determinării (în cazul circumstanțialelor);

4. adverbele *unde, încotro,dincotro,* pronumele *care, cine, ce* pot fi întrebuințate atît ca relative, cît și ca interogative - situație în care apar în propoziții principale interogative, nu în subordonate și, prin urmare, nu sînt conective subordonatoare; relativele și nu interogativele sînt conective;

5. adverbele relative *încotro, oriîncotro, dincotro* pot introduce și circumstanțiale concesive.

Pentru a nu confunda, așadar, subordonata circumstanțială de loc cu alte propoziții principale, subordonate circumstanțiale sau subordonate necircumstanțiale, verificați:

a) **valoarea** de relativ sau de interogativ a conectivului - evitați astfel confuzia: propoziție principală - propoziție subordonată:

b) **conectivul** subordonatei - evitați astefl confuzia necircumstanțailă - circumstanțială dacă țineți cont că doar adverbele *relative* de loc pronume *relative* și adjectivele *relative* pot introduce o subordonată circumstanțială de loc; conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale subordonatoare nu pot introduce subordonate circumstanțiale de loc;

b) dependența subordonatei față de **valența sintactică** a verbului regent - evitați astfel confuzia cu o subordonată necircumstanțială;

c) dependența subordonatei față de un **substantiv sau substitut de substantiv** - evitați astfel confuzia cu subordonata atributivă;

d) **modul** verbului predicat al subordonatei - știut fiind că în subordonata circumstanțială de loc nu poate să apară predicat la modul conjunctiv;

e) echivalența subordonatei cu un complement circumstanțial de loc;

f) conținutul subordonatei.

TEXTE COMPLEXE

1. Să se delimiteze frazele de mai jos, să se facă analiza frazelor, să se indice regentul şi conectivul fiecărei subordonate !

a) Am ajuns la sîmburele ţărînii, pe dedesubt, pe unde trebuie să sfredeleşti şi să deschizi o galerie pas cu pas, palmă cu palmă.

(Arghezi, *Tablete de cronicar*)

b) Frumoasă zi a fost aceea cînd, din balconul casei de la Mirceşti, am declarat ţiganilor adunaţi că sînt liberi, că nu li se vor mai lua copiii pentru a fi crescuţi şi deprinşi ca servitori în casa boierească şi că pot să meargă unde le place fără împiedicare din partea nimănui.

(Alecsandri, *Proză literară*)

c) În capătul ei, departe de drum, acolo unde începea porumbul să crească, rar şi nesăpat, văzu o brezoaie, o sperietoare făcută de copii în joacă.

(D. R. Popescu, *Somnul pămîntului*)

d) Leagănă-mă, Dunăre bătrînă,
Du-mă dus de dorul ce mă mînă
Pînă unde valul tău se bate
Du-mă încet cu mîinile la piept
Adormit oriunde vei socoate.

(Stancu, *Desculţ*)

e) Promit să mă aflu în orice parte a lumii vei merge, şi oriunde îi dori ca să fiu.

(Alecsandri, *Proză literară*)

f) S-ar putea
să cad cu faţa-n jos
pe un tărîm netrebnic, ruşinos

voi patru însă, pomenind de alte fapte
să mă luaţi de unde voi fi fost căzut
pe un drum de seară sau în miez de noapte
în satul meu pe umeri să mă duceţi
întins pe Lună ca pe un scut.

(Blaga, *Opere*)

g) Tancul se căznea să îndrepte turela cu ţeava tunului în sus, de unde se trăsese, dar cei dinăuntru se pare că habar n-aveau cum se face acest lucru.

(Preda, *Delirul*)

h) A fost o iarnă mai grea mai aspră, nu ştiu ce s-a întîmplat nici cu mama ei, a pierit şi ea, s-a dus de unde era, s-a măritat, a murit, nu ştiu.

(Săraru, *Clipa*)

i) O urmă lăsată unde nu tebuuie determină uşor pe inamic să schimbe toate mecanismele lui de apărare şi să ducă apoi la dezastru atacul atît de minuţios pregătit.

(Preda, *Friguri*)

2. Se dă textul:

Nu reuşiseră să strîngă prea multe lucruri în noua lor locuinţă, veniseră aici dintr-un bloc nou unde ocupau trei camere decomandate, şi tot ce avuseseră acolo - paturi, canapele, dulapuri, masa de sufragerie şi scaunele cumpărate de la magazinele de mobilă ale oraşului - vînduseră repede şi în pierdere, decişi să renunţe la confortul elementar pe care îl întîlniseră oriunde se duceau.

(Săraru, *Clipa*)

Cerinţe:
a) efectuaţi analiza şi schema frazei;
b) analizaţi complementele circumstanţiale de loc din textul dat;
c) analizaţi predicatele subordonatelor circumstanţiale de loc din textul dat.

3. Analizați frazele de mai jos şi arătați ce subordonate au fost introduse prin adverbul relativ *unde*!

a) Veneam din regiunile fericite ale frumoaselor noastre văi, unde la fiece pas şoapta pădurilor şi susurul apelor îmi mîngîiase auzul.

(Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

b) Atunci boierul a zîmbit iar şi m-a întrebat pe mine de unde sînt şi unde mă duc.

(Sadoveanu, *Hanu Ancuței*)

c) Problema e unde e pus şi dacă merită să fie unde e pus, dacă ştie ceva şi dacă ştie ce vrea.

(Săraru, *Clipa*)

d) Se ştie unde va trage peste noapte şi ne socotim unde să-l aşteptăm.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

e) Stelele nove erau considerate ca stele noi apărute brusc pe bolta cerească acolo unde înainte nu se vedea nici o stea cu ochiul liber.

(Todoran, *Explozii în univers*)

4. Construiți frazele în care subordonata *încotro mergi* să aibă, pe rînd, termenii regenți indicați în tabel; precizați în dreptul fiecărei fraze funcția subordonatei!

Regent:	Subordonata:	Funcția subordonatei:
expresie verbală impersonală: /............................/	încotro mergi./	
verb copulative fără nume predicativ: /............................/	încotro mergi./	
verb intranzitiv: /............................/	încotro mergi./	
verb tranzitiv: /............................/	încotro mergi./	
substantiv: /............................/	încotro mergi./	

5. Construiți fraze în cadrul cărora subordonatele circumstanțiale de loc să aibă în regentă un corelativ adverbial!

6. Efectuați analiza și schema frazelor de mai jos și analizați apoi fiecare termen regent al subordonatelor atributive; arătați prin ce au fost introduse subordonatele atributive în aceste texte!

a) Cutreierară lumea pînă la pădurea cea mare unde se lăsase săgeata lui.

(Ispirescu, *Basmele românilor*)

b) Laiotă, cu tot sprijinul turcesc, a fost înfrînt și a trebuit să părăsească Tîrgoviștea, de unde, la 8 noiembrie, Vlad Țepeș anunța brașovenilor victoria obținută asupra dușmanului său.

(Neagoe, *Ștefan cel Mare*)

c) Apoi, cu netrebnicii pe care-i adunase, el s-a ascuns în pădurea de nestrăbătut pe unde și vîntul trecător nu poate trece din cauza desimii copacilor și în adîncul cărora se putea scunde o oaste numeroasă.

(Neagoe, *Ștefan cel Mare*)

d) Ajung cu firul meditației în văi nehotărîte unde crește floarea întrebării.

(Galaction, *La vulturi!*)

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE TIMP

A

Regenți:	Conținutul determinării:	Exemple:
•verbe	•timpul în care se desfășoară acțiunea regentă	•Au discutat cînd s-a terminat ședința.
•adverbe de timp •interjecții din propoziția determinată	•reperul temporal, inițial sau final al regentei •durata •perioada •epoca în care se desfășoară acțiunea regentă	•Chiar de atunci, de cînd a absolvit, nu-și mai vede capul de treburi. •Va cînta pînă i se va urî de atîta cîntec. •Au fost învinși după ce a venit Nero la putere.

Conective:	Corelativ:
•adverbe relative: *cînd, de cînd, pînă cînd, oricînd,* *pe cînd, pentru cînd, cît, cum, de cum*; •conjuncții și locuțiuni conjuncționale sau adverbiale:*pînă, pînă ce, înainte să, îndată ce, după ce, o dată ce, în vreme ce, de cîte ori, pe măsură ce* etc.	*atunci*

B

1. După ce se întorcea acasă, Budulea se făcea trist.

(Slavici, *Nuvele*)

2. Bem apă pînă ne săturăm.

(Stancu, *Desculț*)

3. Cum mi-au căzut ochii pe ea, m-a zgîndărit ceva.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

4. Multe-i spun și nu mă ascultă
Dar tresar și tac din gură
Cînd c-un zîmbet își ridică
Ochii de pe cusătură

(Topîrceanu, *Poezii*)

5. Du-mă fericire în sus și izbește-mi
tîmpla de stele pînă cînd
lumea mea prelungă și în nesfîrșire
se face coloană sau altceva
mult mai intens și mult mai curînd.

(Stănescu, *Starea poeziei*)

6. Rada, cînd o vezi, te fură
Cu necontenitu-i zîmbet
Și cu a vorbelor căldură.

(Coșbuc, *Poezii*)

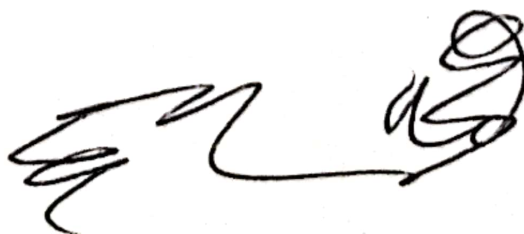
7. Cum se uita, pierdută, pe gînduri, văzu ieșind din trestii o găinușă de baltă.

(Zamfirescu, *Viața la țară*)

8. Stăturăm, deci, la umbra unui mesteacăn spre a ne odihni și a ne sătura ochii și sufletul de această măreață priveliște și, cînd soarele aproape scăpătase după ciungi, intrarăm în Văratic.

(Hogaș, *Pe drumuri de munte*)

9. Cum stai cu ochii închiși pe jumătate
Soare galben printre ramuri nemișcate

Să-ţi învăluie-n tăcere şi lumină
Fruntea mică de domniţă bizantină.

(Topîrceanu, *Balade vesele şi triste*)

10. Cînd doarme plugul pe rotile
În pacea serilor de toamnă
La noi coboară Cosînzeana
A visurilor noastre doamnă.

(Goga, *Poezii*)

11. Pe cînd scria, o uşe din spatele lui se deschise binişor şi Saşa înainta în vîrful degetelor încetinel pînă se apropie la un pas.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

12. La fel s-a întîmplat la Roma, cînd ea ardea şi cînd barbarii răsturnau unul după altul hotarele imperiului; la fel s-a întîmplat cu Bizanţul cînd turcii erau pe străzile Constantinopolului, la fel au făcut nobilii polonezi şi curtenii în timp ce alţii le tăiau cu spada vaste teritorii din frumoasa lor ţară.

(Preda, *Delirul*)

13. Amurgul vineţiu de april
Îmi rătăcea prin casă
Cînd frunzele tiptil-tiptil
Ca nişte lacrimi de copil
Cădeau încet pe masă.

(Goga, *Poezii*)

14. Îndată ce sosea acasă, el se dezbrăca, îşi curăţa hainele, le împătura, cu multă băgare de seamă şi le punea în ladă, apoi lua cartea şi învăţa lecţia.

(Slavici, *Nuvele*)

15. S-abat în vis vedenii de-altădată,
Ții minte, tu, erau salcîmii-n floare
Și satu-ntreg în strai de sărbătoare
Cînd tu te-ai dus, cea mai frumoasă floare!
(Goga, *Poezii*)

16. De cîte ori vedea pe Scormon, glasul răsuna în sufletul ei și în răsunetul glasului se ivea frica.
(Slavici, *Nuvele*)

17. Se apropie-ncet miezul nopții
Și sună a frunzelor horă
Eu trec din odaie-n odaie
Cînd bate satanica oră.
(Bacovia, *Plumb*)

18. Cînd se răsuciră flăcări și ne văzurăm iarăși, fiorul de vînt stătu și se așeză peste noi și peste hău o negură ușoară de toamnă.
(Sadoveanu, *Hanu Ancuței*)

19. Am mers în pădure și am mers pe răcoare pînă ce a sfințit soarele în Siret și s-a arătat luna în urmă la răsărit.
(Sadoveanu, *Hanu Ancuței*)

20. După ce se făcu Sur-Vultur nevăzut, românul vîrî nuca în sîn, puse biciul în desagă și merse pînă dădu de o pădure mare verde și răcoroasă.
(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

21. Seara cînd cad leneșii fulgi de zăpadă
V-ați oprit vreodată la un colț de stradă
Cînd lumini la geamuri, vesele pe rînd,
Una după alta se aprind.
(Topîrceanu, *Poezii*)

22. Colţ Alb învăţă repede rînduielile taberei, cunoscu samavolnicia şi lăcomia cîinilor mai bătrîni cînd i se aruncă de mîncare.

(London, *Colţ Alb*)

23. Cum se duce spre miazăzi, Munţii Făgăraşului îi apar în faţă învăluiţi în limpezimi albastre oceanice.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

24. Vizirul cel mare se ridică de la locul său şi se duce împreună cu alţi viziri şi cadileşiri, în vreme ce domnul îşi pleacă adînc capul în faţa viziului.

(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

25. De cum a dat în fapt de zori
Veneau cu fete şi feciori
Trăsnind rădvanele de crai
Pe netede poteci de plai.

(Coşbuc, *Fire e tort*)

26. Cînd ai adormit noaptea tîrziu cu fereastra deschisă pe o livadă neagră şi cînd dimineaţa o vezi deodată izbucnitor de albă, dimineaţă-n dimineaţă, hohot de flori pe obrazul luminii - exclami ca un nerod: Primăvara!

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

C

27. Analizaţi frazele de mai jos şi arătaţi dacă subordonata circumstanţială de timp precedă sau urmează regenta!

a) Eu însă, cu toată străşnicia împrejurărilor, făceam haz în vreme ce el bombănea înaintea mea.

(Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

b) El stă mai totdeuna între nori şi cînd aceştia se desfac se zăreşte albind dintre brădişul negru.

(Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

c) Ea, cum plecase Făt Frumos, s-a închis într-o grădină cu nalte ziduri de fier şi acolo, culcîndu-se pe pietre reci, cu capul pe un bolovan de cremene, plînse într-o scaldă de aur aşezată lîngă ea, lacrimi curate ca diamantul.

(Eminescu, *Proză literară*)

d) Enache, de cînd se ştia, se trezise primul în casă.

(D. R. Popoescu, *Leul albastru*)

28. Analizaţi frazele de mai jos şi stabiliţi în coloana alăturată:

- între ce fel de propoziţii s-a realizat relaţia de coordonare;
- de cîte subordonate circumstanţiale de timp necoordonate poate fi determinată o regentă;
- cîte regente poate determina una şi aceeaşi subordonată circumstanţială de timp.

a) Rada-i nălucire vie	---
Cînd aleară pe cîmpie	
Şi-i bat vînturi în cosiţă	---
Ori cînd seara stă-n portiţă.	
(Coşbuc, *Poezii*)	---

b) Cînd mama lui lipsea, dormea mai tot	---
timpu, iar cînd se trezea, stătea foarte	---
cuminte.	---
(*Antologie de literatură populară*)	

c) Cînd ajunse acasă şi descălecă, Dugu	---
se opri un timp plin de mirare lîngă cai.	---
(Preda, *Nuvele*)	---

d) Cînd se stîrneşte apoi viforul şi copacii se încovoaie, crapă şi ies din rădăcini, cînd puhoiul năpădeşte, atunci privesc înspre dealul ăsta, îl caut din ceață şi cînd îl văd, mi se sfîşie inima, dar îl caut. (Slavici, *Nuvele*)	--- --- ---
e) Şi merge şi merge pînă ce înnoptează. (Creangă, *Poveşti*)	--- --- ---

29. Construiți o frază în care cuvîntul *pînă* să intre în componența unei locuțiuni prepoziționale şi o altă frază în care cuvîntul *pînă* să intre în componența unei locuțiuni conjuncționale. Analizați frazele construite şi arătați prin ce au fost introduse subordonatele din cele două fraze!

30. Contrageți, în complementele circumstanțiale de timp corespunzătoare, subordonatele circumstanțiale de timp din frazele de mai jos!

a) Înainte de ce-i zisese bătrîna, nici prin minte nu-i trecea de însurătoare.
(Zamfirescu, *Viața la țară*)

b) Cînd veni toamna, elanii apărură în număr mai mare coborînd încet devale, pentru a întîmpina iarna în văi mai adăpostite.
(London, *Colț Alb*)

c) Cînd ne deşteptam din somn, aurora celor doi sori în haine roze, culegea mărgăritarele de argint de prin grădinile noastre şi, rîzînd cu glasul ei de ciocîrlie, ni le arunca din poalele ei pe față şi în patul nostru.
(Eminescu, *Proză literară*)

d) Înainte să înceapă războiul, colindam cu sălaşul prin lume; am ajuns pînă în țara turcilor cînd eram copilă.
(Stancu, *Desculț*)

e) După ce a bolit cam cîte zile are o săptămînă, Rusalim fu iarăşi pe picioare.

(Pius Brînzei, *Rusalim Voinicul*)

31. Construiţi o frază în care o regentă să fie determinată de trei propoziţii subordonate circumstanţiale de timp; prima dintre subordonatele circumstanţiale de timp să urmeze adverbului *astăzi* ; a doua subordonată circumstanţială de timp să urmeze adverbului *ieri* ; a treia subordonată circumstanţială de timp să urmeze adverbului *mîine*; predicatul primei circumstanţiale de timp să fie exprimat prin verb la indicativ prezent, predicatul următoarei subordonate circumstanţiale de timp să fie exprimat prin verb la indicativ, perfect compus, iar predicatul ultimei subordonate circumstanţiale de timp să fie exprimat prin verb la indicativ viitor. Răspundeţi apoi la următoarele întrebări:
a) Ce poziţie au cele trei subordonate circumstanţiale de timp în raport cu regenta?
b) Ce rol au adverbele *astăzi, ieri, mîine* faţă de subordonatele circumstanţiale de timp?

32. Construiţi fraze în cadrul cărora subordonatele circumstanţiale de timp să determine adverbe de timp din regentă; ghidaţi-vă după fraza de mai jos:

" Niciodată, de cînd îşi amintea, nu i se întîmplase să se trezească atît de devreme".

(Philippide, *Floarea din prăpastie*)

33. Realizaţi:
a) o frază în care subordonata circumstanţială de timp să determine o interjecţie;
b) o frază în care subordonata circumstanţială de timp să determine un verb la modul gerunziu;
c) fraze în care subordonata circumstanţială de timp să fie introdusă, pe rînd, prin advrebele relative *cum, cît, dacă*;

d) o frază în care subordonata circumstanțială de timp să determine un veb la modul infinitiv!

D

Înainte de a decide că o subordonată este circumstanțială de timp, țineți cont că:

1. subordonata circumstanțială de timp indică timpul, intervalul de timp în care se desfășoară acțiunea regentă, durata, momentul în care începe sau se sfîrșește acțiunea regentă, anterioritatea, simultaneitatea sau postrioritatetea acțiunii regente în raport cu acțiunea circumstanțialei de timp;

2. subordonata circumstanțială de timp determină nu un anumit tip de verb, ci orice verb căruia îi fixează reperul temporal;

3. subordonata circumstanțială de timp poate avea ca regent un *adverb de timp* a cărui temporalitate o determină, o identifică;

4. adverbele relative și conjuncțiile care introduc subordonata circumstanțială de timp pot introduce și alte subordonate necircumstanțiale (subiective, predicative, atributive, completive directe sau indirecte) sau circumstanțiale (de mod, de cauză, concesivă, consecutivă);

5. pentru a nu confunda circumstanțiala de timp cu subordonatele necircumstanțiale introduse prin adverbele relative, identificați întotdeauna termenul regent și verificați dependența subordonatei față de valența sintactică a termenului regent;

6. pentru a nu confunda subordonata circumstanțială de timp introdusă prin adverbul relativ *cum* cu alte subordonate circumstanțiale introduse prin *cum*, țineți cont că adverbul relativ *cum* introduce o circumstanțială de timp atunci cînd *cum* este echivalent cu *îndată ce, de îndată ce;*

7. spre a nu confunda subordonata circumstanțială de timp introdusă prin adverbul relativ *cum* cu subordonata circumstanțială de

cauză, ţineţi cont că adverbul relativ *cum* introduce o cauzală atunci cînd relativul *cum* este echivalent cu *deoarece, întrucît, fiindcă*;

8. identificaţi conţinutul determinării;

9.Verificaţi, prin contragere, echivalenţa subordonatei cu un complement circumstanţial de timp.

TEXTE COMPLEXE

1. Efectuaţi analiza şi schema frazelor de mai jos; identificaţi de fiecare dată termenul regent al subordonatei!

a) Colţ Alb începu să li se supună; cînd umblau, se dădea la o parte, cînd îl ameninţau, se ghemuia; cînd îl chemau, venea, cînd îi porunceau să plece, o tulea degrabă.

(London, *Colţ Alb*)

b) De mult simţea
Că Radu-i dus de pe astă lume
Dar astăzi cînd ştia anume
El sta năuc şi nu credea.

(Coşbuc, *Fire de tort*)

c) Ce-i bine nu-i rău şi ce-i frumos nu-i urît, zise el zîmbind după ce şezuse la masă şi privise prin cameră.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

d) Cînd a simţit că-i singur doar cu mine
Şi nici un duşman dinspre casă nu mai vine,
A scos cu frică de sub el
Un bot timid ca de căţel.

(Topîrceanu, *Poezii*)

e) La început, sluga bolborosi ceva, pînă ce auzi cui trebuia să ducă făina.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

f) Simt bine că în clipa cînd voi vedea în vitrina librăriilor volumul sau volumele cu titlul *Medelenii* voi simţi că mi-am făcut datoria silindu-l pe Dan să şi-o facă.

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

g) Unul dintre şiretlicurile lui favorite era să-şi piardă urma într-o apă curgătoare şi să stea liniştit într-un desiş apropiat în timp ce în jurul lui răsunau urletele lor buimăcite.

(London, *Colţ Alb*)

h) Şi una e să mori la datorie cînd te loveşte un glonţ sau o schijă şi alta e să fii legat de un stîlp şi să te execute plutonul.

(Preda, *O oră din august*)

I) Ce frică a simţit cînd s-a strîns în palma flăcăului, numai el a ştiut.

(Ion Alexandru Brătescu - Voineşti, *Puiul*)

j) Cînd lupoaica a început să părăsească văgăuna, pornind după vînat, puiul se deprinsese să respecte legea care-l oprea să se apropie de intrare.

(London, *Opere*)

k) Într-o zi de primăvară, cum sta Toader culcat pe iarbă, iată că vede o fată fugind către el şi după dînsa o vacă neagră ce o alunga.

(Alecsandri, *O plimbare la munte*)

l) Tovarăşa lui îi porunci să-şi ia tălpăşiţa şi el se încovrigă adormind în faţa intrării cînd se crăpă de ziuă şi o lumină slabă pătrunse în vizuină.

(London, *Opere*)

m) Toate lucrurile acestea, cînd eram copil, mă îndemnau să mă gîndesc la oamenii care trăiau altădată, care au săpat cu aceste sape rupte, care au doborît copaci cu aceste securi cu gura ştirbă şi care şi-au potolit setea cu vinul acru din aceste ploşti cu pîntecul rotund.

(Stancu, *Desculţ*)

n) Toate isprăvile lui purtau pecetea vînătorului; îi plăcea să stea la pîndă pe unde săltau veveriţele şi, după ce le prindea, să le dea drumul.

(London, *Chemarea străbunilor*)

2. Se dă textul:

Istoricul vieţii se uită în lumea dimprejurul lui şi vede că popoarele nu se sting aşa de uşor de pe faţa pămîntului, că neamurile omeneşti se păstrează pe acelaşi pămînt cu mare dragoste pentru brazda pe care din strămoşi au arat-o. Iar cînd se întîmplă de-şi schimbă portul ori graiul ori chiar numele amestecîndu-se cu frînturi de popoare străine pe care furtuna războaielor le-a aruncat peste dînsele, ele rămîn în trupul şi în firea lor lăuntrică tot cele vechi.

(Pârvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

Cerinţe:

a)să se analizeze toate complementele circumstanţiale de loc şi de timp din textul dat;

b)să se realizeze analiza şi schema frazei date:

c)să se treacă toate conectivele subordonatoare din textul dat într-un tabel şi să se indice ce subordonate poate introduce fiecare conectiv identificat;

d)să se alcătuiască un text care să redea, în rezumat, afirmaţia istoricului citat în textul de mai sus; în cadrul textului astfel alcătuit, să se utilizeze adverbul relativ *cînd* pentru a introduce o subordonată necircumstanţială;

e)explicaţi semnele de ortografie şi cele de punctuaţie din cele două texte, respectiv cel al lui Pârvan şi cel construit conform cerinţei anterioare!

3. Dîndu-se următoarele fraze, efectuaţi operaţiile de mai jos:

- analizaţi cuvintele subliniate[1];
- identificaţi funcţia subordonatelor subliniate[2];
- dezvoltaţi cuvintele subliniate în subordonata corespunzătoare funcţiei sintactice a cuvîntului subliniat;
- contrageţi subordonatele subliniate în partea de propoziţiecorespunzătoare funcţiei sintactice a subordonatei;

Model:

---

[1] subliniate = culese cu *italice*

[2] subordonatele subliniate = subordonatele culese cu litere îngroşate

Umblînd el aşa hai hui **cît era ziulica de mare,** descoperi din întîmplare intrarea în peşteră.

(London, *Opere*)

- *umblînd* = verb personal, predicativ, intranzitiv, conjugarea I, diateza activă, mod gerunziu, complement circumstanţial de timp
- **cît era ziulica de mare** = subordonată circumstanţială de timp
- dezvoltarea complementului circumstanţial de timp şi, respectiv, contragerea circumstanţialei de timp identificate permite transformarea textului în:

După ce a umblat el aşa hai hui toată ziua, descoperi din întîmplare intrarea în peşteră.

a) Atunci el, *viindu-şi* puţin în fire, începu *a-şi şterge* lacrimile şi *a-i povesti* cu mare jale despre întîmplarea neîntîmplată.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

b) **Îndată ce soarele scăpătă după culme,** luna *alungată* de pe tărîmul celălalt ieşi în răsărit la marginea dumbrăvii.

(Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)

c) *Adevărul este că* ***înainte ca Burebista să-şi fi îndreptat privirile spre regiunile Dunării de jos,*** *înainte de a cuceri* litoralul pontic şi de *a-i înspăimînta* pe romani cu expediţiile sale în Moesia şi în Tracia, el dusese lupte grele încununate de succes împotriva celţilor...

(Hadrian Daicoviciu, *Portrete dacice*)

4. Recunoaşteţi după întrebare, după termenul regent şi după conectiv funcţia subordonatelor din frazele descrise mai jos; alcătuiţi în coloana alăturată schema frazelor descrise, apoi construiţi frazele corespunzătoare:

fraza (a):	schema:	fraza corespunzătoare:
1. propoziţie principală;		
2. propoziţie subordonată:		

- introdusă prin *pînă ce*,
- subordonată față de predicatul propoziției 1,
- subordonată ....?
3. propoziție subordonată:
- are ca regent un substantiv din propoziția 2,
- introdusă prin adverbul relativ *unde*,
- subordonată.................?

fraza (b):
1. propoziție principală:
2. propoziție subordonată:
- introdusă prin adverbul relativ *cînd*,
- are ca regent verbul copulativ *a fi* din propoziția 1, verb utilizat fără nume predicativ,
- subordonată.............?
3. propoziție subordonată:
- introdusă prin locuțiunea conjuncțională *înainte ca să*.
- subordonată față de propoziția 2,
- subordonată....................?

schema: fraza corespunzătoare:

fraza (c):
1. propoziție subordonată:
- introdusă prin *de unde*;
- are ca regent verbul *a ști* folosit ca impersonal în propoziția 2.
- subordonată.................?
2. propoziție principală;
3. propoziție subordonată:
- introdusă prin *după ce*,

schema: fraza corespunzătoare:

- subordonată față de propoziția 2,
- subordonată..................?

fraza (d): schema: fraza corespunzătoare:

1. propoziție subordonată:
- introdusă prin *îndată ce*,
- subordonată față de propoziția 2.
- subordonată..................?
2. propoziție principală
3. propoziție subordonată:
- introdusă prin *pînă cînd*.
- are ca regent un verb tranzitiv, utilizat fără complement direct în propoziția 2,
- subordonată...................?
4. propoziție subordonată:
- introdusă prin *pînă unde*;
- subordonată..................?

fraza (e): schema: fraza corespunzătoare:

1. propoziție principală:
2. propoziție subordonată:
- introdusă prin adverbul relativ *unde*.
- are ca regent verbul personal intranzitiv *a se gîndi*, la persoana a III-a, singular,
- subordonată...................?
3. propoziție subordonată:
- introdusă prin locuțiunea adverbială *în vreme ce*,
- subordonată față de propoziția 1,
- subordonată...................?
4. propoziție subordonată:
- introdusă prin adverbul relativ

cînd,
- are ca regent substantivul *întrebarea* din propoziţia 3.

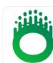
fraza (f):

schema:

fraza corespunzătoare:

1. propoziţie subordonată:
- introdusă prin locuţiunea adverbială *de îndată ce*.
- subordonată faţă de propoziţia 3,
- subordonată...................?
2. propoziţie subordonată:
- introdusă prin adverbul relativ *unde*.
- are ca regent verbul personal *a hotărî*. utilizat la diateza reflexivă în propoziţia 1,
- subordonată...................?
3. propoziţie principală,
4. propoziţie subordonată:
- introdusă prin adverbul relativ *cum*,
- are ca regent verbul *a şti*. utilizat ca impersonal în propoziţia 3,
- subordonată...................?

5. Să se construiască trei fraze a cîte două propoziţii:
- fiecare frază să fie formată dintr-o propoziţie principală şi o propoziţie subordonată circumstanţială de timp,
- cele trei circumstanţiale de timp din cele trei fraze să fie introduse prin adverbul relativ *cum* şi să aibă, în prima frază, corelativul *atunci*. în a doua frază corelativul *şi* (adverb!), în a treia frază corelativul *imediat*.

6. Construiţi o frază, respectînd cerinţele de mai jos:
- fraza să fie compusă din două propoziţii,
- prima propoziţie să fie propoziţie principală, a doua propoziţie să fie subordonată circumstanţială de timp,
- subordonata circumstanţială de timp să fie introdusă prin adverbul relativ *cum*.
- corelativul circumstanţialei de timp să fie exprimat prin adverbul *cum*.

Analizaţi fraza astfel alcătuită!

7. Dîndu-se următoarele texte, se cere:
- să se arate prin ce fel de conjuncţii sînt coordonate circumstanţialele de timp din textele date;
- să se arate care este topica subordonatei circumstanţiale de timp faţă de regentă;
- să se efectueze analiza şi schema frazelor date;
- să se explice de ce a doua subordonată circumstanţială de timp din fiecare frază dată nu are conectiv subordonator.

a) Cînd puiul cel cenuşiu reveni la viaţă şi începu din nou să arate interes pentru îndepărtatul perete alb, descoperi că populaţia lumii în care trăia scăzuse.

(London, *Opere*)

b) Cînd vedea sau auzea ceva, ori cînd intervenea o întîmplare care cerea să intervină, reacţiona cu o iuţeală fulgerătoare.

(London, *Opere*)

8. Construiţi trei fraze în care subordonatele circumstanţiale de timp să fie introduse prin cîte o locuţiune conjuncţională în componenţa căreia să intre relativul *ce*.

9. Analizaţi frazele de mai jos şi transformaţi una din propoziţiile principale din fiecare frază în propoziţie subordonată circumstanţială de timp, folosind conectivele *îndată ce, în vreme ce, după ce, imediat ce*.

Model :
fraza dată :

- / Bunica a început povestea[1] /şi / copilul a adormit [2] /
- transformarea unei propoziţii principale în subordonată circumstanţială de timp :

/ *Îndată ce* bunica a început povestea[1]/, / copilul a adormit[2] /.

a) Doctorul mînca şi gîndea mereu la cerşetorul orb.

(Rebreanu, *Golanii*)

b) Îşi mînca cît mai repede tainul de carne şi era vai de cîinele care nu isprăvise încă.

(London, *Opere*)

c) S-a suit fata şi a plecat cerbul prin desiş şi la fiecare pas leagănul pornea cînd înainte, cînd înapoi.

(D. Stăncescu, *Cerbul de aur*)

d) Lumina fără soare începuse a se destrăma: un urlet slab şi îndepărtat străpunse atmosfera încremenită.

(London, *Opere*)

10. Se dă textul:

Desigur că un lup care *ştie să vină* printre cîini cînd le *dai* de mîncare, *ştie* şi *ce este* o puşcă.

(London, *Colţ Alb*)

Cerinţe:

a) să se analizeze morfologic şi sintactic cuvintele subliniate* din textul dat;

b) să se precizeze funcţia sintactică a pronumelor şi adverbelor relative din textul dat;

c) să se realizeze analiza şi schema frazei date.

---

* subliniate = culese cu *italice*

11. Se dau textele:

a) *Poemele acestea* cînd le-i citi, să ştii
Că toate-s scrise-n lungul unor călătorii;
E una scrisă-n luna decembrie şi aşa
Un vifor adriatic şi frigul mi-o dicta.

(Ovidiu, *Elegii*)

b) *Piedica tare a vizuinei, ghionturile zdravene* pe care maică-sa i le dăduse *loviturile ei de labă*. care-l făcuseră să se rostogolească, *foamea* pe care de atîtea ori o cunoscuse, îi dăduseră să înţeleagă că pe lume există anumite hotare şi oprelişti şi că a le păzi înseamnă să scapi de durere şi să-ţi făureşti fericirea.

(London, *Opere*)

Cerinţe:

- să se precizeze din ce propoziţii fac parte cuvintele subliniate;
- să se analizeze adjectivele din ambele texte;
- să se explice semnele de ortografie din ambele texte;
- să se delimiteze propoziţiile şi să se rescrie propoziţiile subordonate, una sub alta, indicînd felul fiecărei subordonate, regentul şi conectivul subordonatei;
- să se explice ortografia şi punctuaţia textului dat;
- să se realizaze schema frazei.

13. Se dă textul:

Am multă sperare în acest neam a cărui adîncă cuminţenie e *tipărită* într-o mulţime de proverburi, unele mai înţelepte decît altele, a cărui închipuire minunată e zugrăvită *în poveştile sale poetice* şi strălucite ca înseşi acele orientale, al cărui spirit satiric se vădeşte în nenumăratele anecdote asupra tuturor naţiilor cu care *s-a aflat* el în relaţie, a cărui inimă bună şi darnică *se arată* în obiceiul ospeţiei pe care l-au păstrat cu sfinţenie de la strămoşii săi, al cărui geniu, în sfîrşit, *luceşte* atît de viu în onorul faptelor măreţe.

(Alecsandri, *Românii şi poezia lor*)

Cerințe:

- efectuați analiza şi schema frazei;
- grupați, după diateză, verbele subliniate în textul dat;
- analizați adjectivele pronominale şi participiale din textul dat;
- alcătuiți un text în cadrul căruia să se regăsească toate subordonatele circumstanțiale şi necircumstanțiale studiate!

SUBORDONATA CIRCUMSTANŢIALĂ DE MOD

A

Regenţi:	Conţinutul determinării:	Exemple:
•verb •adjectiv •adverb •interjecţie din propoziţia determinată	•modul în care se realizează acţiunea regentă, •cantitatea, calitatea, proporţia însuşirilor exprimate de regentul adjectival sau adverbial	•Lucrează cum se cuvine. •Primeşte atît cît i se cuvine. •Doarme ca şi cum n-ar fi dormit de o lună. •Mă priveau ca şi cînd nu aş fi fost fiul lor cel drag. •Cu cît alerga mai tare, cu atît era mai fericit. •Fericit cît mi-am dorit, n-am fost niciodată. •Tropa! tropa! de parcă ar veni tătarii.

Conective:	Corelative:
•adverbe relative *cum, precum, cît, ce;* •compusele nehotărîte ale relativelor *oricum, orişicum, oricît, orice*; •conjuncţii şi locuţiuni conjuncţionale subordonatoare: *decît, decît să, fără să, fără ca să, ca şi cum, ca şi cînd, pe măsură ce* etc.	*aşa* *astfel* *atît*

B

1. Atîta-s de supărat
Cum îi cerul înnorat

(*Flori alese din poezia populară*)

2. Metalul vibra departe în noapte, aspru, plîngător, melancolic, ca şi cînd ar ţipa uriaşe păsări de noapte prin văzduh.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

3. Colţ Alb aparţinea oamenilor aşa cum le aparţineau oamenilor toţi cîinii.

(London, *Opere*)

4. Corabia se aşternu la drum pe o mare fără hulă, continuîndu-şi navigaţia pe atît de liniştită pe cît de tulbure era sufletul căpitanului.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

5. Viaţa nu e aşa de limpede cum se arată în cărţi, ci e amar de încurcată şi neaşteptată cum e ciocnirea dintre minţile nenumărate.

(Pârvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

6. Voi creşteţi, dragii mei, sănătoşi,
Voinici, zglobii, cu voie bună
Cum am apucat din moşi strămoşi,
Deocamdată, feţii mei frumoşi,
O să lipsească tata vreo lună.

(Arghezi, *Poezii*)

7. Un timp fu întuneric şi velele fluturară cu îndoială şi nelinişte de parcă ar fi simţit şi ele starea din sufletul căpitanului.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

8. Ce pace şi ce linişte era sub bolta stejarilor bătrîni şi cum rămîneau toţi de nemişcaţi ca şi cînd s-ar gîndi departe sau ca şi cînd ar aştepta pe cineva de departe.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

9. Mihu învăţa algebra şi geometria nu cîtă se cerea unui savant, ci cît să cunoască legile de bază ale mişcării astrelor pe cer şi să poată socoti raportul dintre mişcările lor şi mişcarea pămîntului.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

10. După cum soarele arde, după cum aerul e mai umed în zilele senine sau în urma ploilor repezi de vară, intensitatea şi nuanţele ei se schimbă dar e mereu prezentă în văi şi pe culmi, ca o proclamaţie a munţilor către întregul univers.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

11. Fiul craiului atunci încălecă şi calul, scuturîndu-se, mai arătase o dată tînăr cum îi plăcea craiului.

(Creangă, *Poveşti*)

12. La origine, Beijing nu a fost decît o serie de patrulatere înglobate unul în celălalt, aşa cum stau chitite una în alta casetele de lemn dintr-un set decorativ.

(Ilie Vasile, *China.Călătorii paralele*)

13. Îi rămăsese în minte aşa cum îl văzuse atunci: un flăcău grăsuţ, cu nişte obraji albi, raşi proaspăt, plesnind de sănătate.

(Preda, *Desfăşurarea*)

14. Pe tablourile de marmură limbile voltmetrelor tremură ca şi cum ar fi vii, iar Oltul le-ar da freamătul unor fragile frunze.

(Blaga, *Cartea Oltului*)

15. Pînă a nu părăsi satul meu nu ştiam despre aceste flori decît atît cît înfăţişau cărţile de citire.

(Galaction, *Povestiri*)

16. Situaţia era destul de critică. Prunaru nu era apărat de forţe slabe de infanterie aşa cum se crezuse iniţial, ci de o puternică grupare de forţe inamice.

(Ştefan Dragomir, *Şarja de la Prunaru*)

17. În Paris, pe străzile şi bulevardele largi, ţăranul român mergea încet şi apăsat, cu genunchii îndoiţi, parcă ar fi urcat un deal.

(V.Cărăbuş, *Badea Cârţan*)

18. Pe cît este de liniştit conu Tică, pe atît este de neastîmpărat Grecu.

(Dragomir, *Şarja de la Prunaru*)

19. Am continuat la Bucureşti conversaţiile lungi şi neînsemnate fără să ne fi făcut vreo mărturisire anume, dar simţindu-ne complici.

(Holban, *Nuvele*)

20. Abnegaţia poate trage în balanţă tot atît cît trage geniul.

(Bogza, *Paznic de far*)

21. Am ieşit şi am vorbit cu el ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic, ne-am arătat mai veseli ca de obicei.

(Hoblan, *Nuvele*)

22. Şi era una la părinţi
Şi mîndră-n toate cele
Cum e fecioara între sfinţi
Şi luna între stele.

(Eminescu, *Poeziii*)

23. L-am supărat fără să ne fi văzut vreodată.

(Galaction, *Povestiri*)

24. Prîslea îl azvîrli înapoi mai departe decît îl azvîrlise zmeul.

(*Basme*)

25. Fîntîna grijită de dînsa era plină pînă-n gură cu apă limpede, cum îi lacrima, dulce şi rece cum îi gheaţa.

(Creangă, *Poveşti*)

C

26. Imaginaţi-vă un mijloc de transport pentru anul 2000. Descrieţi-l apoi comparîndu-l cu mijloacele de transport contemporane, folosind în descriere conectivele: *fără să, precum, ca şi cum, ca şi cînd, cît, cum*. Identificaţi apoi subordonatele şi complementele circumstanţiale de mod din fraza pe care aţi alcătuit-o.

27. Construiţi trei fraze în care să respectaţi cerinţele de mai jos:
- fiecare frază să aibă cîte două propoziţii;
- propoziţiile subordonate din cadrul fiecărei fraze să fie introduse prin cîte un conectiv în componenţa căruia să intre cuvîntul *după*.

28. Construiţi frazele descrise mai jos:
1. propoziţie subordonată circumstanţială de mod:
- are ca termen regent adjectivul prietenos din propoziţia 4,
- este introdusă prin adverbul relativ *cum*.
2. propoziţie subordonată circumstanţială de mod:
- are ca termen regent adjectivul *deschis* din propoziţia 4,
- este introdusă prin *precum*;
3. propoziţie subordonată circumstanţială de mod:
- are ca termen regent adjectivul *îndatoritor* din propoziţia 4,
- este introdusă prin *precum*;
4. propoziţie principală;

29. Să se recunoască felul propoziţiilor din frazele descrise mai jos, să se alcătuiască schema frazelor şi să se construiască apoi frazele corespunzătoare:

fraza (a):
1. propoziție....................?
- începe cu adverbul corelativ *aşa* ,
- are predicatul exprimat prin verb la conjunctiv prezent, persoana a II-a singular, diateza activă;
2. propoziție....................?
- începe cu adverbul relativ *cum,*
- are predicatul exprimat prin verb la indicativ, prezent, persoana I, singular, diateza activă.

fraza (b):
1. propoziție....................?
- începe cu adverbul relativ *cît* ,
- are predicatul exprimat prin verb la indicativ, perfectul compus, persoana a III-a, plural, diateza activă;
2. propoziție..................?
- începe cu adverbul corelativ *atît*,
- are predicatul exprimat prin verb la indicativ, perfectul compus, persoana a III- a,
plural, diateza activă.

fraza (c):
1. propoziție....................?
- începe cu adverbul corelativ *atît*,
- are predicatul exprimat prin verb la diateza reflexivă, mod indicativ, mai mult ca perfect, persoana a II- a, plural.
2. propoziție.....................?
- începe cu locuţiunea conjuncţională *de parcă*,
- are predicatul exprimat prin verb la diateza activă, condiţional-optativ perfect, persoana a III- a, plural.
3. propoziție..................?
- are predicatul exprimat prin verb la diateza activă, condiţional-optativ perfect, persoana a III-a, plural, predicatul fiind plasat la începutul propoziţiei,
- este coordonată cu propoziţia 2.

30. Se dă textul:

Musafiri la mine-acasă
Fără să-i poftesc vreodată,
Am un şoarec, doi păienjeni
Şi, din cînd în cînd, o fată.

(Topîrceanu, *Balade vesele şi triste*)

Cerinţe:

a) să se precizeze termenul regent şi funcţia subordonatei din textul dat;
b) să se arate prin ce a fost introdusă propoziţia subordonată;
c) să se arate care eşte topica subordonatei faţă de regentă în general şi, în mod particular, în textul dat.
d) să se analizeze toate complementele circumstanţiale din textul dat.

31. Puteţi dovedi că într-o frază compusă dintr-o principală şi trei subordonate circumstanţiale de mod, subordonatele circumstanţiale de mod determină propoziţia principală fără ca subordonatele să fie coordonate? Realizaţi un astfel de enunţ, identificaţi regenţii subordonatelor şi raporturile dintre regenţi!

D

Spre a decide că o subordonată este circumstanţială de mod, ţineţi cont că:

I.1. subordonata circumstanţială de mod arată cum se desfăşoară acţiunea din regentă, gradul, măsura, proporţia în care se împlineşte acţiunea, conformitatea cu o regulă generală sau particulară, cantitatea sau calitatea unei caracterisitici exprimate de regent.

2. subordonata circumstanţială de mod se subclasifică, în funcţie de varietatea conţinutului modal, exprimat, în:

- Δ subordonata circumstanţială de mod propriu-zisă,
- Δ subordonata circumstanţială de mod comparativă,
- Δ subordonata circumstanţială de măsură progresivă;

3. subordonata circumstanțială de mod propriu-zisă:

a) exprimă, fără ajutorul unei comparații, felul în care se desfășoară acțiunea din regentă, sau cum se înfățișează o calitate exprimată în regentă;

b) e introdusă prin conectivele *cum, precum, după cum*;

4. subordonata circumstanțială de mod comparativă:

a) exprimă, cu ajutorul unei comparații, felul în care se desfășoară acțiunea din regentă sau cum se înfățișează o calitate exprimată în regentă;

b) se situează pe poziția celui de al doilea termen al comparației; termenul comparat poate fi realizat ca parte de propoziție din regentă sau ca propoziție;

c) se subclasifică în:

Δ subordonata circumstanțială de mod comparativă de egalitate: plasează în raport de egalitate termenul comparat și al doilea termen al comparației - realizat prin subordonata circumstanțială de mod;

Δ subordonata circumstanțială de mod comparativă de inegalitate (de inferioritate sau de superioritate): plasează în raport de inegalitate, de inferioritate sau de superioritate termenul comparat și al doilea termen al comparației realizat ca subordonată circumstanțială de mod;

d) subordonata circumstanțială de mod comparativă de egalitate e introdusă prin conectivele: *cum, după cum, precum, pe cît* ;

e) subordonata circumstanțială de mod de inegalitate e introdusă prin conectivele: *decît, de cum, față de cît, față de cum.*

5. Cînd felul în care se desfășoară acțiunea regentă e prezentat cu ajutorul unei comparații ipotetice, circumstanțialele comparative introduse prin *ca și cînd parcă* sau *ca și cum* sînt considerate subordonate circumstanțiale comparative condiționale.

6. Subordonatele care exprimă proporția progresivă în care se desfășoară acțiunea din regentă se numesc circumstanțiale de măsură progresivă și se introduc prin conectivele *cu cît, pe cît, pe măsură ce* etc.

II.1.Adverbul relativ *cum* poate introduce atît subordonate circumstanțiale de mod, cît și alte subordonate circumstanțiale sau necircumstanțiale;

2. pentru a evita confuzia cu alte subordonate necircumstanțiale:

- raportați subordonata la termenul regent,
- verificați astfel dacă subordonata e dependentă de valența sintactică a regentului, respectiv dacă:

⇒ nu este subiectivă pe lîngă un regent impersonal,

⇒ nu este predicativă pe lîngă un verb copulativ,

⇒ nu este atributivă pe lîngă un substantiv, pronume sau numeral substantivat,

⇒ nu este completivă directă pe lîngă un regent tranzitiv,

⇒ nu este completivă indirectă pe lîngă un regent intranzitiv sau intranzitivizat;

3. pentru a evita confuzia cu o subordonată circumstanțială de:

- timp - verificați echivalența lui *cum* cu *îndată ce,* știind că *îndată ce* e un conectiv temporal,
- cauză - verificați echivalența lui *cum* cu *deoarece,* știind că *deoarece* e un conectiv cauzal,
- concesivă - identificați corelativul, știind că subordonatele concesive pot avea în regentă un corelativ de tipul lui *tot* sau *totuși* ; în absența corelativului, verificați echivalența lui cum cu *oricum*, observați dacă subordonata introdusă prin *cum* nu se repetă cu verbul la negativ, în structuri tip */Cum ar fi,/ cum n-ar fi/* +..regenta /.

III. Pentru a nu confunda, așadar, circumstanțialele de mod cu alte subordonate,verificați:

- dependența / independența subordonatei față de valența sintactică a regentului,
- echivalența conectivului cu un conectiv specializat (în cazul lui *cum, ce, cît* etc),
- conținutul subordonatei și posibilitatea de a o contrage într-un complement circumstanțial de mod.

TEXTE COMPLEXTE

1. Analizaţi frazele de mai jos, precizaţi prin ce au fost introduse subordonatele, stabiliţi corelativul subordonatelor circumstanţiale din textele date, alcătuiţi schema şi indicaţi raporturile şi mijloacele de realizare a raporturilor dintre propoziţii!

a) Şi atunci, în nopţile geroase şi liniştite îşi aţintea botul către stele şi începea să urle prelung cum urlă lupii; străbunii lui prefăcuţi în praf şi pulbere erau aceia ce-şi îndreptau boturile către stele şi prin el urlau peste secole.

(London, *Opere*)

b) Nu toate sufletele oamenilor sunt ca apele care se tulbură, fac creţuri şi se zbuciumă în furtună, iar apoi s-alină şi-ntind un luciu curat ca şi cum în veci nimic nu le-ar fi răscolit.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

c) Cine m-aude cîntînd
Zice că n-am nici un gînd,
Dar atâtea gânduri am
Cîte zile-s într-un an
Şi atîtea gînduri mă mîncă
Cîte păsărele cîntă,
Atîtea gînduri mă bat
Cîte frunze-s pe un brad.
Aşa mă bat gîndurile
Ca pe murg oblîncurile.

(*Flori alese din poezia populară*)

d) Toate întîmplările acestea îl făcură pe Colţ Alb să-şi piardă multe din apucăturile de căţelandru şi începu să se poarte ca şi cînd ar fi fost cu mult mai mare.

(London, *Colţ Alb*)

e) Eşti ispitit să crezi că dacii nu nasc om din om
Natura nu-i plăsmuieşte singură, ea însăşi dintr-o dată
Cum îşi face munţii ori izvoarele.
(Blaga, *Zamolxe*)

f) Apoi se uită repede împrejur ca şi cînd s-ar fi temut că poate să fie pe aproape şi să-l audă vreunul din oamenii echipajului.
(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

g) Viaţa din trupul său, din fiecare fibră a fiinţei sale care era însăşi substanţa acesteia deosebită de viaţa lui sufletească, tînjea după lumină, împingîndu-l spre ea la fel cum iscusitele procese chimice ale planetei o împing către soare.
(Pius Brînzeu, *Rusalim Voinicul*)

h) Şi cum umbla el aşa hai hui cît era ziulica de mare, a ajuns să cunoască multă lume de prin împrejurimi.
(Pius Brînzeu, *Rusalim Voinicul*)

f) Într-o zi de şcoală, Andrei Prundaru şi-a dat seama că nimeni nu ştie ce e în mintea lui, că-şi poate schimba gîndurile şi judecăţile despre cineva de la o clipă la alta în bine sau în rău fără ca acesta să ştie ceva.
(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

j) Hotărîrea lui era cum e o mînie greoaie care atîrna în el fără să se prefacă în faptă.
(Sadoveanu, *Venea o moară pe Siret*)

k) Era un cîntec care spune
Durerile ce adună anii
Trist ca un cînt de-ngropăciune
Cum numai ei îl ştiu, ţăranii.
(Goga, *Poezii*)

2. Analizaţi frazele de mai jos şi alcătuiţi un tabel în care să cuprindeţi toate tipurile de propoziţii introduse prin *cum!*

a) Unul ca dînsul şi încă necunoscător de locurile acestea cum crezi că ar putea face această slujbă?

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

b) Acum degrabă să-mi aduci pe fata împăratuluui de unde-i şti şi cum îi şti.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

c) Fiul craiului i-o dă şi spînul cum o pune la gură pe loc o ia oţerîndu-se şi varsă toată apa.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

d) N-ai să găseşti slugă cum cauţi dumneata.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

I e) Mă fac iar cum m-au văzut în herghelie şi de acum înainte sînt gata să te întovărăşesc oriunde mi-i porunci, dar să-mi spui dinainte cum să te duc.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

f) Şi cum sta el aşa şi nu se dumirea ce să facă pentru a scăpa de ruşine, numai iaca se trezeşte dinaintea lui cu o babă gîrbovă de bătrîneţe care umbla după milostenie.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

g) Dar dă, cearcă şi tu să vezi cum ţi-a sluji norocul.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

h) Încă mă mir cum am scăpat cu viaţă.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

i) Iară lucrurile sunt cum ele ne par.

(Slavici, *Mara*)

3. Să se completeze rubricile tabelului de mai jos cu adverbele corelative specifice subordonatelor indicate:

Adverbele corelative pentru subordonata circumstanţială de:		
loc	timp	mod

4. Să se analizeze cuvintele subliniate din textele de mai jos şi să se dezvolte apoi în subordonatele corespunzătoare funcţiei cuvîntului analizat; să se realizeze apoi analiza şi schema frazei obţinute:

a) *A învăţa*[1] vocabule latine pe din afară *fără a fi pătruns* de acel spirit de adevăr, de pregnanţă şi de frumuseţe a antichităţii clasice, *a învăţa* regulile gramaticale *fără a fi pătruns* acea simetrie intelectuală a cugetării antice este o muncă zadarnică, o literă fără înţeles.

(Sergiu Pavel Dan, *Spiritul Romei*)

b) Bătrîna i-a însufleţit copilăria *istorisindu*-i tot felul de poveşti cu zmei şi cu balauri, ba cu uriaşi, ba cu peşteri pline de comori.

(Pius Brînzeu, *Comoara din peşteră*)

c) Aleargă cît se poate de repede *fără a şti* sigur încotro.

(Brînzeu, *Rusalim Voinicul*)

d) La noi în ţară drumurile de care au urmat potecile de picior *fără* a le *exclude* însă definitiv, cea mai mare stabilitate înregistrînd-o potecile care traversau Munţii Carpaţi şi legau aşezările autohtone româneşti aflate de o parte şi de alta a acestora.

(Ghinoiu, *Popasuri etnografice*)

---

[1] subliniate = culese cu *italice*

e) Ne-am învățat *a ne chinui* mintea înaintea unor probleme care se aduc în teatru *fără a* li *se da* acea soluție definitivă care să îngăduie a pleca de acolo cu gîndul *împăcat* și cu sufletul adus în stare de armonie.

(Iorga, *Scrieri*)

5. Analizați frazele date mai jos și contrageți apoi subordonatele subliniate în partea de propoziție corespunzătoare:

a) Rusalim a purces din nou la drum și merse așa **cum l-a îndrumat**[1]

(Brînzeu, *Rusalim Voinicul*)

b) Despre trecut, țăranii din Feldioara sînt gata **să vorbească oricînd**, obișnuiți **să dea veacurile înapoi, cum ar întoarce filele unei cărți.**

(Bogza, *Cartea Oltului*)

6. Se dă textul:

A încerca astăzi în condițiile unei economii puternice de tip intensiv să conduci o întreprindere modernă *fără a încorpora* în actele de decizie în egală măsură metode științifice și eforturi organizatorice, *fără a fi* în calitate de conducător în miezul fierbinte al producției este **ca și cum ți-ai propune să escaladezi Himalaia desculț.**

(*Revista economică*, 1995)

Cerințe:

a) să se analizeze cuvintele subliniate[2]; să se precizeze funcția subordonatelor subliniate;

b) să se treacă la conjunctiv infinitivele subliniate și să se precizeze funcția subordonatelor obținute prin trecerea la conjunctiv a infinitivelor;

c) să se treacă la infinitiv verbele din subordonatele subliniate și să se precizeze funcția părților de propoziție astfel obținute;

d) să se arate ce conjuncții apar și, respectiv, ce conjuncții dispar din text în urma transfomărilor efectuate.

---

[1] subordonatele subliniate = subliniatele culese cu bold (**litere îngroșate**)

[2] cuvinte subliniate = culese cu *italice*;

7. Dîndu-se următorul text:
Şi mai bine să rămîi *pe loc*, Ioane, chiteam eu *în mintea mea*, decît să plîngi nemîngîiat şi să te usuci de dorul cui ştiu *eu*.
Se cere:
a) să se facă analiza şi schema frazei;
b) să se construiască după schema obţinută o frază corespunzătoare;
c) să se arate ce funcţie sintactică îndeplinesc cuvintele subliniate;
d) precizaţi termenul regent al primei subordonate din fraza dată şi realizaţi analiza morfologică şi sintactică a acestuia.

8. Se dă textul:
Rezultă deci că între cele două caracteristici există o strînsă corelaţie, din care se deduce că perioada de variaţie a strălucirii unei stele este cu atît mai lungă cu cît magnitudinea ei aparentă este mai mică, adică cu cît steaua ne apare mai strălucitoare.
(I. Todoran, *Explozii în univers*)
Cerinţe:
a) să se identifice subordonatele circumstanţiale de mod din textul dat;
b) să se identifice subiecivele din textul dat şi să se arate deosebirile morfologice dintre termenii regenţi ai subordonatelor subiective cuprinse în textul dat;
c) să se facă analiza şi schema frazei.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE CAUZĂ

A

Regenți:	Conținutul determinării:	Exemple:
• verb • adjectiv • interjecție din propoziția determinată	• cauza, pricina, motivul realizării unei acțiuni, calități sau caracteristici factorul care situează acțiunea regentă pe poziția efectului, în relația *cauză-efect*	• Fugeam deoarece îmi era frică. • Era mereu supărată pe Ioana, întrucît aceasta rîdea mereu pe seama ei. • De vreme ce ai bunuri, le vom apăra. • Sst, că nu ți s-au înecat corăbiile!

Conective:	Corelative:
• conjuncții și locuțiuni conjuncționale specifice: *căci, deoarece, fiindcă, întrucît, din cauză că, din pricină că, de vreme ce, o dată ce* etc. • adverbe relative: *unde, cînd, cum,* • conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare nespecifice: *că, dacă, cîtă vreme, din moment ce* etc.	*de aceea* *atunci* *apoi*

B

1. Ascultă de ăi bătrîni, că n-au vînturat pămîntul de pomană.
(Fănuș Neagu, *În văpaia lunii*)

2. De vreme ce acest aspect al lumii îi era necunoscut, îi era duşman.

(London, *Colţ Alb*)

3. Cei doi zargucei rămaseră în urmă cu ambasadorul pentru a-l însoţi pînă la Naum, deoarece askanianka căzuse bolnavă.

(Nicolae Milescu, *Jurnal de călătorie în China*)

4. Ţine-l bine, că numai legat îi bun.

(Creangă, *Poveşti*)

5. Cum pierzi noaptea cu cetitul
Am trecut din întîmplare.

(Topîrceanu, *Balade vesele şi triste*)

6. Nopţile erau mai grele de trecut decît zilele, fiindcă nu se putea dormi.

(Zamfirescu, *Viaţa la ţară*)

7.Îi spunea vorbe mieroase, de vreme ce îi voia sufletul.

(Malot, *Singur pe lume*)

8. Harapnicele plesnesc ca pistoalele şi cum nici un deal nu e prea aproape, numai malul de dincolo al Dunării, malul bulgăresc, nu se aud ecouri.

(Stancu, *Desculţ*)

9. Ia-mi versurile tale, o toate ţi le dau
Căci pentru soarta-mi tristă doar ele vină au.

(Ovidiu, *Elegii*)

10. Plînge-mă, mamă, cu dor
Că ţi-am fost voinic fecior
Şi de grijă ţi-am purtat,
Ogorul ţi l-am lucrat.

(*Flori alese din poezia populară*)

11. Îl primiră cu dragă inimă că doară români erau şi la români pururea găseşte omul sălaş.

(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

12. Deoarece lumina de la stea spre observator depinde şi de aria suprafeţei orientate spre el, strălucirea stelei apare variabilă.

(Todoran, *Explozii în univers*)

13. Acel al doilea val l-am trecut cu nepăsare eroică, fiindcă acum ne desprinseserăm cu primejdiile.

(Alecsandri, *Proză*)

14 Zboară, murgule, cu mine
Zboară că să zbor îmi vine.

(Sadoveanu, *Fraţii Jderi*)

15. O, cere-mi, Doamne, orice preţ
Dar dă-mi o altă soartă,
Căci tu isvor eşti de vieţi
Şi dătător de moarte

(Eminescu, *Poezii*)

16.... nu pot sta - mă duc acasă,
Căci durerea mă topeşte şi junghiul nu mă mai lasă,
Doar va şti cumătra Floare ceva leac! - mă duc la ea.

(Coşbuc, *Poezii*)

17. Întrucît e vorba despre Basarabia, ne arătăm interesaţi de toate datele.

(*România liberă*, 1990)

18. De aceea plîng, că dor îmi e de tine.

(Stănescu, *Starea poeziei*)

19. Nu plîng că mi-e de Leana teamă.

(Coşbuc, *Poezii*)

20. Cum nu-ți șade-n caracter,
N-ai pornit-o după el.

(*Almanah literar*)

C

21. Construiți o frază în cadrul căreia subordonata circumstanțială de cauză să fie intercalată în regentă; delimitați propozițiile din fraza dată și explicați semnele de punctuație utilizate.

22. Răspundeți prin *da* sau *nu* la următoarele întrebări:
a) care este poziția subordonatei circumstanțiale de cauză:
- poate preceda regenta? Da/Nu
- poate urma regentei? Da/Nu
- poate fi intercalată în regentă? Da/Nu

b) care este raportul temporal dintre acțiunea din subordonata cauzală și acțiunea din regentă:
- acțiunea din subordonată precedă întotdeauna acțiunea din regentă? Da/Nu
- acțiunea din regentă precedă întotdeuna acțiunea din subordonată? Da/Nu

23. Într-o frază compusă dintr-o propoziție principală și o propoziție subordonată cauzală, care dintre acțiuni apare ca *efect* ? Acțiunea din regentă sau acțiunea din subordonată?

24. Construiți fraze în cadrul cărora predicatul subordonatei circumstanțiale de cauză să fie exprimat, pe rînd, prin verbe la toate timpurile condiționalului optativ!

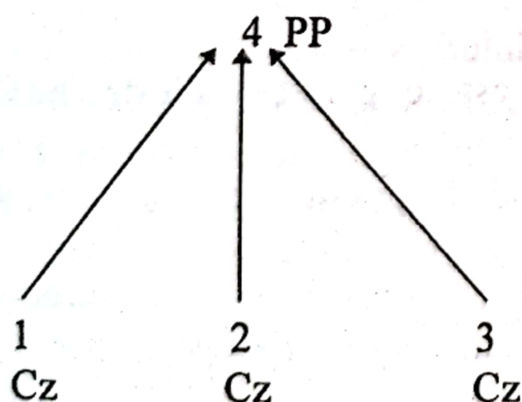
25. Construiți fraze în cadrul cărora subordonatei circumstanțiale de cauză să-i corespundă în regentă, pe rînd, adverbele corelative: *de aceea, apoi, atunci.*

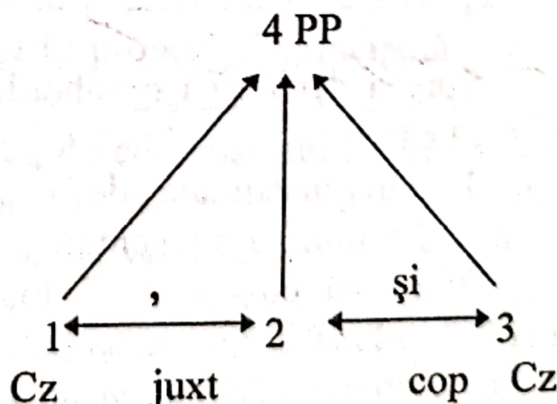
26. Construiți fraze în cadrul cărora subordonata circumstanțială de cauză să fie introdusă, pe rînd, prin adverbe relative.

27. Să se construiască propoziții în cadrul cărora cuvintele *pricină, cauză* să intre în cuprinsul unor locuțiuni prepoziționale; să se construiască apoi fraze în cadrul cărora subordonatele cauzale să fie introduse prin locuțiuni conjuncționale în componența cărora să intre cuvintele *pricină, cauză*; arătați apoi ce alte locuțiuni conjuncționale introduc subordonatele circumstanțiale de cauză!

28. Realizați un text, întrebuințînd minimum 16 verbe predicative la mod predicativ, text în care să regăsim circumstanțele de cauză introduse prin adverbul relativ *unde*; arătați, apoi, în ce situație e clar sensul cauzal al subordonatelor introduse prin adverbul relativ *unde:*
a) atunci cînd aceste subordonate preced regenta?
b) atunci cînd aceste subordonate urmează regentei?

29. Comparați frazele corespunzătoare schemelor de mai jos și arătați:
a) de ce în prima frază circumstanțialele cauzale nu sînt coordonate?
b) de ce în a doua frază circumstanțialele de cauză sînt coordonate?

30. Citați conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale care pot introduce atît subordonate necircumstanțiale, cît și subordonate circumstanțială de cauză!

31. Analizați participiile și gerunziile subliniate și dezvoltați-le în predicate ale unor subordonate circumstanțiale de cauză corespunzătoare; faceți schema frazei obținute în urma dezvoltării.

a) La 1675, Miron,*fiind* de vreo cîțiva ani vornic mare de Țara de jos, fu trimis de Dumitrașcu-Vodă Cantacuzino în vreo două rînduri în Polonia.

(Bălcescu, *Scrieri*)

b) *Trădați* de timpuriu, ei plătiră cu capul îndrăzneala lor.

(Bălcescu, *Scrieri*)

c) Aici se făcu o mare ucidere, căci *fiind* punctul principal al bătăliei, și o parte și alta se purta cu mare bărbăție.

(Bălcescu, *Scrieri*)

d) Și *fiind* prea obosită, pune capul pe desagă
Și așteptînd încet adoarme.

(Coșbuc, *Poezii*)

D

Spre a decide că o subordonată este circumstanțială de cauză, tineți cont că:

1. circumstanțiala de cauză indică pricina, cauza, motivul generator al acțiunii din regentă;

2. există conjuncții și locuțiuni conjuncționale care introduc numai subordonate circumstanțiale de cauză (*căci, deoarece, fiindcă, întrucît, de vreme ce, din moment ce* etc);

3. cînd presupuneți că o propoziție introdusă prin *că, cum, cînd, unde, dacă* este subordonată circumstanțială de cauză, verificați

echivalența acestora cu conjuncțiile specifice, respectiv cu *deoarece, fiindcă;*

4. faceți diferența între circumstanțiala de cauză și circumstanțiala de scop ținînd cont că, indiferent de topică, în plan logic, acțiunea din subordonata
circumstanțială de cauză precedă acțiunea din regentă, pe cîtă vreme acțiunea din subordonata circumstanțială de scop succedă în timp acțiunea din regentă, fiind finalitatea acțiunii din regentă;

5. nu confundați subordonata atributivă cu subordonata circumstanțială de cauză atunci cînd avem de-a face cu conective precum *de vreme ce*, *din pricină că, din moment ce, din cauză că*; atenție la componenta substantivală a acestor locuțiuni spre a nu le confunda cu structurile *de* ***vremea*** */ ce, din* ***cauza*** */ că, pe* ***motivul*** */că, din* ***pricina*** */ că,* structuri în care substantivul articulat nu intră în componența unei locuțiuni conjuncționale și este regent pentru o subordonată atributivă;

6. faceți diferența dintre o completivă indirectă și o circumstanțială de cauză, ținînd cont că subordonatele introduse prin *că* și prin *pentru că* sînt completive indirecte și nu circumstanțiale de cauză atunci cînd regentul e un verb tip *a se bucura, a se mira, a mulțumi, a se teme, a se speria;*

7. atunci cînd subordonata este introdusă prin *dacă* sau prin adverb relativ (*unde, cînd, cum*), evitați întîi confuzia cu o subordonată necircumstanțială verificînd valența sintactică a regentului; evitați apoi confuzia cu o circumstanțială concesivă atît prin echivalența conectivului cu unul specific, cît și prin identificarea posibilului corelativ: prezența adverbului *tot* sau a adverbului *totuși* în propoziția principală justifică identificarea subordonatei drept circumstanțială concesivă, în vreme ce prezența adverbului *tot* în subordonată, de cele mai multe ori - imediat după conectiv, conduce la identificarea subordonatei drept circumstanțială de cauză; exprimarea corelativelor nu este obligatorie.

8. Pentru a nu confunda, așadar, subordonata circumstanțială de cauză cu alte subordonate, verificați:

• conținutul subordonatei, respectiv situarea regentei pe poziția efectului generat de cauza exprimată prin subordonată,

- posibilitatea de a contrage subordonata într-un complement circumstanțial de cauză,
- conectivele și echivalența conectivelor nespecifice cu cele specifice,
- dependența sau subordonatei față de valența sintactică a regentului.

TEXTE COMPLEXE

1. Analizaţi frazele de mai jos, faceţi schema lor şi indicaţi prin ce sînt introduse subordonatele circumstanţiale:

a) Trebuie să fi auzit dumneavoastră de mine, căci nimeni n-are cîine şi erete ca al meu.

(Sadoveanu, *Opere*)

b) De vreme ce ai bunuri, se cade să le apărăm.

(Sadoveanu, *Opere*)

c) Aşa făcea Pupăză, totdeauna cînd îi sărea ţandăra, şi, fiindcă lumea ştia cum face, oriunde se ducea, toţi se mirau de curăţenia veşmintelor lui.

(Slavici, *Nuvele*)

d) Te rog, Tănase, că şade ruşine să afle lumea că faci camătă.

(Zamfirescu, *Tănase Scatiu*)

e) Şi deoarece socotea că nu este puţin lucru să-şi aibă fiul prins în război, încheie o pace cu Dromichaites şi din stăpînirea sa cedă getului ţinuturile de dincolo de Istru.

(Daicoviciu, *Portrete dacice*)

f) Şi fiindcă nimeni nu dă ceea ce nu are, toţi cei care în viaţă aleargă după o fericire deplină, aşa cum le-a arătat-o vîrsta tînără, cad zdrobiţi.

(Agârbiceanu, *Opere*)

g) Colţ Alb zăcea nemişcat aşteptînd voia lui Castor-Cenuşiu; era voia lui Castor-Cenuşiu să ajungă la mal, căci îl azvîrli pe mal izbindu-l cu putere.

(London, *Colţ Alb*)

h) Va fi sarcina politologilor, sociologilor, medicilor şi istoricilor să limpezească procesul şi etapele acestei fuziuni pe care genetica naturii umane n-ar fi produs-o pentru că natura nu greşeşte împotriva ei.

(*Adevărul*, 1989)

i) Cine-mi-a zis doiniţa
Arsă i-a fost inima
Sfîntă i-a fost guriţa
Că-mi răcoresc inima.

(*Flori alese din poezia populară*)

j) Bătrînul a răspuns că dacă a ajuns unde a ajuns e fiindcă l-a cormăluit ea, că e vai de casa unde poartă muierea clopul, dar de acum înainte poate să ardă casa, el nu mai zice o vorbă.

(Pavel Dan, *Urcan bătrînuli*)

k) Numele lui Miron Costin este vestit atît prin istoria Moldovei ce ne-a lăsat, cît şi prin tragica sa moarte, căci şi el asemenea a cinstit ştiinţa şi a dat frumos exemplu într-acele triste timpuri pierzîndu-şi viaţa pentru binele omenirii.

(Bălcescu, *Scrieri*)

l) Mi se pare că ne-am cam speriat de pomană şi s-ar cuveni să ne ruşinăm întrucît am fost aşa de slabi de înger.

(Fraţii Grimm, *Povestiri*)

m) Atunci, Dumitre, înseamnă că hotărîrea noastră nu este străină de propria ta voinţă, fiindcă trebuie şi în acest domeniu să renunţăm să mai trimitem oamenii să muncească acolo unde ei nu pot şi nu cunosc realitatea şi e bine să ne obişnuim şi cu democraţia acceptării şi asumării conştiente a fiecărui act şi a fiecărei decizii.

(Săraru, *Clipa*)

n) Era însă de necrezut ca Sinan să aibă cu dînsul numai atîta oştire cîtă el, de vreme ce, cînd a plecat de la Tîrgovişte, armia lui întrecea cu mult în număr pe cea a românilor.

(Bălcescu,*Scrieri*)

o) Bătrînul şi înţeleptul urs cafeniu era încîntat că avea un ucenic atît de isteţ, căci lupii cei tineri nu voiau să înveţe din legea junglei.

(Kipling, *Cartea junglei*)

2. Literele, dispuse pe orizontală, în tabelul de mai jos, corespund frazelor analizate la exerciţiul de mai sus. Marcaţi cu cîte un punct (.) subordonatele din care s-a compus fiecare frază! Verificaţi dacă aţi identificat corect subordonatele! Încercuiţi punctele corespunzătoare (.) în tabel subordonatelor pe care le-aţi identificat greşit. Stabiliţi de cîte ori aţi identificat corect şi de cîte ori aţi greşit fiecare subordonată. Revizuiţi apoi cunoştinţele cu privire la subordonatele la care aţi greşit.

	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	corect	greşit
Sb																	
Pr																	
At																	
CD																	
CI																	
CM																	
CL																	
CT																	
Cz																	

3. Analizaţi cuvintele subliniate în textele de mai jos şi dezvoltaţi-le apoi în subordonatele corespunzătoare funcţiei cuvintelor analizate. Efectuaţi apoi analiza şi schema frazelor astfel obţinute.

a) Mi-e drag românul şi ştiu *a preţui* bunătăţile cu care l-au dăruit natura. Mi-e drag să-l privesc şi să-l ascult, căci e curat, înţelept şi vesel.

(Alecsandri, *Românii şi poezia lor*)

b) Acest lucru îmi aduce aminte de un provincial care *fiind întrebat* la teatru de ce rîde mai tare decît toţi de vreme ce nu înţelege nimic, el răspunse cu nevinovăţie că rîdea de rîsul celorlalţi şi mai ales pentru că plătise zece lei.

(Alecsandri, *O plimbare prin munţi*)

c) Fiul craiului cel mai mic, *făcîndu-se roş,* cum îi gotca, iese afară în grădină şi începe a plînge în inima sa, *lovit fiind* în adîncul sufletului de apăsătoarele cuvinte ale părintelui său.

(Creangă, *Povestea lui Harap Alb*)

d) Duras, care avea domnia mai-nainte, o oferi de bună voie lui Decebal, regele dacilor, pentru că era mai priceput în ale războaielor şi iscusit la faptă, *ştiind* cînd să năvălească şi cînd să se retragă, *fiind meşter a întinde* curse, *ştiind a se folosi* cu dibăcie de o victorie şi*a scăpa* cu bine dintr-o înfrîngere.

(Daicoviciu,*Portrete dacice*)

e) Mircea răspunse pe scurt că-i pare rău unde nu se poate*înţelege* d-a dreptul cu părintele.

(Odobescu, *Scene istorice*)

f) Eu îl iubesc şi am multă sperare într-acest popor plin de simţire, care respectă bătrîneţile, care-şi iubeşte pămîntul şi care, *fiind mîndru* de numele său de român, îl dă ca un semn de cea mai mare laudă oricărui om vrednic, oricărui viteaz.

(Alecsandri, *Românii şi poezia lor*)

4. Analizaţi frazele de mai jos; informaţi-vă apoi cu privire la autorul versurilor şi alcătuiţi un text în care, folosind propoziţii subordonate circumstanţiale de cauză, să motivaţi prezenţa acestui poet la Tomis.

a) Doar numele lui Nasso să-l mai iubeşti nespus,
Căci restul, tot, se află la pontul scitic dus
Acum sub ursa mare mă sting încet şi pier
Pe unde tot pămîntul e-nţepenit de ger.

(Ovidiu, *Tristele*)

b) Cum voi vedea o navă la ţărmuri răsărind,
Voi alerga-ntr-un suflet să-ntreb nerăbdător
Ce vrea? De unde vine acel navigator?
Mă voi mira cînd vine cumva din depărtări
Şi nu de prin vecine, apropiate mări,
Căci prea arar din ţara Italiei pornit
Ajunge marinarul aici la ţărmul scit.

(Ovidiu, *Tristele*)

c)...iartă, cinstite cititor,
Poemele acestea în simplitatea lor
Căci nu le-am scris în pacea grădinilor şi nici
Întins pe pat acasă, ci aruncat aici
Pe mare, într-o iarnă ce duşmănoasă mi-i.

(Ovidiu, *Tristele*)

5. Construiţi următoarele fraze:
a) o frază compusă dintr-o propoziţie principală şi o propoziţie subordonată; subordonata să răspundă la întrebarea *de ce*? şi să fie completivă indirectă;
b) o frază compusă dintr-o propoziţie principală şi o propoziţie subordonată; subordonata să răspundă la întrebarea *de ce*? şi să fie subordonată circumstanţială de cauză.

6. Arătaţi prin ce deosebiţi subordonatele circumstanţiale de cauză de subordonatele completive indirecte, avînd în vedere situaţiile în care cele două feluri de subordonate sînt introduse prin conjuncţia *că*.

7. Se dă textul:

Să fii plin de cusururi este un rău, dar să fii plin de cusururi şi să nu vrei să ţi le ştii este un rău şi mai mare, pentru că înseamnă să-l adaugi şi pe cel al unei amăgiri cu bună ştiinţă.

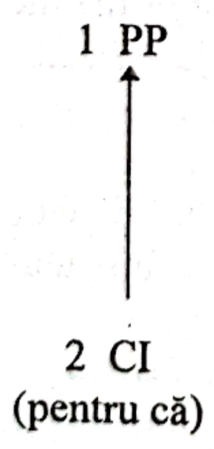
(Blaise Pascal, *Cugetări*)

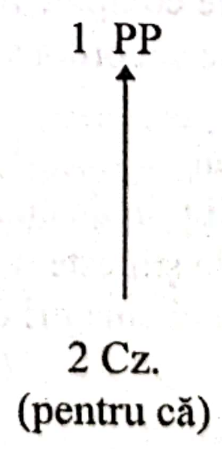
Cerințe:
a) efectuați analiza și schema frazei;
b) explicați, într-un text de maximum 20 de propoziții, de ce„a nu vrea să-ți cunoști cusururile" este un rău și mai mare;
c) identificați, prin subliniere, subordonatele circumstanțiale de cauză pe care le-ați folosit în textul construit.

8. Precizați ce funcție are și ce funcție dobîndește subordonata din fraza de mai jos dacă înlocuiți pe rînd, locuțiunea conjuncțională *pentru că*, cu conjuncțiile, locuțiunile sau adverbele subordonatoare din coloana alăturată:

<table>
<tr><td rowspan="10">Totul s-a petrecut pentru că am visat.</td><td>în timp ce</td></tr>
<tr><td>deoarece</td></tr>
<tr><td>după cum</td></tr>
<tr><td>fiindcă</td></tr>
<tr><td>ca și cum</td></tr>
<tr><td>întrucît</td></tr>
<tr><td>unde</td></tr>
<tr><td>de vreme ce</td></tr>
<tr><td>cum</td></tr>
<tr><td>din pricină că</td></tr>
</table>

9. Construiți frazele corespunzătoare schemelor date, ținînd cont de locuțiunile conjuncționale indicate pentru introducerea subordonatei:

10. Recunoaşteţi după întrebarea precizată sau după conjuncţia, locuţiunea subordonatoare sau adverbul relativ indicat, funcţia subordonatoarelor cuprinse în fazele descrise mai jos; alcătuiţi schema acestor fraze şi construiţi după schemă frazele posibile.

a) fraza (a):

1. propoziţie subordonată. ....?
 - introdusă prin adverbul relativ *cum,*
 - răspunde la întrebarea *din ce pricină?*
 întrebarea fiind adresată unui verb din propoziţia 2;
2. propoziţie principală;
3. propoziţie subordonată............................?
 - introdusă prin locuţiunea conjuncţională *ca şi cum;*
 - răspunde la întrebarea *cum*? (adresată unui verb din propoziția 2.)

b) fraza (b):

1. propoziţie subordonată............................?
 - introdusă prin conjuncţia subordonatoare *întrucît*;
 - răspunde la întrebarea *din ce cauză?* (adresată unui verb din propoziția 3);
2. propoziţie subordonată...................................?
 - introdusă prin locuţiunea conjuncţională *ca şi cînd;*
 - răspunde la întrebarea *cum*? adresată unui verb din propoziția 1;
3. propoziţie principală;
4. propoziţie subordonată...................................?
 - introdusă prin adverbul relativ *unde*;
 - îi corespunde în regentă adverbul *acolo;*
 - răspunde la întrebarea *unde*? (pusă verbului din propoziția 3).

c) fraza (c):

1. propoziţie subordonată..................................?
 - introdusă prin conjuncţia *dacă*;
 - răspunde la întrebarea *din ce cauză* ? (întrebare adresată unui verb din propoziția 3);
2. propoziţie principală;
3. propoziţie subordonată.................................?
 - introdusă prin conjuncţia *să*;

- răspunde la întrebarea *ce*? (adresată unui verb impersonal din propoziția 2);

fraza (d):
1. propoziție subordonată................................?
- introdusă prin conjuncția subordonatoare *deoarece;*
- răspunde la întrebarea *din ce cauză*? (întrebare adresată unui verb din propoziția 2);
2. propoziție principală;
3. propoziție subordonată...................................?
- introdusă prin locuțiunea conjuncțională *întru cît*;
- răspunde la întrebarea *în ce măsură*? (întrebarea fiind adresată unui verb din propoziția 2).

fraza (e):
1. propoziție subordonată...................................?
- introdusă prin locuțiunea conjuncțională *de vreme ce*;
- răspunde la întrebarea *din ce cauză*?(adresată predicatului propoziției 3);
2. propoziție subordonată...................................?
- coordonată cu propoziția 1 prin conjuncția coordonatoare copulativă *și*;
3. propoziție principală.

11. Construiți fraze în care adverbelor corelative *atunci, apoi* să le corespundă cîte o subordonată circumstanțială de timp; construiți apoi fraze în care adverbelor *atunci, apoi* să le corespundă cîte o subordonată circumstanțială de cauză.

12. Se dă textul:
Să ascultăm poveștile, căci ele ne fac să trăim și-n viața altor oameni, să ne amestecăm visurile și gîndurile noastre cu ale lor.

(Eminescu, *Archeus*)

Cerințe:
a) efectuați analiza și schema frazei;
b) pornind de la textul dat, alcătuiți un text în care prin subordonate circumstanțiale de cauză să dovediți adevărul conținut de afirmația din fraza dată mai sus.

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ DE SCOP

A

Regenți:	Conținutul determinării:	Exemple:
• verb • interjecție predicativă din propoziția determinată	• scopul • finalitatea în vederea căreia se realizează regenta	• A luptat atît tocmai pentru ca să-și știe copiii liberi. • S-a deplasat la fața locului să vadă cu ochii lui totul. • Hai mai aproape de mine ca să ne putem ajuta la nevoie! • Du-te de-i leagă calul!

Conective și corelative:	Corelative:
• conjuncții subordonatoare: *să, ca să, ca...să, de;* • locuțiuni conjuncționale: *pentru ca să, pentru ca...să*	*de aceea,* *de asta, anume* *pentru aceea*

B

1. Apoi ne băgam în Bistrița de ne scăldam.
(Creangă, *Povești. Amintiri. Povestiri*)

2. Azi vine să-și ia birul.
(Eminescu, *Proză literară*)

3. Fusese furtună pe cîmp şi anume
Să învingem furtuna ieşisem cu arcuri pe cîmp.
(Blandiana, *Poezii*)

4. Acolo ş-a închis frumoasa fată
Ca nici o rază a lunii să n-o bată.
(Eminescu, *Literatura populară*)

5. Dar nu! Ea nu e vasul pregătit
Ecoul unei lumi întregi să-l poarte.
(Paraschivescu, *Poezii*)

6. Du-te de-i culege!
(Galaction, *La vulturi*)

7. Spuse bună-seara cu glas sigur, îşi trecu mîna peste părul negru, ne aruncă nouă, ălor nou-veniţi, o privire scurtă şi se duse să se aşeze într-un fotoliu între tatăl şi mama ei.
(Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)

8. De acolo au plecat cîndva - în neştiute timpuri - să-şi caute tatăl nemaiîntors dintr-o fatală bătălie cei doi fii de împărat cu firi atît de deosebite.
(Bogza, *Cartea Oltului*)

9. Eu atunci haţ! de sumanul moşneagului să-mi plătescă pasărea.
(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

10. Trei trandafiri într-un pahar
Trei trandafiri în floare
Curaţi ca de mărgăritar
Te-au aşteptat ieri în zadar
Să-i prinzi la cingătoare.
(Goga, *Poezii*)

11. Nero oferea parcurile sale pentru spectacole ca să-şi menţină popularitatea şi adesea lua parte la jocurile de circ îmbrăcat ca vizitiu, stînd de vorbă cu plebea.

(D.Tudor, *Figuri de împăraţi romani*)

12. Trebuiau acele adevărate torente ca să învingă arşiţa şi ajungînd jos să îndestuleze pădurea.

(R.Tudoran, *Toate pînzele sus*)

13. Hi, căluţii tatei, să ne întoarcem cît mai repede acasă.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

14. Moş Ilie ieşise în ogradă cu cojocul în spate şi fuma din luleaua cea scurtă ca să se încălzească.

(Sadoveanu, *Istorisiri despre vînători şi pescari*)

15. Apoi ne-am dus pe la profesor şi pe la biserică de ne-am închinat pe la icoane şi pe urmă ne-a lăsat cu sănătate şi s-a întors acasă.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

16. Şoriceii umblau repede încoace şi încolo şi îi aduceau urzicile la picioare ca s-o ajute şi ei cît de cît.

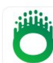
(Andersen, *Basme*)

17. O, suflete al meu, învie
În lunga toamnă, grea de rod,
Să vezi crescînd într-ăl norod
Nestinsa ta copilărie.

(Paraschivescu, *Poezii*)

18. Atunci Făt-Frumos îşi luă ziua bună de la părinţi ca să se ducă să se bată el singur cu oştile împăratului.

(Eminescu, *Proză literară*)

19. Acesta era scaunul ţării; Ştefan cel Mare l-a mutat de la Suceava la Iaşi pentru ca astfel să-şi poată apăra ţara mai bine chiar din mijlocul ei împotriva atacurilor turcilor şi tătarilor.

(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

20. La fereastră a venit o pasăre şi i-a cîntat toată noaptea tot cîntece vesele ca s-o îmbărbăteze.

(Andersen, *Basme*)

C

21. La ce mod şi la ce timp poate fi predicatul unei subordonate circumstanţiale de scop dacă:
a) subordonata e introdusă prin *să, ca să* sau *pentru ca să;*
b) subordonata e introdusă prin *de*.

22. Răspundeţi întîi la următoarele întrebări şi construiţi apoi cîte o frază exemplificativă pentru răspunsurile date:
a) verbul *a trebui* poate fi determinat de o subordonată circumstanţială de scop?
b) o propoziţie care are predicat nominal exprimat prin verbul *a fi* şi prin adjectivul *necesară* poate fi regenta unei subordonate circumstanţiale de scop?
c) verbul *a trebui* ca predicat al unei propoziţii principale determinate de o subordonată circumstanţială de scop poate avea subiect? Dar complement indirect?

23. Arătaţi în care dintre situaţiile, pe care le veţi exemplifica apoi, folosirea virgulei între subordonata circumstanţială de scop şi regenta acesteia este obligatorie:
a) în situaţia în care regenta este urmată de subordonata circumstanţială de scop?
b) în situaţia în care regenta este precedată de subordonata circumstanţială de scop?

c) indiferent de poziția circumstanțialei de scop față de regentă?
d) indiferent de conectivul utilizat?

24. În care dintre următoarele fraze descrise mai jos subordonata este circumstanțială de scop? Motivați răspunsul dat și construiți apoi fraza corespunzătoare:

fraza (a)

propoziția 1:		propoziția 2:	
predicat exprimat prin expresie verbală impersonală	+*să*	+ predicat exprimat prin verb personal, predicativ	+ complement direct exprimat prin substantiv comun

fraza (b):

prop.1:					
complement indirect exprimat prin pronume personal, D, acc.	+complement indirect exprimat prin pronume personal, D., neacc.	+ predicat exprimat prin verbul *a place*	+ să	predicat realizat prin verb copulativ și nume copulativ; copulativul *a deveni*	+ nume predicativ exprimat prin adverbul *folositor*

fraza (c):

prop. 1:

complement indirect exprimat prin pronume personal, neacc.	+predicat nominal realizat prin copulativul *a fi* adjectivul *necesar*, nume predicativ	+subiect exprimat prin substantiv comun

+ ca să

prop. 2:

+ predicat exprimat prin verbul *a ajunge*	+ complement circumstanțial exprimat prin adverb

fraza (d):

propoziția 1:

complement indirect exprimat prin pronume personal, neacc.	+predicat exprimat prin verbul *a trebui*	+ subiect exprimat prin substantiv comun

să

propoziția 2:

predicat nominal realizat prin copulativul *a ajunge* și substantivul *medic*

25. Verificați prin contragere dacă subordonatele din următoarele texte sînt circumstanțiale de scop:

a) Din sfera mea venii cu greu
Ca să-ți urmez chemarea
Iar cerul este tatăl meu
Iar mumă-mea e marea.

(Eminescu, *Luceafărul*)

b) Ca să pot muri liniștit, pe mine
Mie redă-mă.

(Eminescu, *Poezii*)

c) Ca în cămara ta să vin
Să te privesc de-aproape
Am coborît cu al meu senin
Şi m-am născut din ape.

(Eminescu, *Luceafărul*)

26. Arătaţi în care dintre situaţii *să* are rol subordonator; analizaţi frazele date!

a) Să mă ia şi pe mine *să* văd şi eu o vînătoare.

(Sadoveanu, *Povestiri*)

b) Ce strămoş mi-a greşit *să*--i port ca lauri vina?

(Blandiana, *Poezii*)

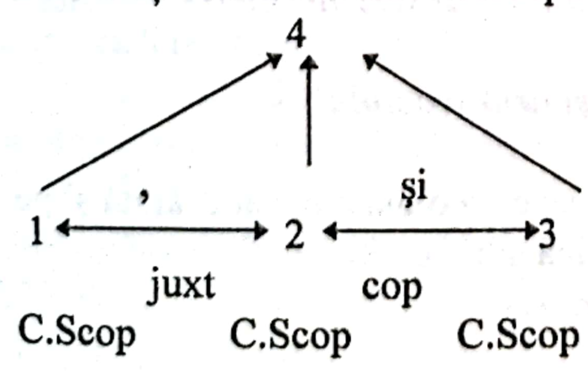
c) Dar n-a fost el! *Să*-l văd venind
Aş mai trăi o viaţă
E dus şi voi muri dorind
Să-l văd o dată-n faţă.

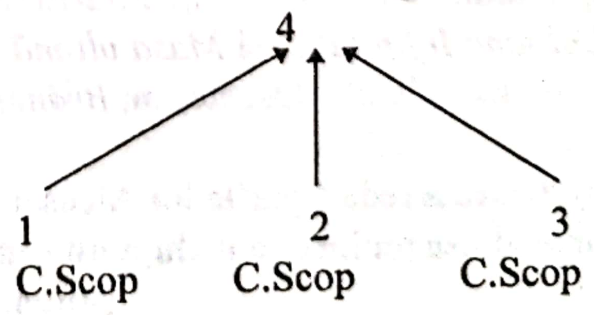
(Coşbuc, *Poezii*)

d) De dorul cui şi de al cui drag,
Să-mi plîngă sufletul pribeag,
Întreaga noapte nedormind
Ca s-aud roibii tropotind,
Să sar din pat, s-alerg în prag,
Să te cuprind.

(Coşbuc, *Poezii*)

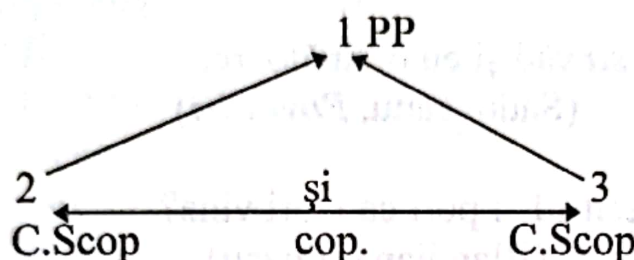
27. Puteţi construi frazele corespunzătoare schemelor de mai jos?

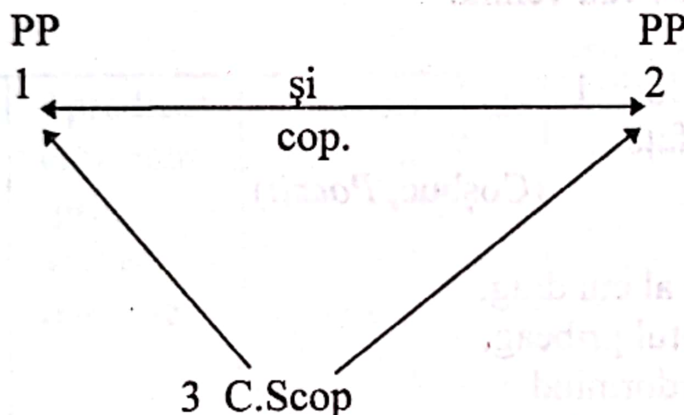

Arătaţi pe cine determinată circumstanţialele de scop din prima frază. Motivaţi faptul că circumstanţialele de scop din a doua frază nu sînt coordonate chiar dacă au aceeaşi regentă.

28. Explicaţi întîi diferenţa dintre frazele corespunzătoare schemelor de mai jos şi construiţi apoi aceste fraze:

29. Dezvoltaţi complementele circumstanţiale de scop din următoarele texte în subordonatele corespunzătoare:

a) După Noica, Brâncuşi se gîndeşte la cinci monumente pentru a-şi realiza ansamblul plastico-arhitectonic de a obţine o idee perfectă a spaţiului: *Masa tăcerii, Poarta sărutului, Biserica Sfinţii Apostoli, Coloana Infinitului* şi *Masa ultimă.*

(Uscătescu, *Brâncuşi şi arta secolului*)

b) Pentru a reda figurile lui Alecsandri, se cere o bunătate adevărată şi pe lîngă dînsa putinţa de închipuire simpatică a trecutului.

(Iorga, *Scrieri*)

c) Să cer un semn iubito spre a nu te mai uita?
Te-aş cere doar pe tine doar nu mai eşti a ta.
(Eminescu, *Poezii*)

d) Îţi dau catarg după catarg,
Oştiri spre a străbate
Pămîntu-n lung şi marea-n larg
Dar moartea nu se poate.
(Eminescu, *Poezii*)

30. Răspundeţi prin *da* sau *nu* la următoarele întrebări:
a) Care este poziţia subordonatei circumstanţiale de scop faţă de regentă:
- poate preceda regenta: **da / nu**
- poate urma regentei? **da / nu**
- poate fi intercalată? **da / nu**

b) Care este raportul temporal dintre acţiunea din subordonata circumstanţială de scop şi acţiunea regentă:
- acţiunea din subordonată precedă acţiunea din regentă?
- acţiunea din regentă precedă întotdeauna acţiunea din subordonată?
- acţiunea din subordonată este o finalitate spre care se îndreaptă acţiunea din regentă?

D

Înainte de a decide că o subordonată este circumstanţială de scop, ţineţi cont că:

1. subordonata circumstanţială de scop arată finalitatea în vederea căreia se realizează regenta;

2. poate fi contrasă cu mare uşurinţă într-un complement circumstanţial de scop realizat cu una dintre prepoziţiile: *spre, întru, pentru*;

3. indiferent de topică, respectiv indiferent dacă subordonata e poziționată înainte sau după regentă, în plan logic acțiunea subordonatei este ulterioară acțiunii regente;

4. spre deosebire de subordobnata circumstanțială de cauză, subordonata circumstanțială de scop se construieşte cu modul conjunctiv; cînd conectivul utilizat e conjuncția *de,* subordonata circumstanțială de scop se construieşte cu indicativul sau cu imperativul;

5. prin conjuncția *de* pot fi introduse şi alte subordonate circumstanțiale sau necircumstanțiale; necircumstanțialele depind de valența sintactică a regentului, circumstanțialele de conținut; verificați, în aceste situații echivalența lui *de* cu conjuncțiile *dacă, chiar dacă* şi cu *încît* pentru a evita astfel confuzia cu condiționala, concesiva şi cu consecutiva; în aceste situații, confuzia poate fi evitată şi prin verificarea corelativelor;

6. conectivele *ca să* şi *pentru ca să* pot introduce şi alte subordonate circumstanțiale sau necircumstanțiale; prezența în regentă a unui adverb cantitativ (*prea, destul, foarte*), precum şi raportarea subordonatei la un verb marcat de astfel de determinări cantitative conduc la interpretarea subordonatei drept circumstanțială consecutivă;

7. locuțiunile adverbiale *de aceea* şi, rar, *pentru aceea* apar şi în regentele unor circumstanțaile de cauză; evitarea confuziei e asigurată de stabilirea perechii corelativ-conectiv; perechea *de aceea - pentru că* presupune o subordonată circumstanțială de cauză, în vreme ce perechea *de aceea - pentru ca să* presupune o subordonată circumstanțială de scop.

TEXTE COMPLEXE

1. Analizați fraza de mai jos, constatați ce subordonate nu recunoașteți și recapitulați problemele de sintaxă privitoare la acele subordonate:

Dacă te prețuiesc pentru că încearcă să ți se strecoare în suflet, ca să-ți cîștige bunăvoința prin mijloace cum nu se poate mai îndoielnice, înseamnă că pe cînd nevoia te va împinge să-ți cauți susținătorii acolo unde ai găsit numai prieteni, înstrăinat pe cît se cuvine, vei afla adevărul crud al spuselor mele dintotdeauna.

2. Efectuați analiza și schema următoarelor fraze:

a) Umbra-alături ia ființă
Unde merg, să nu merg singur.

(Blaga, *Opere*)

b) Mai întîi de toate trebuie să fiu fără căpătîi, ca să zică lumea că sînt slobod.

(I.H.Rădulescu, *Domnul Sarsăilă autorul*)

c) În pridvorul tăcut știi că în cutare anotimp ca să lumineze perdelele verzi de frunze, albastrul va înflori strugurii de glicină.

(Anghel, *Floarea de aloes*)

d) Rostul mîrîitului e să avertizeze sau să sperie și e nevoie de discernămînt ca să-l folosești cum se cuvine, iar Colț Alb știa cum și cînd să mîrîie.

(London, *Colț Alb*)

e) După ce așază totul pe un scaun, îl aduse înaintea lui Scatiu și-i turnă să se spele.

(Zamfirescu, *Viața la țară*)

f) Va fi deci cuminte să meargă Pravilă să raporteze bătrînului cum au lucrat şi ce le-a poruncit conaşu Grigoriţă, să fie dînşii la adăpost de orice vină.

(Rebreanu, *Răscoala*)

g) Cînd eram mic, crîngul la marginea căruia descălecam şi dam drumul cailor să pască împiedicaţi era pădure.

(Stancu, *Desculţ*)

h) Ca să mă fac autor, trebuie să dau cărţi la lumină şi fiindcă autor nu e fitecine, eu dară trebuie să fiu deosebit din ceilalţi.

(I.H.Rădulescu, *Domnul Sarsăilă autorul*)

i) Băieţii făceau cerc în jurul lui, îl ascultau, se măsurau din ochi între ei să vadă care o fi viitorul judecător la Călăraşi şi visau cum numai în copilărie se poate visa.

(Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)

j) Grădinarii sumerieni foloseau din timpuri străvechi o tehnică care dovedeşte încă o dată spiritul lor inventiv; pentru ca să-şi apere grădinile de vînt şi de soare, ei plantau copaci mari al căror frunziş le ferea şi arunca o umbră protectoare.

(Kramer, *Istoria începe la Sumer*)

k) Curînd după ce îmbrăcă toga virilă, Nonius fu trimis la legiunile proconsulului Publius Quintilianus Varus, să lupte contra germanilor, ca apoi, întorcîndu-se acasă cu gloria militară, contra germanilor, să obţină mai lesne onorurile ce i s-ar cuveni.

(Rebreanu, *Adam şi Eva*)

l) Cum însă capul de zimbru a devenit stema Moldovei abia după al doilea descălecat al celor din neamul Roman în Moldova, aşa cum am arătat în capitolul I, pare că această piatră mărturiseşte mai degrabă refacerea zidruilor Sucevei, decît întemeierea ei.

(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

m) Iorgovan se gîndea să steie cît mai mult în casă pentru ca să nu-l găsească în curte cînd se întoarce, căci n-ar fi voit să deie față cu dînsa, iar Șofron ar fi fost gata să plimbe toată noaptea caii prin curte, pentru ca nu cumva, ducîndu-i în grajd, să-și ducă și Iorgovan pe ai lui și să meargă în casă mai-nainte de a se fi întors Simina.

(Slavici, *Nuvele*)

n) Își au măreţele întîmplări și lucruri cîntăreţii lor,
dar podului îi cîntă numai apa, ce sub el se-ndeasă,
despre toţi și toate-i cîntă, cîte au trecut
pe el ca printr-o casă, lungă dreaptă casă,
ca printr-o casă pe al cărei prag
sfîrșește drumul ca să iasă
la celălalt capăt iarăși drum, drum vechi în lume
precum pravila îl vrea - lăsat în voie să pornească.

(Blaga, *Operei*)

o) După cele întîi momente de uimire, el îmi povesti odiseea lui, un lung șir de mizerii, apoi se rugă să-l primesc la Mircești, zicînd că voiește să moară unde s-a născut.

(Alecsandri, *Vasile Porojan*)

2. Efectuați, în ordinea indicată, următoarele operații:
- analizați cuvintele subliniate,
- dezvoltați aceste cuvinte în subordonata corespunzătoare funcției identificate,
- efectuați apoi analiza și schema frazei obținute.

a) O întrebare ce trebuie să ni se prezinte în mod natural era *de a ști* care va fi întîia carte ce vom tipări și cu care vom începe edițiunile societății.

(*Junimea*)

b) Teoriile asupra novelor vor trebui să fie minuțios elaborate pentru *a putea explica* cît mai multe din caracteristicile observate.

(I.Todoran, *Explozii în univers*)

c) Leul *înfuriat* la culme aruncă cît colo iepurele şi se năpusti asupra leului din fîntînă spre a-l pedepsi şi *a*-i *lua* îndărăt prada, dar puţul era adînc şi fiorosul leu se îneca.

(*Basme gruzine*)

d) Trudise cincisprezece ani *fără a-şi îndrepta* spinarea şi punînd bănuţ peste bănuţ, strînsese două sute de ruble.

(*Basme gruzine*)

e) *Odată încheiată* acea complicată chirurgie estetică, Nosferatu a fost programat să-şi reînceapă a doua viaţă în seara de 20 februarie 1984, ca moment de vîrf al celei de a 34-a ediţie a Festivalului Internaţional al Filmului din Berlin.

(*Secolul XX*)

f) Visteria *fiind sleită* cu totul, el fu silit *a lua* din casa sa bani *spre a mulţumi* oştile ce cîrteau cu obrăznicie.

(Bălcescu, *Opere*)

g) De bună seamă că sărmana murea de frică, dar jivinele treceau pe lîngă ea *fără a-i pricinui* vreun rău.

(*Basme gruzine*)

h) De grîne aveau nevoie *pentru hrănirea* unei populaţii care creştea necontenit şi *pentru comerţul* cu grecii; uneltele erau necesare *pentru a produce* mai mult şi mai repede iar armele *pentru a purta* războaiele cu triburile din acelaşi neam sau *pentru lupta* împotriva năvălitorilor sciţi şi celţi.

(Daicoviciu, *Portrete dacice*)

i) Mihai însuşi alerga ca un leu prin mijlocul vrăjmaşilor ţiind în mînă sabia sa mare, groaznică şi ameninţătoare cu care dobora în dreapta şi în stînga pe cîţi întîmpina. El nu se mulţumea însă *a inima* pe ai săi prin pilde ce le da, ci încă prin cuvinte îi îndemna, îi împingea, îi îmbărbăta

spre a se folosi de acest minut priincios, ca să spargă de tot armia trucească.

(Bălcescu, *Opere*)

j) Împrejurarea că cunoaştem numai un petecel neînsemnat al lumii, adică Transilvania, m-a îndemnat *a întreprinde* cu soţia mea un voiaj la Paris *pentru a studia* relaţiunile acestui Babylon modern, *a profita* totodată de expoziţiunea universală şi *a cerceta* oraşele prin care ducea calea către ţinta voiajului nostru.

(Ioan Droc, *Expoziţiunea de la Paris*)

k) *Spre a completa* aceste studii asupra ţărilor noastre şi asupra poporului român, socot că nu este de prisos *a adăugi* aici cîteva fragmente dintr-un cuvînt ce a ţinut la 1848.

(Alecsandri, *Românii şi poezia lor*)

l) De mult doream *a videa* portretul lui Alexandru-Vodă Lăpuşneanul şi *aflînd* că se găsea la Pîrgăreţi, mă hotărîi *a face* o plimbare pîn-acolo.

(Alecsandri, *Opere*)

3. Construiţi enunţuri în care cuvîntul *de* să fie:
a) prepoziţie;
b) în componenţa unei locuţiuni prepoziţionale;
c) în componenţa unei locuţiuni adverbiale;
d) conjuncţie subordonatoare;
e) conjuncţie coordonatoare;
f) în componenţa unei locuţiuni conjuncţionale.

4. Construiţi enunţuri prin care să arătaţi ce subordonate pot fi introduse prin conjuncţia *de* şi, respectiv, ce părţi de propoziţie pot fi însoţite de prepoziţia *de*.

5. Analizaţi următoarele fraze şi contrageţi subordonatele subliniate în partea de propoziţie corespunzătoare:

a) **Ca să nu-mi prăpădesc toată împărăţia**, am fost silit **să stau la învoială cu ea şi să-i dau ca bir tot al zecelea din copiii supuşilor mei.**

(Eminescu, *Proză literară*)

b) Pămîntul, ca o vietate, sugea lacom fumul acru şi-l zvîrlea în şuviţe murdare în adîncul ninsorii peste baltă şi peste cîmpii într-acolo unde se înălţa **ca să moară curînd cel din urmă viscol al anului.**

(Fănuş Neagu, *În văpaia lumii*)

c) Îi zbucni de la inimă ca un rîu de foc, năvala grea a plînsului şi se grăbi să iasă **să nu-l mai vadă Sora plîngînd**.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

d) Cînd ies afară, **ca să mă cunoască de departe**, trebuie să-mi pui ochelari.

(I.H.Rădulescu, *Domnul Sarsăilă autorul*)

6. Identificaţi funcţia sintactică a cuvintelor subliniate!
Identificaţi apoi funcţia sintactică a subordonatelor subliniate!
Dezvoltaţi cuvintele subliniate în subordonata corespunzătoare
Contrageţi apoi subordonatele subliniate în partea de propoziţie corespunzătoare!

a) E limpede că *pentru a ne putea da seama* de adevărata structură a geniului latin şi *pentru a*-i *înţelege* bine misiunea, e necesar să **renunţăm la comodităţile noastre şi să ne gîndim la realităţi** lăsînd la o parte formulele consacrate şi cuvintele fără sens.

(Eliade, *Despre Eminescu şi Hasdeu*)

b) Unii zic că un han tătărăsc a fost nimicit cu întreaga lui oaste de către moldoveni şi *întru pomenire*, s-ar firidicat această movilă, alţii zic că o regină scită, *numită Robie*, a fost ucisă în acest loc, pe cînd ieşise cu oastea împotriva sciţilor aşezaţi în Moldova şi a fost îngropată aici de oamenii ei.

(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

c) Goneau printr-o lume *înghețată* şi *moartă*. Nu era nici o urmă de viață. Prin nesfîrşita încremenire doar ei se mişcau, doar ei trăiau şi căutau acele viețuitoare pe care să le sfîşie **ca să poată supraviețui**.

(London, *Colț Alb*)

d) Am învățat de la el cum se pot **păstra** prietenii **fără să-i tratez cu răceală rafinată,** dar nici cu interes prea mare.

(Marc Aurelius, *Către sine*)

e) Ştia sigur cum că venise în cîmp **ca să citească**, că *citind* adormise.

(Eminescu, *Opere*)

f) Iar secerişul trebuie *început* **pînă nu se întăreşte bobul de tot, să nu se scuture şi să nu se prea sfrijească de arsura soarelui.**

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

g) Crudul Alexandru-Vodă nu întîrzie a se *înspăimînta* de acel mare nume al banului Mihai. Vru **să-l piardă** cu orice chip şi *neîndrăznind a*-l *prigoni* pe față, trimise ucigaşi *spre a*-l *prinde şi a*-l *ucide, sau a-l aduce* în Bucureşti, sau *a*-l *ucide* în taină.

(Bălcescu, *Scrieri*)

7. Comparați subordonata circumstanțială de scop cu subordonata circumstanțială de cauză completînd rubricile tabelului de mai jos pe baza textelor date; textul *a* este oferit ca model.

a) Şi iată s-a ivit de undeva o altă pasăre, care zbura după dînsul, căci era mai aprigă şi mai puternică fără seamăn, ce se chema vultur şi începu a goni şoimul în văzduh ca să-i ia vînatul.

(*Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*)

b) Dar pe urmă, ca să nu fie cu supărare, căci îi vedeam foarte dispuşi, am cîntat.

(Sadoveanu, *Venea o moară pe Siret*)

Text	Conectiv subordonator		Modul folosit în subordonata circ. de:		Acţiunea din subordonata circ. de:		Acţiunea din circ. de scop.	
	Circ de cauză	Circ. de scop	cauză	scop	cauză: precedă regentei	cauză: urmează regentei	scop: precedă regentei	scop: urmează regentei
0	1	2	3	4	5	6	7	8
a	căci	ca să	indicativ	conjuctiv	da	nu	nu	da
b								
c								
d								
e								
f	fiindcă	ca să	indicativ	conjunctiv				
g	pentru că	pentru ca să	cond. opt.	conjunvtiv				
h	cum	de	indicativ	conjunctiv				
i	dacă	să	cond. opt.	conjunctiv				
j	pentru că	să	indicativ	conjunctiv				
k								
l								
m								

c) Măria-Ta, să ne ierţi, am vrea să ştim în ce ţară sîntem acum, s-o însemnăm în cronica noastră, că am venit tot pe Dunăre în jos şi acum trebuind să cotim spre miazăzi nu mai ştim unde sîntem.

(Blaga, *Cruciada copiilor*)

d) Întrucît peste două săptămîni vii la Iaşi ca să-ţi iei băieţii, să-i duci acasă în vacanţă, putem face împreună drumul încoace.

(Sadoveanu, *Venea o moară pe Siret*)

e) Dimineaţa, cum făcea ochi şi ieşea pe punte, după ce citea locul de înscria drumul parcurs peste noapte, Mihu se căţăra pe tambuchiul de la pupa ca locul de observaţie să fie cît mai sus, deoarece în felul acesta erorile devin şi ele mai mici şi, îndreptîndu-se cu faţa la soare, îşi potrivea luneta sextantului la ochi.

(Tudoran, *Toate pînzele sus*)

8. Construiţi cinci fraze formate din cîte o principală, o subordonată circumstanţială de cauză şi o subordonată circumstanţială de scop; conectivele prin care sînt introduse subordonatele şi modul la care se află verbele cu funcţie de predicat al subordonatelor să corespundă cerinţelor tabelului de la exerciţiul 7, punctele **f, g, h, i, j**.

9. Completaţi întîi rubricile **k, l, m** din tabelul de la exerciţiul 7 cu conectivele şi modurile pe care le veţi folosi şi construiţi apoi frazele corespunzătoare cerinţelor pe care le-aţi formulat prin completarea rubricilor.

10. Analizaţi fraza de mai jos şi construiţi frazele necesare pentru a arăta ce subordonate pot fi introduse prin conjuncţia *că* şi prin conjuncţia *să*!

A ieşit un bătrîn înaintea armatei şi le-a spus ofiţerilor să ne lase în pace că satul n-are nimic de împărţit cu armata, că satul n-are nimic cu nimeni, că satul s-a ridicat şi a dat foc la curţile boiereşti şi că o să intre oamenii cu plugurile, să are pămîntul.

(Stănescu, *Desculţ*)

11. Dîndu-se frazele de mai jos, se cere:

- analiza predicatelor exprimate prin verb la diateza reflexivă şi pasivă;
- să se arate între ce fel de propoziţii s-au stabilit raporturi de coordonare;
- să se analizeze complementele circumstanţiale din textele date;
- să se indice funcţia sintactică a adverbelor relative şi interogative din textele date:

a) Fiecare iubeşte omenirea cu o dragoste fără margini pentru că este închis în singurătatea casei sale şi nu ca să se închidă în singurătatea casei sale.

(Papini, *Un om sfîrşit*)

b) Da cum nu m-oi legăna
Cînd vîntu n-a sufla
Cînd o veste mi-o sosit
Că spre mine s-or pornit
Trei meşteri cu trei topoare
Pe mine să mă doboare
Şi să mă dărăbuiască
Şi din mine să cioplească
Lemne lungi în patru dungi
Şi uşiţă
La temniţă.

(*Flori alese din poezia populară*)

c) Atunci Pisicuţa sorbea şi îşi umfla pieptul său puternic cu jumătate din atmosfera pămîntească, iar cînd aerul, astfel sorbit era înapoiat cerului sub forma ruptă şi zguduitoare a unei furtunoase note de trombon, musca ţîşnea zăpăcită şi trebuia vreme pînă să se dezmeticească din ierburile încîlcite în care fusese aruncată spre a-şi găsi din nou echilibrul de luptă.

(Hogaş, *Singur*)

12. Răspundeţi la următoarele întrebări, înscriind cuvîntul *da* sau cuvîntul *nu* în poziţia corespunzătoare:

a) prin contragere, poate trece la GERUNZIU → predicatul unei subordonate circumstanțiale cauzale și / sau predicatul unei subordonate circumstanțiale de scop ?

b) poate trece la PARTICIPIU → predicatul unei la subordonate circumstanțiale cauzale și / sau predicatul unei subordonate circumstanțiale de scop ?

c) prin contragere, poate trece la INFINITIV → predicatul unei subordonate circumstanțiale de cauză și / sau predicatul unei subordonate circumstanțiale de scop ?

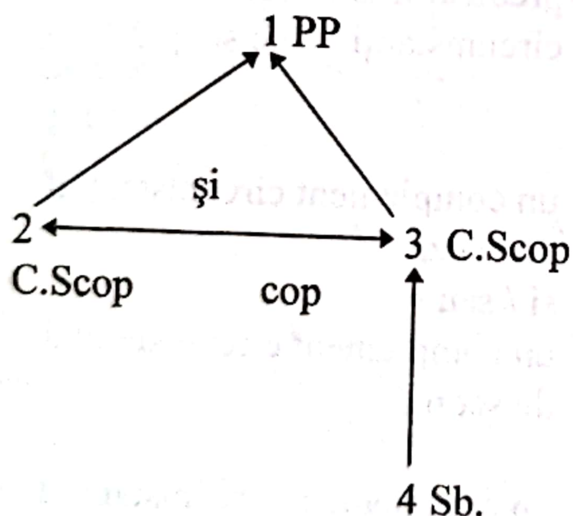
d) poate fi precedat de prepoziția DE → un complement circumstanțial de cauză și / sau un complement circumstanțial de scop ?

e) poate fi precedat de prepoziția SPRE → un complement circumstanțial de cauză și / /sau un complement circumstanțial de scop ?

f) poate fi precedat
de prepoziţia ÎNTRU → un complement circumstanţial de cauză
şi / sau
→ un complement circumstanţial de scop ?

g) poate fi precedat de
prepoziţia PENTRU → un complement circumstanţial de cauză
şi / sau
→ un complement circumstanţial de scop ?

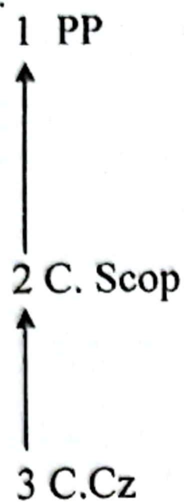
13. Dîndu-se următoarele scheme, realizaţi întîi, după model, descrierea frazelor corespunzătoare, apoi construiţi frazele pe care le-aţi descris:
Model:

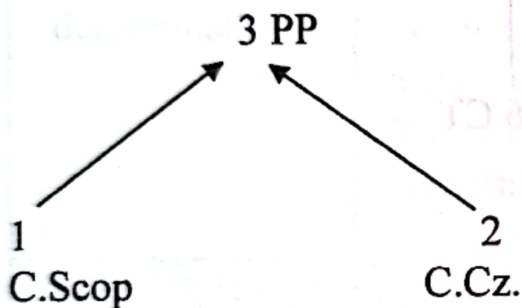
Descriere:
1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată circumstanţială de scop:
- regent: verb din prop. 1,
- conectiv: *ca să;*
3. propoziţie subordonată circumstanţială de scop:
- coordonată prin conj. coop. cu prop. 2;
4. propoziţie subordonată subiectivă:
- regent: verb cu întrebuinţare impersonală în propoziţia 1,
- conectiv: *să.*

Fraza:
Trece ca să-l ia acasă şi ca să se vadă căare grijă de el.

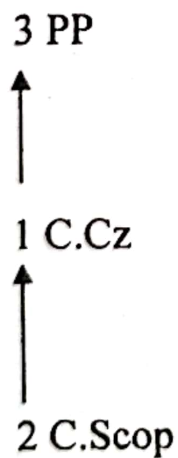
fraza (a):

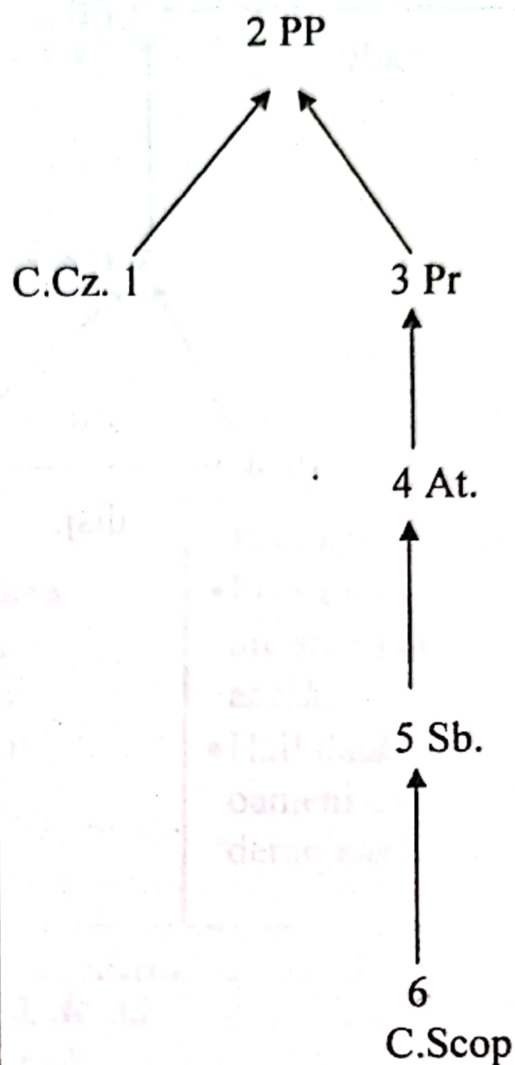
fraza (b):

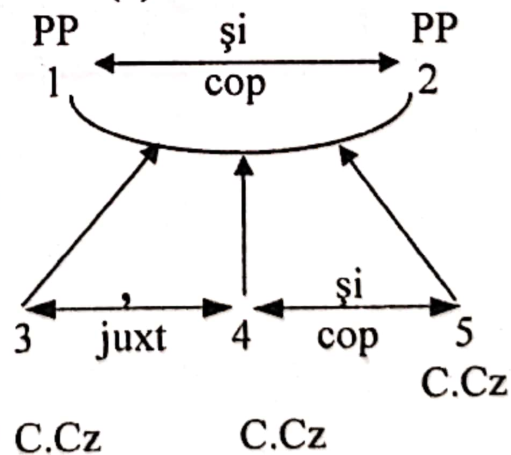
fraza (c):

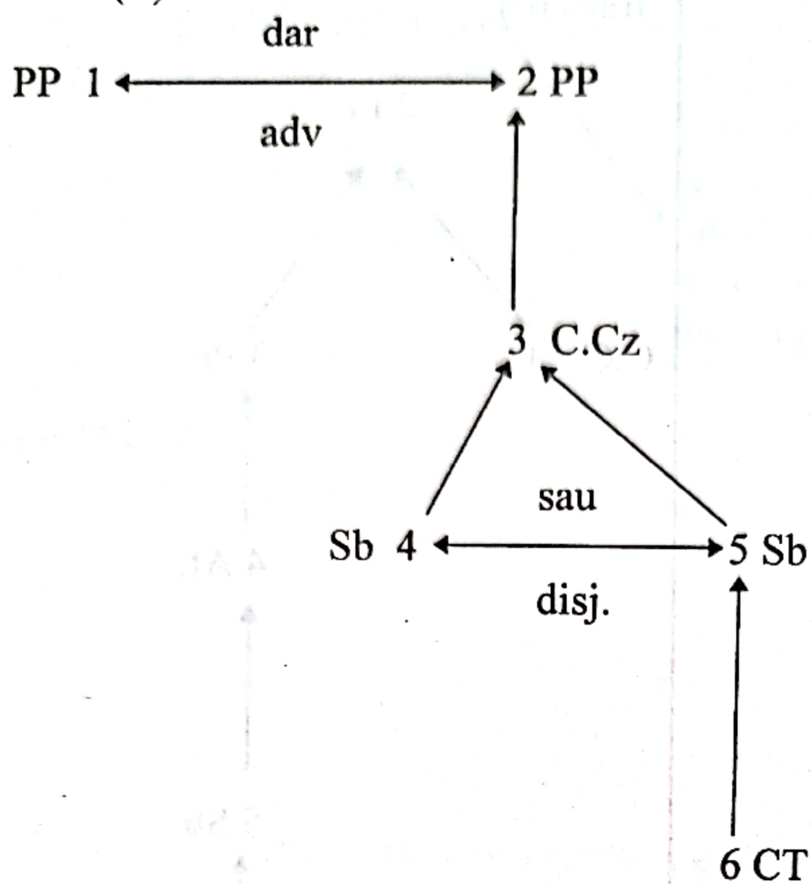
fraza (d):

fraza (e):

fraza (f):

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ CONDIȚIONALĂ

A

Regenți:	Conținutul determinării:	Exemple
• verb • interjecție predicativă din propoziția determinată	• condiția necesară sau ipotetică • eventualitatea producerii, manifestării conținutului termenului determinat	• Dacă vei trudi suficient, vei împlini prorocirile. • În caz că ajunge la timp, are șansa de a-l găsi acasă. • Hai! dacă ideea de a fi cu oameni ca el nu te deranjează.

Conective și corelative:	Corelative:
• conjuncții subordonatoare: *dacă, de, să* • locuțiunea conjuncțională *în caz că* • adverbe relative *unde, cum* echivalente cu conjuncția *dacă*	*apoi,* *atunci*

B

1. Să am eu o slugă așa de vrednică și de credincioasă ca Harap Alb, aș pune-o la masă cu mine.

(Creangă, *Povești. Amintiri. Povestiri*)

2. De le-ar crede Vladu însă,
Rada şi-ar ieşi din minte.

(Coşbuc, *Poezii*)

3. Omu-i ca o vioară... dacă pui degetele într-un loc pe o coardă, sună într-un fel, într-alt loc într-alt fel, dar o vioară seamănă cu alta.

(Eminescu, *Proză literară*)

4. Sub piatra asta doarme Ovidiu cîntăreţul
Iubirii delicate, talentu-i l-a ucis,
Dac-ai iubit vreodată, de-i ştii iubirii preţul,
Rosteşte: fie-i somnul mai moale ca un vis...

(Ovidiu, *Tristele*)

5. De mă-i birui, biruit să fiu, iar de te-oi birui eu, apoi te tai bucăţi cu paloşul şi-ţi iau pe fata împăratului ş-o duc la tată-său îndărăt.

(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

6. Să ai tu puterea mea, ai cutreiera ţările şi mările, pămîntul l-ai da de-a dura, lumea aceasta ai purta-o, uite aşa, pe degete şi toate ar fi după gîndul tău.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

7. De mi-i duce ca gîndul, tu m-i prăpădi, iar de m-i duce ca vîntul, tu mi-i folosi.

(Creangă, *Poveşti.Amintiri.Povestiri*)

8. Să-l văd venind,
Aş mai trăi o viaţă.

(Coşbuc, *Poezii*)

9. Dacă urmărim descoperirile răzleţe din castrele, cimitirele, aşezările şi oraşele romane, ajungem la constatări interesante.

(Pârvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

10. Dacă ne-am apropia, ofiţerul şi-ar înceta cîntecul şi ne-ar lua la goană.

(Rebreanu, *Nuvele*)

11. Lupoaica aceasta e de vină; dacă nu era ea am fi avut acum şase cîini în loc de trei.

(London, *Colţ Alb*)

12. Dacă mi s-a face sete, fîntîna din fundul văii o să ne astîmpere setea.

(*Poveşti ardeleneşti*)

13. Vai şi amar de el dacă nu-mi face pe plac.

(Slavici, *Nuvele*)

14. În caz că o iei pe măgură şi sari gardurile alea de pe lîngă viroagă, ai destulă vreme.

(Preda, *Nuvele*)

15. Părul tău ţi se desprinde
Şi frumos ţi se mai şede
Nu zi ba de te-oi cuprinde
Nime-n lume nu ne vede.

(Eminescu, *Poezii*)

16. E multă nenorocire în lume şi oamenii ş-o-mpart între dînşii; dacă ţi-a căzut o parte mare şi bătăile de cap şi sfat şi mărire lumească, toate sînt în zadar.

(Slavici, *Nuvele*)

17. Să fi fost eu în locul lui, un milion de lei ţi-aş fi cerut despăgubiri.

(Preda, *Nuvele*)

18. Cînd ţi-oi da un pumn după ceafă, îţi sar ochii pe jos.

(Preda, *Nuvele*)

19. Dacă ne-ar luneca unuia piciorul, ne-am prăvăli în fîntînă.
(Stancu, *Desculț*)

20.... cînd aș avea eu o slugă ca aceasta, nu i-aș trece pe dinainte.
(Creangă, *Povești.Amintiri.Povestiri*)

21. De te-ating, să feri în lături,
De hulesc, să taci din gură;
Ce mai vrei cu a tale sfaturi
Dacă știi a lor măsură.
(Eminescu, *Poezii*)

22. Cînd d-sa s-ar fi mulțumit numai cu atît, n-am avea nimic de zis.
(Maiorescu, *Critice*)

23. Ar fi greu de trăit în lume dacă oamenii și-ar auzi gîndurile.
(Stancu, *Desculț*)

24. De te-ai potrivi astei rugăminți, fericiți om fi.
(Eminescu, *Literatura populară*)

25. În caz că se ține, mă voi înfițișa la momentul potrivit.
(Rebreanu, *Golanii*)

C

26. Dîndu-se enunțurile de mai jos, transformați propoziția interogativă într-o subordonată circumstanțială condițională introducînd, totodată, în a doua propoziție, un corelativ al condiționalei:
a) Vrei gospodărie de stat? Na gospodărie de stat!
(Preda, *Desfășurarea*)

b) Zici chiabur? Na chiabur!

(Preda, *Desfăşurarea*)

c) Nu-ţi place? Fă-ţi cu rîntaş.

(*Proverbe*)

d) O vrei? Ia-ţi-o-n cap!

(Sorescu, *A treia ţeapă*)

e) Dormi în timpul serviciului? Aşteaptă plată după faptă!

(Preda, *Intrusul*)

27. Analizaţi următoarele fraze şi stabiliţi:
- prin ce sînt introduse subordonatele circumstanţiale condiţionale;
- la ce mod pot fi trectute predicatele exprimate prin verbe la conjunctiv din regentele condiţionalelor.

a) De-oi adormi curînd,
În noaptea uitării
Să mă duceţi tăcînd
La marginea mării.

(Eminescu, *Poezii*)

b) Dacă nu ţi-or ieşi vorbele astea pe nas, să nu-mi zici mie Ilie.

(Preda, *Nuvele*)

c) De voi bea eu marea, casa ta să fie a mea, iar de nu o voi bea, casa mea să fie a ta.

(*Cărţile populare*)

d) Dacă într-un an nu se alege praful de gospodărie, să-mi spui mie prost.

(Preda, *Nuvele*)

28. Analizaţi gerunziile şi participiile din textele de mai jos şi transformaţil-le în predicate ale unor subordonate circumstanţiale condiţionale.

a) Da, îşi zise el, am primit porci de furat de la Lică, dar voi, fiind puşi în locul meu, aţi fi mers mai departe decît mine, ori v-aţi fi aruncat cu nesocotinţă în primejdie.

(Slavici, *Moara cu noroc*)

b) Închişi între zidurile meseriei noastre orăşeneşti, ieşind din slujbă o dată pe an cu trenul pe două ceasuri, ne înstrăinăm de păsurile ţăranului, de gîndul şi graiul lui.

(Goga, *Pagini alese*)

c) Dus departe de moşia lui prin puterea unor împrejurări, el va simţi totdeauna chemarea tainică a gliei.

(Goga, *Pagini alese*)

d) Dînd doar întîmplător atenţie circumstanţelor din nord-est şi aproape nici o atenţie evenimentelor din partea de nord-vest, Cronica nu poate fi considerată o istorie naţională engleză pentru perioada vikingilor.

(*Vikingii în istorie*)

29. Contrageţi subordonatele circumstanţiale condiţionale din frazele de mai jos:

a) Dacă aş accepta judecata domnului Iorga, atunci nu aş mai putea întreţine legăturile unei prietenii din copilărie şi nu m-ar bucura nicidecît contribuţiile acestui condei la revista mea.

(Goga, *Pagini alese*)

b) Dacă veţi lua aminte de aceste lucruri, o să vă puteţi sfătui bine fraţii.

(Don Juan Manuel, *Contele Lucanor*)

c) Dacă pleci din punctul cel mai de nord al Scandinaviei şi te îndrepţi spre Roma, în sudul Danemarcei te afli la mijlocul drumului.

(*Vikingii în istorie*)

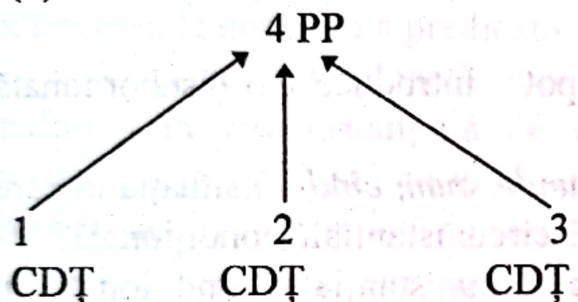
d) De căutăm trăsătura caracteristică a fiecărei dintre aceste țări, ea ar fi pentru Norvegia munții și fiordurile ei, pentru Suedia - zonele împădurite, iar pentru Danemarca - mărimea ei.

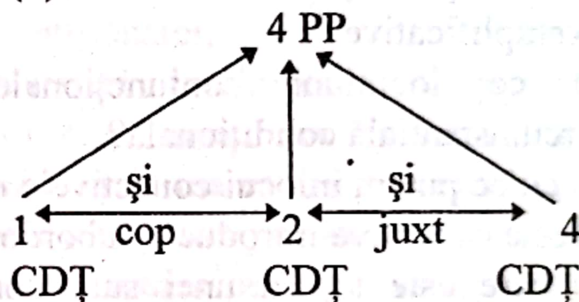
(*Vikingii în istorie*)

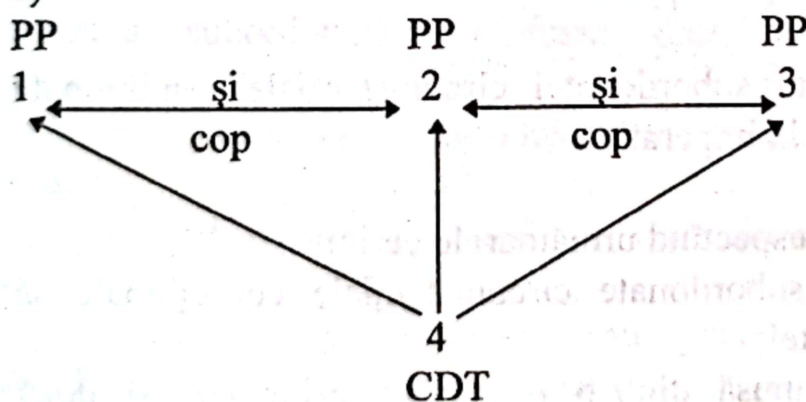
30. Comparați următoarele scheme și arătați dacă o regentă poate avea:

- două sau mai multe subordonate circumstanțiale condiționale necoordonate între ele;
- două sau mai multe subordonate circumstanțiale condiționale coordonate între ele;

Arătați apoi dacă o subordonată circumstanțială condițională poate avea două sau mai multe regente:

31. Arătați, prin exemplele, la ce mod și la ce timp poate fi predicatul unei subordonate circumstanțiale condiționale care e introdusă prin conjuncția *să*.

32. Construiți, pe rînd, subordonate circumstanțiale condiționale care să determine predicate regente exprimate prin verbe la:
a) indicativ, viitor;
b) indicativ, perfect compus;
c) indicativ, imperfect;
d) conjunctiv prezent;
e) conjunctiv perfect;
f) condițional-optativ prezent;
g) condițional-optativ perfect;
h) imperativ.
Arătați, după construirea frazelor, ce moduri și timpuri apar în subordonatele circumstanțiale condiționale.

33. Răspundeți la următoarele întrebări și construiți apoi frazele exemplificative:
a) ce locuțiuni conjuncționale pot introduce o subordonată circumstanțială condițională?
b) cu ce putem înlocui conectivele *că, unde, cum, cînd* în situația în care aceste conective introduc o subordonată circumstanțială condițională?
c) care este topica unei subordonate circumstanțiale condiționale în raport cu regenta sa?
d) verbele la mod nepredicativ din regentă pot fi determinate de o subordonată circumstanțială condițională?

34. Arătați dacă predicatul subordonatei circumstanțiale condiționale poate fi exprimat prin verb la imperativ!

35. Construiți două fraze, respectînd următoarele cerințe:
a) în prima frază două subordonate circumstanțiale condiționale să determine predicatul regentei;
b) în a doua frază, compusă dintr-o propoziție principală și două subordonate circumstanțiale condiționale, fiecare subordonată circumstanțială condițională să determine cîte un verb la gerunziu din propoziția regentă.

Arătați în care dintre cele două situații de mai sus subordonatele circumstanțiale condiționale nu pot fi coordonate și explicați de ce.

D

Spre a decide că o subordonată este circumstanțială condițională, țineți cont că:

1. subordonata circumstanțială condițională exprimă o ipoteză, o condiție, respectiv, ceea ce trebuie să se îndeplinească pentru ca acțiunea din regentă să se poată realiza;

2. subordonata circumstanțială condițională se poate contrage prin trecerea la gerunziu a predicatului subordonatei;

3. orice subordonată circumstanțială condițională se poate transforma în circumstanțială de cauză prin înlocuirea conectivului subordonator condițional cu unul cauzal; transformarea condiționalei în subordonată circumstanțială de cauză poate servi ca mijloc de verificare;

4. subordonata circumstanțială condițională poate fi confundată cu alte subordonate circumstanțiale:

a) o subordonată introdusă prin *dacă* poate fi temporală, dacă acest conectiv e echivalent unui conectiv temporal (*cînd, în timp ce)* și propoziția subordonată, în fraza dată, corespunde conținutului determinării temporale;

b) o subordonată introdusă prin *dacă* este circumstanțială de cauză:

- cînd conectivul *dacă* e echivalent unui conectiv cauzal specific;

-dacă în regentă apare sau poate fi introdus corelativul subordonatei circumstanțiale de cauză;

- dacă regenta unei astfel de subordonate exprimă efectul acțiunii, procesului exprimat de verbul din subordonată;

- dacă după concetiv apare adverbul *tot* (în subordonată!);

(*pentru ca) să*; o subordonată introdusă prin conjuncţia *de* este condiţională cînd *de* este echivalent cu *în caz că;* predicatul subordonatei circumstanţiale condiţionale introduse prin *de* e verb la indicativ sau condiţional-optativ; predicatul subordonatei circumstanţiale de scop introduse prin *de* se realizează prin verb la indicativ.

5. Subordonata circumstanţială condiţională poate fi confundată şi cu subordonate necircumstanţiale:

a) confuzia cu o subordonată subiectivă poate fi evitată dacă ţineţi cont că subordonata introdusă prin *dacă, de, să* nu este condiţională cînd determină un verb folosit ca impersonal, ori un verb fără subiect sau în absenţa unei propoziţii subiective;

b) deseori verbul copulativ *a însemna* este precedat de o subiectivă introdusă prin *dacă, de, să;* puteţi evita confuzia condiţionalei cu subiectiva verificînd, fie prin contragerea subordonatei, fie prin înlocuirea subordonatei cu un subiect exprimat prin pronume demonstrativ, care pune în evidenţă funcţiunea de subiect a subordonatei; puteţi proceda ca în exemplul de mai jos:

/ Dacă respiri /înseamnă /că trăieşti

A respira înseamnă a trăi.(verificare prin contragere)

Asta înseamnă că trăieşti.(verificare prin substituirea subordonatei cu un demonstrativ care să pună în evidenţă funcţia de subiect a subordonatei);

c) se poate evita confuzia cu o subordonată predicativă, ţinînd cont că o subordonată introdusă prin *dacă, de, să* nu e condiţională atunci cînd termenul regent e un verb copulativ al cărui nume predicativ nu este exprimat în propoziţia regentă; de regulă, subordonatele predicative sînt plasate în frază imediat după verbul copulativ;

d) subordonatele introduse prin *dacă, de, să* nu sînt condiţionale, ci atributive, cînd regentul este un substantiv sau substitut de substantiv;

e) spre a nu confunda subordonata condiţională cu subordonata completivă directă sau cu subordonata completivă indirectă, trebuie să aveţi în vedere atît termenul regent, cît şi conţinutul subordonatei; cînd subordonatele introduse prin aceste conjuncţii determină un verb tranzitiv şi satisfac valenţa acuzativală a regentului, nu avem de-a face cu

condiționale, ci cu completive directe; cînd subordonatele introduse prin *dacă, de, să* determină un verb tranzitiv care are complement direct sau un verb intranzitiv, e posibilă confuzia cu completiva indirectă; conținutul subordonatei și echivalența conectivului cu *în caz că* oferă posibilitate depășirii acestei dificultăți.

6) Funcția de circumstanțială condițională a subordonatei poate fi, așadar, stabilită prin:

- echivalarea conectivului (*dacă, de, să*) cu locuțiunea conjuncțională *în caz că*;
- contragerea subordonatei într-un complement circumstanțial condițional;
- identificarea conținutului (ipoteză, supoziție, eventualitate, condiție) subordonatei;
- constatarea independenței față de valența sintactică a regentului;
- contragerea într-un complement circumstanțial condițional.

TEXTE COMPLEXE

1. Analizați frazele; constatați de cîte ori nu ați identificat corect subordonatele studiate și recapitulați problemele teoretice ce privesc subordonatele care vă pun în dificultate.

a) Tare mult îmi plăcea să mă aflu aproape de Tudorița, pentru care m-aș fi aruncat și-n foc dacă asta i-ar fi potolit puțin durerea.

(Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)

b) El a fost supusul tău,
De-a făcut vreun rău, tu, rege,
Trebuie să curmi ce-i rău.

(*Folclor din Transilvania*)

c) Gîndul bun se-nmulțește cuprinzînd loc în mai multe suflete, și cine îl are și poartă, mai ales atunci, dacă îl prețuiește, se bucură cînd vede că-și face cale-n lume.

(Slavici, *Nuvele*)

d) Și dac-o blîndă-nduioșare
Ți-a frînt o clipă-n ochi lumina,
Cum stai așa, întrebătoare,
Uitîndu-te la biata floare,
Ai înțeles a cui e vina?

(Goga, *Poezii*)

e) De-o-ntilnesc în drum bătrînii,
Ei fac pod cu palma mîinii
Peste ochii slab, s-o vadă.

(Coșbuc, *Poezii*)

f) Apoi cine ştie dacă nu e şi cîte unul care s-ar mîhni dacă ai bate drumul cu vorbe despre dînsul.

(Slavici, *Nuvele*)

g) Se ferea să se uite la el sau dacă trebuia, o privea cu o uitătură îngustă, cu pleoapele de sus căzute mult peste ochi.

(Velea, *Nuvele)*

h) Dacă-i aşa, apoi acum îndată ia pe această femeie, du-o numaidecît acolo unde ştii, cum îi şti tu şi povăţuieşte-o cum va fi mai bine.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

i) Pe marea vieţii cînd te duce vîntul,
Fie-ţi cîrmă cugetarea, de-ţi e pînză simţămîntul,
Şi, cu cît mai aprig vîntul umflă valul furtunos,
Mai cu grije strînge pînza, cîrma ţine-o mai vînjos.

(Davila, *Scrieri*)

j) Dacă s-a întîmpla de-oi păţi ceva şi-i vedea picînd sînge din basma, să te duci să le spui bivolilor şi să le dai drumul, că vin ei de mă scot.

(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

k) Îmi închipuiam că de n-ar fi fost atît de întuneric, aş fi putut să apuc puhoiul de vînt, atăta-l simţeam de greu şi de rece.

(Istrati, *Ciulinii Bărăganului*)

l) Dacă fina-i de vină, bună vină are, şi tu va trebui să te mai iei după ea şi-n alte lucruri bune, cînd te-o sfătui.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

m) În casa iubitei de-ajung,
Eu zgudui fereastra nervos
Şi-o chem ca să vadă cum plouă
Frunzişul în tîrgul ploios.

(Bacovia, *Poezii*)

n) Azi, dacă ai bani, nu ştii ce să faci cu ei; la bănci nu sînt siguri, acasă te pradă hoţii, să-i cheltuieşti, te îmbolnăveşti, să nu-i cheltuieşti, la ce-i mai ai?

(Călinescu, *Enigma Otiliei*)

o) De n-ar fi fost vodă cum e, tu ai fi fost cum erai.

(Delavrancea, *Opere*)

2. Analizaţi următoarele fraze şi arătaţi ce moduri verbale apar în subordonatele circumstanţiale condiţionale şi, respectiv, în regentele acestora:

a) Să nu fi simţit în el o sălbăticie jalnică şi o poftă mistuitoare, ai fi putut crede că e vreun suflet rătăcit care se tînguie.

(London, *Colţ Alb*)

b) Mie la ce-mi foloseşte că aţi dat la pămînt Ilionul
Cu meterezele-i vechi prin ale voastre isprăvi
Dacă rămîn ca pe vremea cînd Troia era în picioare
Şi-ndepărtatul meu soţ fără sfîrşit mi-o lipsi?

(Ovidiu, *Heroidele*)

c) De-aş fi ştiut că eşti în deal,
Mergeam pe altă cale.

(Coşbuc, *Poezii*)

d) Dacă n-am fi intrat în seceră cu alţii, ar fi trebuit să secerăm cu mîna.

(Stancu, *Desculţ*)

3. Analizaţi frazele de mai jos după ce aţi înlocuit conjuncţiile ce introduc subordonatele circumstanţele condiţionale şi cauzale cu locuţiunile conjuncţionale corespunzătoare.

a) Dacă se punea bine cu dînsul, putea să-i meargă de minune, căci oamenii ca Lică sînt darnici.

(Slavici, *Nuvele*)

b) Ia-o pe vale în sus, în dosul răchitelor, pînă la crîng şi dacă-i întîlni pe părintele, să-i spui că venim mai tîrziu, fiindcă a venit Lică Sămădăul.

(Slavici, *Nuvele*)

c) De la acest om atîrna soarta lui Ghiţă, căci dacă el scăpa, nici Ghiţă nu putea să fie osîndit.

(Slavici, *Nuvele*)

d) Lasă, mă femeie, că de-om trăi, vom fi harnici să mai facem copii.

(Slavici, *Nuvele*)

e) Este important faptul, fiindcă dacă s-ar fi dovedit duplicitatea acestui ziar, atunci n-am fi pierdut numai un puternic mijloc de propagandă naţională, ci am fi fost puşi în faţa unui dezastru real, menit a provoca adînci perturbări în suflete.

(Goga, *Pagini alese*)

4. Identificaţi subordonatele circumstanţiale condiţionale; precizaţi rolul adverbului *atunci* în frazele date; transformaţi apoi subordonatele circumstanţiale condiţionale în subordonate circumstanţiale cauzale; întocmiţi schema frazei!

a) De are preţ virtutea şi traiul prea frumos
Atunci nu-i om pe lume ca tine preţios
Şi de se-nalţă omul prin arte, cîte sînt
Învinge totdeauna ca tine prin cuvînt.

(Ovidiu, *Elegii*)

b) Dacă excludem o eventuală mutare a tezaurului din altă provincie romană în Dacia, atunci structura sa ne îndreptăţeşte să susţinem că el ar putea reprezenta agoniseala unor autohtoni daci care a fost transmisă din generaţie în generaţie.

(Pârvan, *Începuturile vieţii romane la gurile Dunării*)

c) Eu iarna singură-mi ţes tortul
Şi umblu şi eu cum socot

Că-i portul
De n-am mătăsuri, am ce port
Nici bun prea prea, nici rău de tot.
(Coşbuc, *Poezii*)

d) Cum nu-mi erai pe-atuncea printre amicii scumpi
Ai fi putut prea lesne de mine să te rumpi
Drept ajutor şi sprijin nici azi nu mi-ai fi fost
Dacă-mi bătea în pînze un vînt mai îndurat.
(Ovidiu, *Tristele*)

5. Efectuați o comparație între subordonata circumstanțială de cauză şi subordonata circumstanțială condițională, urmărind:
a) prin ce se introduce fiecare subordonată;
b) prin ce locuțiuni conjuncționale se disting cele două subordonate;
c) care sînt conectivele comune celor două subordonate;
d) ce moduri verbale pot să apară în cele două subordonate.

6. Narați un eveniment în cadrul căruia un personaj să precizeze *cauza* acțiunii sale, *dorințele* de împlinirea cărora să depindă realizarea unor acțiuni, *scopul* în vederea căruia înțelege să săvîrşească actele sale. Arătați apoi prin ce fel de subordonate au fost exprimate circumstanțele subliniate mai sus.

7. Analizați fraza de mai jos şi transformați gerunziul din cuprinsul acesteia, pe rînd, în
a) predicat al unei circumstanțiale de timp;
b) predicat al unei circumstanțiale condiționale;
c) predicat al unei circumstanțiale cauzale;
d) predicat al unei circumstanțiale de scop.

Văzînd că nu-i rămăsese pentru a-şi ține zilele nimic alta decît rădăcinile de copac, care era partea pe care o alesese, la sfatul Minciunii, în lipsă de altceva mai bun, a trebuit să se apuce să roadă şi să reteze rădăcinile copacului Minciunii.
(Don Juan Manuel, *Contele Lucanor*)

8. Analizaţi infinitivele, participiile şi gerunziile din frazele de mai jos şi dezvoltaţi-le apoi în subordonatele corespunzătoare: efectuaţi analiza şi schema frazelor.

a) Dar dacă oboseala prin vînturi şi noian
Îmi adormise-n cuget cumplitul meu alean
Cum am ajuns în ţara exilului sortit
Mereu îmi vine a plînge şi plîng necontenit.

(Ovidiu, *Tristele*)

b) Astfel că dacă ai norocul să-l poţi porni pe Nicodim la vorbă, poţi fi încredinţat că ce-ţi va povesti el e adevărul curat.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

c) Mihai singur nu deznădăjduiește şi văzînd că nu e nici un mijloc paşnic de mîntuire, hotărăşte a deştepta ţara, a o scula şi a ridica solia răzbunătoare în contra barbarilor tirani.

(Bălcescu, *Scrieri*)

d) Negăsind ce-i trebuia nici aici, se aruncă iar asupra lăzii.

(*Cu bilet circular. O antologie a schiţei româneşti*)

e) Privite cu atenţie, s-ar părea că toate stelele au strălucirea variabilă pentru că ele îşi schimbă strălucirea datorită unor modificări interne care se produc la o scară de milioane de ani.

(Todoran, *Explozii în univers*)

f) La„Cimitirul Eroilor Tineri" lacrima încremeneşte înainte de a atinge ţărîna.

(*Adevărul*, 1990)

g) Rănit mortal, a fost transportat la Spitalul Titan şi a murit o zi mai tîrziu după ce toate eforturile medicilor de a-l salva se dovediseră zadarnice.

(*Adevărul*, 1990)

h) Dacă te naşti mereu spre a te sparge
Strivită într-al pleoapelor tighel,
Din ce adînc lumina ta îşi trage
Sclipirea, diamantului la fel?

(*Antologie de poezie românească*)

i) Sigur este că unii voievozi s-au ostenit să astupe albia acestui rîu, care curge în bună parte printre munţi, pentru a preface într-un iaz locurile din jur, ce nu folosesc decît ca fîneaţă, dar lucrul n-a putut fi dus la capăt.

(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

j) Dar aşa fiind, este un interes oarecum pedagogic de a cerceta mai de aproape însuşi gustul literar al domnului profesor pentru a vedea dacă este bine să-l urmeze tinerimea.

(Maiorescu, *Scrieri*)

9. Analizaţi fraza de mai jos; prezentaţi, într-un succint comentariu principalele opere plastice ale lui Brâncuşi; utilizaţi, în cuprinsul comentariului, subordonate circumstanţiale de cauză, de scop şi condiţionale introduse prin conectivele prezente în fraza de mai jos.

Dacă considerăm că Brâncuşi este clasic, dacă este aproape nu numai de Fidias, cît mai ales de sculptorii greci ai secolelor VI şi VII, cred că se poate descoperi cheia pentru interpretarea artei sale.

(Uscătescu, *Brâncuşi şi arta secolului*)

10. Exemplificaţi, prin construirea frazelor corespunzătoare, toate subordonatele al căror corelativ în regentă poate fi:
a) adverbul *atunci*,
b) adverbul *apoi*.

11. Analizaţi frazele de mai jos şi arătaţi ce subordonate au fost introduse prin conjuncţia *dacă*:

a) El singur şi-ar fi putut da seama dacă a grăit aceste cuvinte din amărăciune, ori numai dorind să ascundă înaintea nevestei gîndurile grele ce-l cuprinseră.

(Slavici, *Nuvele*)

b) Dacă e să vă fiu de folos, lumea trebuie să mă creadă om cinstit şi nu stricat ca voi.

(Slavici, *Nuvele*)

c) Dacă vom dărîma şi vom sfărîma, aşa cum au făcut comuniştii acum patruzeci de ani, înseamnă că n-am învăţa decît lecţia cercului, acea figură geometrică, pe care te poţi învîrti la nesfărşit.

(*Adevărul*,1991)

d) El simţea că dacă nu primeşte se trage în degete cu Lică.

(Slavici, *Nuvele*)

f) Dar Ghiţă era om cuminte şi simţea că are să-i pară toată viaţa rău dacă va pleca de la Moara cu noroc.

(Slavici, *Nuvele*)

g) Iar dacă le-a văzut pe toate, s-a înapoiat la regele, tatăl său.

(Don Juan Manuel, *Contele Lucanor*)

h) El se duce să tîrguiască şi dacă vine în urma lui altul, care din întîmplare voieşte să cumpere tot acele păduri şi eu spun că Lică a trecut pe aici, acest al doilea cumpărător grăbeşte, soseşte la vreme şi poate să-i strice tîrgul.

(Slavici, *Nuvele*)

i) Dacă te-ai stricat cu lumea, nu te mai găti în haine de sărbătoare, ci stai acasă şi te pune să-ţi torci din fuiorul tău o cămaşă curată.

(Slavici, *Nuvele*)

12. Puneți virgula în pătratul mic dintre propoziții, acolo unde subordonata poate fi despărțită prin virgulă de regentă și barați pătratele, acolo unde subordonata nu poate fi despărțită prin virgulă de regentă; construiți frazele corespunzătoare!

a)

propoziție principală	□	subordonată circ. de timp

b)

subordonată circ. de cauză	□	propoziție principală

c)

propoziție principală	□	subordonată completivă directă	□	subordonată completivă indirectă

d)

subordonată subiectivă	□	propoziție principală	□	subordonată predicativă

e)

subord. circ. condițio-nală	□	propoziție principală	□	subord. circ. de mod	*și*	□	propoziție principală	□	subord. circ. de loc

13. Ce funcție poate îndeplini o subordonată introdusă prin *dacă*, atunci cînd regentul este:

a) un substantiv?

b) un verb copulativ?

c) un verb reflexiv impersonal?

d) un verb tranzitiv fără complement direct?

e) un verb tranzitiv utilizat cu complement direct?

f) un verb dublu tranzitiv cu un complement direct?

g) un verb intranzitiv, iar conectivul *dacă* este echivalent cu *că*?

h) un verb intranzitiv, *dacă* fiind echivalent cu *pentru că*?

i) un verb intranzitiv, *dacă* fiind echivalent cu *în caz că*?

14. Construiţi frazele corespunzătoare şi arătaşi ce devine subordonata introdusă prin *dacă* atunci cînd:

a) determină verbul *a interesa*, utilizat fără subiect?

b) determină verbul reflexiv *a se interesa*, utilizat cu subiect?

c) determină verbul tranzitiv *a cunoaşte*, utilizat cu subiect?

d) determină verbul reflexiv impersonalizat *a se cunoaşte*?

e) determină verbul intranzitiv *a se gîndi*, utilizat cu subiect?

f) determină verbul reflexiv utilizat ca impersonal *a se gîndi?*

g) determină verbul personal predicativ tranzitiv *a gîndi*?

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ CONCESIVĂ

A

Regenți:	Conținutul determinării:	Exemple:
•verb •interjecție din propoziția determinată	•împrejurarea (ipotetică sau reală) care ar putea împiedica realizarea, manifestarea conținutului regentei •împrejurarea, starea, calitatea, caracteristica în pofida căreia conținutul regentei se realizează	•Deşi mă cunoaşte de ani de zile, îi rămîn un străin. •Cu toate că e frumoasă, tot n-o ia nimeni. •Hai! chiar dacă plouă. •Fără să ai avere, tot eşti un nimeni. •Chiar să fi rămas lipit pămîntului, tot trebuia urmat.

Conective:	Corelative:
•conjuncții şi locuțiuni conjuncționale specifice: *deşi, măcar că, măcar să, chit că, cu toate că, fără ca să, chiar să, şi dacă* •compusele nehotărîte ale pronumelor şi adjectivelor relative: *oricare, oricine, oricît* •adverbele relative: *oricum, cum, cît*	*tot* *totuşi*

1. Cetatea de la Costeşti a slujit drept cetate de scaun lui Burebista, chiar dacă regele dac a avut mai multe reşedinţe în diferite părţi ale Daciei.
(Daicoviciu, *Portrete dacice*)

2. Deşi erau blînzi cu lupoaica, se purtau cu cruzime unul cu celălalt.
(London, *Colţ Alb*)

3. De ţi-ai da viaţa toată
Nime-n lume nu ne ştie.
(Eminescu, *Poezii*)

4. Nu mă duc, mamă, nu mă duc la Socola, măcar să mă omori.
(Creangă, *Amintiri din copilărie*)

5. Şi Buck adormi; ziua fusese lungă şi obositoare şi căzu într-un somn adînc şi dormi dus, deşi, muncit de visuri urîte, lătră, mîrîi şi scheună toată noaptea.
(London, *Chemarea străbunilor*)

6. Că-i cununa pe cap şi tot nu-i bate inima.
(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

7. Domnii dreptate nu ne-or face, măcar să vie oricîte porunci de la împărăţie.
(Rebreanu, *Crăişorul*)

8. Chiar dacă la o vreme sub spadă voi pieri
Al meu renume totuşi prin timpuri va răzbi.
(Ovidiu, *Tristele*)

9. Măcar că ştia asta, îi încredinţase paza trupului său.
(Don Juan Manuel, *Contele Lucanor*)

10.Deşi Trifu nu se schimbase deloc, deşi toată lumea îl ţinea om de omenie, Horia acum parcă se temea de dînsul.

(Rebreanu, *Crăişorul*)

11.Deşi avea de suferit cel mai mult şi de fiecare dată ieşea bătut, moralul rămînea neştirbit.

(London, *Colţ Alb*)

12. Dar de-i Rada cît de blîndă,
Ea de mic-a fost osîndă
Pentru sat.

(Coşbuc, *Poezii*)

13. Altă mîndră ca ea nu se află, să colinzi oricît.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

14. Să fie mii de mirese în şir şi ea tot s-ar cunoaşte dintre toate.

(Agârbiceanu, *Strigoiul*)

15. Mereu feţe noi peste feţe noi, deşi toţi semănau într-un fel, aveau acelaşi fel de pălării trase pe ochi şi cămăşile cu gulerele mudare.

(Ivasiuc, *Cunoaştere de noapte*)

16. Nu-ţi poate trece prin minte atîta cuminţenie din partea unei vulpi, oricît ar fi ea de felul ei înţeleaptă şi vicleană.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

17. Lionel şi cu mine, cu toate că era cu zece ani mai mare, cu toate că avea ochi albaştri, iar eu căprui, eram în permanenţă confundaţi din pricina profilurilor noastre şi a siluetelor cu diferenţele estompate de acelaşi aer familial.

(Blaga, *Hronicul şi cîntecul vărstelor*)

18. Cu toate că vîntul se juca cu zăpada, o spulbera, o ridica în vîrtejuri, iar o presăra darnic peste lume, erau de faţă şi vreo opt femei îngrămădite la adăpost, sub gard.

(Neagu, *În văpaia lunii*)

19....de orice forme ale vieţii ar fi fost înconjurat, gîndul...iar apoi întreaga mea fiinţă - s-ar fi întors de fiecare dată în Dobrogea.

(Bogza, *Privelişti şi sentimente*)

20. Colţ Alb era însă bănuitor şi, deşi carnea îi era oferită cu mişcări scurte de mîini, totuşi n-o atingea.

(London, *Colţ Alb*)

21. Oricum i-am spune viitorului edificiu european, el nu va putea dăinui doar în virtutea unor principii politice şi numai cu sprijinul cooperării culturale.

(*România liberă*, 1991)

22. Cît îl vezi de mititel,
Dumnezeu ştie de el.

(*Cărticica de suflet*)

23. Deşi n-a învăţat cu plăcere această lecţie, totuşi a învăţat-o.

(Agârbiceanu, *Povestind copiilor*)

24. Totuşi, orice desăvîrşire ar fi atins, în adâncurile ei apa oceanelor se clătina eternă şi mereu mişcătoare temelie a lumii.

(Bogza, *Cartea Oltului*)

C

25. Transformaţi enunţurile sau părţile de propoziţie subliniate în subordonate circumstanţiale concesive corespunzătoare; introduceţi în regentă corelativul adverbial al concesivei!

a) *Deşi grec*, nu semăna nicidecum cu grecii.

(Negruzzi, *Scrieri*)

b) *Oricît de îndrăzneață în capricile ei*, viața păstrează o tendință de echilibru sigură şi implacabilă.

(Goga, *Pagini de jurnal*)

c) *Fără pretenții*, vom reveni cu amănunte.

(*Evenimentul zilei*, 1992)

d) *Deşi discutate separat în această carte,...* incursiunile danezilor asupra Angliei făceau parte din acelaşi tablou.

(*Vikingii*)

26. Construiți cîte o frază pentru fiecare poziție de mai jos astfel încît subordonata circumstanțială concesivă să exprime:
a) o ipoteză;
b) un fapt real.

27. Citați cel puțin cinci conjuncții sau locuțiuni conjuncționale prin care se poate introduce o subordonată circumstanțială concesivă care să exprime un fapt real; citați, apoi, alte cinci conjuncții sau locuțiuni conjuncționale subordonatoare care să poată introduce o subordonată circumstanțială concesivă ce exprimă o ipoteză!

28. Refaceți tabelul de mai jos astfel încît într-o primă coloană să dispuneți conectivele care pot introduce concesive ce exprimă un fapt real, în a doua coloană să dispuneți conectivele ce exprimă un fapt ipotetic, în a treia coloană să dispuneți conectivele care pot introduce concesive exprimînd ipoteza!

•deşi, •şi dacă, •oricare, •de, •pe cîtă vreme, •oricine,	•chiar dacă, •chit că, •fără să, •chiar să, •pe cînd, •în vreme ce,	•cu toate că, •şi de, •batăr că, •dacă, •orice,	•şi fără să, •măcar că, •chiar de, •cînd, •că, •după ce.

29. Realizați un text în care cu ajutorul unor subordonate circumstanțiale concesive să puneți în evidență valoarea deosebită a unui fapt săvîrşit de un personaj real sau imaginat!
30. Să se construiască fraze compuse din cîte o propoziție principală și o subordonată circumstanțială concesivă, concesivele din frazele construite să fie introduse prin conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale în componența cărora să intre conjuncția *că*.

31. Dîndu-se următoarea frază:

Clădit-au grecii doară cetăți de falǎ pline
Şi temple mari şi ziduri ciclopice au zidit
Doar toată măiestria clădirilor eline,
Columnele de marmur şi templele divine
De mult s-au năruit.

(Coşbuc, *Poezii*)

Cerințe:
a) să se realizeze analiza şi schema frazei;
b) să se transforme prin introducerea conectivului corespunzător primele două propoziții în subordonate circumstanțiale concesive;
c) să se arate ce exprimă subordonatele circumstanțiale concesive obținute prin transformarea primelor două propoziții: un fapt real sau o ipoteză?
d) să se înlocuiască conjuncția *doară* cu un adverb corelativ specific concesivei.

32. Se dă textul:

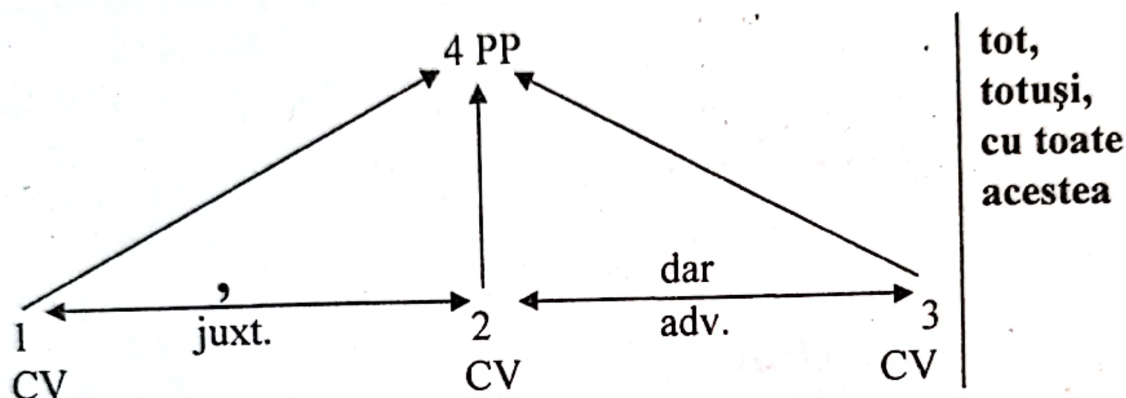
Deşi calul îi fusese omorît, marele apărător al Parisului a luptat în continuare omorînd mulți danezi.

(*Vikingii*)

Cerințe:
a) să se realizeze analiza şi schema frazei;
b) să se construiască după schema obținută două fraze în care concesivele să fie introduse prin pronume nehotărîte;

c) să se treacă predicatele propoziţiilor din fraza dată la condiţional-optativ şi să se arate cu ce locuţiune conjuncţională trebuie înlocuită conjuncţia *deşi* pentru ca subordonata circumstanţială concesivă să exprime o ipoteză.

33 Construiţi fraza corespunzătoare schemei de mai jos astfel încît primele două subordonate să exprime un fapt real, iar a treia subordonată să exprime o ipoteză; alegeţi din coloana alăturată corelativul necesar.

34. Construiţi:
a) o frază în care cuvîntul *şi* să intre, pe rînd, în locuţiuni conjuncţionale împreună cu *dacă, de, să, fără să*;
b) fraze în care cuvîntul *şi* să coordoneze subordonate concesive introduse, pe rînd, prin *dacă, de, să, fără să.*

35. Se dă textul:

Umplînd a lumii goluri, golind a mării plinuri
Ei mor deplînşi de-o gintă şi, chiar să moară-nchinuri,
Nicicînd nu mor întregi!

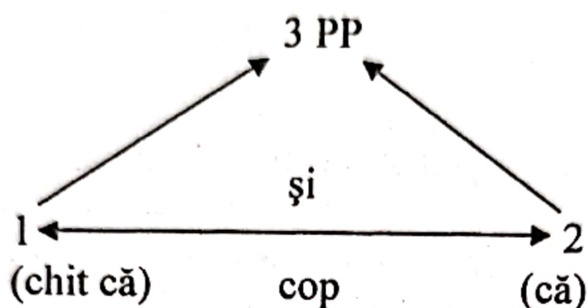
(Coşbuc, *Poezii*)

Cerinţe:
a) să se efectueze analiza şi schema frazei;
b) să se treacă la gerunziu predicatele din textul dat şi să se analizeze gerunziile astfel obţinute;

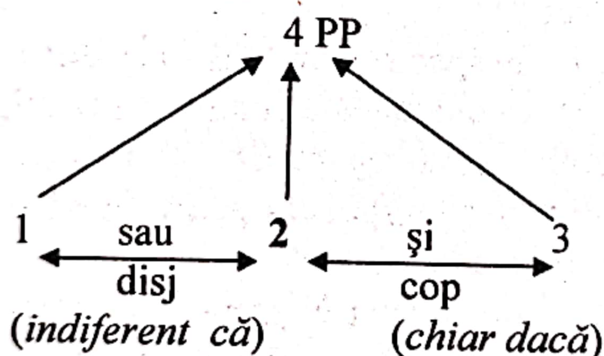
c) să se explice punctuația textului dat.

36. Descrieți în prima coloană frazele corespunzătoare schemelor date, identificați subordonatele și construiți apoi frazele, respectînd conectivele indicate în schemă!

a) descrierea frazei: schema frazei: fraza corespunzătoare:

b) descrierea frazei: schema frazei: fraza corespunzătoare:

37. Să se construiască o propoziție în cadrul căreia cuvîntul *deși* să fie adjectiv și o frază în cadrul căreia cuvîntul *deși* să fie conjuncție subordonatoare; arătați apoi prin ce diferă pronunțarea adjectivului *deși* de pronunțarea conectivului *deși*.

38. Alcătuiți fraze în cadrul cărora subordonata circumstanțială concesivă să fie introdusă prin locuțiunile adverbiale în componența cărora intră cuvîntul *de*.

39. Folosiți în cîte un enunț adverbele *tot* și *încă*:
a) cu funcția de complement circumstanțial de mod;
b) ca adverb corelativ pentru o circumstanțială concesivă.

D

Înainte de a decide că o subordonată este circumstanțială concesivă, țineți cont că:

1. în conținutul unei subordonate circumstanțiale concesive se regăsește un factor real sau ipotetic apt să împiedice realizarea conținutului propoziției determinate, factor în pofida căruia se realizează, se manifestă conținutul propoziției determinate;

2. subordonata circumstanțială concesivă se poate contrage într-un complement circumstanțial concesiv;

3. cunoaște conective specifice cu o frecvență mai mare decît cea a conectivelor nespecifice;

4. orice conectiv nespecific, apt să introducă o subordonată circumstanțială concesivă, e echivalent cu conjuncția *deși*;

5. subordonatele circumstanțiale concesive cu conectiv pronominal au predicatul la condițional-optativ (cînd exprimă un fapt ipotetic) sau, mai rar, la indicativ;

6. corelativele *tot, totuși* apar în propoziția determinată; prezența adverbului *tot* într-o subordonată asociat cu conectivele *unde, cum, dacă* exclude posibilitatea de a interpreta acea subordonată drept concesivă;

7. concesivele introduse prin conjuncții nespecifice se disting de subordonatele necircumstanțiale prin faptul că nu sînt dependente de valența sintactică a regentului și prin echivalența conectivului cu un conectiv specific concesivei.

TEXTE COMPLEXE

1. Analizaţi fraza de mai jos, constataţi ce subordonată vă pune în dificultate, recapitulaţi problemele de sintaxă a frazei referitoare la acea/acele subordonate!

Contrar aşteptărilor şi a tot ce din clipa cînd l-am cunoscut trebuia să devină prilej de înțelegere ca, mai apoi, să poată fi evitată orice disfuncție, nervozitate care, măcar că era extrem de cunoscută apropiaților săi, şoca, intoleranța manifestată pe cît se poate de vehement, insolența răspunsurilor date mai ales atunci cînd prietenii îl tratau cu menajament, inconsistența proiectelor ce eşuau, de vreme ce nu erau îndelung chibzuite, toate la un loc făceau din Mihai ființa care te lăsa să bănuieşti că, dacă ruptura cu realitatea s-a produs înainte să aibă loc accidentul, despărțirea de sine a început să se producă dintr-un anumit moment, un anumit punct al existenței sale, anume de acolo de unde copilăria lui părea să nu mai semene a copilărie.

2. Analizaţi frazele de mai jos şi transformaţi prima propoziţie din fiecare frază în subordonată circumstanțială concesivă; folosiți în regenta fiecărei concesive adverbul corelativ specific acestei subordonate!

a) Ştiu că ai putea spune da, şi atunci să fii mincinos.

(Holban, *Nuvele*)

b) Mai bine nu-mi jura şi eu totuşi te voi crede.

(Holban, *Nuvele*)

c) Foamea trecuse şi totuşi lupii mai vînau încă în cete.

(London, *Colț Alb*)

d) Mă satur de joacă şi tot nu-mi vine jocul.

(Stancu, *Desculț*)

e) Vede bine cu ochii lui cum îi pune statul la jug şi tot nu se învaţă minte.

(Preda, *Nuvele*)

f) Parcă o văd acum tot cum era înainte de trei ani, dar totuşi parcă tot nu mai e cum a fost atunci.

(Slavici, *Moara cu noroc*)

g) Şi mie mi-a plăcut - vă jur - să mă bucur
de miresmele licuricilor,
stelelor le stă doar atît de frumos aici pe pămînt,
dar trebuie să mă grăbesc,
să-mi ajung tovarăşii de drum,
să vorbesc limba lor.

(Paraschivescu, *Poezii*)

3. Analizaţi frazele de mai jos şi arătaţi prin ce a fost introdusă de fiecare dată subordonata circumstanţială concesivă!

a) Nu se înţelegeau de mai înainte, dar erau siguri că se vor găsi în acelaşi loc, cu toate că Parisul mai anunţa pentru aceeaşi oră cîteva concerte.

(Holban, *Nuvele*)

b) Dar, deşi îşi da bine seama că suprema nenorocire este ca teoria să depăşească opera, el totuşi insista asupra abordării conştiente şi analitice a artei.

(Călinescu, *Principii de estetică*)

c) Cînd se strică vremea din cine ştie ce întîmplare catastrofală, ai vrea s-o îngropi cu tot alaiul, însă nu te înduri să arunci cioburile nefolositoare şi la urmă le păstrezi şi pe ele într-un sertar şi te îndurerezi de cîte ori deschizi acel sertar, căci un disc nu poate fi înlocuit, chiar dacă magazinul îţi oferă aceeaşi bucată.

(Holban, *Nuvele*)

d) În Europa, Rusia este despărţită de Turcia prin îngusta limbă de pămînt, care se numeşte România, şi, oricît de îngustă ar fi această limbă de pămînt, ar fi o nemaipomenită anomalie ca Turcia să cedeze Rusiei teritorii, ce sunt despărţite prin această limbă de pămînt chiar atît de îngustă, de trupul împărăţiei ruseşti.

(Eminescu, *Basarabia*)

e) Măcar că era un rege foarte bun, parcă nu era bun cum s-ar fi cuvenit, căci de vreme ce avea atîta mulţime de oameni vrednici şi atîta întindere de moşii şi atîta avuţie, dacă ar fi fost un rege foarte bun cu adevărat, şi-ar fi dat seama că nu poate să fie toată lumea a lui.

(Don Juan Manuel, *Contele Lucanor*)

f) De vrei să ai un prieten cu multe pătimiri,
Trăieşte pentru tine departe de măriri
Evită strălucirea, căci trăsnetul turbat
Porneşte de pe-o coastă de strălucit palat
Deşi de la puternici foloase poţi să ai
Te-aruncă fără milă în cale cînd le stai.

(Ovidiu, *Tristele*)

g) Iar oşteanul, deşi ar fi voit să-şi reverse în cuvinte simţirea aprigă care-i bîntuia sufletul cu aripi zimţuite, sta fără putere de vorbă.

(Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

h) Am zis, într-un rînd, că, oricîte picături de silnicie ar fi căzut în izvorul limpede al dreptului nostru istoric asupra Basarabiei, vremea a trebuit să le mistuie şi să le aşeze şi că de la un rînd de vreme încoace izvorul a trebuit să curgă din nou limpede cum curgea înainte.

(Eminescu, *Basarabia*)

i) Ştia că de la el nu va afla nimic şi că va trebui să ia contact direct cu ţăranii ca să-şi dea seama de adevărata atmosferă, deşi chiar puţinele cuvinte ale lui Achim i-o zugrăveau suficient.

(Rebreanu, *Răscoala*)

j) Cum stă-n sicriul ei cel mic culcată
Vioara pare moartă înc-o dată
Şi-n piept îmi arde gîndul cel frumos
S-o apăr de-ar fi foc să-i dau cetăţii.

(Paraschivescu, *Poezii*)

4. Stabiliţi funcţia sintactică a cuvintelor subliniate şi dezvoltaţi-le apoi în subordonatele corespunzătoare funcţiei, rescriind frazele; efectuaţi, după rescriere, analiza şi schema fiecărei fraze!

a) Spune-le că un popor care, *supus fiind* veacuri întregi la tot soiul de întîmplări crude, ştie să-şi apere naţionalitatea ca românul, *păstrîndu-şi* năravurile, portul, limba, legea părinţilor, că un popor ca acela este menit *a se urca* pe o treaptă cît de înaltă.

(Alecsandri, *Proză literară*)

b) Se vedea curtenit, salutat, stimat mai mult decît întîi, pentru că moldavii au acest obicei rămas de la daci încă, *a crede* că un om însurat are drepturi în societate, la care un neînsurat, fie oricît de cinstit, nu poate nici cum *pretinde*.

(*O antologie a schiţei româneşti*)

c) Nu se îndoia că ăsta era darul cu care-l învrednicise de la naştere şi *a-l arăta* satului despuiat de virtute ca pe un ştiulete de porumb *trecut* prin machină, cum voia să facă popa Răgălie, era ca şi cum i-ar fi dat brînci de pe malul gîrlii.

(Neagu, *În văpaia lunii*)

d) Leul, *înfuriat* la culme, aruncă cît colo iepurele şi se năpusti asupra leului din fîntînă *spre a- l pedepsi* pe potrivnicul său şi *a-i lua* îndărăt prada.

(*Basme gruzine*)

e) Dar oriunde vor fi fost în vălmăşagul de maşini ori la masa cu băutură, în sufletul lor ei vor fi simţit îndemnul *de a se întoarce* la vatra de unde au plecat.

(Goga, *Poezii*)

5. Transformați în subordonate circumstanțiale concesive subordonatele circumstanțiale condiționale din frazele de mai jos; introduceți în regentă adverbul corelativ specific subordonatei circumstanțiale concesive!
a) Dacă fiii și în mai mare măsură nepoții lui Carol cel Mare erau îngrijorați de incursiunile daneze, la fel se întîmpla și cu fiii și cu nepoții regilor din Mercea și Wessex.

(*Vikingii*)

b) Dacă e bine să rămînem treji, nu este bine să fim pesimiști.

(*România liberă*)

c) Dacă ne vom păstra temeliile de existență socială, Rusia ne poate lua ce-i place și pierderile ne vor fi trecătoare.

(Eminescu, *Basarabia*)

6. Efectuați analiza și schema frazelor, recunoașteți corelativele subordonatelor circumstanțiale cuprinse în frazele de mai jos!
a) De aceea trebuie să avem grijă ca la apusul soarelui să avem pămîntul sub picioare, fiindcă, dacă ne prinde noaptea în văzduh, deasupra apei, cădem atunci în chip de oameni în apă și ne înecăm.

(Andersen, *Crăiasa zăpezii*)

b) Era iarăși cînd verde, cînd albă, dar, oricît ar fi fost de liniștită, lîngă țărm apa tot se mișca.

(Andersen, *Crăiasa zăpezii*)

c) Acum, cînd sînt calm, nu mă pot stăpîni să nu reflectez încă o dată asupra umilinței de astăzi.

(Eliade, *Șantier*)

d) Dacă aș fi avut timp să însemnez toate asociațiile și ipotezele care-mi treceau prin cap, atunci aș fi fost împlinit.

(Eliade, *Șantier*)

7. Recunoaşteţi, după termenul regent, după conectivul subordonator, după raportul de coordonare sau după conţinutul evidenţiat de întrebare, funcţia subordonatelor din frazele descrise mai jos; alcătuiţi schema frazelor descrise şi, apoi, construiţi frazele coprespunzătoare!

fraza (a): schema: fraza construită:

1. propoziţie subordonată...................?
- subordonată faţă de propoziţia 2,
- introdusă prin adverbul *oriunde,*
- răspunde la întrebarea *unde* adresată predicatului propoziţiei regente;

2. propoziţie principală;

3. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 2,
- introdusă prin locuţiunea conjuncţională *cu toate că*;

4. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 3,
- are ca regent verbul *a spune* întrebuinţat ca impersonal în propoziţia 3,
- introdusă prin conjuncţia *că;*

5. propoziţie subordonată.................?
- coordonată cu propoziţia 4 prin conjuncţie coordonatoare disjunctivă *sau;*

6. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţiile 4 şi 5,
- introdusă prin conjuncţia *că*,
- are ca regent expresia verbală impersonală *e bine* din propoziţia 4 şi verbul impersonal *a trebui* din propoziţia 5;

fraza (b): schema: fraza:

1. propoziţie subordonată:................?
- subordonată faşă de propoziţia 3, introdusă

prin adverbul *oriunde*,
- are predicatul exprimat prin verb la condițional-optativ,
- îi corespunde în regentă adverbul relativ *tot*,
2. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 1,
- introdusă prin pronumele relativ *care* la cazul dativ,
- are regentul exprimat prin substantiv, în propoziția 1;
3. propoziție principală;
4. propoziție subordonată...................?
- subordonată față de propoziția 3,
- introdusă prin pronumele relativ *ce*,
- are ca regent verbul tranzitiv *a avea* din propoziția 3;
5. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 4,
- introdusă prin conjuncția *fiindcă;*
6. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 8,
- introdusă prin locuțiunea conjuncțională *chiar dacă;*
7. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 6,
- introdusă prin conjuncția *ca să*,
- predicatul se poate contrage într-un infinitiv precedat de prepoziția *spre*;
9. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 8,
- introdusă prin adverbul relativ *cum*,
- are ca regent verbul copulativ *a rămîne* din propoziția 8.

fraza (c): schema: fraza:

1. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 2,
- introdusă prin conjuncţia *de* echivalentă cu *îndată ce;*
2. propoziţie subordonată..................?
- coordonată cu propoziţia 1;
3. propoziţie principală;
4. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 5,
- introdusă prin adjectivul relativ *orice*,
- îi corespunde în regentă adverbul *tot*;
5. propoziţie subordonată..................?
- coordonată cu propoziţia 2 prin conjuncţia coordonatoare adversativă *iar*.

fraza (d): schema: fraza:

1. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 2,
- introdusă prin pronumele nehotărît *oricine*,
- e în relaţie cu un verb personal, predicativ fără subiect în propoziţia 2;
2. propoziţie principală;
3. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 4,
- introdusă prin conjuncţia *de*,
- predicatul subordonatei este exprimat prin verb la condiţional-optativ,
- are în regentă corelativul *încă,*
4. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 2,
- introdusă prin conjuncţia *că*,
- are ca regent un verb tranzitiv, predicat al propoziţiei 2;
5. propoziţie subordonată..................?

- subordonată față de propoziția 4,
- introdusă prin adverbul relativ*unde*,
- îi corespunde în regentă adverbul *acolo*.

5. Să se realizeze:
a) o frază în care subordonata subiectivă să fie introdusă prin pronumele nehotărît *oricare*, iar pronumele nehotărît *oricare* să aibă, în subordonată, funcția de subiect;

b) o frază în care subordonata atributivă să fie introdusă prin adjectivul nehotărît *oricare*, iar *oricare* să aibă, în subordonată, funcția de atribut adjectival;

c) o frază în care subordonata prdicativă să fie introdusă prin pronumele nehotărît *oricare*, iar *oricare* să aibă, în subordonată, funcția de complement direct;

d) o frază în care subordonata completivă directă să fie introdusă prin pronumele nehotărît *oricare*, iar *oricare* să aibă funcția de complement indirect;

e) o frază în care subordonata circumstanțială concesivă să fie introdusă prin pronumele nehotărît *oricare*, iar *oricare* să aibă funcția de complement indirect.

9. Precizați termenul regent necesar și, respectiv, întrebarea la care trebuie să răspundă subordonata, pentru ca o subordonată introdusă prin conjuncția *dacă* să fie:
a) subiectivă;
b) predicativă;
c) atributivă;
d) completivă directă;
e) completivă indirectă;
f) circumstanțială condițională;
g) circumstanțială de timp;

h) circumstanţială de cauză;
i) circumstanţială concesivă.

10. Exemplificaţi prin fraze conţinînd cîte o principală şi o subordonată, posibilităţile conjuncţiei *dacă* de a forma locuţiuni conjuncţionale care să introducă:
a) subordonate circumstanţiale condiţionale;
b) subordonate circumstanţiale concesive.

11. Construiţi:
a) cîte două fraze în cadrul cărora adverbelor *totuşi, tot* să le corespundă subordonate circumstanţiale concesive;
b) cîte o frază în cadrul căreia adverbele *tot, totuşi* să urmeze complementului circumstanţial concesiv exprimat prin substantiv;
c) cîte o frază în cadrul căreia adverbele *tot, totuşi* să apară înainte de subordonata circumstanţială concesivă.

12. Contrageţi subordonatele circumstanţiale concesive din frazele date şi întocmiţi apoi schema frazelor obţinute după contragere!
a) Chiar dacă primăvara ar veni la 50 de ani o dată, întîiul zarzăr înflorit ar face să plîngă în zîmbet ochii tuturor bătrînilor lumii şi să rîdă cu alte stele ochii a zeci de generaţii tinere care văd întîia oară povestea spusă de bătrîni, pe care cine ştie dacă vor mai revedea-o.

(Teodoreanu, *La Medeleni*)

b) Era o moarte pustie, fără lumînare, fără căpătîi, fiindcă pămîntul, pînă la urmă, e căpătîiul nostru cel de veci, şi dacă eşti la tine acasă, unde ai pune capul jos şi te-ar apuca somnul din urmă, căpătîiul e al tău.

(Săraru, *Clipa*)

c) Cu toate că n-auzea nimic, nu vedea nimic, totuşi simţea că lumea din jur se deosebea de cea de pînă acum, că era populată de vietăţi străine, necunoscute şi hotărî să cerceteze locurile după ce va isprăvi treaba de care se apucase.

(London, *Chemarea străbunilor*)

d) Ovidiu de cîteva ori ne spune că a învățat limba geților și că a făcut chiar poezii în limba getică; grecii din Tomis care erau sub directa ocrotire romană, îl cinsteau foarte mult pe Ovidiu, deși era surghiunit.

(Pîrvan, *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*)

e) Mă străduii să înțeleg, dar fără să reușesc, pentru că nu cunoșteam nici persoanele, nici genul de fapte și, în plus nici nu povestea bine, așa cum mă obișnuisem cu doamna Sorana, cînd chiar dacă nu înțelegeam ce spunea, era efortul de a înțelege și pînă la urmă ceva tot îmi rămînea în minte:era chiar acest efort.

(Preda, *Intrusul*)

13. Precizați funcția sintactică a cuvîntului *poate* în situațiile în care acest cuvînt apare în frazele de mai jos; introduceți în fiecare frază dată cîte o subordonată circumstanțială concesivă care să exprime o ipoteză; efectuați apoi analiza și schema fiecărei fraze!

a) Omul rămîne om și dacă i se întîmplă ceva, n-ai să-l poți opri să-și verse jalea așa cum îi vine lui la îndemînă.

(Druță, *Clopotnița*)

b) Conu Dinu știa că eu trebuie să plec, fiindcă Mihai nu poate să meargă pentru întîiași dată singur în străinătate.

(Zamfirescu, *Viața la țară*)

c) Chiar și pădurenii, care, de rău, de bine, ar trebui să fie mai tari din fire, să-și asculte bocetul nevestelor, chiar și ei, cînd se întîmplă vreo neplăcere și poate fi rost de bocet, caută să fie cît mai departe de sat în ziua aceea.

(Druță, *Clopotnița*)

d) Era încredințată că, stînd cu fața spre acel punct al orizontului, ființa ei poate să fie scut pentru cel ce se trudea întru primejdie.

(Blaga, *Hronicul și cîntecul vîrstelor*)

e) Poate că era bine că eram feciorul cui eram, poate era bine că începuseră a se coace vişinile, poate era bine că m-a zărit mama cu cămaşa spintecată la trîntă, fără a mă întreba unde şi cum am rupt-o.

(Druţă, *Clopotniţa*)

f) Cum ispita poate fi respinsă numai prin susţinută priveghere duhovnicească, este necesar să ne întrebăm astăzi mai ales dacă nu cumva drama spirituală a acestei femei a devenit într-un fel drama spirituală a multora dintre noi, poate a unei ţări întregi răvăşite sufleteşte întru dorinţa sfîntă de libertate şi prea multă obişnuinţă cu robia.

(*Adevărul*)

SUBORDONATA CIRCUMSTANȚIALĂ CONSECUTIVĂ

A

Regenți:	Conținutul determinării:	Exemple:
•verb •adverb •adjectiv •interjecție din propoziția determinată	•consecința •urmarea •rezultatul •consecuția deținerii ori creșterii în intensitate a unei însușiri, a unei caracteristici, a unei acțiuni	•A mîncat în acea seară atît de mult încît m-a speriat. •Era atît de sfios și de frumoas, de părea un înger. •Locuind atît de departe, că te îngrozea gîndul de a merge la el, nu-l prea vizita lumea. •Jap! una, jap! două de se cutremurară și munții.

Conective:	Corelative:
•conjuncții sub.: *încît, că, de, ca să, de să;* •locuțiunea conjuncțională *pentru ca să*;	*așa, atît, astfel, în așa fel*

B

1. Cîntau păsările de te slăveau.

(Delavrancea, *Sultănica*)

2. Împăratul surîse, soarele surîse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătuse pe loc, încît trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie, vinul curgea din butii sparte și chiotele despicau bolta cerului.

(Eminescu, *Proză literară*)

3. Moartea lui a fost pentru noi atît de dureroasă, că şi amintire o ocoleşte.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

4. Aşa erau de aprinse frunzele de nuc în vîrf, încît îţi păreau bucăţi de soare.

(Velea, *Întîlnire tîrzie*)

5. Oh, ne-am azvîrlit strigîndu-ne pe nume
unul spre celălalt şi atît de iute
că timpul se turti-ntre piepturile noastre
şi ora, lovită, se sparse-n minute

(Stănescu, *Starea poeziei*)

6. Din întîmplare, cei dintîi membri ai ei s-au găsit a fi înzestraţi cu cunoştinţe destul de felurite, fiecare după studiile şi după gusturile sale, încît se completau unii pe alţii şi, totodată, să se poată înţelege.

(*Junimea*)

7. Guvernul rusesc însuşi a pus cestiunea astfel, încît românii sunt datori a rămîne pînă la sfîrşit consecvenţi noţiunilor votate de corpurile legiuitoare: nu dăm nimic şi nu primim nimic.

(Eminescu, *Basarabia*)

8. Piatra cea mai mare din capul cerbului strălucea de părea soarele adus mai aproape.

(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

9. Îi răsări în suflet o bucurie atît de fierbinte, că într-însa parcă i se topise îndată toată durerea.

(Rebreanu, *Adam şi Eva*)

10. Îl supără atît de rău, că strînse repede pleoapele uitîndu-şi suferinţa.

(Rebreanu, *Opere*)

11. Dar Călin în sus l-ardică şi-l trînteşte de pămînt
De sun oasele ca hîrburi şi zbor aripile-n vînt.
(Eminescu, *Poezii*)

12. Vîntu-mi bate cam domol
Păsările se duc stol
Şi mă lasă amărît
De mă clatin la pămînt
Făr de ploaie şi de vînt.
(Eminescu, *Literatura populară*)

13. Şi la margine de codru ei aprind o flăcărie
Într-o groapă cu cenuşă...de juca trandafirie
Colibioara cea de trestii cu uşiţa-i răzimată,
Împletită cu răchită, cu curmei de tei legată.
(Eminescu, *Poezii*)

14. Dar întîmplarea era atît de obişnuită că nimeni nu se mai speria.
(Holban, *Nuvele*)

15. Cîntă puiul cucului
Pe poalele nucului
Şi aşa-mi cîntă de frumos
De pică frunza pe jos
Mai în jos la rădăcină
Cîntă cuca cea bătrînă
Şi-aşa-mi cîntă de cu jele
De stau apele pe loc.
(Eminescu, *Literatura populară*)

16. Şi sînt acele stînci atît de imense, atît de goale şi tăiate de nişte mîini supranaturale, pe linii aşa de lungi şi de capricios unghiulare, încît îţi curmă firul gîndirii, te apasă pe creieri şi te lasă înmărmurit şi mut.
(Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

17. Luna îşi varsă lumina ei cea fantastică prin ferestrele mari albind perdelele de păreau unse cu cridă.

(Eminescu, *Proză literară*)

C

18. Grupaţi:

a) într-o coloană, conectivele care introduc consecutive ce se construiesc cu indicativul sau cu condiţionalul-optativ;

b) în altă coloană conectivele care introduc consecutive ce se construiesc cu modul conjunctiv.

19. Stabiliţi în care dintre frazele descrise mai jos *de* este conjuncţie şi introduce o subordonată circumstanţială consecutivă! Construiţi frazele corespunzătoare celor trei poziţii!

fraza (a):

propoziţia 1:	
substantiv, masculin, caz vocativ	verb predicativ, imperativ, pers. 2 sg.

\+ de = şi

propoziţia 2:	
pronume personal, pers.I, acuzativ, neaccentuat	verbe predicativ, mod imperativ, pers. 2 sg.

fraza (b):

prop. 1:
verb predicativ, mod indicativ, pers. 2 sg.

\+ că + de

prop. 2:		
pronume personal, pers. 2 sg., formă neaccentuată	verb predicativ, mod indicativ, prezent, pers.3 sg.	substantiv comun, caz N., sg.

raza(c)

prop. 1:					propoziţia 2:	
De +	substantiv propriu, caz Ac.,	pronume personal, forma neacc.	Adverbul *atît*	+încît	pronume personal, forma neacc., caz Ac.	verb predicativ la modul indicativ, pers. 2 sg.

fraza (d):

prop. 1:						prop. 2:		
De +	verb, mod supin,	verb, mod indicativ, pers.I, sg.	adverbul *mereu*	adverbul *atît*	+că	verb predicativ, indicativ, pers. 1 sg.	verb, mod infinitiv	adverbul *niciodată*

fraza (e):

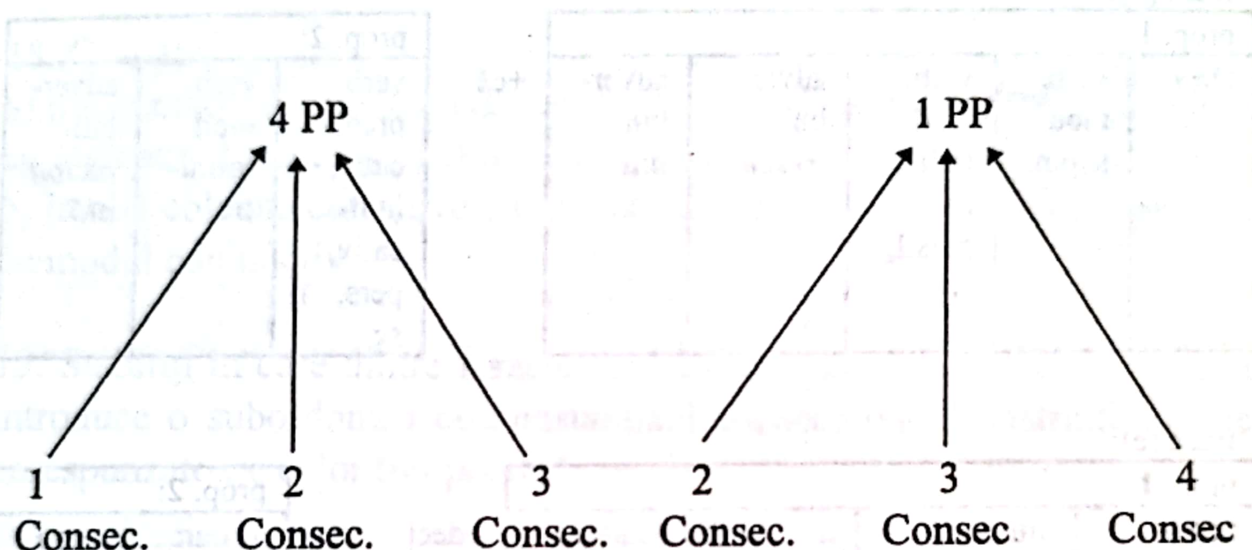
prop. 1:					prop. 2:	
verb predicativ, indicativ, prezent, pers.I sg.	numeral cardinal compus cu valoare adjectivală	*de*	substantiv comun, plural	+deci de	pronume personal pers. 3 sg.	verb la mod indicativ, pers.1 sg.

fraza (f):

prop. 1:			prop.2:			prop.3:			prop.4:	
verb predicativ, indicativ imperfect, pers.3 sg.	adverbul *atîta*	+ de	verb predicativ, indicativ, imperfect, pers.3 pl.	substantiv comun, caz N., pl.	şi	verb predicativ, pers.3 sg.	Adverbul *atîta*	+ de	pronume personal, forma neacc. pers. 2, sg.	+ verb predicativ indicativ, imperfect, pers.2 sg.

20. Alcătuiţi fraze în care subordonatele consecutive introduse prin *că, de, să, încît să* să aibă un corelativ în regentă şi fraze în care subordonatele consecutive introduse prin aceleaşi conective să nu aibă corelativ în regentă!

21. Arătaţi de ce subordonatele din frazele corespunzătoare schemelor de mai jos nu sînt coordonate dacă determină aceeaşi regentă!

D

Spre a decide că o subordonată este circumstanţială consecutivă, trebuie să aveţi în vedere că:

1. subordonata circumstanţială consecutivă arată urmarea, consecinţa acţiunii exprimate de verbul regent, ori a însuşirii sau caracteristicii exprimate de un regent adjectival sau adverbial;
2. consecutivei îi corespunde în regentă un adverb cantitativ de tipul lui *prea, atît, aşa, astfel* ;
3. aceleaşi adverbe corespund şi circumstanţialelor de mod, de care consecutiva se desebeşte prin conective, respectiv prin faptul că adverbul

cantitativ din regentă corespunde, în cazul unei consecutive, unui conectiv de tipul lui *încît, ca să, pentru ca să, că* ;

4. confundarea subordonatei consecutive cu o subordonată necircumstanţială poate fi evitată prin echivalarea conectivelor *de, că, să* cu *încît,* prin identificarea conţinutului şi corelativului subordonatei;

5. consecutivele introduse prin *ca să* sau prin *pentru ca să* sînt confundate cu circumstanţialele de scop; determinantul cantitativ din regentă, precum şi echivalenţa conectivelor cu conectivul specific *încît,* disting circumstanţiala consecutivă de circumstanţiala de scop; în situaţiile în care corelativele adverbiale nu sînt exprimate, conţinutul cantitativ necesar consecutivei e, în regentă, expresia creşterii în intensitate a acţiunii.

TEXTE COMPLEXE

1. Analizaţi fraza de mai jos, constataţi ce subordonate v-au pus în dificultate, recapitulaţi problemele de sintaxă referitoare la acele subordonate!

Trezit de fiecare dată înainte să mijească de ziuă, purtat încotro se nimerea, ferecat la mîini şi la picioare, precum se leagă fiarele, sleit de puteri de cît mărşăluise, tînărului războinic i se păru totuşi că chiar dacă va trebui să nu precupeţească nici un efort şi oricît de rău ar putea să mai ajungă, datoria lui rămîne să caute calea să se izbăvească, întrucît, dacă se gîndeşte să se supună, puterile-l vor părăsi şi nu va mai putea nutri speranţa să se întoarcă la ai săi, deoarece numai acela care se hrăneşte cu speranţa reîntoarcerii şi-şi vede sforţările zădărnicite, se poate într-atît îndestula cu ură, încît, ca să se salveze, orice sacrificiu să i se pară mărunt.

2. Identificaţi subordonatele cuprinse în frazele descrise mai jos; distingeţi subordonatele circumstanţiale consecutive pe baza adverbului corelativ; alcătuiţi schema frazei şi, după schema obţinută, alcătuiţi fraza corespunzătoare!

fraza (a): schema: fraza

1. propoziţie principală;
2. propoziţie subordonată:..................?
- introdusă prin conjuncţia *de*,
- îi corespunde în propoziţia 4 adverbul *apoi;*
3. propoziţie subordonată...................?
- coordonată cu propoziţia 2 prin conjuncţie coordonatoare copulativă *şi ;*
4. propoziţie subordonată..................?
- subordonată faţă de propoziţia 1,
- introdusă prin conjuncţia *că*,
- regent verbul tranzitiv, predicat al prop.1

schema: fraza:

fraza (b):
1. propoziție subordonată..................?
- introdusă prin conjuncția *de*,
- îi corespunde în regentă adverbul *încă;*
2. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 3,
- introdusă prin *precum*,
- în regentă îi corespunde adverbul *așa;*
3. propoziție principală;
4. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 3,
- introdusă prin conjuncția *să*,
- regent un substantiv din propoziția 3;
5. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 4,
- introdusă prin pronume relativ în cazul acuzativ,
- regent un verb intranzitiv din propoziția 4.

schema: fraza:

fraza (c):
1. propoziție principală;
2.propoziție subordonată:..................?
- subordonată față de propoziția 1,
- îi corespunde în regentă locuțiunea adverbială *de aceea,*
3. propoziție subordonată..................?
- coordonată cu propoziția 2 prin conjuncție coordonatoare copulativă;
4. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 3,
- introdusă prin conjuncția *de*,
- îi corespunde în regentă adverbul *atît.*

fraza (d):

schema: fraza:

1. propoziție subordonată..................?
- subordonată față de propoziția 3,

- introdusă prin conjuncția *de*,
- îi corespunde în regentă adverbul *apoi;*

2. propoziție subordonată...................?

- subordonată față de propoziția 1,
- introdusă prin conjuncția *atît*,
- îi corespunde în regentă adverbul *atît*;

3. propoziție principală;
4. propoziție subordonată...................?

- subordonată față de propoziția 3,
- introdusă prin conjuncția *de* echivalentă cu *ca să,*
- are ca regent verbul la modul imperativ, predicat al propoziției 3;

5. propoziție subordonată...................?

- subordonată față de propoziția 6,
- introdusă prin conjuncția *de*,
- îi corespunde în regentă adverbul *apoi*;

6. propoziție subordonată...................?

- coordonată cu propoziția 3 prin conjuncția coordonatoare *iar;*

7. propoziție subordonată...................?

- subordonată față de propoziția 6,
- introdusă prin conjuncția *de*, echivalentă cu *ca să*,
- regent verbul predicat al propoziției 6.

3. Completați spațiul anterior subordonatei date mai jos cu cîte o propoziție principală, astfel încît propoziția 2 să devină:

a) subiectivă; b) predicativă; c) atributivă; d) completivă directă; e) completivă indirectă; f) circumstanțială concesivă; g) circumstanțială consecutivă.	/......................[1]/ de ajunge acasă[2]/

4. Se dă textul:

Încă de anul trecut simţise Busuioc că-i plac feciorului său ochii Pădurencei şi s-ar fi mîhnit, peste, dacă nu i-ar fi plăcut, fiindcă erau făcuţi pe plăcute, dar c-a trecut anul şi nu i-a uitat, dar că-i plac atît de mult încît îşi pierde rostul şi-şi omoară caii de dragul lor, asta îl punea pe gînduri.

(Slavici, *Pădureanca*)

Cerinţe:

a) efectuaţi analiza şi schema frazei date;
b) indicaţi diateza, modul şi timpul verbelor;
c) contrageţi subordonatele introduse prin conjuncţia *că* în partea de propoziţie corespunzătoare şi arătaţi apoi funcţia pronumelului demonstrativ *asta* din ultima propoziţie a frazei.

5. Analizaţi frazele de mai jos; arătaţi apoi ce subordonate au fost introduse prin conjuncţia *de*!

a) Ba la mai mulţi se întîmpla de venea sîmbătă noaptea cu cîte un picior frînt sau cu boii stîlciţi şi acesta era cîştig pe deasupra.

(Creangă, *Amintiri din copilărie*)

b) Fiindcă n-am găsit nicăieri în aceste locuri vreo slujbă, am trimis cîţiva oameni care cunoşteau locurile în codrii de pe Prut să caute de nu găsesc cumva semne din care s-ar putea cunoaşte ceva sigur despre aşezarea acestei cetăţi.

(Cantemir, *Descrierea Moldovei*)

c) Nu se simţea de-i mort ori treaz
N-avea puteri să se simţească
El trebuia să-se-odihnească
Pe-o piatră-n drum sub un zăplaz.

(Coşbuc, *Poezii*)

d) Stăpîne, ca să cunoşti cine sunt eu şi cît pot, ascultă-mă şi du-te la boier de-i spune cum te-am învăţat.

(Creangă, *Poveşti*)

e) Iar cînd o văd îngălbenesc,
Şi cînd n-o văd mă-mbolnăvesc
Iar cînd merg alţii de-o peţesc
Vin popi de mă dezleagă.

(Coşbuc, *Poezii*)

f) Fătul meu, bun tovarăş ţi-ai ales; de te-a învăţat cineva, bine ţi-a priit, iară de ai făcut-o de capul tău, bun cap ai avut.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

g) Atunci credinciosul împăratului se duce repede şi dă foc casei celei de aramă pe dedesubt cu 24 stînjeni de lemne de se face casa roşă.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

h) Şi cum sta el acolo de se răcorea, spînul face tranc! capacul pe gura fîntînii.

(Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

i) A doua zi, ce să-i vadă ochii? Lîngă dînsul în pat o zînă aşa de frumoasă de amuţea şi nu ştiu cine cînd o vedea, iară la capetele patului lor şedeau roabe una mai frumoasă decît alta.

(Ispirescu, *Basmele românilor*)

j) Şi aşa veni împrejurarea de nici împăratul Verde nu cunoştea nepoţii săi, nici craiul nepoatele sale pentru că ţara în care împărăţea fratele cel mare era tocmai la o margine a pămîntului şi crăiia istuilalt la altă margine.

(Creangă, *Povestea lui Harap-Alb*)

k) De unde a fi, de unde n-a fi, dacă l-oi găsi, al meu să fie.

(Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*)

j) Lumină din lumină şi gînd din gîndul meu
De-a pururea, iubit-o, cu mine eşti mereu,
Ba spun şi trăitorii la Pontul Euxin

Cum, aiurind, întruna strig numele-ţi divin,
De-aş leşina, să fie ca lutul limba mea.
O, ştiu, să mi-o trezească, nici vinul n-ar putea,
Dar, dacă mi s-ar spune cumva că mi-ai sosit,
M-aş ridica din moarte atît de fericit.

(Ovidiu, *Tristele*)

m) Aşa trecu amiaza şi soarele înclina spre apus aşa de adînc, de lumina lui părea că trece pe sub poarta joasă a oraşului, pe acolo pe unde drept podoabă era un vultur roman.

(Langerlof, *Legende despre Isus*)

n) Nu tăgăduim că o picătură de silă în dreptul limpede al Moldovei îl întunecă, precum o picătură întunecată limpezimea unui izvor, dar dreptul viu reîntinereşte cu spor, pe cînd sila, tocmai contrariul, vremea o mînă cu sine şi o mistuie de nu se mai cunoaşte c-au fost.

(Eminescu, *Basarabia*)

6. Realizaţi o comparaţie între circumstanţiala de mod şi circumstanţiala consecutivă, urmărind regenţii, conţinutul, conectivele şi corelativele fiecărei subordonate!

7. Realizaţi o comparaţie între subordonata circumstanţială concesivă şi subordonata circumstanţială consecutivă, urmărind regenţii, conectivele, conţinutul şi corelativele celor două subordonate!

8. Analizaţi cuvintele subliniate în textele de mai jos, dezvoltaţi-le apoi în subordonata corespunzătoare; efectuaţi analiza şi schema frazelor, arătînd prin ce aţi introdus fiecare subordonată obţinută prin dezvoltarea părţii de propoziţie într-o subordonată!

a) Era pe toamnă cînd o lăsă vizitiul pe fata împăratului în pădure, pomii erau mai goi, iar pe jos frunze cu grămada de zburau val-vîrtej cînd le scormonea vreun pui de crivăţ şi frigul se porni *a-şi arăta* colţii.

(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

b) Ar fi un lucru nemaipomenit ca după ce am primit de bună voie urgia războiului, după ce am luat parte frăţească la luptă, după ce împreună cu ruşii am hotărît soarta războiului, acum *la încheierea* păcii să pierdem o parte din vatra noastră strămoşească.

(Eminescu, *Basarabia*)

c) Lucrul esenţial la toate aceste aranjamente este să ai un sistem care să-ţi ajute memoria *de a nimeri* fără pierdere de vreme locul unde se găseşte cartea de care ai nevoie.

(Puşcariu, *Limba română*)

d) Din afară încep *a veni* tătarii şi cazacii, de peste Dunăre vin turcii cu vecinicele lor războaie, ba asupra unuia, ba asupra altuia; înlăuntru, după stingerea dinastiei, se împerechează boierii în partizi, rădică Domni efemeri *spre a-i răsturna* iarăşi, iar din cînd în cînd cîte un tiran îneacă şi revoltele dar şi dreptatea într-o mlaştină de sînge şi de fărădelegi.

(Eminescu, *Basarabia*)

e) Această despărţire a individualităţii mele se făcu izvorul unei cugetări ciudate care mă făcu să fixez aspru şi lung umbra mea, astfel încît ea, jenată de atîta căutare, prindea încet, încet conture pe perete *pînă a deveni* clară ca un portret *zugrăvit* în ulei, apoi se îngroşă plastic din perete afară, astfel încît sări din cadru jos şi mă salută, surîzînd, *ridicîndu-şi* căciula din cap.

(Eminescu, *Proză literară*)

f) Printre metodele regimurilor comuniste *de a teroriza, degrada şi denatura* fiinţa omului şi*a determina* astfel cît mai rapid şi radical alienarea persoanei, una foarte îndrăgită, *cu toate că mai complicată,* este imixtiunea aşa-zis ideologică în domeniul artei.

(*Solstiţiul* 1990)

9. Să se arate ce funcţie are subordonata în următoarele situaţii:
a) conectivul subordonatei este *cînd;* corelativul subordonatei este *atunci*;

b) conectivul subordonatei este *dacă;* corelativul subordonatei este *atunci*;
c) conectivul subordonatei este *în caz că;* corelativul subordonatei este *atunci*;
d) conectivul subordonatei este *cum*; corelativul subordontei este *aşa;*
e) conectivul subordonatei este *încît*; corelativul subordonatei este *aşa*;
f) conectivul subordonatei este *să*; corelativul subordonatei este *şi tot*;
g) conectivul subordonatei este *să*; corelativul subordonatei este *de aceea;*
h) conectivul subordonatei este *să*; corelativul subordonatei este *atît*.

10. Dîndu-se textele de mai jos, se cere:
- să formulaţi pentru fiecare text cerinţe corespunzătoare demersurilor de analiză sintactică a frazei, tip: identificarea funcţiilor, a conectivelor şi corelativelor, contrageri de propoziţii, dezvoltări ale părţilor de propoziţie în propoziţii;
- să formulaţi pentru fiecare text în parte cerinţe care să asigure parcurgerea problemelor de morfologie şi a celor de sintaxă a propoziţiei;
- să formulaţi pentru fiecare text cerinţa de a realiza fraze echivalente schemelor frazelor analizate.

a) A gîndi aşa înseamnă a te complace în mediocritatea timpului tău, a da cîştig de cauză comodităţii şi a rata clipa care ţi se iveşte prielnică de fiecare dată cînd ridici capul spre infinit.

(*Vest-Expres*, 1992)

b) Acesta, peste cîteva zile, încetă a mai urla cînd îl întreba unde este Pascu, ci scheuna numai privind împrejur, ca şi cînd l-ar aştepta.

(Slavici, *Nuvele*)

c) A vorbi despre aceşti oameni ca despre possesseures légitimes ai Basarabiei ni se pare cel puţin curios şi tot atît de curioasă este deci şi teoria cum că Basarabia s-a cucerit de la turci şi de la tătari.

(Eminescu, *Basarabia*)

d) Tocmai într-un tîrziu îi veni în minte să se uite pe jos şi cum se uita, dădu de urmele de paşi care mergeau pînă unde poposise căruţa, şi de aici se vedeau urmele roţilor, că se întîmplase de plouase şi era pămîntul moale.

(Stăncescu, *Cerbul de aur*)

e) Şi Gogu cînd se trezise, nu ştia nimeni unde şi cum, nu se mai luase după căruţa din care căzuse, se întorsese pe drumul pe care venise şi după multe săptămîni, iar nu ştia nimeni cîte, şi cum se petrecuse acest drum, căci el nu putea să spună şi nici nu ţinea minte, şi dacă îngăima ceva, tot nu era crezut, căci ce spunea nu se lega, aşadar, după un timp - cît o fi fost el acel timp - venise acasă, terminase războiul naintea tuturor şi fusese trimis la munte cioban la nişte oi sterpe.

(Săraru, *Nişte ţărani*)

f) Românii, ca popor de păstori şi agricultori, locuind de la început în cătune şi sate, este bine să ştim că despre o organizare a satului nu se poate vorbi înainte de legiuirile lui Ştefan cel Sfînt, deci înainte de anul o mie cînd apare mai întîi *villa* în care deocamdată lipseşte biserica, nefiind obligate decît 10 *villae* să aibă una.

(Drăganu, *Românii în veacurile IX - XIV pe baza toponimiei şi onomasticii*)

g) Întocmai precum în cărţile pe care le-ai adunat în cursul anilor trebuie să introduci o rînduială, pentru ca să poţi găsi, cînd vrei, cartea căutată, tot astfel trebuie să-ţi organizezi şi materialul de limbă pe care îl acumulezi o viaţă întreagă sporindu-l şi împrospătîndu-l din fragedă copilărie şi pînă la bătrîneţe.

(Puşcariu, *Limba română*)

h) Am zis într-un rînd că, oricîte picături de silnicie ar fi căzut în izvorul limpede al dreptului nostru istoric asupra Basarabiei, vremea a trebuit să le mistuie şi să le aşeze şi că de la un rînd de vreme încoace izvorul a trebuit să curgă din nou limpede, ca şi înainte.

(Eminescu, *Basarabia*)

i) Acum cînd chiar Pintea nu se sfia a-i spune că-l bănuieşte, el se simţea mai bun decît cum îl credeau alţii, prea bun pentru oamenii în mijlocul cărora se afla şi dacă mai înainte îl apăsa gîndul că nu mai poate umbla prin lume decît sub scutul cinstei altora şi că în curînd va trebui, poate, să cadă la închisoare, acum iar îşi ridica fruntea, deoarece simţea că toţi aceia care îl osîndeau, aflîndu-se la strîmtoarea în care se aflase el, s-ar fi doevedit mai slabi, mai nesocotiţi, ori mai răi decît dînsul.

(Slavici, *Nuvele*)

j) Dar oricît s-ar părea de paradoxal, această cunoaştere amănunţită şi obiectivă a sunetului a produs fenomenul combătut pe bună dreptate de primii foneticieni la cei ce vedeau litera şi nu se mai gîndeau la sunetul pe care-l reprezintă.

(Puşcariu, *Limba română*)

k) De-a mirare lucru cum s-au păstrat conştiinţa vie a dreptului pînă în ziua de astăzi prin vremi atît de turburate precum au fost pentru noi veacul al XVI-lea şi al XVII-lea, căci jumătatea din urmă a celui dintîi şi întreg al doilea nu sînt decît o lungă şi sîngeroasă tragedie.

(Eminescu, *Basarabia*)

l) Se scufundase într-un somn adînc şi se visa cînd era tînără şi se ducea la clacă, la desfăcut porumb şi venise Pătru cel Scurt, iar ele, fetele, se uitau la el nu ca la un băiat care le putea lua de nevastă şi le putea face mireasă, ci cu o milă înţelegătoare, fiindcă nici cel mai sărac om din acel sat nu putea fi mai sărac decît acest Pătru cel Scurt, şi în felul ăsta el nu conta pentru ele, nu se fereau de el, să nu le ia batista şi nici nu rîdeau viclean, ca şi cînd ar fi avut un secret, atunci cînd venea el la cîte-o clacă.

(Săraru, *Nişte ţărani*)

m) Beau iarăşi lapte, din toate cîte sînt
Acelaşi este laptele şi-o să rămînă
Cît fi-va lumea ne trebuie un deal
Unde să pască-un bivol şi-o fîntînă

Şi-un staur unde noaptea un păstor
Să stea de veghe singur se cuvine
C-un lemn în vatră şi-o lacrimă de foc
Şi-un fluiere să fie ar fi bine.

(Ioan Alexandru, *Imne*)

n) Basarabia întreagă a fost a noastră pe cînd Rusia nu se megieşa cu noi, Basarabia întreagă ni se cuvine, căci e pămînt drept al nostru şi cucerit cu plugul, apărat cu arma a fost de la începutul veacului al patrusprezecelea, încă şi pînă în veacul al nouăsprezecelea.

(Eminescu, *Basarabia*)

o) Uneori îl bătea gîndul să-şi sfarme capul de colţii de piatră de prin munţi; dar parcă îi spunea inima că odată, odată, o să se sfîrşească toate necazurile sale şi deodată îşi venea în sine şi se punea din nou pe drum, mai cu hărnicie şi mai tare în credinţă, că cine caută cu amănuntul şi cu sîrguinţă, trebuie şi să izbîndească.

(Ispirescu, *Basmele românilor*)

p) Dar bun e laptele şi sănătos
Şi-i bine-n lume cît mai este o vacă
Şi cît mai trece-un nor prin univers
Şi cîte-un cuib de pasăre-nntr-o cracă.

Că păsările iată au rămas
Aşa cum fost-au păsări la-nceputuri
Că pîn' la urmă oricum o întorci
Omizile se fac în cimitire fluturi.

(Ioan Alexandru, *Imne*)

r) Există o artă a vrerii, după cum există una a cugetării şi sînt rari aceia care ştiu să descopere voinţa lor personală dincolo de utilitatea socială

care ne impune o anumită atitudine şi obişnuim să numim a trăi faptul de a ne lăsa împinşi de lucruri, în loc să ne conducem noi singuri.

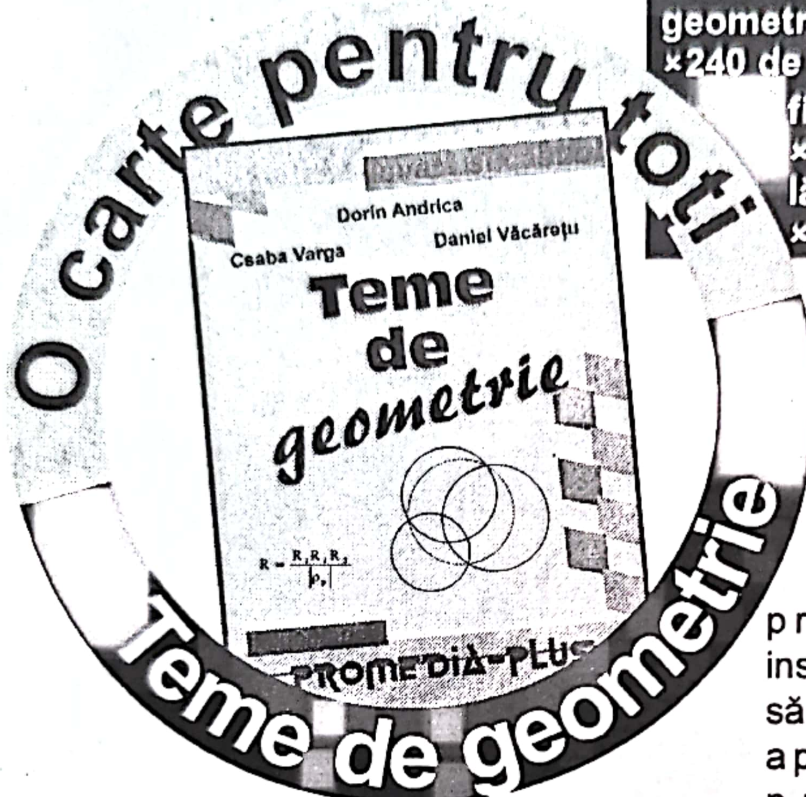
(*Eseişti spanioli*)

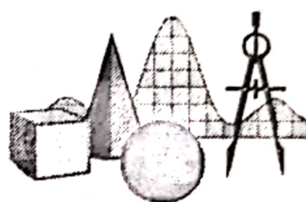
g) Acum guvernul trebuie să spuie lămurit: ce este şi ce nu este adevărat. Căci dacă zgomotele răspîndite sunt lipsite de temei, este interesul ţării ca nedumeririle zadarnice să se curme numaidecît; iară dacă în adevăr ne aflăm faţă cu eventualitatea retrocedării Basarabiei, trebuie să o ştim cu toţii pentru ca cel puţin acum să ne gîndim, să ne sfătuim şi să hotărîm ce este de făcut.

(Eminescu, *Basarabia*)

Geometria, un pic mai uşor pentru dumneavoastră

×cele mai interesante teme de geometrie
×240 de pagini cu rezolvări şi figuri
×copertă policromie, lăcuită
×preţ 19.900 lei

Geometria, deşi provoacă multora insomnii, are un farmec al său aparte. Iar din cauza apropierii sale de practică, prin manipularea lungimilor, ariilor şi volumelor este prezentă în majoritatea disciplinelor de examen.

Cartea de faţă, scrisă în stilul deja consacrat al celor trei autori, cadre didactice la catedra de geometrie a universităţii "Babeş-Bolyai", tratează nouă din cele mai interesante teme de geometrie. Ea este utilă în pregătirea examenului de admitere în învăţământul superior sau pentru concursurile şcolare.

De asemenea profesorii ce îşi pregătesc examenele de definitivat pentru gradele I şi II, vor găsi un real sprijin în probleme tratate aici.

E timpul să gustaţi din farmecul raţionamentului geometric. Oricum vă foloseşte şi la examen căci problemele sunt toate rezolvate!

PROMEDIA-PLUS

19.900 lei

"Beneficiarul acestei cărți - evit termenul cititor, căci el nu va fi unul care o va citi, ci unul care o va studia cu creionul în mînă își va da seama încă de cînd o va deschide că termenul **exerciții** din subtitlu trebuie înțeles literal, bagatelizînd sensul lui **exerciții**, căci, trecînd peste modestia autorului, a gramaticianului **Ştefan Gencărău** de la Facultatea de Litere din Cluj, cartea cunoaşte dimensiuni ce-şi revendică o mult mai înaltă pretenție, aceea a unei elaborări ştiințifice. O situează la acest nivel cel puțin unul din planurile implicate: autorul s-a văzut obligat să ia , în numeroase locuri, decizii, pe care însă nu le-ar fi putut lua decît prin/după cunoaşterea temeinică atît a tezelor ştiințifice actuale, cît şi a programelor şi a manualelor, distanța dintre aceste două planuri fiind, în parte explicabil, apreciabilă. De pe o asemenea bază el ia, competent, deciziile cele mai judicioase. Dat fiind acest fapt , cartea sa este un *vade mecum*, iar autorul ei, un consultant, dar şi un prieten al tuturor celor interesați de gramatică - elevi, studenți, profesori."

Prof. Univ. Dr. D. D. Draşoveanu

ISBN 973-9275-10-9

PROMEDIA-PLUS